

UNIVERZITET U BEOGRADU

FILOLOŠKI FAKULTET

BOŽANA M. TOMIĆ

GLAGOLI KOMUNIKACIJE
U ENGLESKOM I SRPSKOM:
FORMA I FUNKCIJA U DISKURSU

DOKTORSKA DISERTACIJA

Beograd, 2019.

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF PHILOLOGY

BOŽANA M. TOMIĆ

COMMUNICATION VERBS
IN ENGLISH AND SERBIAN:
FORM AND FUNCTION IN DISCOURSE

DOCTORAL DISSERTATION

Belgrade, 2019.

БЕЛГРАДСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

БОЖАНА М. ТОМИЧ

ГЛАГОЛЫ КОММУНИКАЦИИ
В АНГЛИЙСКОМ И СЕРБСКОМ:
ФОРМА И ФУНКЦИЯ В ДИСКУРСЕ

ДОКТОРСКАЯ ДИССЕРТАЦИЯ

Белград, 2019.

Članovi komisije:

Mentor: dr Vesna Polovina, redovni profesor, Filološki fakultet,
Univerzitet u Beogradu,

Član: dr Melina Nikolić, docent, Fakultet za strane jezike, Alfa BK
univerzitet,

Član: dr Zorka Kašić, redovni profesor, Fakultet za specijalnu edukaciju
i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu

Beograd, 2019. godine

GLAGOLI KOMUNIKACIJE U ENGLESKOM I SRPSKOM JEZIKU: FORMA I FUNKCIJA U DISKURSU

Rezime

Doktorska disertacija pod nazivom *Glagoli komunikacije u engleskom i srpskom jeziku: forma i funkcija u diskursu* bavi se proučavanjem glagola komunikacije i analizom njihove upotrebe u pisanom i govornom diskursu, na materijalu engleskog i srpskog jezika.

U prvom poglavlju definiše se problem istraživanja, navode se ciljevi, metode, hipoteze i opseg istraživanja. Jedan od ciljeva ovog rada je da se uporede postojeće klasifikacije glagola komunikacije, te da se utvrde oblici i uloga pomenutih glagola u govornom i pisanom diskursu. U radu ćemo kombinovati statističku, semantičku i sintaksičku analizu, kao i komparativni metod. Statistička analiza osiguraće nam relijabilnost, dok će nam upotreba komparativnog metoda pomoći da u različitim registrima engleskog i srpskog pisanog, ali i govornog jezika, sagledamo sličnosti i razlike između glagola komunikacije.

U drugom poglavlju dajemo teorijski prikaz pojmova koji su usko vezani sa podjelama i morfosintaksičkim i semantičkim karakteristikama ovih glagola.

U trećem poglavlju analiziramo pisani korpus engleskog jezika i dajemo prikaz analiziranog registra u medijskim tekstovima, kraćim pripovijetkama, kao i govornom diskursu.

U narednom, četvrtom poglavlju, po istom principu opisaćemo karakteristike glagola komunikacije u srpskom jeziku.

U petom poglavlju dajemo zaključna razmatranja koja su teorijski bitna, ali i praktično primjenjiva u prevođenju i eventualno, nastavi engleskog jezika kao stranog.

Ključne riječi: *glagoli komunikacije, forma, funkcija, pisani diskurs, govorni diskus, engleski jezik, srpski jezik.*

Naučna oblast: lingvistika

Uža naučna oblast: analiza diskursa, morfosintaksa, leksička semantika

UDK broj:

COMMUNICATION VERBS IN ENGLISH AND SERBIAN: FORM AND FUNCTION IN DISCOURSE

Summary

The doctoral thesis *Communication verbs in English and Serbian: form and function in discourse* deals with the verbs of communication and their analysis in English and Serbian, in written and spoken discourse.

Chapter 1 outlines the problem, the scope and aims of the research. The aim of the study is to compare the existing classifications of verbs of communication, and determine their forms and functions in written and spoken discourse. The study will combine quantitative, semantic and syntactic analysis and comparative method. The quantitative method will ensure reliability while comparative method will help us find similarities and dissimilarities between verbs of communication in English and Serbian.

Chapter 2 presents the terms closely related to the verbs of communication, their classification, and their morphosyntactic and semantic features.

Chapter 3 analyses written and spoken corpus of English, and presents the outcomes of the research.

Chapter 4 describes communication verbs in Serbian following the same pattern as in the previous chapter.

Chapter 5 gives concluding remarks which are theoretically speaking important and have their practical use in translation or teaching English as a foreign language.

Key words: *communication verbs, form, unctio, written discourse, spoken discourse, English, Serbian.*

Scientific field: linguistics

Specific scientific field: discourse analysis, morphosyntax and lexical semantics

UDC Number:

SADRŽAJ

1.	UVODNA RAZMATRANJA.....	1
1.1	Predmet istraživanja.....	1
1.2	Cilj istraživanja.....	3
1.3	Metod istraživanja i izvori.....	3
1.4	Osnovne hipoteze.....	4
1.5	Struktura rada.....	5
2	TEORIJSKI PRISTUPI.....	6
2.1	O glagolima komunikacije i glagolima uopšte.....	6
2.2	Ranija istraživanja.....	8
3	GLAGOLI KOMUNIKACIJE U ENGLESKOM JEZIKU.....	21
3.1	Glagoli prenošenja poruke – glagol <i>ask</i>	21
3.2	Glagoli kazati, reći – <i>tell</i>	35
3.3	Glagoli načina govorenja – glagol <i>call</i>	48
3.4	Glagoli sredstva komunikacije – glagol <i>sign</i>	63
3.5	Glagoli govorenja – glagoli <i>speak</i> i <i>talk</i>	76
3.6	Glagoli ćaskanja – glagol <i>argue</i>	87
3.7	Glagoli propozicije – glagol <i>say</i>	98
3.8	Glagoli hvalisanja i negodovanja – glagol <i>complain</i>	114
3.9	Glagoli savjetovanja i upozorenja – glagol <i>warn</i>	125
3.10	Zaključna razmatranja o poglavlju 3.....	139
4	GLAGOLI KOMUNIKACIJE U SRPSKOM JEZIKU.....	159
4.1	Komunikativni glagol <i>govoriti</i>	159
4.2	Komunikativni glagol <i>kazati</i>	193
4.3	Komunikativni glagol <i>pričati</i>	214
4.4	Komunikativni glagol <i>reći</i>	234
4.5	O međusobnom kombinovanju glagola komunikacije.....	254
4.6	Zaključna razmatranja o poglavlju 4.....	258
5	ZAKLJUČAK.....	275
6	LITERATURA.....	287

7 DODATAK 1 - Izvori.....	294
BIOGRAFIJA AUTORA.....	298
Izjava o autorstvu	299
Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada	300
Izjava o korišćenju	301

1. UVODNA RAZMATRANJA

1.1 Predmet istraživanja

U savremenoj literaturi učinjen je niz pokušaja da se glagoli, kao bitna kategorija u semantičkom i sintaksičkom smislu, grupišu u različite skupine, a prvenstveno u skladu sa ta dva kriterijuma. Kada je u pitanju proučavanje glagola, semantika i sintaksa su nerazdvojne, pošto se semantička obeležja glagola kao sadržajnih reči ogledaju u uticaju značenja glagola na strukturu cele glagolske grupe, pa i klauze, odnosno na njenu sintaksu (Đorđević 2007: 284).

Jedna od podjela (prema Levin 1993) pretpostavlja postojanje glagola komunikacije, koji su predmet ovog rada. Komunikativnim glagolima obeležava se koncept komunikativne aktivnosti, koji podrazumeva proizvođenje određenog sadržaja, odnosno saopštavanje i prenošenje informacija sagovorniku prirodnim ljudskim jezikom, čime se uspostavlja komunikacija (Štrbac 2011: 163). Komunikativna funkcija glagola komunikacije je da prenesu ono što je neko rekao.

Glagole komunikacije Levin (1993) dijeli na: *glagole prenošenja poruke*, *glagole pripovijedanja*, *glagole koji označavaju način govora*, *na one koji ukazuju na sredstvo komunikacije*, *glagole govorenja* i *glagole kojima se iskazuju govorni činovi*, ali se klasifikacije mogu i razlikovati u zavisnosti od toga da li se kao osnov za klasifikaciju uzimaju semantičke ili sintaksičke karakteristike.

U ovom radu bavićemo se gramatičkim značenjima glagola komunikacije koje ćemo sagledati iz ugla aspekta, dijateze, temporalnosti i modusa. Analizom ćemo obuhvatiti i stav govornog lica prema nerealizovanoj radnji s fokusom na glagolskom načinu zapovijedanja, odnosno imperativu.

Osim toga, uzećemo u obzir glagolski vid glagola komunikacije prema kojem se svi glagoli dijele na imperfektivne, perfektivne i dvovidske, i odnos

subjekta i glagolske radnje prema objektu (Stevanović 1970), te utvrditi da li su komunikativni glagoli koji su u fokusu ovog istraživanja prelazni, neprelazni ili povratni glagoli i kako to utiče na njihove sintaksičke realizacije.

Pored gramatičkih, pokazaćemo i leksičko-semantičke veze glagola komunikacije u vidu dopuna koje ne moraju biti samo nominalne, već njihovu sintaksičku ulogu mogu obavljati i klauze. Jedna od karakteristika glagola komunikacije je da spadaju u glagole koji zahtijevaju *that*-klauzu u post-predikatskoj poziciji.

Našom analizom biće obuhvaćene i druge leksičko-semantičke veze glagola komunikacije koje ispoljavaju kada se i oni sami nađu u okviru nekih većih struktura.

Osim toga, biće riječi i o sposobnosti glagola komunikacije da za sebe vežu određene strukture u većim sintaksičkim cjelinama, imajući u vidu da kad „koji od glagola govorenja ima više značenja, ili više nijansi jednoga značenja, u pravilu se događa da u različitim značenjima ima i različita valencijska svojstva“ (Pranjković 2007: 133–4) jer „ima naime dosta riječi koje se međusobno vrlo malo ili čak nimalo ne razlikuju u osnovnome značenju, ali se razlikuju u (ne)mogućnostima povezivanja s drugim riječima i/ili oblicima u većim sintaktičkim cjelinama“ (ibid.).

Sagledaćemo i karakteristike ovih glagola kada se nađu u okviru kompleksnih morfoloških struktura sa prepozicijama i adverbima (partikulama) i u okviru idiomatskih izraza. Pod idiomima ćemo podrazumijevati više vrsta višeleksemskih spojeva, odnosno sintaksički povezanih leksema s konotativnim značenjem (Vulović 2017: 249).

Istraživanja su pokazala da se glagoli komunikacije međusobno razlikuju i po frekvenciji upotrebe, pa su neki pri vrhu frekvencijske liste, te imaju i specifičnu razvojnu liniju (bivaju polu-gramatikalizovani, odnosno, zahvaljujući

upotrebnoj vrijednosti, postaju diskurzivna obilježja), dok se drugi rjeđe susreću u tekstu i govoru.

1.2 Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je da se uporede klasifikacije koje postoje u literaturi, sa osloncem na klasifikacije vezane za engleski i srpski jezik, a potom da se istraže oblici i uloga ovih glagola u govornom diskursu na ta dva jezika, kao i u pisanim tekstovima medijskog diskursa i kraćih pripovjednih formi. Takvom analizom biće moguće utvrditi koje su zajedničke crte upotrebe glagola komunikacije u dva jezika, ali i specifičnosti koje se ispoljavaju u različitim jezičkim sistemima.

Rezultati do kojih se u ovom istraživanju dođe biće od značaja za teorijski pristup analizi diskursa, jer će pokazati u kojoj mjeri oblici i upotreba glagola komunikacije utiču na specifikaciju ili uopštavanje značenja jednog tipa riječi u engleskom i srpskom jeziku. Nakon obavljene analize, biće jasno izdefinisana sljedeća pitanja:

1. značaj glagola komunikacije za diskurs,
2. njihova obilježja koja proizilaze iz stvarne upotrebe u diskursu i
3. funkcije koje imaju (delimitativna, citatna, emfatička i sl.)

Autorka ovog rada svoj doprinos ostaviće i u domenu klasifikacije i utvrđivanja prevodnih ekvivalenata za pojedine glagole u dva jezika.

1.3 Metod istraživanja i izvori

Metodološki postupak koji ćemo u ovome radu koristiti zasnivaće se na statističkoj, semantičkoj i sintaksičkoj analizi, ali i na komparativnom metodu. Podatke do kojih dođemo analizom obradićemo kvalitativno i kvantitativno.

Statistička analiza osiguraće nam relijabilnost rezultata, dok će nam upotreba komparativnog metoda pomoći da u različitim registrima engleskog i srpskog pisanog, ali i govornog jezika sagledamo sličnosti i razlike glagola komunikacije.

Upotreba komparativne metode omogućiće da se na dovoljno velikom broju uzoraka prikupljenih autentičnih tekstova engleskog i srpskog jezika sagleda problem i apostrofiraju semantičke i sintaksičke karakteristike glagola komunikacije. Na osnovu takve analize biće moguće utvrditi koje su zajedničke crte upotrebe glagola komunikacije u dva jezika, specifičnosti koje jezički sistemi kao i kulturološka pozadina imaju u različitim diskursima, te da li mogu da predstavljaju faktor u stvaranju razlike među njima.

Kao korpus na kome će se vršiti istraživanje poslužiće jezički materijali govornog engleskog i srpskog jezika, medijski tekstovi na oba jezika, iz oblasti politike, ekonomije, sporta, kulture i tehnologije kao i kraće pripovjedne forme u oba jezika. Kako bismo utvrdili što vjerodostojniju frekventnost glagola komunikacije, korpus je sačinjen tako da svaki pojedinačni registar sadrži milion riječi. Spisak svih korištenih materijala dat je u Dodatku 1.

1.4 Osnovne hipoteze

Osnovne hipoteze od kojih polazimo u ovom radu su sljedeće:

a) Upotreba glagola komunikacije proizilazi iz njihovog semantičkog ustrojstva, ali što je još važnije, učestalost i načini upotrebe u diskursu utiču i na njihov stvarni semantički i sintaksički potencijal.

b) Postoje razlike u upotrebi i oblicima glagola komunikacije u različitim tipovima diskursa: neki se javljaju u svim tipovima dok su drugi specifični ili po učestalosti diferencirani u odnosu na tip diskursa.

c) Postoje razlike između engleskog i srpskog jezika koje proizilaze kako iz različitosti u glagolskim sistemima dva jezika, tako i iz diskurzivne upotrebe tih glagola u dvije različite kulturne sredine.

1.5 Struktura rada

Rad je podijeljen na pet dijelova:

1. Uvodna razmatranja
2. Teorijski pristupi
3. Glagoli komunikacije u engleskom jeziku,
4. Glagoli komunikacije u srpskom jeziku,
5. Zaključak.

U prvom dijelu, *Uvodna razmatranja*, definisaćemo problem, predstaviti predmet, ciljeve, metodologiju, hipoteze i strukturu rada.

Drugi, teorijski dio rada, posvećen je pregledu relevantne literature o glagolima komunikacije i definisanju osnovnih pojmova.

U trećem i četvrtom dijelu prikazano je kvantitativno i kvalitativno istraživanje sprovedeno na glagolima komunikacije u engleskom (treći dio), odnosno srpskom korpusu (četvrti dio) sačinjenom od različitih tipova diskursa.

U posljednjem dijelu izvedeni su zaključci na osnovu analize glagola u pojedinačnim korpusima zajedno sa komparativnom analizom glagola iz oba korpusa.

Poslije zaključka priložena je literatura korištena tokom izrade disertacije, zatim dodatak sa spiskom svih tekstova iz oba korpusa, biografija autorke, izjava o autorstvu, izjava o istovjetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada i izjava o korištenju.

2 TEORIJSKI PRISTUPI

Poglavlje koje je pred nama donijeće ilustraciju opštih karakteristika glagola i pregled postojećih klasifikacija glagola.

2.1 O glagolima komunikacije i glagolima uopšte

U gramatikama se pod glagolima podrazumijeva ona vrsta riječi koja označava radnju, stanje i zbivanje. Normativna gramatika (Piper, Klajn 2013: 49) glagole svrstava u osnovnu vrstu riječi koje imaju:

- 1) izvestan opšti sadržaj koji je svojstven samo toj reči,
- 2) skup gramatičkih kategorija koji je samo za nju karakterističan,
- 3) izvesnu tipičnu promenu,
- 4) karakterističnu sintaksičku funkciju.

Opšti sadržaj glagola je procesualnost. Glagoli imaju kategoriju lica, vremena, vida, stanja, načina, roda, broja. U pogledu tipične promene za glagole su karakteristične paradigme čiji je naziv konjugacija. U pogledu sintaksičkih funkcija, primarna sintaksička funkcija glagola je predikatska funkcija.

Među kriterijumima za podelu glagola na klase može se naći upotreba u strukturi klauze (Đorđević 2007: 287), pa u zavisnosti od toga kakvu ulogu imaju u okviru glagolske fraze, glagoli mogu biti leksički ili puni glagoli, pomoćni i kopulativni. Podjela glagola može se još izvršiti i na osnovu semantičkog domena i obrazaca valentnosti (prelazni, neprelazni i sl.) ili, kako to Đorđević navodi, vrsti veze glagola sa partikulama, složenosti leksičkih glagola (vrsta njihove veze sa nekim imeničkim frazama) i sl. (ibid.). Prema vrsti veze glagola sa partikulama razlikuju se prepozicioni, frazalni i frazalno-

prepozicioni, a prema složenosti glagoli se dele na sintetičke i analitičke (Đorđević 2007: 292).

Glagoli su vrsta riječi sa najrazvijenijim sistemom oblika i gramatičkih značenja (Piper, Klajn 2013:149). Oni imaju više oblika i veći broj potparadigmi nego druge vrste riječi (ibid.) Među pojavnim glagolskim oblicima razlikujemo: nefinitne oblike: infinitiv, glagolske pridjeve i glagolske priloge i finitne oblike: vremena - aorist, imperfekat, perfekat, pluskvamperfekat, prezent, futur, i načine - imperativ, potencijal i futur II. Zavisno od toga da li se date situacije označene glagolom pripisuju nekome ili nečemu kao vršene pre vremena saopštavanja o njima, za vreme saopštavanja o njima ili u vreme posle saopštavanja, upotrebiće se različiti oblici glagola (Stanojčić, Popović 1997: 110).

Već je bilo riječi o tome da su za proučavanje glagola bitne semantičko-sintaksičke veze. Upravo semantička obilježja glagola utiču na strukturu cijele glagolske grupe, klauze, odnosno na njenu sintaksu. Podjela izvršena po ovom principu dijeli glagole na nekoliko grupa, među kojima je za nas najzanimljivija ona označena kao *glagoli komunikacije* (Levin 1993, Biber 2007). Osnovni zadatak ovih glagola u procesu komunikacije je prenošenje poruke. U procesu prenošenja poruke većina glagola komunikacije se uglavnom oslanja na tri elementa: onoga koji šalje poruku, tj. govorno lice, onoga koji prima poruku, tj. slušaoca/čitaoca i sam sadržaj poruke. Izuzetak su glagoli *call* i glagol *ask* u jednom od svojih značenja koji operišu sa svega dva elementa. Postoje među glagolima komunikacije glagoli koje se međusobno vrlo malo ili čak nimalo ne razlikuju u osnovnome značenju, ali se razlikuju u (ne)mogućnostima povezivanja s drugim riječima i/ili oblicima u većim sintaktičkim cjelinama. Od te njihove osobine, od prirode poruke i načina na koji se ona prenosi, zavisi izbor odgovarajućeg glagola komunikacije. Pojedini glagoli komunikacije kao što su: *argue, complain, say, speak, talk* i *warn* ispoljavaju jedno frekventno značenje, glagoli *ask* i *tell*, dva najfrekventnija značenja, dok se glagoli *call* i *sign* izdvajaju od ostalih glagola komunikacije po tome što su polisemični.

2.2 Ranija istraživanja

Iako mnogi glagoli imaju više od jednog značenja, u literaturi je bilo pokušaja da se izvrši njihova klasifikacija. Komponencijalnom analizom događaja, Nida (1975) izdvaja dvanaest domena među kojima su: fizički, fiziološki, sensorni, emotivni, intelektualni, domen komunikacije, asocijacije, kontrole, pokreta, transfera i složenih radnji. Tri godine kasnije, klasifikaciju glagola vrši i Rajendran (1978). On pravi razliku između trideset jedne grupe i deset glavnih semantičkih domena koji uključuju: *glagole kretanja*, *glagole transfera*, *glagole promjene stanja*, *glagole sa uticajem*, *glagole čula*, *glagole osjećanja*, *glagole intelekta*, *glagole komunikacije i doživljanja*, *glagole asocijacije* i *glagole kuhanja*. Svaki od ovih domena, na osnovu semantičke komponente, razložen je dalje na uže domene.

Biber et al. (2007: 360) glagole klasifikuju u sedam glavnih semantičkih kategorija i to u: *glagole aktivnosti*, *glagole komunikacije*, *glagole mišljenja*, *uzročne glagole*, *glagole jednostavne pojave*, *glagole postojanja ili veze* i *aspektualne glagole*. Isti autori (2007: 362) glagole komunikacije smatraju podvrstom glagola aktivnosti, koji uključuju komunikacijsku aktivnost. Prema njihovoj podjeli najčešći glagoli komunikacije obuhvataju sljedeće glagole: *ask*, *announce*, *call*, *discuss*, *explain*, *say*, *shout*, *speak*, *state*, *suggest*, *talk*, *tell* i *write*.

Njihov doprinos proučavanju glagola komunikacije ogleda se u statističkoj obradi i frekvenciji glagola komunikacije prikazanoj u Longmanovoj gramatici govornog i pisanog engleskog jezika. Tabela dole prikazuje najčešće leksičke glagole komunikacije u pojedinačnom semantičkom domenu, uključujući one koji se javljaju preko 300 puta u milion riječi u barem jednom registru.

Poređenja radi, većinu pomenutih glagola komunikacije analizira i Levin (1993), iako ne daje statistički pregled upotrebe. Njenom podjelom nisu obuhvaćeni glagoli *thank*, *describe* i *offer*.

Tabela A Biberova lista najčešćih leksičkih glagola komunikacije (preko 300x)

	Konverzacija	Beletristika	Vijesti	Akademsko pisanje
Say	preko 2,000	preko 2,000	preko 2,000	preko 500
Tell	preko 1,000	preko 1,000	preko 500	
Call	preko 300	preko 500	preko 300	preko 300
Ask	preko 300	preko 1,000	preko 300	
Write	preko 200	preko 300	preko 300	preko 300
Talk	preko 500	preko 500	preko 200	
Speak	preko 200	preko 500		
Thank	preko 300	preko 200		
Describe				preko 500
Claim			preko 300	
Offer			preko 300	
Suggest				preko 300

Kvantitativnom metodom obrade podataka dolazimo do sljedeće tabele o frekvenciji glagola komunikacije u korpusu kojeg smo mi odabrali. Kolone: ekonomija, kultura, sport, politika i tehnologija su iz novinskog registra pisanog diskursa. Za ostale kolone ne treba da se daje posebno pojašnjenje. Za poređenje su uzeti isti glagoli komunikacije koje navodi Biber (2007).

Tabela B Frekvencija glagola komunikacije iz našeg korpusa

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Say	5027	2013	5576	2323	3280	3829	3508
Tell	490	792	1126	545	782	1809	689
Call	418	632	693	297	644	696	469

Ask	252	450	593	431	426	1050	856
Write	178	1163	287	219	422	290	788
Talk	110	399	293	217	263	560	1106
Speak	161	306	493	252	271	325	309
Thank	20	45	43	38	28	146	241
Describe	199	297	293	193	234	92	126
Claim	205	134	395	231	252	89	41
Offer	411	302	350	269	460	182	144
Suggest	437	217	477	264	262	106	180

Tabela C, koju takođe preuzimamo od Bibera (2007: 370), prikazuje glagole koji se pojavljuju preko 50 puta, takođe u milion riječi, po svakom registru. Tu su glagoli: *admit, announce, answer, argue, deny, discuss, encourage, explain, express, insist, mention, note, offer, propose, publish, quote, reply, report, shout, sign, sing, state, teach, warn.*

Tabela C Biberova tabela frekvencije glagola komunikacije (preko 50x)

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Admit	167	115	151	192	112	101	29
Answer	26	44	82	54	75	134	90
Deny	62	59	120	134	102	33	19
Discuss	80	107	204	71	121	102	116
Encourage	185	99	109	106	149	50	67
Insist	131	60	281	152	71	70	19
Offer	411	302	350	269	460	182	144
Publish	218	352	375	45	397	31	323

Reply	36	42	28	73	49	163	5
-------	----	----	----	----	----	-----	---

Glagoli komunikacije koje Levinova ne svrstava u svoju podjelu su: *admit, aswer, deny, discuss, encourage, insist, offer, publish* i *reply*.

Tabela D daje pregled glagola koji se pojavljuju preko 20 puta u milion riječi i uključuje glagole: *accuse, acknowledge, address, advise, appeal, assure, challenge, complain, consult, convince, declare, demand, emphasise, excuse, inform, invite, be named*, persuade, phone, pray, promise, question, recommend, remark, respond, specify, swear, threaten, urge, welcome* i *whisper*.

Tabela D Biberova tabela frekvencije glagola komunikacije (preko 20x)

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Accuse	98	85	231	66	149	34	12
Acknowledge	71	76	110	101	69	29	28
Address	105	89	156	60	94	42	108
Appeal	28	37	72	24	55	16	33
Assure	27	25	24	27	44	43	11
Challenge	63	42	126	146	93	18	90
Consult	41	3	33	13	23	33	10
Convince	102	68	107	72	74	49	36
Demand	70	69	134	56	78	35	42
Emphasise	52	29	46	34	35	9	24
Excuse	4	7	2	5	5	27	4
Inform	31	53	54	40	71	56	22
Invite	28	106	83	46	47	97	60
Persuade	33	22	60	25	28	47	30
Pray	-	16	-	8	4	37	10
Promise	144	84	205	102	153	88	61

Question	66	49	101	93	46	45	33
Recommend	46	38	31	20	87	19	54
Respond	93	98	147	106	211	43	75
Specify	18	11	31	1	8	5	-
Swear	-	6	7	11	9	23	9
Threaten	70	57	103	92	85	28	20
Urge	111	74	237	56	81	40	22
Welcome	80	97	148	119	95	74	99

Glagoli komunikacije koje Levinova ne svrstava u svoju podjelu su: *accuse, acknowledge, address, appeal, assure, challenge, consult, convince, demand, emphasise, excuse, inform, invite, persuade, pray, promise, question, recommend, respond, specify, swear, threaten, urge* i *welcome*.

Polazeći od hipoteze da je sintaksičko ponašanje glagola određeno njegovim značenjem, Levin (1993) pravi podjelu glagola na veliki broj skupina i podskupina. Njena podjela obuhvata glagole prenošenja poruke, glagole kazati i reći, glagole koji označavaju način govora, na one koji ukazuju na sredstvo komunikacije, glagole govorenja i glagole ćaskanja, glagole propozicije, glagole hvalisanja i negodovanja i glagole savjetovanja i upozorenja. Međutim, ni Biber et al. (2007), ni Levin (1993) ne opisuju detaljno valentne sposobnosti pomenutih glagola.

Detaljniji opis valentnih sposobnosti glagola, a među njima i glagola komunikacije nalazimo u *Rječniku valentnosti u engleskom jeziku* iz 2004. godine. Autori ovog *Rječnika* (Herbs et al.) navode da u teoriji valentnosti glagol zauzima centralnu poziciju u rečenici zbog toga što određuje koliko ostalih elemenata treba da bude prisutno kako bi se stvorila gramatička rečenica. On tako postaje centar oko kojeg se okreću ostali obavezni i neobavezni

konstituenti rečenice.¹ Dok neki glagoli zahtjevaju samo jedan elemenat, drugi traže prisustvo dva ili više elementa. Ti elementi se nazivaju komplementi, a broj komplemenata jednog glagola čini njegovu valentnost. Pojam valentnosti dolazi iz prirodnih nauka. Za Tesniera (2015) glagol je nalik atomu koji za sebe vezuje druge elemente i ta njegova sposobnost se naziva valentnost. Jedno od osnovnih pitanja u teoriji valentnosti je podjela rečeničnih konstituenata na dopune i dodatke. Ono što čini razliku je činjenica da su dopune neophodne za konstituisanje gramatički i komunikativno cjelovitih rečenica, dok dodaci nisu.

Rječnik valentnosti u engleskom jeziku nudi osnova značenja za svaki pojedinačni glagol, pa tako recimo kod glagol *argue* prikazana su četiri moguća značenja *dispute, discuss, claim* i *propose* i komplementi sa kojima se javljaju u svakom pojedinačnom značenju. *Rječnik* nudi prikaz i pojedinih prepozicija karakterističnih za svako pojedinačno značenje glagola *argue*, kao i idiomatske frazalne glagole. Naravno, pored ovih elemenata u rečenici mogu da se nađu i neki drugi elementi koji ne zavise od valentnosti glavnog glagola i koji su u teoriji valentnosti označeni kao adjunkti. Osim u pomenutom *Rječniku*, više informacija o komplementaciji glagola nudi *Cambridge Grammar of English* (2006) autora Carter i McCarthy.

Razmatrajući glagole komunikacije sa aspekta sintakse i semantike u engleskom jeziku, Rajendran (2006) pravi podjelu glagola na: glagole pričanja (*speak, talk* i *converse*), glagole govorenja (*say, utter, tell* i *state*), glagole objašnjavanja (*explain, expound, explicate, elucidate, interpret, construe, account, justify* i *rationalize*), glagole izjašnjavanja/objavljivanja (*declare, announce, publish, advertise, proclaim, promulgate* i *broadcast*), glagole pitanja tip 1 (*ask, question, interrogate, query, inquire, catechize, quiz* i *examine*), glagole pitanja tip 2 (*ask, request* i *solicit*), glagole pozivanja (*summon, summons, call, cite, convoke, convene* i

---

¹Za Stevanovića (1973: 23) subjekat je „jezgro rečenice, njen osnovni deo“, od kojeg „su zavisne sve ostale reči u rečenici“.

muster), glagole pohvale (*praise, laud, acclaim, extol* i *eulogize*), glagole prekorijevanja (*reprove, rebuke, reprimand, admonish, reproach* i *chide*), glagole diskutovanja (*discuss, argue, debate, dispute* i *agitate*).

Pod glagolima govorenja (verbs of speaking) razmatra glagole kao što su *speak, talk* i *converse* koji su grupisani kao glagoli koji označavaju artikulaciju riječi kojom se izražavaju misli. Navodi primjere glagola *speak* u kojima je govorno lice realizovano upotrebom imeničke fraze koja funkcioniše kao subjekat rečenice, primalac poruke se realizuje kao prepoziciona fraza (imeničkoj frazi sa *to* i *with*) i funkcioniše kao indirektni objekat, a poruka koja se prenosi realizuje se kao prepoziciona fraza (o imeničkoj frazi sa *about* i *of*) ili imenička fraza:

[imenička fraza *speak to* imenička fraza]

The president refused to speak to the waiting journalist.

[imenička fraza *speak to* imenička fraza *about* imenička fraza]

I've spoken to the manager about it.

[imenička fraza *speak of* imenička fraza]

Witness spoken of a great ball of flame.

[imenička fraza *speak* imenička fraza]

He spoke the final words of the play.

Prema istom autoru kod glagola *talk* govorno lice se realizuje kao imenička fraza koja funkcioniše kao subjekat rečenice, primalac poruke kao prepoziciona fraza (imenička fraza sa *with*), a sama poruka kao prepoziciona fraza (imenička fraza sa *of*):

[imenička fraza *talk with* imenička fraza]

We looked around the school and talking with the principle.

[imenička fraza *talk in* imenička fraza]

We couldn't understand them because they were talking in Chinese.

[imenička fraza *talk of* imenička fraza]

Mary is talking of looking for another job.

[imenička fraza *talk on* imenička fraza]

We talked on the phone for over an hour.

U sljedeću grupu su stavljani glagoli *say, tell, utter* i *state* koji su slični po tome što znače 'staviti u riječi'. Kod glagola *say*, govorno lice se realizuje kroz imeničku frazu koja funkcioniše kao subjekat glagolu. Primalac poruke se realizuje kroz prepozicionu frazu (imenička fraza sa *to*), a ono o čemu se govori se realizuje kao prepoziciona fraza (odnosno imenička fraza sa *about*):

[imenička fraza *say* imenička fraza *to* imenička fraza *about* imenička fraza]

She said nothing to me about it.

[imenička fraza *say that comp*]

He said (that) his name was same.

[imenička fraza *say that comp*]

It is said that she lived to be over 100.

[imenička fraza *over* imenička fraza *that comp*]

He said over the telephone that he would be late in coming home.

Kod glagola *tell*, govorno lice se realizuje imeničkom frazom koja funkcioniše kao subjekat glagolu, primalac poruke se realizuje kao prepoziciona fraza (imenička sa *to*) ili imenička fraza, a poruka kao imenička ili prepoziciona fraza (imenička sa *about*) ili *that-COMP* ili *to COMP*:

[imenička fraza *tell to* imenička fraza]

He told the news to everybody he saw.

[imenička fraza *tell* imenička fraza *that-COMP*]

They have told us (that) they are not coming.

[imenička fraza *tell* imenička fraza]

I'm ready to go now, he told her.

[imenička fraza *tell* imenička fraza *to-COMP*]

He was told to sit down and wait.

[imenička fraza *tell about* imenička fraza *to* imenička fraza]

Did she tell about the accident to you?

Narednu grupu čine glagoli pitanja tip1 (*Ask 1*), u kojoj je pored glagola *question, interrogate, query, inquire, catechize, quiz, examine* i glagol *ask*. Glagoli iz ove grupe se koriste za obraćanje nekoj osobi sa ciljem dobijanja informacije.

Glagol *ask1* je uopšten glagol za postavljanje pitanja. Morfosintaksički gledano, govorno lice se realizuje kroz imeničku frazu koja funkcioniše kao subjekat glagolu, primalac poruke kroz imeničku frazu koja je objekat glagolu, a poruka kroz prepozicionu frazu (imenička sa *about*), *SCOMP* ili *to-COMP*:

[imenička fraza *ask*]

'Where are you going?' she asked.

[imenička fraza *ask* imenička fraza]

'Are you sure?' she asked her.

[imenička fraza *ask* imenička fraza *about* imenička fraza]

He asked about her family.

[imenička fraza *ask to-COMP*]

All the students were asked to complete a questionnaire.

U sljedećoj su grupi glagoli pitanja tip 2 (*Ask2*) *ask, request* i *solicit*. Glagol *ask* iz ove grupe koristi se za očekivanje odgovora, afirmativnog uglavnom. Govorno lice se realizuje kao imenička fraza koja funkcioniše kao subjekat glagolu, a primalac poruke kao imenička fraza koja funkcioniše kao objekat glagolu:

[imenička fraza *ask* imenička fraza]

I am going to ask a favour of you.

[imenička fraza *ask* imenička fraza]

He asked the close attention of all his audience.

[imenička fraza *ask* imenička fraza *for* imenička fraza]

The government asked the citizens for their full cooperation.

U narednoj grupi, među glagolima dozivanja, pored *summon, summons, call, cite, convoke, convene, muster* je i glagol *call*. Govorno lice se realizuje kao imenička fraza koja funkcioniše kao subjekat glagolu, a primalac poruke kao imenička fraza koja funkcioniše kao objekat glagolu:

[imenička fraza *call* imenička fraza]

Call men to arms.

[imenička fraza *call* imenička fraza]

The president called congress together for an extra session.

[imenička fraza *call out to* imenička fraza *for* imenička fraza]

She called out to her father for help.

[imenička fraza *call in for* imenička fraza]

Will you call the kids in for lunch?

[imenička fraza *call to* imenička fraza]

The doctor has been called to an urgent case.

[imenička fraza *call* imenička fraza]

Prime Minister called the ambassador back to London.

U posljednjoj grupi pomenuti autor razmatra glagole diskutovanja u kojoj je pored *discuss, debate, dispute and agitate* i glagol *argue*. Ova grupa zahtijeva da, pored onoga ko diskutuje, bude onaj koji prati diskusiju i stvar o kojoj se diskutuje. Onaj koji diskutuje se realizuje kao imenička fraza, koja je subjekat glagolu, a onaj koji prati diskusiju kao prepoziciona fraza (imenička sa *with*); stvar o kojoj se diskutuje kao imenička fraza koja funkcioniše ili kao objekat glagolu ili kao prepoziciona fraza (imenička fraza i *for*):

[imenička fraza *argue*]

My brothers are always arguing.

[imenička fraza *argue with* imenička fraza]

I don't want to argue with you - just do it.

[imenička fraza *argue for* imenička fraza]

They argued for the right to strike.

[imenička fraza *argue* imenička fraza *for* imenička fraza]

She argued the case for him.

[imenička fraza *argue that-COMP*]

He argued that they needed more time to finish the project.

Glagoli komunikacije kao fenomen nisu sveobuhvatno obrađeni na korpusu većeg obima. Ipak, pogrešno bi bilo tvrditi da u literaturi nisu postojali pokušaji da se izvrši klasifikacija glagola komunikacije i da se ukaže na njihove sintaksičke i semantičke osobenosti.

Daleke 1984. godine Katičić je u *Sintaksi hrvatskog književnog jezika* dao klasifikaciju glagola govorenja. U okviru glagola govorenja on razlikuje manje skupine koje se među sobom takođe razlikuju u pogledu semantike. Njegova podjela obuhvata: a) glagole govorenja kojima se kazuje da neko govori nešto: *reći, kazati, govoriti, velim*; b) glagole govorenja kojima se kazuje odnos jednoga govorenja prema drugom i prema ćutnji: *izreći, iskazati, izgovoriti, izraziti*; c) glagole govorenja koji ne kazuju samo o govorenju, već i o tome da li je ono opširno i potpuno ili je tek kratko naznačeno: *prićati, pripovijedati, divaniti, glagoljati, zboriti*; d) glagole koji kazuju i o svrsi radi koje se govori: *saopštiti, priopštiti, javiti, poručiti, dostaviti, obavijestiti, izvjestiti*; e) glagole kojima se kazuje nešto i o sadržaju o kojem se govori: *tvrditi, potvrditi, nijekati, poricati, ustanoviti, svjedočiti, proreći, pretkazati, gatati*; f) glagole kojima se iskazuje izricanje volje: *moliti, zapovijediti, naložiti, narediti, odrediti, tražiti, zahtijevati, obećati, poticati, bodriti, dopustiti, dozvoliti...*; g) glagole kojima se izriče i ocjena onoga što se kazuje: *govorkati, trabunjati, preklapati, lupati...*; h) glagole kojima se kazuje kakvim se glasom nešto izriče: *vikati, povikati, pjevati, plakati, šaputati*; i) glagole koji u svom osnovnom značenju ukazuju na neku vrstu ispuštanja zvuka: *piskati, lajati, režati, cvrkutati, gakati, kokodakati*; j) glagole koji kazuju da se govor posreduje pismom: *pisati, potpisati (se), bilježiti*; k) skupina neprelaznih glagola govorenja: *hvaliti se, pozdraviti se, žaliti se, tužiti se, izgovoriti se*.

Štrbac (2011: 163) dijeli sve komunikativne glagole po osnovu proticanja informacije na glagole govorenja (tip A→B) i komunikativne glagole u užem smislu (tip A ↔B). Glagole govorenja dalje dijeli na tipične, kvalifikativne i performativne. Ova podjela je u osnovi semantička. U prvom tipu

komunikativnih glagola kretanje informacije je jednosmjerno i vrši se od govornika prema sagovorniku, dok je u drugom razmjena informacija naizmjenična.

Prilikom analize mi ćemo se držati podjele glagola komunikacije prema Levinovoj, iako ćemo ih preimenovati u skladu sa rezultatima naše analize. U fokusu istraživanja će biti samo najfrekventniji glagol iz svake pojedinačne grupe u određenim registrima pisanog i u govornom diskursu. Njihovom analizom doći ćemo do jasnije slike o morfosintaksičkim i leksičko-semantičkim karakteristikama glagola komunikacije.

3 GLAGOLI KOMUNIKACIJE U ENGLESKOM JEZIKU

3.1 Glagoli prenošenja poruke – glagol *ask*

Ono što je karakteristično za glagole prenošenja poruke je to da se razlikuju u odnosu na prirodu poruke i način na koji se ona prenosi (Levin 1993: 203). Među pomenutim glagolima posebno mjesto zauzima glagol *ask* koji, po ukupnom broju primjera, nadmašuje ostale glagole iz ove vrste iako u pojedinim stilovima novinskog diskursa neki drugi glagoli² drže kvantitativni primat.

Kao što se vidi iz tabele 1, komunikativni glagol *ask* se najčešće koristi u pripovijetkama (1050), a najrjeđe u tekstovima posvećenim ekonomiji (252). Po učestalosti, a sudeći prema broju primjera u kojima se koristi, ovaj glagol je čest konstituent govornog diskursa (856).

Neki glagoli komunikacije iz ove klase se koriste češće u odnosu na druge glagole iz iste klase. Tako, na primjer, u analiziranom korpusu nismo zabilježili nijedan primjer upotrebe komunikativnog glagola *explicate*, što ga čini najmanje frekventnim komunikativnim glagolom ove klase u pisanom i govornom diskursu. Više podataka o ostalim glagolima iz ove grupe, kao i o frekventnosti njihove upotrebe nalazi se u tabeli 1 ispod. Distribucija glagola *ask* data je u dvije tabele, procentualnoj i brojčanoj.

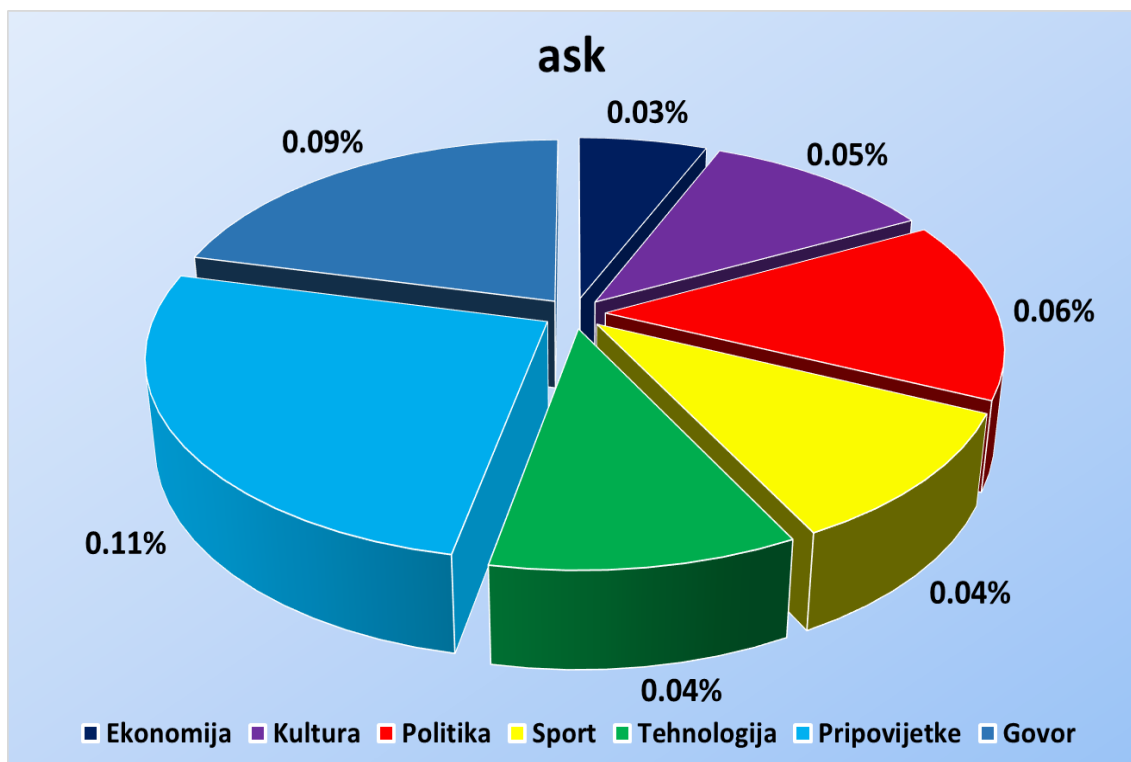
---

² glagol *show* u tekstovima o ekonomiji i tehnologiji i glagol *write* u tekstovima o kulturi

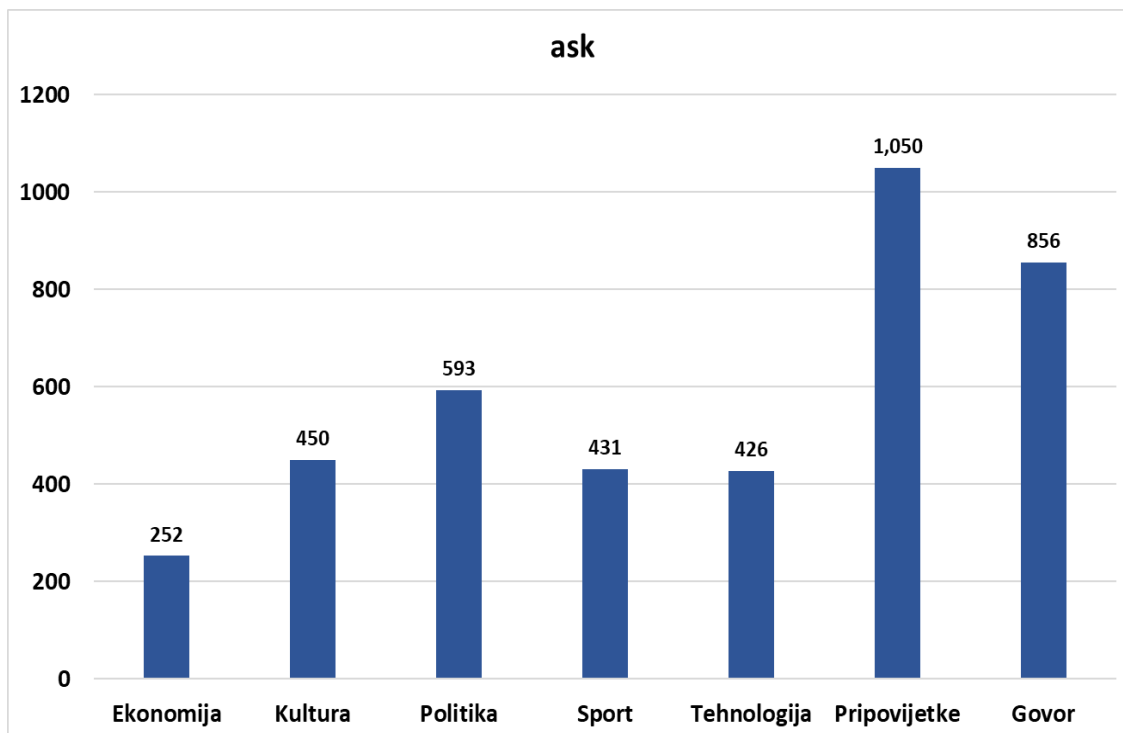
Tabela 1 Frekvencija glagola prenošenja poruke u pisanom i govornom diskursu

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Ask	252	450	593	431	426	1050	856
Cite	86	31	69	28	89	3	5
Demonstrate	54	57	64	52	73	4	17
Dictate	7	13	16	28	12	3	57
Explain	111	207	120	109	123	171	115
Explicate	0	0	0	0	0	0	0
Narrate	0	19	0	0	3	5	3
Pose	54	42	21	23	23	22	8
Preach	4	12	2	1	2	3	3
Quote	16	28	34	10	19	11	42
Read	46	311	118	88	311	399	573
Recite	0	7	2	5	3	15	1
Relay	1	3	2	2	4	4	0
Show	707	413	535	369	641	297	215
Teach	20	135	36	39	67	108	93
Write	178	1163	287	219	422	290	788

Tabela 2 Distribucija glagola ask u pisanom i govornom diskursu

Najfrekventnije značenje glagola *ask* je *reći nekome da neko od njega želi da uradi nešto ili da nešto da*. Kada se javlja u ovom značenju ustaljeni strukturalni obrazac mu je ditranzitivna komplementacija tipa:

ASK + imenička fraza kao direktni objekat + to-infinitivna klauza, koja je najčešće obilježje tekstova o politici, kulturi i sportu:

Government asks big companies to sign letter backing Brexit strategy.

U pomenutoj strukturi, glagol *ask* često prate adjunkti neograničene frekvencije:

Davy often asked her to send money, admitting that his father's allowance had run short again.

Interesantno je spomenuti da gore navedenog značenja nema u pripovijetkama, gdje prevladava komunikativni glagol *ask* u značenju *reći nekome nešto kako bi se pribavio odgovor ili neka informacija*.

Sa ovim značenjem komplementacija glagola *ask* je mnogo raznovrsnija. U svim analiziranim korpusima najčešće zahtijeva ditranzitivnu komplementaciju tipa:

ASK + imenička fraza kao indirektni objekat + *wh*-klauza kao direktni objekat:

He asks Truss how the government's estimates, on the order paper today, will accommodate the extra money offered to firefighters.

i monotranzitivnu komplementaciju tipa ASK + *wh*-klauza kao direktni objekat:

Shadow housing minister John Healey asks why ministers failed to act on coroners' concerns about tower block fires

U pripovijetkama se pomenuta ditranzitivna komplementacija javlja sa načinskim adjunktom u apoziciji koji kao premodifikaciju ima glagolski subjunkt *really*, dok se u ostalim korpusima ova komplementacija vrlo često javlja sa aditivnim subjunktom *also*:

Michiko just asked me, really quietly, where I would be living when we got back to London.

U velikom broju analiziranih primjera ista komplementacija glagola *ask* zahtijeva postojanje refleksivne zamjenice:

Employers must also ask themselves how they are treating people who choose to go part-time.

Samo u korpusu tehnologije se ovo značenje javlja sa monotranzitivnom komplementacijom tipa ASK + *wh*-klauza sa infinitivom kao direktnim objektom:

But negative searches about Syrian refugees, a mostly Muslim group then desperately looking for a safe haven, rose 60%, while searches asking how to help Syrian refugees dropped 35%.

Pored pomenutih, glagol *ask* može da ima i sljedeće komplementacije:

monotranzitivnu ASK + imenička fraza kao direktni objekat:

Elon Musk needs a name for his new digging machine – so he asked the internet.

ditranzitivnu ASK + imenička fraza + prepoziciona fraza:

'I can't believe that's the first question you ask me about my job.'

pseudotranzitivnu komplementaciju ASK + prepoziciona fraza + imenička fraza kao komplement prepoziciji:

AM: Let's put that to one side and just ask about the sentiment.

Najfrekventija prepozicija koja se javlja sa ovim vrstama komplementacije u analiziranom korpusu je *about*, zatim slijede *for*, *of*, *from*, *on*, *to* i *at*.

Najčešća struktura u kojoj se javlja prepozicija *about* je ASK + about + imenička fraza kao prepozicioni komplement:

But he asks about the rural post office network.

Prepoziciju *about* često prati složena imenička fraza pa tako recimo u tekstovima o ekonomiji postmodifikaciju imeničke fraze vrši prošli particip:

In another media appearance, on ITV's Good Morning Britain, Gove was asked about a letter written by Labour's deputy leader, Tom Watson, to May, asking if the media boss Rupert Murdoch had sought Gove's return to cabinet.

S druge strane, u tekstovima o politici funkciju imeničke postmodifikacije vrši *of*-klauza (a), dok se u tekstovima o kulturi u toj ulozi nalazi restriktivna relativna *that*-klauza (b):

a) *She was asked about the behaviour of men on the left and said they are the "absolute worst" sexists.*

b) *"I spoke to everybody and asked about things that I should and shouldn't do, and I was cautious not to do any high impact jumping around.*

U tekstovima o politici prepozicija *about* se javlja u strukturi ASK + imenička fraza + *about* + *this* + adjunkt vremenskog niza i položaja vremena, gdje pokazna zamjenica *this* ima deiktičku funkciju:

But a Telegraph journalist asked him about this afterwards.

Prepozicija *about* se u tekstovima o ekonomiji, politici i tehnologiji javlja u strukturi ASK + *about* + *wh*-klauza:

Mair then asked about how the speech would help white working class boys attend university and the foreign secretary gave a response that avoided answering Mair's question.

Komunikativni glagol *ask* se jako često javlja u klauzama izvještavanja koje upućuju na ono što se saopštava u direktnom govoru. Ovakav tip komunikacije je najkarakterističniji za narativno pripovijedanje. Klauza koja sadrži glagol komunikacije se često smatra glavnom klauzom, dok je direktni govor na poziciji objekta (Biber et al. 2007: 196):

"Is there anything in there about the fire?" asked Shadow.

Sa aspekta trajanja radnje, glagol *ask*, spada u imperfektivne ili nesvršene glagole. Komunikativni glagol *ask* se najviše mijenja kroz prošlo prosto vrijeme. Najveći broj primjera prošlog prostog vremena zabilježen je u pripovijetkama. Od oblika za budućnost, *ask* se kao i *call* koristi samo u prostom budućem vremenu.

U govornom diskursu komunikativni glagol *ask* se kombinuje sa modalnim glagolima kao glagolima nepotpunog značenja koji obavezno zahtijevaju dopunu u vidu jednog punoznačnog glagola. Najčešća je kombinacija centralnog modala *can* i komunikativnog glagola *ask*. Nosilac značenja u ovom glagolskom kompleksu je punoznačni glagol, a modalni glagol

samo to značenje modifikuje ili determiniše (Mrazović, Vukadinović 1990: 143). U kombinaciji sa modalnim glagolom *can*, glagol *ask* se u 50% analiziranih primjera javlja u okviru interogativne rečenice, koja predstavlja diskurzivno obilježje dijaloške situacije govornog diskursa:

Can I ask you something quickly, because I came across this funny thing the other day, which made me laugh, because it's the kind of thing I get asked all the time.

Navedeni primjer je ilustrovao upotrebu glagola *ask* sa modalnim glagolom *can*, ali je pokazao i još jednu karakteristiku glagola *ask* kada je u pitanju govorni diskurs, a to je upotreba pasivne konstrukcije *sa get*.

Tabela 3 Finitni i nefinitni oblici glagola *ask*

Ask							
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	28	119	117	53	114	74	83
Sadašnje trajno vrijeme	12	13	35	8	18	19	86
Sadašnji perfekt prosti	17	17	33	13	15	12	45
Sadašnji perfekt trajni	2	3	2		3	2	3
Prošlo prosto vrijeme	69	139	168	154	105	643	233
Prošlo trajno vrijeme	5	6	6	5	2	23	10
Davno prošlo vrijeme	11	10	14	6	4	44	6
Trajno davno prošlo vrijeme	-	-	-	1		2	1
Prosto buduće vrijeme	4	-	10	10	11	3	-
Buduće trajno vrijeme	-	1	4	-	-	-	5
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	4	3	12	6	31	3	56
Infinitivi	21	25	46	21	38	62	67
Gerund	12	16	32	20	12	33	32
Participi	28	65	88	103	36	50	21
Modalni glagoli	12	39	31	26	35	78	206

Imperativne klauze su rijetke u svim registrima osim u govornom diskursu i tekstovima o tehnologiji. U govornom diskursu su najprisutnije, a važno je napomenuti da su skoro svi pronađeni primjeri u ovom korpusu upotrebljeni u posebnom obliku imperativa, tzv. kolektivnog *let's* imperativa:

Let me ask you about "Summer of Love," which is about Syria and the refugees.

U svakodnevnom engleskom jeziku se iz pragmatičnih razloga ova konstrukcija koristi na početku nezavisnih klauza u kojima govorno lice predlaže neku radnju koju treba da realizuju govorno lice i sagovornik (Biber et al. 2007: 1117).

Glagoli komunikacije najčešće stoje u infinitivu kada se nađu u govornom diskursu i pripovijetkama, a rijetko u novinskim tekstovima (kulturi, sportu i tehnologiji). Pri tome, infinitivne konstrukcije ne moraju nužno da stoje u sadašnjem infinitivu aktivnom, već se javljaju i u pasivnom sadašnjem infinitivu, progresivnom i infinitivu perfekta:

He seemed very pleased to have been asked.

Samo po jedan primjer golog infinitiva zabilježen je u novinskom registru (kulturi, sportu i tehnologiji), i to kada se nađe u funkciji komplementa subjektu:

All you have to do is ask.

Glagol *ask* se u govornom diskursu i pripovijetkama u prošlom prostom vremenu naglašava pomoćnim glagolom *do* koji vrši funkciju emfatičnog potvrđivanja. Do naglašavanja glagola *ask* nešto rjeđe dolazi u novinskom registru (tekstovima o politici, sportu i tehnologiji), i to sadašnjim oblikom glagola *do*, a nikako u tekstovima o ekonomiji i kulturi:

I did ask if I could take this photograph.

Glagol *ask* se kombinuje sa sljedećim glagolima komunikacije: *advise, argue, call, cite, claim, complain, confess, cry, explain, groan, mention, phone, rage, rumble, pose, propose, read, recite, reiterate, relate, report, reveal, say, show, sign, sing, snap, speak, state, suggest, talk, teach, telegraph, telephone, tell, warn, whisper, write*. Kao i glagol *call*, glagol *ask* se najčešće kombinuje sa *write, tell, speak i say*. U

tabeli ispod je ilustrovana kombinacija glagola *ask* sa ostalim komunikativnim glagolima.

Tabela 4 *Slaganje glagola ask sa drugim glagolima komunikacije*

Ask	
Ekonomija	advise, call, claim, explain, mention, phone, report, reveal, say, squeal, speak, tell, write
Kultura	cite, mention, reveal, say, show, sign, sing, speak, talk, tell, write
Politika	argue, call, claim, complain, explain, mention, rage, read, say, show, sign, speak, suggest, tell, warn, write
Sport	explain, object, phone, recite, reiterate, report, say, show, sign, speak, state, talk, tell, whisper, write
Tehnologija	call, explain, pose, read, say, show, sign, speak, talk, tell, write
Pripovijetke	call, cry, explain, groan, mention, propose, read, recite, relate, rumble, say, show, sign, sing, snap, speak, suggest, talk, teach, telegraph, telephone, tell, whisper, write
Govor	argue, confess, explain, phone, read, reveal, say, sign, speak, state, talk, tell, write

U pripovijetkama se glagol *ask* najčešće kombinuje sa ostalim glagolima komunikacije, a do te kombinacije najrjeđe dolazi u tekstovima o tehnologiji. Najfrekventniji glagoli sa kojima se kombinuje glagol *ask* su glagoli *write*, *tell*, *speak* i *say*.

U kombinaciji sa glagolom *write*, glagol *ask* obično stoji u obliku infinitiva koji ima vrijednost adverbijalne klauze i iskazuje značenje namjere i rezultata:

Schroders and Artisan Partners, which between them own 9% of Tesco, have written separately to the chair of the retailer, John Allan, to ask him to pull out of the deal.

U govornom diskursu, oba glagola komunikacije mogu biti dio adverbijalne vremenske klauze:

I'd had a little bit of contact with him when I'd asked him to write something about Delvaux for the Time Out Brussels Guide, so I stopped him, my heart in my mouth, and introduced myself.

U tekstu o tehnologiji zabilježen je primjer kombinacije glagola *ask* i glagola *tell* u imperativnoj klauzi:

Ask your female employees to tell you honestly what it's like to work there.

Glagol *speak* u većini slučaja ima funkciju direktnog objekta glagolu *ask*:

She rang the club and asked to speak to my father.

Međutim, ima i drugačijih kombinacija u koje glagoli komunikacije ulaze međusobno. Jedna takva kombinacija glagola komunikacije zabilježena je u političkom tekstu. Glagoli *ask* i *mention* se javljaju kao dio indirektnog govora, *ask* je u formi vezanog prošlog participa, glagol *mention* u emfatičnoj konstrukciji, a glagol *say* u funkciji verbala glavne, uvodne klauze:

Asked whether this did mention Saudi Arabia, he said: "All the information that has been put in the public domain is there in the written statement, and I'm not in a position where I can add to that."

Glagol *ask* se može kombinovati sa više glagola komunikacije iz potpuno različitih grupa u okviru iste rečenice, kao što su *rage*, *claim* i *sign*. U ovoj kombinaciji samo glagol *rage* je dio adverbijalne vremenske klauze, dok se ostali glagoli nalaze u okviru nezavisne klauze:

As the internal battle raged, a pro-Brexit MP claimed he was asked to sign a letter of no confidence in May but had refused to do so far because of doubts over who would take over – including concerns that a pro-EU leader could be installed.

U sportskim tekstovima je moguće kombinovati glagol *ask* sa dva glagola propozicije i glagolom hvalisanja i negodovanja:

Asked by Ryan what elements of the article he objected to, Brailsford was then reported to have said: "I'm not getting into that."

U govoru, glagol *ask* može da se kombinuje sa dva glagola načina govorenja u zavisno složenoj rečenici:

Sahib groaned and cried between us, but when we asked if we were hurting him too much, he denied it and said for the third time, 'No doctor,' and now Bibiji echoed him.

Glagol *ask* može da se kombinuje sa dva glagola iz svoje grupe, a u primjeru kojeg navodimo glagol *ask* je u glavnoj klauzi indirektnog govora, a glagoli *teach* i *write* u nefinitnim glagolskim oblicima:

I asked Rana if she would like one of her children to be taught to write.

U tekstovima o tehnologiji, glagol *ask* može da se nađe u funkciji predikata zavisne klauze realnog kondicionala, glagol *complain* u glavnoj klauzi u formi glagol infinitiva aktiva kao dopuna glagolu *can* u odričnom obliku, a glagol *explain* ima funkciju uvodnog glagola u medijalnoj poziciji:

If a child asks her mother for something she needs, and the mother ignores her, he explained, the mother can't complain when the child goes to her father for help.

U pripovijetkama je zabilježen primjer razdvojenog infinitiva glagola *whisper* u funkciji direktnog objekta glagola *ask*:

I asked her to please whisper it louder, more loudly.

U istom korpusu, glagol *ask* i *suggest* mogu biti u funkciji verbala nezavisnih klauza povezanih odričnim aditivnim prilogom *nor*:

He did not yet ask her if she wanted to play; nor did she suggest it.

Nerijetko se u istoj rečenici mogu naći dva glagola *ask*, što je uglavnom odlika političkih tekstova, gdje jedan od glagola *ask* ima funkciju direktnog objekta drugog glagola *ask* iskazujući na taj način namjeru:

Hopefully, a member of the public will write to Jeremy Corbyn and ask him to ask Theresa May's position during the next prime minister's questions.

U korpusu politike registrovan je slučaj u kojem oba glagola *ask* imaju funkciju verbala nezavisnih klauza u potvrdnoj i odričnoj formi:

People weren't asking for identities, they were asking for numbers.

Osim samostalno, glagol *ask* se javlja i sa prepozicijama kada obrazuje prepozicione glagole. Pronađeni prepozicioni glagoli su *ask for*, koji je frekventan u svim registrima i *ask after*, koji je registrovan samo u pripovijetkama.

Ask for u značenju reći da želite da vam neko da nešto je najbrojniji u politici (71), zatim u pripovijetkama (59) i tehnologiji (54), gotovo podjednako se javlja u ekonomiji (48), kulturi (46) i govoru (42), a najmanje u sportu (35).

Najfrekventnije komplementacije prepozicionog glagola *ask for* u tekstovima o politici su sljedeće:

ASK + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat:

Amber Rudd asks for analysis of EU migration – a year after referendum.

ASK + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat + to-klauza:

Adrian White, chief operating officer of Lloyds' commercial banking arm, said he was disappointed it was taking longer than expected to make offers as victims were asking for more time to provide information.

Komunikativni glagol *ask* ne ulazi rado u idiomatske izraze, niti se često javlja u kombinacijama koje su u gramatici označene kao frazalni glagoli. Najviše idiomatskih izraza je registrovano u pripovijetkama, a po jedan primjer je pronađen u politici, sportu i tehnologiji.

Najčešće korišteni idiom je *if you ask me* (ako mene pitate). U tekstovima o ekonomiji koriste se *ask for trouble* (izazivati nevolju/trražiti vraga), *ask for the moon* (tražiti nemoguće/trražiti da se skinu zvijezde sa neba), a u pripovijetkama je registrovana upotreba idioma *ask for sb's hand* (tražiti nečiju ruku/zaprositi).

Od frazalnih glagola zabilježen je samo po jedan primjer sljedećih frazalnih glagola: *ask in*, *ask over* i *ask out* i to samo u pripovijetkama. Značenje sva tri frazalna glagola pripada semantičkom polju poziva.

Glagol *ask* ne ulazi u morfološki kompleksne kombinacije u gramatici poznate kao frazalno-prepozicioni glagoli.

Najjače leksičko gramatičke veze (Biber et al. 2007: 989) komunikativni glagol *ask* ostvaruje sa finitnim *wh*-klauzama koje su najdominantnije u korpusu pripovijedaka, i to u funkciji direktnog objekta:

She'd asked him what he wanted.

U tekstovima iz politike, kulture, ekonomije, i sporta najbrojnije su nefinitne *to*-infinitive klauze u funkciji direktnog objekta. U tekstovima posvećenim sportu jako su zastupljene nefinitne *ed*-klauze, koje su generalno gladajući najmanje frekventne klauze i javljaju su se samo u okviru imeničke sintagme.

U tekstovima o tehnologiji dominiraju *to*-infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta i komplementa subjektu. Interesantno je primjetiti da su upravo u korpusu tehnologije pronađeni primjeri rijetkih funkcija infinitivnih klauza. Za korpus govornog diskursa karakteristične su nefinitne infinitivne

klauze u funkciji direktnog objekta, dok su nešto manje zastupljene *wh*-klauze takođe u funkciji direktnog objekta.

Glagol *ask* ostvaruje leksičko-gramatičke veze i sa adverbijalima, i to u najvećem broju primjera sa adjunktima. Najfrekventnija vrsta adjunkta su vremenski adjunkti za neodređenu učestalost koji su karakteristični za tekstove o kulturi. Pomenuti adjunkti su najmanje frekventni u tekstovima o ekonomiji, koji su inače najsiromašniji adverbijalima. Najfrekventniji adverbijali iz ove grupe su *always, often i never*, a najveći broj primjera je iz književnog registra.

Adjunkti za način i adjunkti za određenu učestalost poput *suspiciously, quietly, smilingly, nicely, sarcastically, tentatively, sheepishly, smartly, seriously, brightly, dreamily, gently, worriedly, nervously, casually, anxiously* su karakteristični samo za književni registar, a vrlo su rijetki u ostalim registrima.

Sintaksičku funkciju adverbijala u svim korpusima skoro u podjednakom broju primjera vrše prepozicione fraze i prilozima.

Vremenski adverbijali javljaju se u tekstovima o politici, a spacijalni u pripovijetkama. Disjunkt i konjunkt nisu brojni ni u jednom korpusu. Najviše disjunkta je pronađeno u politici i sportu, a konjunkta u tekstovima o tehnologiji.

Vrlo rijetke grupe adverbijala u svim registrima našeg korpusa su adverbijali koji izražavaju stav (pronađen samo po primjer u kulturi i sportu) i subjunkti učtivosti (sa jednim primjerom u tekstovima o tehnologiji). Subjunkt stava se, kako je to primjetila i Đorđević (2007: 648), obično nalaze u inicijalnom položaju rečenice i ne mogu se porediti. Detaljan pregled adverbijala koji prate komunikativni glagol *ask* dajemo u tabeli 5.

Tabela 5 *Adverbijali koji prate glagol ask*

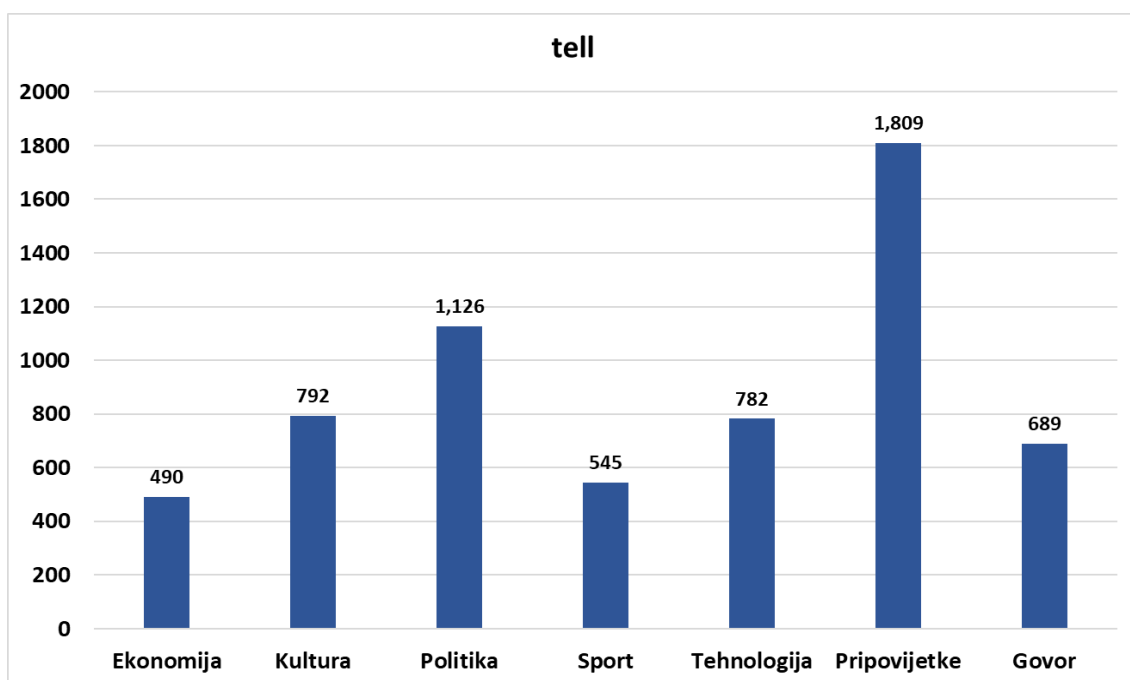
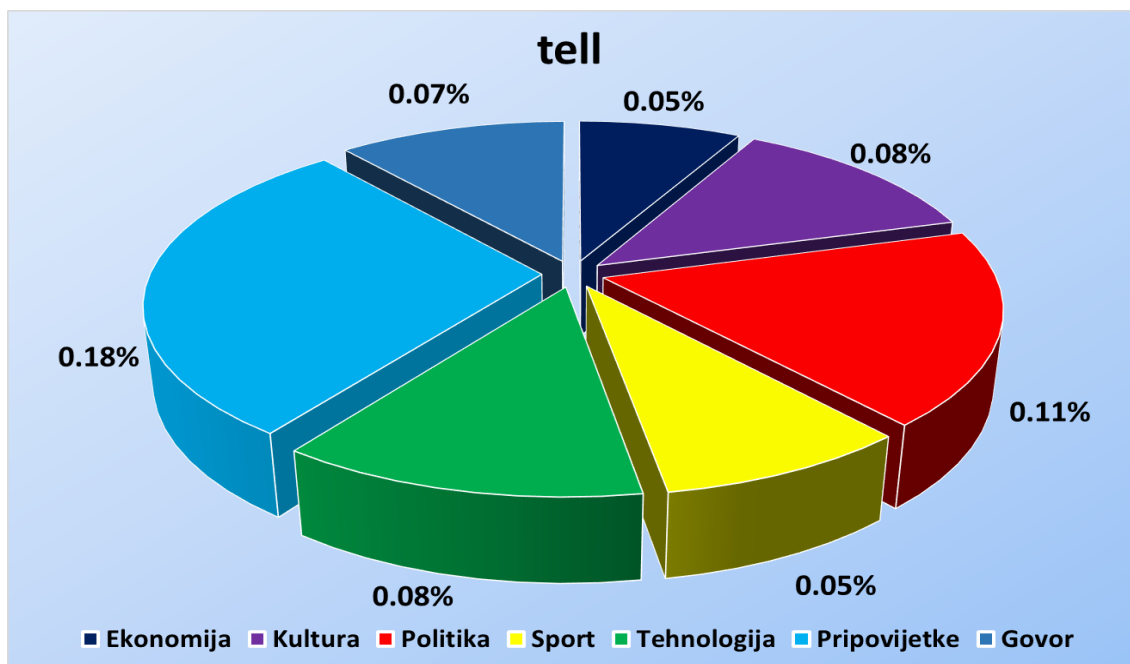
	Adjunkti	Subjunki	Disjunki	Konjunki
Ekonomija	ago, often	also	-	yet
Kultura	always, never, constantly, before	even	-	however
Politika	now, immediately, never	simply, also	hopefully	however
Sport	ago, now, constantly, repeatedly	also	inevitably	likewise
Tehnologija	here, since, often, always	even	-	yet
Pripovijetke	ago, always, never, often, eventually	already, simply, surely, only, just, even, also	-	nonetheless
Govor	yesterday, once, always, often	already, actually, simply, just	-	however

3.2 Glagoli kazati, reći – *tell*

Iako ga svrstava u glagole prenošenja poruke (1993: 204), Levin ovom glagolu poklanja posebnu pažnju tako što ga analizira nezavisno od ostalih glagola iz ove grupe. Najviše primjera sa glagolom *tell* pripada pripovijetkama, ali se u velikom broju primjera javlja i u ostalim registrima, što ga svrstava u često korištene glagole komunikacije.

Distribucija glagola *tell* data je u dvije tabele, procentualnoj i brojčanoj.

Tabela 6 Distribucija glagola *tell* u pisanom i govornom diskursu

Primarno značenje glagola *tell* u analiziranom korpusu je *prenijeti informaciju nekome u govornoj ili pisanoj formi*. Komunikativni glagol *tell* sa ovim značenjem ostvaruje snažnu leksičko-gramatičku vezu sa *that*-klauzom kada ona obavlja funkciju direktnog objekta. U našem korpusu ova komplementacija se najviše javlja u prošlom prostom vremenu:

Chappell told the Guardian that he fulfilled all his duties as a director of BHS and "at no stage did we trade immorally".

U tekstovima o ekonomiji u poziciji između imeničke fraze i *that*-klauze se javljaju vremenski adjunkti:

He told the Observer this week that in 2008-09 there was a chance to construct a new growth model, but the opportunity was passed up.

U tekstovima o politici u ovom položaju su skoro podjednako zastupljeni i mjesni i vremenski adjunkti, pa se nerijetko oba adjunkta nalaze u navedenoj poziciji:

Pierre Sella, France's ambassador to the EU, told an event in Paris last week that the picture the UK was giving was one of "confusion and hesitation", while the EU27 showed "clarity, unity ...

I sljedeće strukture su karakteristične za glagol *tell* u ovom značenju:

monotranzitivna TELL + *wh*-klauza kao direktni objekat :

Gadhia tells how she saw bankers with blisters and bandages on their thumbs after setting them alight in sambuca drinking games – events she did not attend – and describes a female colleague who believed she was expected to sleep with her manager.

ditranzitivna TELL + imenička fraza kao indirektni i direktni objekat:

I used to sit in the tai chi position – I've never told many people this – and this guy would whack me in the face: K'WHACK!

ditranzitivna TELL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza:

Winnie takes her sip from the mug of coffee while not listening to what Tammy is telling her about her children.

kompleksna tranzitivna TELL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza kao lokativni komplement:

"If they [the government] tell me in February 2019 there will be a transition period – well, I've already spent all that money, it's not much use to me

Najčešća prepozicija koja se javlja sa gore navedenom ditranzitivnom komplementacijom je *about*, zatim slijede *to, without, in, of, against, from*.

Ono što karakteriše prepoziciju *about* je to da se ona u korpusu ekonomije uz ditranzitivnu komplementaciju vrlo često javlja sa subjunktom minimiziranja *little*:

But ultimately, a share index populated by big international mining companies, pharmaceutical giants and banks tells you little about the UK economy.

dok se u kulturi vrlo često javlja sa dodatnim amplifikatorom *a lot*:

They tell us a lot about America and the larger world.

U sportskim tekstovima se prepozicija *about* javlja u strukturi TELL + imenička fraza kao direktni i indirektni objekat + wh-klauza, gdje se između relativnog priloga *how* i ostatka klauze nalazi parentetična adverbijalna vremenska klauza:

Steve told me stories about how, when he boxed as a youngster, even the coach was allowed to smoke.

Za književni registar je karakteristično da se uz istu strukturu u funkciji indirektnog objekta vrlo često javljaju neodređena zamjenica *something* i odrična zamjenica *nothing*:

The security certificate is real enough, but all it confirms is that you have a secure connection to apple.com – which tells you nothing about whether you're connected to a legitimate site or not.

Iako nije vrlo frekventna i ne navodi se kao karakteristična, monotranzitivna komplementacija TELL + that-klauza kao direktni objekat se sa ovim značenjem pojavljuje u svim registrima, osim u tekstovima o politici.

Pored prvobitno pomenutog značenja glagola *tell*, on može imati značenje *narediti ili savjetovati nekome da uradi nešto* kada zahtijeva sljedeću komplementaciju:

TELL + imenička fraza kao direktni objekat + to-infinitivna klauza:

The Bank of England has told financial firms to provide it with details of their Brexit plans by 14 July and to be ready for all possible outcomes, including a hard Brexit.

Iako ih Carter i McCarthy (2006) navode kao karakteristike glagola *tell*, ditranzitivna struktura TELL + imenička fraza kao indirektni objekat + wh-klauza sa infinitivom kao direktnim objektom i monotranzitivna TELL + wh-klauza sa infinitivom kao direktnim objektom su jako rijetke u našem analiziranom korpusu, pa je tako u svim korpusima, osim u govoru, pronađeno samo po 1-2 primjera pomenutih leksičko-gramatičkih veza.

Sa aspekta trajanja radnje, glagol *tell*, spada u perfektivne ili svršene glagole. Kao i komunikativni glagoli *call* i *ask*, glagol *tell* se najviše upotrebljava u prošlom prostom vremenu. Još jedna od karakteristika glagola *tell* je veza sa centralnim modalnim glagolima, ali i sa polumodalima od kojih su najčešći *have to*, zatim slijede *be able to*, *be about to* i *be going to* koji se javljaju i u pasivnom glagolskom stanju. Pomenuta karakteristika najuočljivija je u književnom registru. Modali u trajnom glagolskom vidu su pronađeni u novinskom registru i to u tekstovima o kulturi, politici, tehnologiji i govornom diskursu.

Osim u književnom registru, u svim ostalim registrima se centralni modalni glagoli javljaju u različitim glagolskim konstrukcijama. Tako se modalni glagoli javljaju u potvrdnom, odričnom, upitnom obliku i u pasivu u

svim registrima, dok su u tekstovima o ekonomiji svi modalni glagoli u potvrdnom obliku. Marginalni modali u kombinaciji sa glagolom *tell* pronađeni su samo u pripovijetkama i novinskim tekstovima o kulturi, politici i sportu.

Imperativne klauze nisu frekventne. Zabilježeni primjeri imperativnih klauza odnose se na govorni diskurs i književni registar, dok su u novinskom registru rijetke (u tekstovima o kulturi i sportu recimo, i u tehnologiji gdje je zabilježen samo jedan primjer). Nijedan primjer imperativnih rečenica nije pronađen u tekstovima o ekonomiji i politici. U korpusu govora, složeni imperativ i potvrdni oblik prostog imperativa su skoro podjednako frekventni. U pripovijetkama je najdominantniji odrični oblik prostog imperativa, a zatim složeni imperativ. U kulturi je čest emfatični oblik imperativa:

Do tell us in the comments if there are any improvements we could make to the series.

U tekstovima o tehnologiji, funkciju imperativa vrši *to*-infinitiv i to u eliptičnim rečenicama:

Amber Rudd to tell tech firms: do more to combat terrorism.

Tabela 7 Finitni i nefinitni oblici glagola *tell*

	Tell						
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovjetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	50	265	117	66	138	178	141
Sadašnje trajno vrijeme	5	18	14	-	18	21	28
Sadašnji perfekt prosti	22	11	82	20	29	42	31
Sadašnji perfekt trajni	1	-	2	8	-	2	-
Prošlo prosto vrijeme	318	279	670	292	372	860	139
Prošlo trajno vrijeme	2	3	2	7	2	24	11
Davno prošlo vrijeme	17	7	25	19	8	118	-
Trajno davno prošlo vrijeme	-	-	-	-	-	3	-
Prosto buduće vrijeme	-	9	17	13	16	41	46
Buduće trajno vrijeme	1	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	-	4	-	5	1	24	30
Infinitivi	28	56	46	27	82	149	58
Gerund	14	32	37	19	25	43	22
Participi	12	48	57	25	28	36	30
Modalni glagoli	11	46	37	36	51	255	195

Glagol *tell* se najčešće kombinuje sa glagolima prenošenja poruke, od toga su *ask*, *explain* i *show* najfrekventniji, ali i sa glagolima propozicije, među kojima dominira glagol *claim*. Glagol *tell* ne ulazi u kombinacije sa glagolima govorenja (*speak* i *talk*).

U kombinaciji sa glagolom *ask*, glagol *tell* obično stoji u nefinitnom glagolskom obliku i funkcioniše kao direktni objekat glagola *ask*. U kombinacijama ovog tipa, glagol *tell* je često u formi pasivnog sadašnjeg infinitiva:

While the court will not sit this week, Mr Justice Hildyard wants an update on Tuesday and asked to be told on Thursday if a settlement could be reached.

Kada se nađe u kombinaciji sa glagolom *show*, glagol *tell* stoji u nefinitnom glagolskom obliku u funkciji direktnog objekta, u formi pasivnog sadašnjeg gerunda:

The email exchange shows Staley being told "you owe me a large Scotch" after the AGM, in which the chairman repeatedly defended the chief executive over the latter's attempts to unmask a whistleblower who had been making allegations about the previous conduct of a new recruit in the US.

U političkim tekstovima se glagol *tell* kombinuje sa glagolima *say* i *explain*. Oba glagola i *say* i *tell* stoje u finitnim oblicima i imaju funkciju uvodnog glagola, dok glagol *claim* u nefinitnom glagolskom obliku funkcioniše kao direktni objekat u nominalnoj *that* klauzi:

He says the Austrian foreign minister told him recently that the UK needed to explain its policy for EU nationals to the Austrian public.

U najvećem broju kombinacija sa glagolom *claim*, glagol *tell* funkcioniše kao predikat u zavisnoj rečenici sa fakultativnim *that*, dok glagol *claim* ima funkciju uvodnog glagola u indirektnom govoru:

John claimed Best had told him to stop the horses and was the only BHA witness against Best in hearings in February and November last year, which resulted in a finding against Best, despite his denials.

U tekstovima o tehnologiji glagol *tell* funkcionira kao predikat nezavisne klauze, dok je glagol *claim* u formi vezanog participija u apoziciji:

*She tells them how a dark magician came, claiming to be his uncle, with a plan:
He took the boy out to a lonely place.*

U tekstovima o politici glagol *claim* se javlja sa glagolom *tell* dva puta kao predikat zavisne rečenice sa fakultativnim *that* i kao verbal u istoj funkciji koja je dio kontrastne adverbijalne klauze:

On Saturday it was claimed he told the cabinet that driving modern trains was so easy "even a woman can do it", bringing a rebuke from Theresa May (Hammond later denied the report), while on Sunday it was reported he told the same meeting that public sector workers were overpaid.

Ima primjera kada se glagol *tell* nađe u kombinaciji sa četiri glagola komunikacije i tada je glagol *tell* u funkciji vezanog participija, glagoli *talk* i *show* imaju koordinisan infinitiv, glagol *show* kao drugi član koordinacije ima formu golog infinitiva u apoziciji, dok glagol *write* jedini stoji u ličnom glagolskom obliku:

He wanted to talk to me, show me songs he had written, telling me he's starting a band.

U pripovijetkama se glagol *tell* javlja u kombinaciji sa glagolom *whisper* i ukazuje na redoslijed događanja. *Whisper* u prvoj nezavisnoj klauzi vrši funkciju verbala, glagol *tell* u prošlom prostom vremenu vrši funkciju predikata, dok drugi glagol *tell* u davnom prošlom vremenu vrši funkciju verbala nominalne *wh*-klauze u funkciji direktnog objekta:

Mother whispered, and then he told her what he hadn't quite told himself – that he was thinking of returning to England.

U istom korpusu, glagol *tell* se dva puta javlja u zavisnoj vremenskoj klauzi, dok je glagol *murmur* u funkciji verbala dio nezavisne klauze. Oba glagola *tell* su u zavisnoj klauzi u nefinitnom obliku, i to u formi gerunda kao direktni objekat glagola *finish*, dok drugi glagol *tell* kao dopuna polumodalnom obliku *have to* vrši funkciju predikata u nominalnoj relativnoj klauzi:

After I had finished telling her whatever I had to tell, she murmured to me and stroked my hair.

Tabela 8 Slaganje glagola *tell* sa drugim glagolima komunikacije

Tell	
Glagoli prenošenja poruke	ask, explain, preach, quote, read, recite, show, teach, write
Glagol kazati, reći	-
Glagoli načina govorenja	call, cry, murmur, shout, sing, whisper
Glagoli sredstva komunikacije	phone, sign, signal, telephone, wire
Glagoli govorenja	speak, talk
Glagoli ćaskanja	argue
Glagoli propozicije	announce, claim, confess, declare, mention, recount, relate, repeat, report, reveal, say, state, suggest
Glagoli hvalisanja i negodovanja	complain, object
Glagoli savjetovanja i upozorenja	advise, instruct

Jedini prepozicioni glagol pronađen u svim registrima osim u tekstovima o ekonomiji je *tell of*. *Tell of* je najbrojniji u kulturi (20), zatim u pripovijetkama (14), skoro podjednako u politici (6) i sportu (5), najmanje u tehnologiji (3) i govoru (1), dok u ekonomiji nije pronađen nijedan primjer. Najfrekventnije značenje prepozicionog glagola *tell of* u svim registrima je *dati nekome na znanje*.

Za *tell of* su karakteristični sljedeći strukturalni obrasci:

TELL + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat:

Mike Bartlett tells of his new stage play, Albion, exploring British identity – and the return of the BBC series with Suranne Jones

TELL + imenička fraza kao direktni objekat + prepozicija + imenička fraza:

A swallow comes and tells me of her dreams.

Glagol *tell* se javlja kao glavni glagol u kombinacijama u gramatici poznatim kao frazalni glagoli. Frazalni glagoli *tell apart* (razlikovati) i *tell off* (kritikovati), su skoro jednako zastupljeni u analiziranom korpusu, osim u tekstovima o ekonomiji i govoru, gdje nije pronađen nijedan primjer navedenih frazalnih glagola.

Na primjere frazalno-prepozicionih kombinacija sa glagolom *tell* nismo naišli prilikom analize korpusa.

Sa druge strane, glagol *tell* se često javlja u okviru idiomatskih izraza i to: *tell it like it is* (reći u lice/reći kako jeste), *tell the time* (reći koliko je sati), *tell that to the Marines* (pričaj ti to nekom drugom ko će progutati tu priču), *told you so* (šta sam ti rekao), *tell the truth* (reći istinu), *tell a different story* (dokazati da je nešto suprotno), *can't tell you* (nemam riječi da opišem), *time will tell* (vrijeme će pokazati), *tell the world* (rastrubiti cijelom svijetu nešto o čemu treba da se čuti), *don't tell me* (nemoj mi reći), *I can tell you tell / I tell you, I'm telling you* (znaš šta), *I tell you what* (imati ideju), *did I tell you?* (jesam li ti rekao), *you can never tell* (ne možeš nikad reći), *tell its own tale* (ispričati svoju verziju priče). Najčešće korišteni su: *tell sm's own story, told you so, tell a different story, time will tell, to tell the truth, I'm telling you, I can tell you*. Iako se javljaju u svim registrima, ovi idiomatski izrazi su najfrekventniji u književnom registru.

Frazne strukture sa glagolom *tell* se javljaju samo u novinskom diskursu i to u tekstovima o ekonomiji, politici i sportu. Tipične fraze u analiziranom korpusu su: *as far as I can tell* (koliko ja znam), *to tell in detail* (ispričati u tančine), *to tell once and for all* (reći jednom i za svagda), *to tell beyond any reasonable doubt* (ispričati sa potpunom uvjerenošću u to što se priča), *to tell in full* (ispričati u cjelosti).

Glagol *tell* se uglavnom javlja u okviru zavisno i nezavisno složene rečenice. Proste rečenice nisu brojne, a pokazne zamjenice koje se javljaju unutar njih imaju deiktičku funkciju. Ova pojava je posebno karakteristična za tekstove o politici i pripovijetke.

That had told her.

Komunikativni glagol *tell* se najčešće javlja u sklopu nefinitne *to*-infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta (a), ili kao komplement u okviru pridjevske fraze (b), i to u novinskom registru u tekstovima o kulturi i ekonomiji:

a) *But if this really is the dawning of a new age, it seems somebody forgot to tell the people with the power to turn ideas into products.*

b) *"It's very hard to tell how many people will actually move.*

To-infinitivna klauza sa komunikativnim glagolom *tell* se rijetko javlja u funkciji subjekta, jedini primjer ove upotrebe zabilježen je u tekstovima o sportu:

To tell a couple of journalists from the Cycling News website this week he would not talk to them because they had "been writing shit about me" was to go the full Donald Trump.

Najčešći pojavni sintaksički oblik glagola *tell* su klauze izvještavanja. Klauza izvještavanja (Biber et al. 2007: 196) prati direktan izvještaj nečijeg

govora ili mišljenja. Ona određuje govornika/mislioca, sagovornika (ponekad), vrstu aktivnosti (pitati, reći, misliti). U rečenici može da se nađe u inicijalnoj, medijalnoj i finalnoj poziciji.

Iako je finalna pozicija glagola *tell* u okviru klauze izvještavanja najfrekventnija, ovaj glagol se javlja i u okviru klauze izvještavanja u inicijalnoj poziciji. Premda je nešto manje frekventna u odnosu na finalnu, potrebno je istaći da je u odnosu na sve ostale glagole komunikacije ova pozicija najprominentnija kod glagola *tell*.

Kao što nam je praksa bila i do sada, posebno smo analizirali adverbijale koji prate komunikativni glagol *tell*. Adjunkti zauzimaju posebno mjesto u analiziranom korpusu, i to vremenski adjunkti, i specijalni adjunkti. Važno je naglasiti da funkciju vremenskih i prostornih adverbijala najviše vrše prepozicione fraze, a u mnogo manjem broju se u ovoj funkciji pojavljuju prilozima.

Sljedeći po frekvenciji su neodređeni adjunkti za učestalost, od kojih su najfrekventniji *recently* (dominira u politici), *always*, *usually* i *never*.

U nešto manjem broju primjera javljaju se i vremenski relacioni adjunkti u svim registrima, a najfrekventniji prilog iz ove grupe je *before*.

Najčešće korištena vrsta subjunkta u svim korpusima su vremenski subjunkti, a među njima najrasprostranjeniji su prilozima *already* i *still*.

Od disjunkta iz analiziranog korpusa se izdvaja samo disjunkt *definitely*, odnosno disjunkt za izražavanje ubjeđenosti i očiglednosti.

Vrlo rijetke grupe adverbijala koje prate komunikativni glagol *tell* u svim registrima našeg korpusa su adverbijali koji izražavaju gledište i subjunkti učtivosti.

Konjunktivi kao nezavisna vrsta adverbijala koji ne dodaju značenje već integrisanim jedinicama ih povezuju (Đorđević 2007: 656), prilično su frekventni u svim korpusima. Po učestalosti posebno se izdvajaju koncesivni subjunktivi *however*, zatim subjunktivi *although* i *so*. Pregled adverbijala po registrima dajemo u tabeli 9.

Tabela 9 Adverbijali koji prate glagol *tell*

	Adjunkti	Subjunktivi	Disjunktivi	Konjunktivi
Ekonomija	here, there, always, usually, never, before	already, still, definitely, also	definitely, probably	however, so, now
Kultura	where, back, usually, never, before	already, still, clearly, also	probably	now, although, so
Politika	back, here, there, always, usually, before	already, still, yet, certainly, definitely, also	perhaps, indeed	however, so, hence
Sport	across, back, always, usually, before	yet, still, actually, clearly, also	definitely, reportedly, definitely	however, though
Tehnologija	through, over, here, always, usually, never, before	already, really, actually	allegedly, perhaps	despite, however, instead, although
Pripovijetke	upstairs, back, through, wherever, always, usually, never, before	still, yet, already, obviously, really	perhaps, indeed, surely	although, indeed, instead, now, so
Govor	here, below, there, always, usually, never, before	already, still, certainly, really, completely	definitely, obviously	otherwise, though, then, so, therefore

3.3 Glagoli načina govorenja – glagol *call*

Glagoli načina govorenja, kao što im samo ime kaže, međusobno se razlikuju po načinu na koji izražavaju zvuk. Među glagolima koji pokazuju način govorenja posebno mjesto zauzima glagol *call* s obzirom na činjenicu da je njegova upotreba najfrekventnija u analiziranom materijalu. Iz pomenutog razloga, sve glagole iz ove vrste mogli bismo sa pravom nazvati glagolima *call*-klase. U analiziranom korpusu nismo zabilježili nijedan primjer komunikativnog glagola *yammer*, što ga čini najmanje frekventnim komunikativnim glagolom ove klase u pisanom i govornom diskursu. Više podataka o ostalim glagolima iz ove grupe, kao i o frekventnosti njihove upotrebe nalazi se u tabeli 10. Distribucija glagola *call* (tabela 11) daje se u dvije tabele, procentualnoj i brojčanoj.

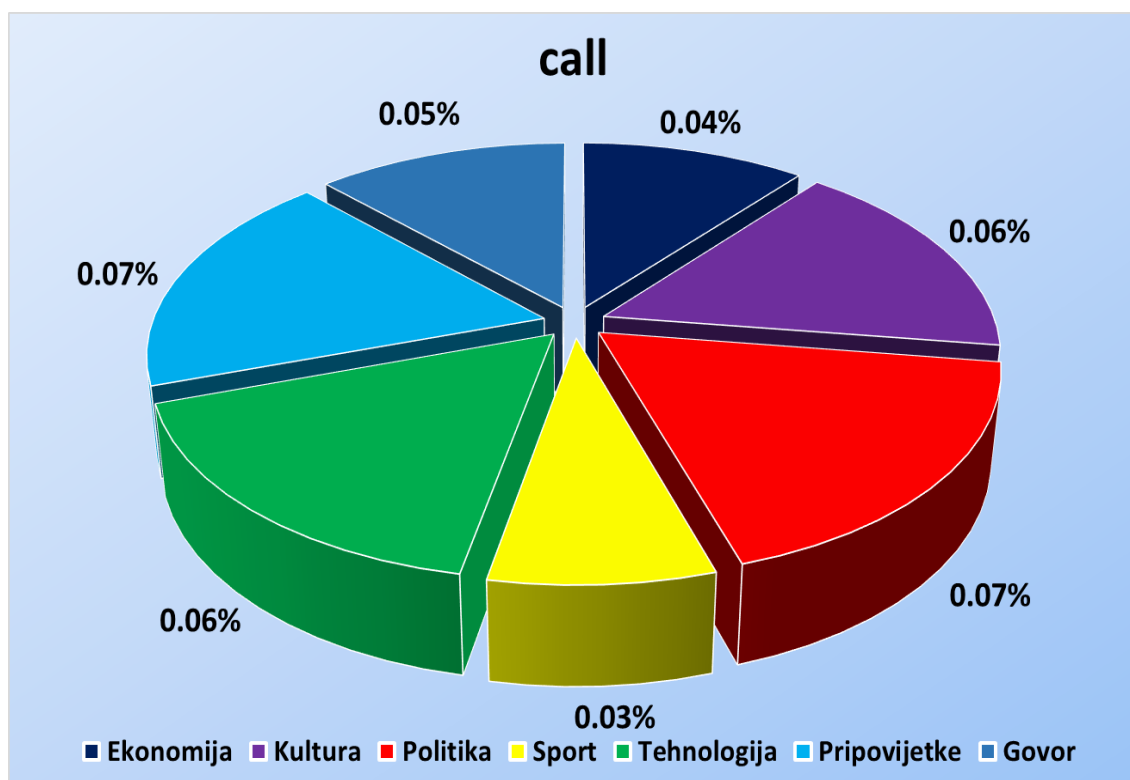
Tabela 10 *Frekvencija glagola načina govorenja u pisanom i govornom diskursu*

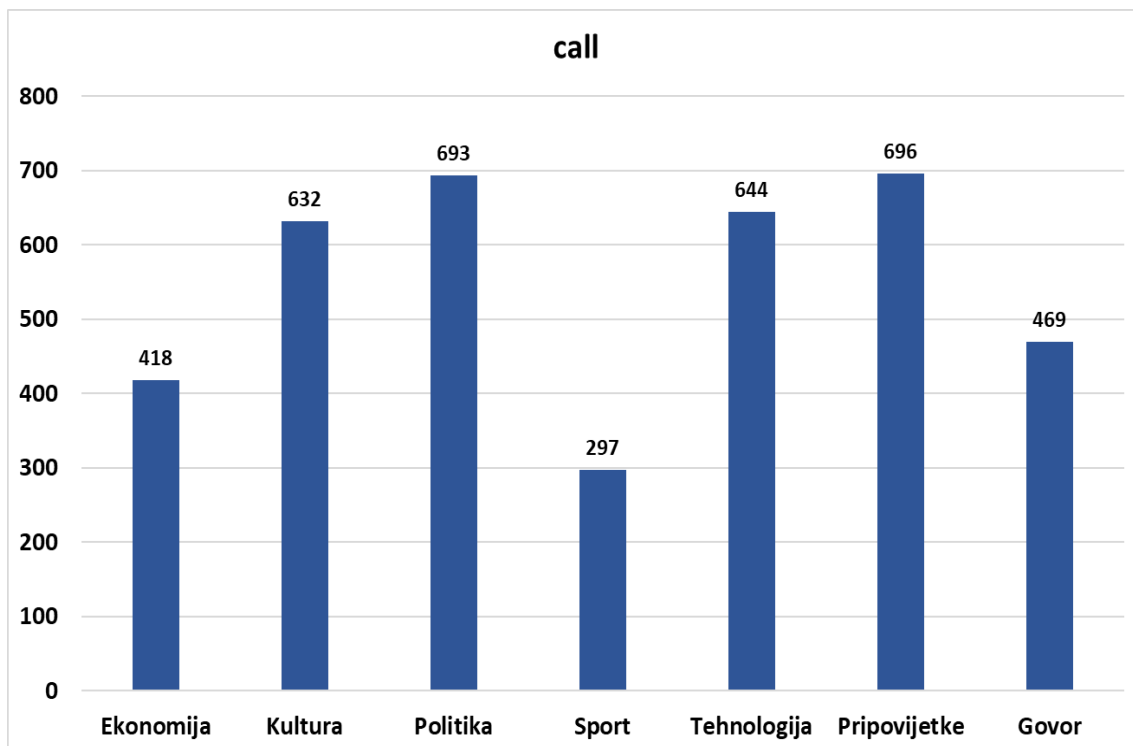
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
babble	0	1	0	0	0	5	0
bark	4	4	0	2	2	11	1
bawl	0	1	0	0	0	2	0
bellow	0	4	1	9	1	2	0
bleat	1	0	0	0	0	0	0
boom	32	0	8	7	10	9	0
bray	0	0	1	0	0	1	0
burble	0	1	0	0	0	0	2
cackle	0	2	0	2	0	4	0
call	418	632	693	297	644	696	469
carol	0	0	0	0	0	0	0
chant	0	9	12	17	0	3	4
chatter	0	1	3	0	1	5	0
chirp	0	0	0	0	0	0	0
cluck	0	0	1	0	0	0	0
coo	0	2	0	2	0	0	0
croak	0	0	0	0	1	0	0
croon	0	4	1	1	0	6	0
crow	0	2	2	0	1	1	0
cry	5	42	9	22	11	131	12
drawl	0	1	0	0	0	1	0
drone	0	0	0	0	0	0	0

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
gabble	0	1	0	0	0	1	0
gibber	0	0	0	0	0	1	0
groan	1	4	0	1	1	16	0
growl	0	5	1	6	0	5	0
grumble	7	7	0	2	0	12	4
grunt	0	2	1	0	0	8	0
hiss	0	2	1	0	0	16	0
holler	0	7	0	2	0	10	0
hoot	0	0	0	1	0	10	0
howl	0	8	1	2	0	19	0
jabber	2	0	0	0	0	0	0
lilt	0	0	0	0	0	0	0
lisp	0	0	0	0	0	2	0
moan	2	8	4	2	0	11	2
mumble	1	7	1	1	0	7	0
murmur	1	2	4	3	0	38	0
mutter	3	5	5	3	0	35	1
purr	1	6	2	5	1	0	0
rage	10	5	10	8	1	0	0
rasp	0	1	0	1	0	1	0
roar	3	8	6	27	2	23	1
rumble	3	4	2	6	0	20	1
scream	0	37	7	25	5	95	7
screech	0	5	1	2	2	6	2
shout	21	55	27	30	15	182	15
shriek	0	3	4	1	1	18	1
sing	2	212	36	45	32	137	69
snap	18	12	4	21	10	28	0
snarl	0	4	2	0	0	0	1
snuffle	0	1	0	0	0	1	0
splutter	0	1	0	3	0	3	0
squall	0	3	1	0	0	0	0
squawk	0	1	0	0	0	3	0
squeak	1	2	2	2	0	1	0
squeal	1	0	0	0	0	1	0
stammer	0	0	0	0	1	2	3
stutter	1	3	2	8	3	2	8
thunder	0	1	0	4	4	5	0
tisk	0	0	0	0	0	0	0
trill	0	2	0	1	1	2	0
trumpet	0	1	0	2	5	2	0
twitter	0	0	0	0	0	0	0

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
wail	0	2	0	2	1	17	0
warble	0	4	0	0	0	0	0
wheeze	0	1	0	2	2	3	2
whimper	0	2	0	0	0	5	1
whine	0	0	0	0	1	3	3
whisper	0	14	7	8	4	85	5
whistle	1	2	3	5	1	27	0
whoop	2	1	1	1	0	1	0
yammer	0	0	0	0	0	0	0
yap	0	0	0	0	0	1	0
yell	1	27	4	11	7	34	0
yelp	0	1	0	0	0	1	0
yodel	0	1	0	0	0	1	0

Tabela 11 Distribucija glagola *call* u pisanom i govornom diskursu

Evidentno je da upotreba glagola *call* najčešću primjenu ima u rubrikama posvećenim pripovijetkama (696) i politici (693), dok je pomenuti glagol najmanje korišten u sportskoj rubrici (297). U govornom diskursu, komunikativni glagol *call* je upotrijebljen 469 puta.

U pogledu značenja, glagol *call* je izuzetno polisemičan glagol.

U našem korpusu glagol *call* najčešće ima značenje *smatrati nekoga za nešto* i tada se javlja u okviru sljedeće strukture:

CALL + imenička fraza kao direktni objekat + imenička fraza kao komplement objektu:

During the past week, Conservative MPs have rounded on Corbyn, attacking him over his historic support for Maduro, who has called the Labour leader a friend of Venezuela.

Sudeći po broju pojavljivanja u analiziranom korpusu, sekundarno značenje glagola *call* je *obratiti se nekome imenom, titulom il sličnim*. Ovo značenje

glagola *call* javlja se u svim analiziranim materijalima, a najfrekventije je u tekstovima o kulturi. Glagol *call* sa značenjem obraćanja nekome ima sljedeće strukturalne obrasce:

CALL + imenička fraza kao direktni objekat + imenička fraza kao komplement objektu:

For Ward, Foray also became Nell Fenwick, the girlfriend of Canadian Mountie Dudley-Do Right and target of villain Snidely Whiplash, as well as George of the Jungle's girlfriend Ursula, who for some reason George always calls "Fella".

CALL + imenička fraza kao direktni objekat + pridjevska fraza kao komplement objektu:

Tyrie called him "delusional" as well as "evasive, repetitive and unrealistic".

Tercijarno značenje glagola *call* je *najaviti da neki događaj treba da se desi*. Ovakvo značenje komunikativnog glagola *call* tipično je za tekstove o politici i ekonomiji, kao i za govorni diskurs. Glagol *call* sa ovim značenjem zahtijeva imeničku frazu u funkciji direktnog objekta:

CALL + imenička fraza kao direktni objekat :

They were made doubly difficult by the fact that Theresa May called the general election, so they were fought on national issues.

Osim pomenutih, komunikativni glagol *call* se javlja i u sljedećim strukturama, iako u manjem broju primjera:

CALL + imenička fraza kao direktni objekat + to-infinitivna klauza:

May called the election to win a mandate on Brexit.

i u kombinaciji CALL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza:

Alternatively, Brokenshire could call a fresh election to yet another new assembly.

Prema morfosemantičkoj odlici trajanja, glagol *call* spada u imperfektivne ili nesvršene glagole. Takvim glagolima se označava da radnja/stanje/zbivanje traje neograničeno ili neko vreme (Mrazović, Vukadinović 1990: 65).

Gramatička kategorija glagolskog roda svrstava glagol *call* i u prelazne i u neprelazne glagole. Međutim, postojanje intranzitivnog glagola *call* zabilježili smo samo u narativnim pripovijetkama.

Monotranzitivna komplementacija tipa CALL + imenička fraza kao direktni objekat je frekventna u svim registrima pisanog i govornog diskursa. Od monotranzitivne komplementacije zabilježili smo još komplementaciju CALL + to-infinitiv kao direktni objekat, koja je od pronađenih primjera najviše zastupljena u pripovijetkama, dok se uopšte ne javlja u tekstovima o ekonomiji i u govoru:

My sister Abigail called to quell my rising panic; she had read an article about Seneca and I recalled a biography of his for which I'd recently designed a cover.

Ditranzitivna komplementacija tipa CALL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza je najčešći oblik komplementacije glagola *call*:

They 'll call the cops on you for one crime, but completely ignore another.

Neki tipovi monotranzitivne komplementacije, kao što je, na primjer, CALL + wh-klauza kao direktni objekat i CALL + to-infinitiv kao direktni objekat i ditranzitivna komplementacija CALL + imenička fraza kao indirektni i direktni objekat se jako rijetko koriste i to gotovo isključivo u narativnim pripovijetkama.

Ditranzitivna komplementacija tipa CALL + imenička fraza kao direktni objekat + to-infinitivna klauza je karakteristična za političke tekstove, a uopšte se ne koristi u tekstovima o sportu i u govornom diskursu.

Od svih analiziranih komplementacija glagola *call* najfrekventnija je kompleksna tranzitivna komplementacija, i to kombinacija CALL + imenička fraza kao direktni objekat + imenička fraza kao komplement objektu, koju Carter, McCarthy (2006: 523) i navode kao karakteristiku glagola *call*:

They call it the "experience economy", which gives it the sense of a grand theory.

Sljedeća kategorija koju je bitno sagledati u kontekstu proučavanja glagola komunikacije, kao i glagola uopšte, je kategorija glagolskog vremena. Glagolsko vreme je kategorija zasnovana na obličkom (morfološkom) označavanju vremena vršenja radnje, stanja ili zbivanja u odnosu na govornikovo vreme, tj. u odnosu na vreme saopštavanja o datim radnjama (stanjima, zbivanjima). Oblici kojima se tako označava radnja nazivaju se glagolska vremena, a za glagole se kaže da se menjaju po vremenima (Stanojčić, Popović 1997: 111).

Kada je u pitanju frekventnost finitnih oblika glagola *call* treba istaći da je progresivnih vremena vrlo malo, gotovo da ih i nema u analiziranom korpusu.

Prošlo prosto vrijeme dominira u novinskim tekstovima o ekonomiji i politici, i u književnom registru. U govornom diskursu je njegova upotreba zanemariva, dok mu je svojstvena upotreba sadašnjeg prostog vremena.

Pluskvamperfekatskog oblika glagola *call* nema u govornom diskursu, dok se progresivni oblik davnog prošlog vremena, ako zanemarimo dva usamljena primjera, skoro ni ne koristi. Od oblika za budućnost, *call* se koristi samo u prostom budućem vremenu.

Nefiniti oblici ovog glagola javljaju se u svim diskursima. Prošli particip je karakterističan za tekstove o kulturi i tehnologiji, a primjera sadašnjeg participa je vrlo malo. Statistički podaci o njihovoj upotrebi se mogu naći u tabeli 12.

Tabela 12 Finitni i nefinitni oblici glagola *call*

	Call						
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	70	139	129	49	134	89	129
Sadašnje trajno vrijeme	21	6	-	7	9	10	16
Sadašnji perfekt prosti	39	14	50	26	37	6	27
Sadašnji perfekt trajni	3	1	1	-	2	1	2
Prošlo prosto vrijeme	135	112	237	99	118	293	65
Prošlo trajno vrijeme	1	-	2	2	1	13	6
Davno prošlo vrijeme	10	5	15	5	3	41	-
Trajno davno prošlo vrijeme	-	-	-	1	1	-	-
Prosto buduće vrijeme	1	2	6	2	3	3	7
Buduće trajno vrijeme	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	-	54	4	1	5	9	2
Infinitivi	36	22	28	22	22	52	37
Gerund	15	19	39	9	14	27	9
Participi	63	220	126	49	261	53	113
Modalni glagoli	21	36	29	22	28	91	62

Osim po vremenima, glagoli se mijenjaju i po načinima. U formi glagolskog načina imperativa glagol *call* se ne koristi u tekstovima u ekonomiji, dok se u ostalim analiziranim materijalima imperativ koristi tek samo u sporadičnim slučajevima. Zanimljivo je da se imperativ u najvećem broju primjera javlja u tekstovima o kulturi, i to u dijelu rezervisanom za novinske reklame.

U najvećem broju primjera glagol *call* se koristi u potvrdnim glagolskim oblicima, a primjere negiranog glagolskog oblika nalazimo samo uz prošlo prosto vrijeme u novinskom registru pisanog diskursa i to u rubrikama: ekonomija, kultura i politika, dok ga u ostalim rubrikama nema. Slična situacija je u narativnim pripovijetkama, gdje se odrični oblik glagola *call* koristi takođe uz prošlo prosto vrijeme. S druge strane, u govornom diskursu ima više negiranih glagolskih oblika, pa se osim uz prošlo prosto vrijeme, javljaju negativni oblici sljedećih vremena: sadašnjeg trajnog vremena, sadašnjeg perfekta i prostog budućeg vremena.

Interrogativnih oblika gotovo da i nema u novinskim tekstovima, a onih nekoliko zabilježenih primjera se javlja uz sadašnje prosto vrijeme. Govorni

diskurs je nešto bogatiji interogativnim oblicima i oni nisu ograničeni samo na oblik prezenta, već se javljaju i u drugim temporalnim oblicima.

Osim oblika aktiva, koji je najdominantniji u oba diskursa, glagol *call*, kao prelazni glagol, javlja se i u obliku pasiva i to u najvećem broju primjera u govornom diskursu. Interesantno je spomenuti da je pasiv progresivnih vremena jako rijedak.

Glagol *call* se kombinuje sa drugim glagolima komunikacije. Najveću preferenciju pokazuje prema glagolu *say*, a zatim prema glagolima *speak* i *tell*.

Interesantna je činjenica da se glagol *call* ne kombinuje sa *glagolima sredstva komunikacije*, sem u sportu, kao i da se glagol *call* ni u jednom slučaju ne kombinuje sa glagolom *talk*.

Sa drugim glagolima iz grupe *glagoli načina govorenja* kombinuje se u tekstovima u kulturi (*grumble*) i u pripovijetkama (*cry, groan, shout*). Sa glagolima ćaskanja (*argue*) se nalazi samo u medijskim tekstovima o tehnologiji. U govornom diskursu se kombinuje sa glagolom *advise*, dok u medijskom diskursu samo sa glagolom *warn* koji je iz iste grupe kao i glagol *advise*.

Osim samostalno, glagol komunikacije *call* se javlja i u kompleksnim morfološkim strukturama sa prepozicijama *for, on, upon, into* i adverbima *back, in, of, out, up*, i obrazuje ustaljene kombinacije u gramatici poznate kao prepozicioni glagoli, frazalni glagoli i frazalno-prepozicioni glagoli. Pored ustaljenih, postoje i slobodne kombinacije glagola i partikule. Kada je riječ o slobodnim kombinacijama glagola *call*, on se kombinuje sa prepozicijama *about* i *for*, od kojih se prva češće javlja uz pomenuti glagol u oba tipa diskursa.

Veza glagola *call* i prepozicije *for* u okviru morfološki kompleksne kombinacije u gramatici označane kao prepozicioni glagol semantički je proširila domen ovog glagola u značenje *javno zahtijevati da se neka radnja izvrši* u

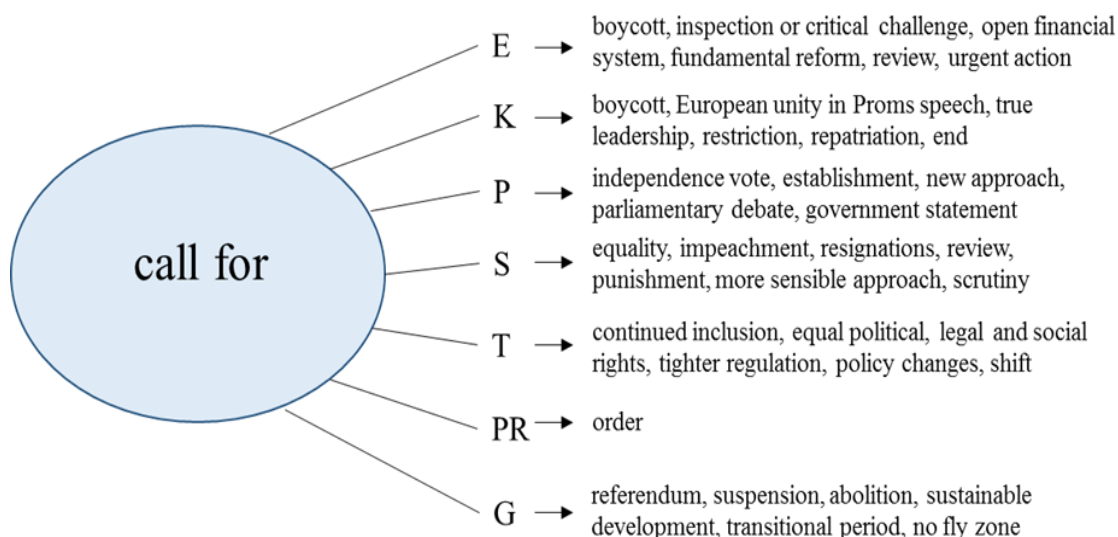
svim registrima pisanog i u govornom diskursu. *Call for* je ujedno i najčešće korišteni prepozicioni glagol, dok je najrijeđe korišten *call into*.

Call for je najbrojniji u politici (183), zatim u ekonomiji (109), tehnologiji (80), sportu (39), dok se najmanje i gotovo podjednako javlja u govoru (24), kulturi (22) i pripovijetkama (21). Najčešća leksičko-semantička veza glagola *call* u tekstvima o politici sa gore navedenim značenjem se realizuje u strukturi:

CALL + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat:

Farron's great strategic blunder was to call for a second referendum.

Najfrekventnije imenice u funkciji prepozicionog objekta sa gore navedenim značenjem date su u dijagramu ispod.

Slika 1 Imenice kao prepozicioni objekti glagola *call for*

Pored navedenog, u istom značenju, po broju primjera, jako je frekventna i sljedeća komplementacija:

CALL + prepozicija + imenička fraza + to-klauza:

In recent weeks, Labour MPs Stephen Kinnock and Heidi Alexander and the Conservative Lord Hague have called for the UK to remain a member of the EEA

– *the regional free trade area that, in addition to all EU member states, includes Norway, Iceland and Liechtenstein.*

Prepozicioni glagoli se najčešće javljaju u strukturama CALL + prepozicija + imenica + to-klauza:

But Umunna is caling for the UK to stay in the singlemarket.

Kao i većina leksičkih glagola, glagol *call* ulazi i u sastav ustaljenih, idiomatskih izraza, čije se značenje ne može shvatiti kao zbir značenja njegovih sastavnih dijelova. Najčešće korišteni idiomatski izrazi sa glagolom *call* su: *call into question* (dovesti u pitanje), *call somebody's bluff* (natjerati nekoga da otvori karte), *call the shots/tune* (voditi glavnu riječ), *call it quits* (okončati nešto/biti kvit), *call to mind* (podsjećati nekoga na nekoga/nešto), *call it a day* (završiti za danas), *call oneself* (smatrati se nešto/ izdavati se), *call oneself names* (nazivati se pogrđnim imenima).

Analizom korpusa je utvrđeno da su sportski tekstovi pisanog diskursa najbogatiji idiomatskim izrazima, dok je, sa druge strane, usmeni govor najsiromašniji. Najfrekventniji idiomatski izrazi u sportskom registru su *call into question* i *call it a day* sa najvećim brojem primjera. Kao što je i očekivano, narativna pripovijetka je iznjedrila svojstvene idiomatske izraze *call oneself* i *call oneself names*, koji nisu registrovani ni u novinskom registru, ni u govornom diskursu.

Jedna od osnovnih karakteristika komunikativnog glagola *call* je da se on najčešće javlja u okviru proste nezavisne rečenice tipa SVOC: *Critics call it exploitation.*

Kada je riječ o strukturalnoj podjeli nezavisnih rečenica, glagol *call* se uglavnom javlja u okviru potvrдне izjavne rečenice, dok se odrične znatno rjeđe koriste.

Upitne rečenice i imperativi komunikativnog glagola *call* nisu frekventni u analiziranom korpusu, na primjer, imperativnih rečenica uopšte nema u tekstovima o ekonomiji.

Osim što u pojedinim značenjima zahtijeva *that*-klausu u postpredikatskoj poziciji, on sam se javlja u okviru zavisne nominalne *that*-klausu:

She added that there are "still more [people] called John chairing FTSE 100 boards than there are women".

Nominanalna *that*-klausu sa glagolom *call* je jako često u funkciji komplementa imeničke fraze:

After a day in which shares and the pound had both risen amid growing confidence that David Cameron's gamble to call the vote would pay off, there was a last-minute wobble following the publication of an Opinium survey that gave the leave campaign a marginal lead.

U analiziranom korpusu pisanog i usmenog diskursa glagol *call* se javlja u *wh*-klausu u funkciji komplementa u prepozicionoj frazi:

How can the UK get round the EU's hard line on what negotiators call "sequencing", namely that talks on an eventual free trade agreement between the EU and the UK cannot start until the legal separation, the consequence of Britain triggering article 50, has been sorted out?

Po frekvenciji, slijede ih primjeri u kojima je glagol *call* u *wh*-klausu u funkciji komplementa subjektu:

Clueless was what he had called the Brits.

Najčešće se glagol *call* javlja u nefinitnoj *to*-infinitivnoj klausu u funkciji direktnog objekta a), ali i u sklopu pridjevske fraze b):

a) *Afterwards, some colleagues jokingly began to call me the Axeman.*

b) Greenblatt is right to call his project an adventure, because it takes him from an ethnological museum at Harvard, where he inspects the skeletal remains of our remotest simian forebears, to the desert south of Tehran where he visits a replica of Eden – a dusty square planted with gnarled cedars, miraculously irrigated by a spring that gushes into a turquoise-tiled pool.

To-infinitivne klauze sa glagolom *call* u funkciji subjekta zabilježene su samo u novinskom registru, i to u tekstovima o kulturi i politici:

To call this a display of genius is a simple factual statement.

Glagol *call* javlja se kao dio adverbijalnih klauza od kojih su najčešće korištene klauze vremena, i to u tekstovima o ekonomiji:

The pound shot up from \$1.25 to \$1.28 after the prime minister called the general election a fortnight ago and has barely moved since.

Vrlo frekventne u svim korpusima su i klauze mjesta:

The three were arrested by officers of the French security agency, Direction de la Surveillance du Territoire (DST), which burst into the room at the Paris Hilton, where they were meeting a South African intelligence officer who called himself Daniel Storm.

Od adverbijalnih klauza koje su evidentirane u analiziranom korpusu, a po frekvenciji pojavljivanja nisu karakteristične za glagol *call* su: klauze kontigencije, uslovne, dopusne, klauze izuzetka (ove klauze se javljaju samo tekstovima o kulturi i politici) i klauze preferencije.

Međutim, glagol *call* se jako često javlja u okviru komparativnih klauza i u govornom i u pisanom diskursu:

More than 200,000 people called the number, although some did so to troll the service, and then there was also the issue of which humans volunteered to answer the phone.

Iako je analizirani korpus pokazao da se glagol *call* javlja u gotovo svim vrstama zavisnih klauza, u manjem ili većem obimu, jedino su klauze izvještavanja lišene njegovog prisustva.

Pored navedenih leksičko-sintaksičkih karakteristika glagola *call*, naša analiza je obuhvatila i analizu adverbijala koji se javljaju kao prateći elementi glagola *call*. Najfrekventnija vrsta adverbijala u svim registrima su adjunkti, i to vremenski, a odmah iza njih, po frekventnosti, slijede prostorni. Važno je napomenuti da sintaksičku funkciju većine vremenskih adverbijala u svim registrima vrše prepozicione fraze. Pored prepozicionih fraza, ulogu vremenskih adjunkta vrše i prilozni, ali su oni manje frekventni.

Adjunkti neodređene učestalosti su frekventni u svim korpusima. Od ovih adverbijala najfrekventniji su *always* i *often*. Adjunkti određene učestalosti su vrlo rijetki i pronađeni su u neznatnom broju primjera.

Adjunkti za način se ne kombinuju često sa glagolom *call*, a najviše zabiježenih primjera je u tekstovima o politici, dok ih u govornom diskursu uopšte nema.

The paper gently called out a "neoliberal agenda" for pushing deregulation on economies around the world, for forcing open national markets to trade and capital, and for demanding that governments shrink themselves via austerity or privatisation.

Po frekvenciji upotrebe, subjunkti rjeđe prate rečenice u kojima funkciju predikata obavlja komunikativni glagol *call* nego adjunkti. Najbrojniju grupu čine vremenski relacioni subjunkti. Od adverbijala iz ove grupe, najčešće se javljaju *still* i *already*. *Still* je najfrekventniji u pripovijetkama i ekonomiji, a *already* u pripovijetkama, politici i sportu.

Zatim, po frekvenciji pojavljivanja, slijede emfatični subjunkti modalnog značenja od kojih je najfrekventniji subjunkt *actually*. Njegova osnovna funkcija je

da naglasi ili deo ili celu klauzu (Đorđević 2007: 651). Subjunkt *actually* je najbrojniji u govornom diskursu i u tekstovima o tehnologiji novinskog registra. Osim *actually*, u tekstovima o kulturi novinskog registra je frekventan prilog *clearly*.

"[He] actually calls it a game, and tries to write out what the rules are and stuff, so it's almost like a game design document.

Generalno gledajući, subjunkti učtivosti nisu česti pratioci glagola *call* u analiziranom korpusu. Iz ove vrste adverbijala, karakterističan je samo *please* i to u govornom diskursu, gdje je njegova upotreba najdominantnija. Osim toga subjunkt *please* je registrovan i u pripovijetkama i u tekstovima o kulturi:

Can we please, please, not call it a water feature?

Amplifikatori se ne kombinuju često sa glagolom *call*. Iz ove grupe najfrekventniji je *absolutely*, a najbrojniji je u tekstovima iz kulture, tehnologije i u govornom diskursu. Od priloga iz ove grupe, u tekstovima iz ekonomije je frekventan *completely*, a u pripovijetkama *hardly*.

Kombinacija konjunktka u rečenicama sa glagolom *call* je raširena u svim analiziranim registrima. Kako je Đorđević (2007: 658) primjetila kod njih se podrazumijevaju glagoli govorenja, a tako je govornik u isto vrijeme i subjekt rečenice (ibid). Najčešće korišteni je koncesivni konjunkt *however*, a slijede ga *meanwhile* (dominantan u tekstovima o kulturi), *yet* (karakteristističan za sport) i *although* (koji je najfrekventniji u pripovijetkama). Pregled tipičnih adverbijala koji prate glagol *call* dat je u tabeli ispod.

Tabela 13 Adverbijali koji prate glagol *call*

	Adjunkti	Subjunkti	Disjunkti	Konjunkti
Ekonomija	ago, today, now, before, here, there, often	still, deliberately, completely, also, exactly	officially	however

Kultura	now, soon, where, there, towards, always, often, before	clearly, just, absolutely, even, again	perhaps, literally	however, meanwhile
Politika	where, abroad, ago, repeatedly, always, previously	already, accidentally, definitely, even	probably	however
Sport	now, immediately, below, down, across, often, previously	already, deliberately, also, exactly	perhaps, correctly	yet
Tehnologija	there, through, often, repeatedly, never, next	actually, deliberately, absolutely, also	technically	however
Pripovijetke	here, across, where, somewhere, finally, eventually	still, already, almost, hardly, again	maybe	although
Govor	immediately, never, before, yesterday, frequently	actually, just, please, absolutely, even	perhaps, literally	however

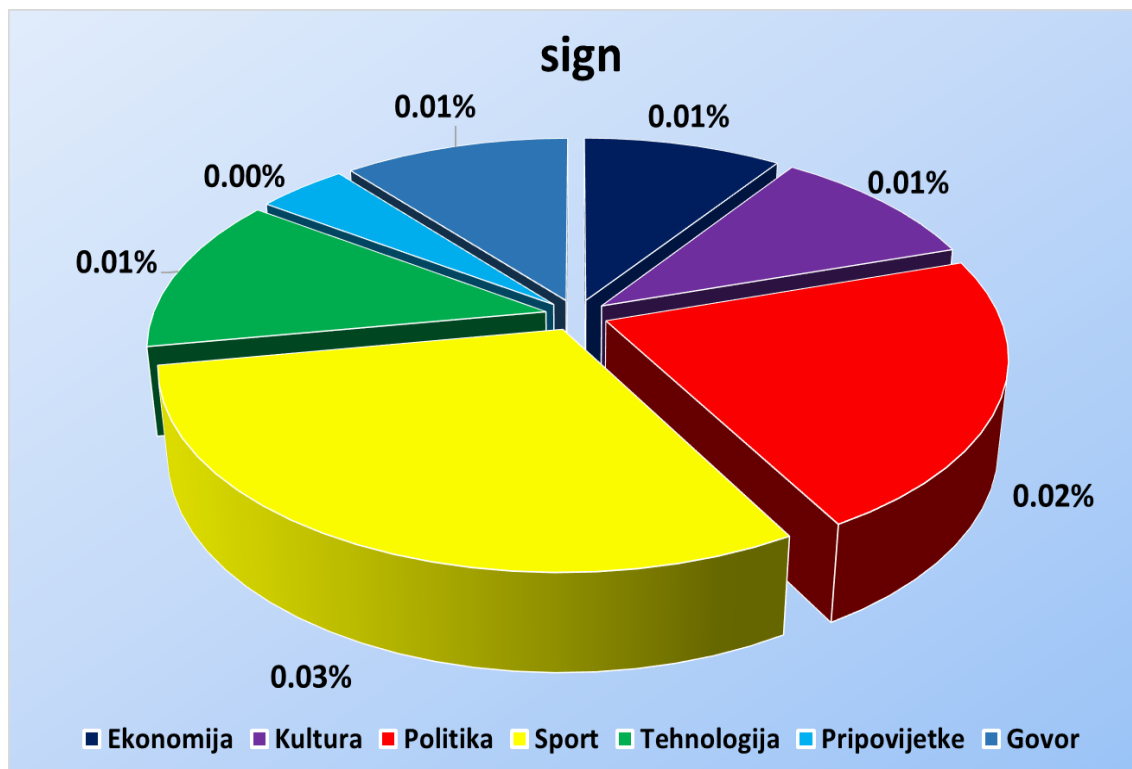
3.4 Glagoli sredstva komunikacije – glagol *sign*

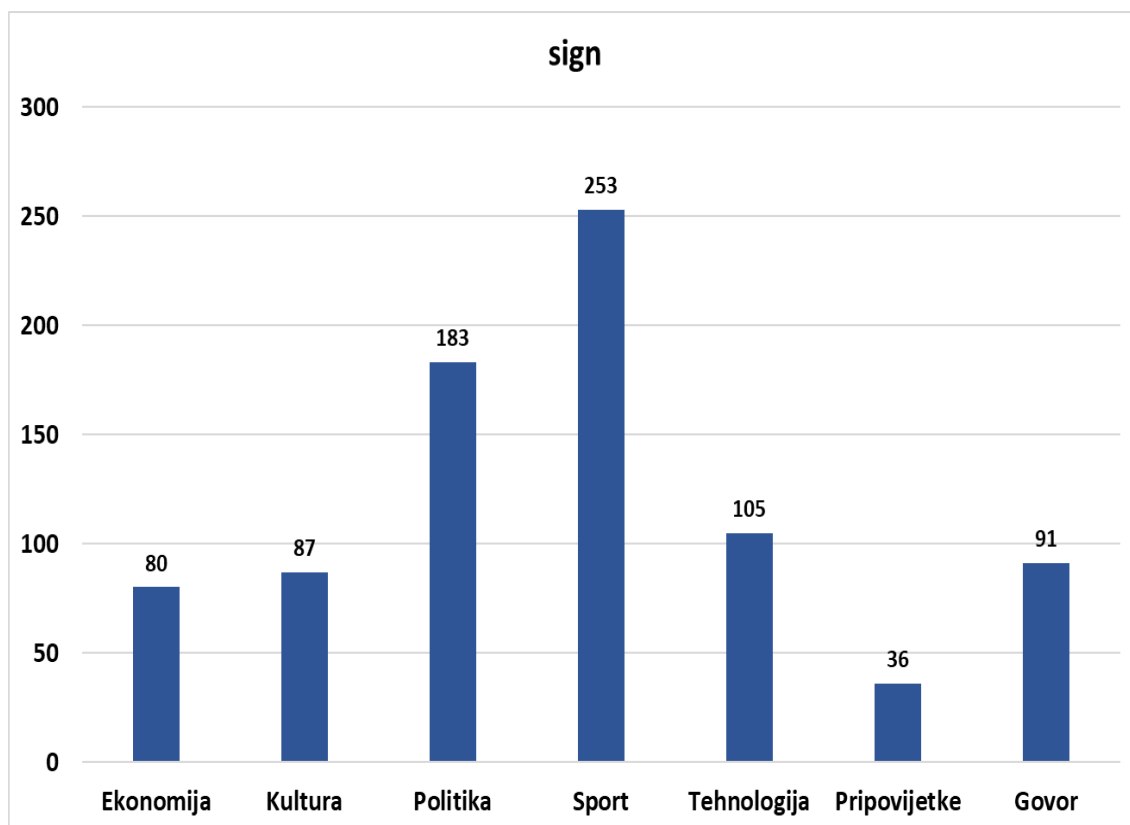
Prema Levin (1993) glagoli sredstva komunikacije se odnose na komunikaciju koja se odvija pomoću ovih sredstava komunikacije i ne mora da uključuje glas. Generalno gledajući, njihova upotreba je rijetka u analiziranom korpusu. Prisustvo pojedinih glagola ove klase (*modem, netmail, radio, satellite, semaphore, telecast, telex i wireless*) nije zabilježeno u analiziranom korpusu. Ipak, po broju primjera izdvaja se glagol *sign* čijim ćemo se karakteristikama baviti u redovima koji slijede.

Tabela 14 Frekvencija glagola sredstva ko munikacije

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovjetke	Govor
cable	0	1	0	0	0	2	0
email	1	16	37	2	7	10	16
fax	0	0	0	0	0	1	0
modem	0	0	0	0	0	0	0
netmail	0	0	0	0	0	0	0
phone	1	8	8	4	7	45	15
radio	0	0	0	0	0	0	0
relay	1	3	2	2	4	4	0
satellite	0	0	0	0	0	0	0
semaphore	0	0	0	0	0	0	0
sign	80	87	183	253	105	36	91
signal	73	22	61	10	18	9	1
telephone	0	0	2	0	0	22	0
telecast	0	0	0	0	0	0	0
telegraph	0	2	0	0	1	1	0
telex	0	0	0	0	0	0	0
wire	4	3	0	0	3	4	0
wireless	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 15 Distribucija glagola sign u pisanom i govornom diskursu

Jako je teško odrediti generalno najfrekventnije značenje glagola *sign* u svim registrima pošto određena značenja karakterišu određeni registar. Osim toga, u nekim registrima se pojavljuje više značenja ovog glagola, koji su u direktnoj vezi sa načinima na koji se ovi glagoli dopunjuju u rečenici.

Najfrekventnije značenje glagola *sign* u tekstovima o ekonomiji, politici i tehnologiji je *autorizovati dokument ili neki drugi pisani material dodavanjem potpisa*. Najfrekventnija komplementacija sa ovim značenjem u navedenim registrima koju možemo navesti kao karakteristiku glagola *sign* je kompleksna tranzitivna komplementacija tipa SIGN + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza kao lokativni komplement:

On Sunday, Lib Dem Brexit spokesman Tom Brake said he had written to 21 Conservative Eurosceptics who signed a joint letter in January 2016 before the Brexit referendum calling for parliamentary sovereignty to be put at the heart of

David Cameron's renegotiations, asking them to reconsider their position on the repeal bill, given its implications.

Osim navedene komplementacije, u tekstovima iz ekonomije i tehnologije sa ovim značenjem frekventna je i ditranzitivna SIGN + imenička fraza kao direktni objekat + to-infinitivna klauza, što nije slučaj u tekstovima o politici, u kojoj je pored gore pomenute karakteristična i kompleksna tranzitivna komplementacija tipa SIGN + imenička fraza kao direktni objekat + ing-klauza kao komplement objektu.

Imenice koje se u tekstovima o politici javljaju u funkciji objekta sa ovim značenjem obuhvataju sljedeće imenice: *deal, statement, open letter, treaty, pledge, amendment*, od kojih je najfrekventnija *deal*.

U tekstovima o sportu, komunikativni glagol *sign* označava *radnju angažovanja nekoga, sportiste ili muzičara na osnovu potpisanog ugovora kada glagol sign zahtijeva sljedeći strukturalni obrazac:*

SIGN + imenička fraza kao direktni objekat.

Imenice koje se ovdje javljaju u funkciji objekta su uglavnom vlastite imenice, ali i zajednička imenice kao što su *player, striker, groups*, od kojih je najčešća imenica *player*:

England's top division clubs have spent just over £1bn on transfers since the end of last season but Spurs remain the only side yet to sign a player.

U tekstovima o kulturi glagol *sign* označava *posvećivanje radu potpisivanjem ugovora*. Sa ovim značenjem glagol *sign* se javlja i u tekstovima o sportu u okviru kompleksna tranzitivne strukture SIGN + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza kao lokativni komplement (a), dok je u kulturi sa istim značenjem najbrojnija pseudotranzitivna SIGN + prepoziciona fraza (b):

- a) *It is why West Ham have signed 33 strikers in the past seven years.*
- b) *His five-piece band signed to EpiTaph in June and have been in Europe since they supported Green Day in Hyde Park in July, at the personal request of lead singer Billie Joe Armstrong; this weekend they play the Reading and Leeds festivals.*

Samo u tekstovima o sportu glagol *sign* sa ovim značenjem zahtijeva kompleksna tranzitivnu komplementaciju SIGN + imenička fraza kao direktni objekat + pridjev kao komplement objektu:

Bale signed a new six-year contract worth £350,000 a week after tax with a €1bn buyout clause last October.

S druge strane, jedino se u tekstovima o kulturi ovo značenje često javlja sa ditranzitivnom komplementacijom tipa SIGN + imenička fraza kao direktni objekat + to-infinitivna klauza :

“When I signed a contract to do Daredevil,” he said, “I vaguely remember my agent saying, ‘Eventually they’re going to do the other three shows

i monotranzitivnom komplementacijom tipa SIGN + to-infinitivom kao direktnim objektom:

With Ide already signed to write the third and fourth books in the series, it will be fascinating to see which details from his inspiration the writer adopts

Najfrekventnije zajedničke imenice koje se u tekstovima o kulturi javljaju u funkciji objekta sa ovim značenjem su: *partnership, contract, label, deal, cast, band, forms* i lična imena izdavačkih kuća, koja su vrlo frekventna u ovoj funkciji.

Iako nije dominantno ni u jednom korpusu, značenje *potpisati se imenom, radi identifikacije* se često pojavljivalo u svim korpusima, a jedina komplementacija sa kojom se ovo značenje javlja je SIGN + imenička fraza kao direktni objekat.

U funkciji objekta uz ovo značenje glagola *call* javljaju se sljedeće imenice: *art, book, painting, receipt, clause, letter, slip, petition, copy, documents, cheque, hat, autograph*.

Sa aspekta trajanja radnje, glagol *sign* spada u imperfektivne ili nesvršene glagole. S obzirom na vršenje radnje glagola, i glagol *sign*, kao i ostali komunikativni glagoli se najčešće mijenja kroz prošlo prosto vrijeme.

Međutim, upotreba sadašnjeg perfekta prostog je skoro jednako frekventna kao i upotreba sadašnjeg prostog vremena, a u nekim registrima je čak i frekventnija. U tekstovima iz ekonomije, kulture, politike, kao i u pripovijetkama oba se gotovo ravnomjerno koriste, dok je u tekstovima o sportu i tehnologiji, sadašnje prosto vrijeme dominantnije. U govornom diskursu sadašnje prosto vrijeme ima prednost nad ostalim vremenima.

Glagol *sign* se gotovo i ne koristi u progresivnim oblicima, a od budućih oblika jedino se javlja u obliku za obilježavanje prostog budućeg vremena.

U formi glagolskog načina imperativa glagol *sign* se najčešće koristi u tekstovima o politici, dok se u ostalim analiziranim materijalima imperativ koristi tek samo u sporadičnim slučajevima. Iako se imperativ javlja u kontekstima kao što je govorni diskurs, u kojima je sagovornik prisutan (Biber et al. 2007: 219), zanimljivo je da imperativa glagola *sign* nema u analiziranom govornom diskursu.

Tabela 16 Finitni i nefinitni oblici glagola *sign*

Sign							
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	10	6	17	19	6	1	16
Sadašnje trajno vrijeme	-	1	-	2	1	-	2
Sadašnji perfekt prosti	7	9	18	26	16	1	7
Sadašnji perfekt trajni	-	-	-	-	1	-	-
Prošlo prosto vrijeme	22	36	32	71	26	9	23
Prošlo trajno vrijeme	1	1	1	1	-	-	3
Davno prošlo vrijeme	3	4	6	6	1	3	2
Trajno davno prošlo vrijeme	-	-	-	-	-	-	-
Prosto buduće vrijeme	1	-	2	3	1	1	3
Buduće trajno vrijeme	1	-	-	-	-	-	1
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	-	2	13	-	8	3	-
Infinitivi	14	13	26	50	18	6	10
Gerund	6	5	17	29	6	3	3
Participi	8	6	22	24	11	4	5
Modalni glagoli	7	4	9	18	5	2	20

Glagol *sign* se najčešće kombinuje sa glagolima propozicije i glagolima prenošenja poruke. S druge strane, glagol *sign* se ne kombinuje sa glagolima hvalisanja i negodovanja, savjetovanja i upozorenja, govorenja i glagolima časkanja. Do kombinovanja glagola komunikacije najviše dolazi u tekstu o sportu, a zatim u tekstu o tehnologiji, a najmanje u govornom diskursu. *Ask* je najfrekventniji glagol prenošenja poruke u svim korpusima osim u ekonomiji gdje prevladava glagol *show*. Od glagola propozicije najdominantniji su glagoli *announce* i *say*, a zatim glagol *claim*.

U kombinaciji sa glagolom *ask*, glagol *sign* obično stoji u obliku infinitiva i vrši funkciju direktnog objekta glagolu *ask*:

In 1984, the studio asked Kirby to sign a new contract confirming that all of his Marvel creations had been work-for-hire and offered to return just 88 pages of his art – some 1% of what he had drawn between 1960 and 1970.

Ima primjera (u tekstovima o sportu) kada glagol *sign* u okviru koordinisane glagolske fraze sa drugim glagolom vrši funkciju direktnog objekta prepozicionom glagolu *ask for*:

In a letter to the Aiba acting-executive director, William Louis-Marie, dated 19 July and seen by the Guardian, Benkons writes: "In a letter yesterday you asked for Benkons to accept and sign what you call a previously 'agreed' repayment schedule for the \$10m loan that was given in 2011 but was due back by 2013.

U tekstovima o tehnologiji su oba glagola u gore navedenoj funkciji dio restriktivne relativne klauze:

There are, after all, other ways to conceive of our relationships to Google, Facebook, Apple, Amazon and the thousands of other entities that ask us to sign these documents.

U tekstovima o ekonomiji je glagol *show* u funkciji verbala glavne klauze, dok glagol *sign* u formi prošlog participa vrši sintaksičku funkciju redukovane relativne klauze:

More generally, a recent Guardian survey showed that more than one in three public-private partnership deals signed with outsourcing companies had come back in house once the contract came to an end.

U tekstovima o politici, glagol *sign* može da vrši funkciju predikata glavne klauze, dok je glagol *claim* u funkciji sadašnjeg participa koji iskazuje simultanu radnju:

More than 50 Labour politicians, including frontbenchers, have signed a statement claiming young voters backed their party in 2017 because they wanted it to "stop the Tories in their tracks" over Brexit.

U kombinaciji sa glagolom *say*, glagol *sign* je najčešće u funkciji verbala zavisne vremenske klauze, dok glagol *say* ima funkciju uvodnog glagola:

"I have so many people, friends of mine, who have nice businesses who can't borrow money," said Trump when he signed an executive order last week.

U govornom diskursu su oba glagola u nefinitnom glagolskom obliku i to glagol *say* kao dopuna centralnom modalnom glagolu *should*, a glagol *sign* kao dopuna polumodalnom obliku *be going to*:

I want to negotiate that good deal and I have every expectation we'll be able to but it's only right that I, as British Prime Minister, should say, that we are not going to sign up to a bad deal for the UK.

U tekstu o politici zabilježen je primjer razdvojenog infinitiva glagola *sign* koji je dio direktnog govora, dok ulogu uvodnog glagola ima glagol *suggest*:

The only option, he suggested, would be to then sign a customs agreement similar to Turkey's – under which the country replicates the EU's trade deals.

Glagol *sign* se u istoj rečenici kombinuje sa još dva glagola komunikacije, pa je tako u pripovijetkama pronađen primjer koordinacije tri predikata koje čine glagoli *sign*, *email* i *demonstrate*:

"People around the world signed petitions, emailed Samsung's CEO, demonstrated in cities around the world, and finally Samsung has listened," said Jude Lee of Greeimenička frazaeace East Asia.

U istom korpusu su glagoli *write*, *sign* i *say* u nefinitnom glagolskom obliku, glagol *write* je dopuna polumodalnom obliku *be going to*, a glagoli *sign* and *say* dopuna centralnom modalnom glagolu *would* u koordinisanoj strukturi:

He was going to write down what happened and she would sign it and then say the same to the police.

U tekstovima o politici, glagol *sign* se kao dio idioma nalazi u vremenskoj zavisnoj klauzi, a glagoli *say* u formi gerunda i glagol *announce* u formi pasiva su dio zavisne klauze koja ima značenje kontrastne antiteze:

As the prime minister struggles with mounting complex problems, including party splits over the terms on which to leave the EU and talk of a possible leadership challenge, Downing Street has remained tight-lipped on any proposed “confidence and supply” deal, instead saying it will be announced when it is signed and sealed.

Tabela 17 *Slaganje glagola sign sa drugim glagolima komunikacije*

Sign	
Glagoli prenošenja poruke	ask, demonstrate, pose, show, write
Glagol kazati, reći	tell
Glagoli načina govorenja	call
Glagoli sredstva komunikacije	email, signal
Glagoli govorenja	-
Glagoli časkanja	-
Glagoli propozicije	announce, claim, declare, report, reveal, say, state, suggest
Glagoli hvalisanja i negodovanja	-
Glagoli savjetovanja i upozorenja	-

Glagol *sign* u svim registrima pisanog i u govornom diskursu se uglavnom javlja u izjavnim rečenicama i to u potvrdnom obliku. Odrične rečenice se uopšte ne pojavlju u tekstovima o politici i ekonomiji i u knjižvnom registru, dok je u korpusima kulture, sporta i govora registrovan po jedan ili dva primjera. Interogativni oblik glagola *sign* pronađen je samo u novinskom registru u tekstovima iz politike.

Govornim diskursom dominiraju kombinacije glagola *sign* i partikula koji obrazuju prepozicione i frazalne glagole.

Jedini pronađen prepozicioni glagol je *sign for* u svim korpusima osim u tekstovima o kulturi i politici, gdje nije pronađen nijedan prepozicioni glagol.

Prepozicioni glagol *sign for* je najbrojniji u sportu (39) gdje označava radnju potpisivanja kojom pristaje da igra za neki tim, i traži sljedeću strukturu SIGN + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat:

Mitchell Moses has signed for Parramatta Eels but Wests Tigers won't let him go, at least not this year.

Po broju primjera slijedi govorni diskurs (13), pripovijetke (1), dok se u ostalim registrima ne pojavljuje.

Pronađeni frazalni glagoli su *sign up, sign off, sign away, sign on, sign in, sign over* i *sign out*. Frazalni glagol *sign up* znači potpisati dokument kojim pristajete da radite za nekoga i ima najveću primjenu širom pisanog i govornog diskursa, dok je *sign out* (upisati se) pronađen samo u tekstovima o tehnologiji (sa jednim primjerom), a *sign over* (prepisati) samo u pripovijetkama (sa jednim primjerom).

Frazalni glagol *sign up* je najbrojniji u tehnologiji (49) i politici (45), gotovo podjednako u govoru (26) i ekonomiji (24), zatim kulturi (19) i sportu (12), a najmanje u pripovijetkama (8).

Od frazalno-prepozicionih glagola pronađen je samo *sign off on* u novinskom registru i to u tekstovima posvećenim politici (4), a u tekstovima posvećenim kulturi i sportu svega po jedan primjer.

Komunikativni glagol *sign* ulazi u sastav kvadrinominalnog idiomatskog izraza sastavljenog od dva binominalna izraza *signed and sealed* i *be done and dusted* vezana veznikom. Zabilježeni primjer je preuzet iz govornog diskursa:

So of course if the government's plans turn out to be effortlessly agreed by the rest of the European Union and something happens which has never happened before, which is a highly complex free trade agreement 3 NICK CLEGG is negotiated and signed and sealed and done and dusted within 18 months, then of course people like me should have the humility to say they were wrong.

Komunikativni glagol *sign* se uglavnom javlja u okviru zavisne nefinitne *to*-infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta, a najveći broj primjera je pronađen u politici:

China notably declined to sign on to the deal and Donald Trump has announced he will withdraw from the agreement, following through on a campaign promise that struck a chord with many working-class US voters.

To-infinitivne klauze koje funkcionišu kao dio pridjevske fraze su vrlo frekventne u svim registrima, osim u tekstovima u ekonomiji, tehnologiji i govoru gdje je prisustvo ovih klauza rijetko:

Unable to sign any of the original cast, MTV retooled the show to focus on the family of London Evening Standard editor and former chancellor of the exchequer, George Osborne.

Vrlo frekventne u svim korpusima su i *ing*-klauze u koje funkcionišu kao dio imeničke fraze:

But it was dominating Davos, with Alibaba's Jack Ma signing a massive Olympic sponsorship deal and chiding America for wasting money on its military rather than spending it on infrastructure.

Ove klauze su nešto manje frekventne u funkciji prepozicionog komplementa, a najbrojnije su u sportu i politici:

RB Leipzig's coach, Ralph Hasenhüttl, has delivered a shattering blow to Liverpool's hopes of signing NabyKeita by describing the chances of him moving to Anfield as "null".

Ed-klauze koje funkcionišu kao dio imeničke fraze su vrlo frekventne u svim korpusima, osim u tekstovima o ekonomiji i pripovijetkama gdje se ne pojavljuju:

“Finding the document signed by Elizabeth was quite a surprise, but I would love to know more of the story behind it,” Heaton said.

Komunikativni glagol *sign se* ne javlja često u finitnim zavisnim rečenicama. U analiziranom korpusu stoji samo u nominalnim *that*-klauzama u funkciji objekta, koje su registrovane samo u tekstovima o politici i sportu.

Fox also admitted that the UK was unlikely to sign a free trade deal with the EU by the end of March 2019, the deadline for Brexit.

Glagol *sign* gotovo nikada nije dio klauze izvještavanja.

Adverbijali rijetko modifikuju značenje komunikativnog glagola *sign*. Ovdje su primjetne varijacije po registrima, pa su tako određene vrste adverbijala karakteristične za jedne registre, dok se u nekim drugim uopšte ne pojavljuju.

Vremenski i spacijalni adjunkti su generalno gledajući najfrekventiji u svim registrima, osim u pripovijetkama i u tekstovima o ekonomiji. Funkciju vremenskih i spacijalnih adjunkta u najvećem broju primjera vrše prepozicione fraze. Najčešće prepozicione fraze kod vremenskih adjunkta su *in, on at i by*, dok se u funkciji komplementacije prepozicionih fraza javljaju dani u sedmici, godine, mjeseci i sati.

Najviše je vremenskih adjunkta u tekstovima o kulturi i sportu, mnogo manje u tekstovima o tehnologiji, rijetki su u politici, ekonomiji i govoru, dok se u književnom registru uopšte ne koriste.

Načinski adjunkti su vrlo frekventni u kulturi i ekonomiji, po jedan primjer je pronađen u svim ostalim korpusima osim u govoru gdje se uopšte ne pojavljuje.

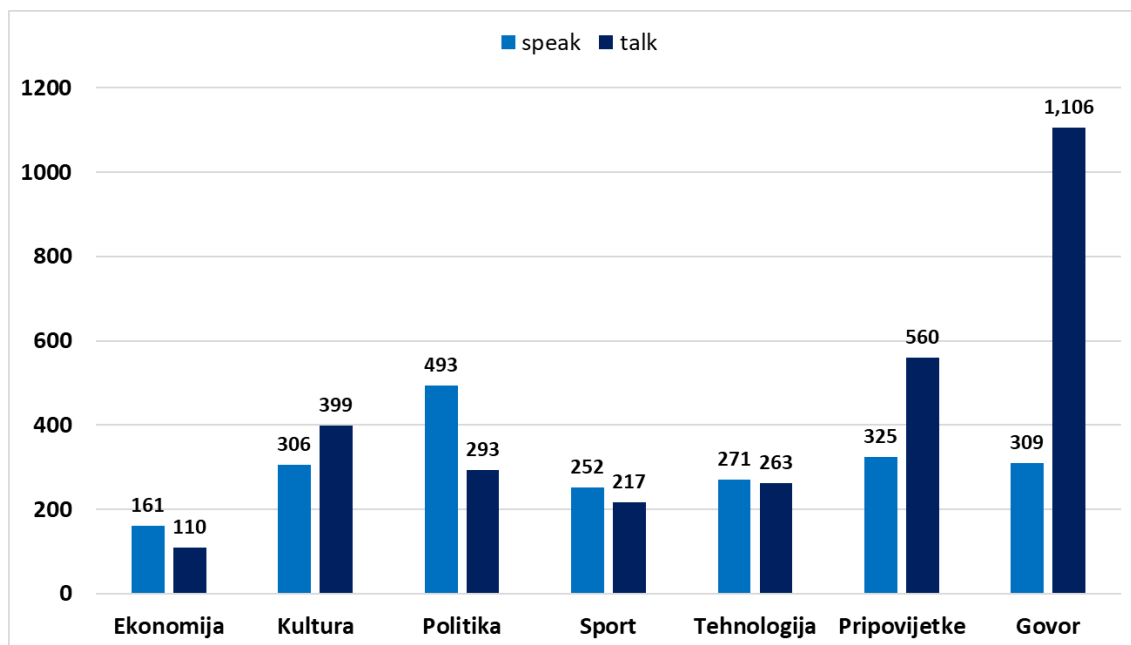
Adjunkti određene frekvencije odlikuju sportski registar, dok se u pripovijetkama uopšte ne pojavljuju.

Adjunkta neodređene frekvencije nema, ako zanemarimo jedan usamljen slučaj zabilježen u pripovijetkama. Upravo ova odlika postaje distinktivna karakteristika glagola *sign*, ako ga uporedimo sa ostalim glagolima komunikacije (*call, ask, tell*) koji se znatno češće javljaju uz ovu vrstu adjunkta, o čemu je već bilo riječi.

Subjunki učtivosti kao i podređeni subjunki (Quirk, 1985: 572) su česti u političkom registru, dok ih u ostalim registrima pisanog, kao i u govornom diskursu nema. U istom registru je zabilježen jedini primjer subjunkta stava.

3.5 Glagoli govorenja – glagoli *speak* i *talk*

Tabela 18 Frekvencija glagola govorenja u pisanom i govornom diskursu

Ono što vezuje ova dva glagola komunikacije je činjenica da su oba pseudotranzitivna glagola. Pseudotranzitivni glagoli zahtijevaju adverbijal i to često *easily* i *well* i negator *not* (Biber et al 2007: 148):

Rooty is a very good thinker on the game and speaks so well.

Glagoli ovog tipa imaju i prilošku frazu kao komplement (Carter, McCarthy 2006: 507), ali se na primjer komunikativni glagol *speak* često javlja i sa načinskim adjunktima:

He speaks rapidly, firmly and straightforwardly.

Osim toga, oba ova glagola u kombinaciji sa *to*-frazom izažavaju da je komunikacija usmjerena prema nekome, a u kombinaciji sa *with*-frazom ukazuju na to da postoji i drugi učesnik u komunikaciji (Levin 1993: 208).

Najfrekventnije značenje glagola *speak* je *reći nešto kako bi se prenijela informacija ili izrazilo neko osjećanje*.

Komunikativni glagol *speak* se kombinuje sa prepozicijama koje znače "on the subject of" (Quirk: 1985: 709) od kojih je najfrekventnija *about*, a od ostalih prepozicija javljaju se *at, against, in, of, on* i *to*.

Intranzitivna komplementacija sa ovim značenjem je pronađena u svim registrima.

Jedino se u pripovijetkama ovo značenje javlja sa monotranzitivnom komplementacijom tipa SPEAK + to-infinitiv kao direktni objekat:

The weekend after it was the pacifists, where Donald was speaking to provide opposition.

Glagol *speak* ne ulazi rado u sastav *višečlanih glagola* (Đorđević 2007: 593), drugim riječima, ne ostvaruje jake leksičko-semantičke veze sa partikulama, što dalje znači da ga se često ne može naći u okviru prepozicionih i frazalno-prepozicionih glagola. Od prepozicionih glagola zabilježen je samo oblik *speak for*, koji je najčešća odlika govornog diskursa.

Od frazalnih glagola registrovano je prisustvo frazalnog glagola *speak out* i sa mnogo manje primjera frazalnog glagola *speak up*. *Speak out* je najfrekventniji od svih višečlanih glagola, od toga je najveći broj primjera

pronađen u politici, a u analiziranim primjerima se javlja sa značenjem *reći jasno i javno šta mislite, često uz izricanje kritičkog suda sa intranzitivnom komplementacijom tipa SPEAK + adverb*. Interesantno je spomenuti da se vrlo često *speak out* kombinuje sa prepozicijom *against*:

Sarah Wollaston has become the second Conservative MP to speak out against abuse and intimidation around the election campaign, revealing that a masked man covered her office with graffiti insults. (politika)

Najfrekventnije značenje komunikativnog glagola *talk* je *pričati sa ciljem davanja informacije ili izražavanja ideja ili želja, odnosno komunicirati usmenim putem*, a najčešća komplementacija glagola *talk* sa ovim značenjem je pseudointranzitivna komplementacija sa prepozicionom frazom kao komplementom glagolu:

I talk about Calais, but I'm actually talking about London."

Najfrekventnija prepozicija je *about*, a nešto manje frekventna je *to*. Od ostalih prepozicija sa ovim značenjem zabilježili smo sljedeće prepozicije: *of, with, from, for* i *at*.

Često se u okviru iste rečenice javljaju najfrekventnije prepozicije sa različitim prepozicionim komplementima i strukturom TALK + prepozicija + imenička fraza + prepozicija. U najvećem broju slučajeva funkciju prepozicionog komplementa kod prve prepozicije vrši lična zamjenica, rjeđe vlastita imenica, a kod druge zajednička imenica.

U pseudointranzitivnoj komplementaciji sa prepozicionom frazom, često se adverbijali raznih tipova (načinski adjunkti, subjunkti, amplifikatori, supresori, i disjunkti) pozicioniraju između glagola i prepozicije.

"We talked extensively about the beautiful dream of making a world government based on justice and fraternity a reality."

Nešto manje frekventna komplementacija sa ovim značenjem je monotranzitivna komplementacija tipa TALK + imenička fraza kao direktni objekat.

Jedino u tekstovima o ekonomiji glagol *talk* sa ovim značenjem ima monotranzitivnu komplementaciju tipa TALK + to-infinitiv kao direktni objekt:

Co-op Bank in advanced talks to secure hundreds of millions for rescue.

U primjeru ekscerpiranom iz našem korpusa glagol *talk* sa ovim značenjem je intransitivan:

I waited for her to talk.

Iako je kod glagola *talk* pronađeno više različitih višestanih glagola, oni su zastupljeni u vrlo malom broju, pa je tako od prepozicionih glagola pronađeno samo nekoliko primjera *talk into*, od toga najviše u govoru (5), dok je u ekonomiji pronađen samo jedan primjer *talk at*.

Zabilježena je upotreba sljedećih frazalnih glagola *talk up*, *talk down*, *talk through*, *talk away*, *talk over*, *talk back* i *talk out*, mada generalno gledajući nisu brojni. *Talk up* je najfrekventniji frazalni glagol sa ukupno 18 pronađenih primjera, od toga najviše u politici, dok ga u pripovijetkama i tekstovima o kulturi nema. U pronađenim primjerima, *talk up* se javlja sa značenjem *hvaliti nekoga kako bi se pobudio interes kod drugih ljudi*, ili *opisati nekoga/nešto tako da zvuči bolje nego što jeste* sa najfrekventnijom komplementacijom tipa TALK + adverb + imenička fraza.

Samo po jedan primjer frazalno-prepozicionog glagola *talk out of* (odgovoriti nekoga od nečega) je pronađen u korpusima politike i govora.

U analiziranim primjerima glagola *speak* dominira prosto vrijeme, osim u kulturi gdje je sadašnje prosto vrijeme brojnije. S druge strane, kod glagola *talk* sadašnje prosto vrijeme je najdominantnije, a posebno se ističe u

kulturi gdje je sadašnje vrijeme pet puta brojnije od prošlog prostog vremena. Jedino je u pripovijetkama glagol *talk* dvostruko brojniji u prošlom prostom vremenu. Interesantno je primjetiti da su kod oba glagola vrlo rijetke pasivne konstrukcije sa samo nekoliko zabilježenih primjera.

Što se modalnih glagola tiče, zanimljivo je da su kod glagola *speak* kombinacije sa polumodalnim oblicima u svim korpusima osim kulture, sporta i pripovijedaka skoro jednako zastupljeni kao i centralni modali, dok isti slučaj kod glagola *tell* imamo samo u novinskom registru u tekstovima o politici i sportu, u svim ostalim centralni su mnogo dominantniji u odnosu na polumodalne oblike.

Imperativ glagola *speak* je vrlo rijedak, dok je imperativ glagola *tell* za nijansu češći, osim u govoru gdje je vrlo često korišten oblik. Gotovo svi analizirani primjeri imperativa predstavljaju složeni imperativ tipa *let's* (Đorđević 2007: 480).

Tabela 19 Finitni i nefinitni oblici glagola *speak*

	Speak						
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	16	88	54	47	45	27	56
Sadašnje trajno vrijeme	2	5	18	3	12	3	15
Sadašnji perfekt prosti	9	12	30	25	3	2	21
Sadašnji perfekt trajni	1	-	-	1	1	-	2
Prošlo prosto vrijeme	30	56	81	68	65	165	106
Prošlo trajno vrijeme	12	4	16	10	5	10	6
Davno prošlo vrijeme	2	6	9	5	4	6	1
Trajno davno prošlo vrijeme	1	1	-	-	-	1	3
Prosto buduće vrijeme	-	2	4	2	1	1	7
Buduće trajno vrijeme	-	-	3	2	2	-	1
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	-	3	5	-	3	2	-
Infinitivi	22	33	62	25	30	32	26
Gerund	5	13	18	15	23	15	20
Participi	51	58	162	32	62	18	31
Modalni glagoli	9	22	29	15	12	15	27

Tabela 20 Finitni i nefinitni oblici glagola *talk*

Talk							
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	20	112	52	43	48	58	163
Sadašnje trajno vrijeme	18	49	35	24	37	52	150
Sadašnji perfekt prosti	2	10	6	15	7	4	67
Sadašnji perfekt trajni	-	-	-	4	1	5	41
Prošlo prosto vrijeme	12	20	41	23	27	109	113
Prošlo trajno vrijeme	7	11	13	17	12	63	95
Davno prošlo vrijeme	-	2	1	1	3	16	2
Trajno davno prošlo vrijeme	-	3	-	-	-	2	4
Prosto buduće vrijeme	1	5	6	6	3	9	-
Buduće trajno vrijeme	1	1	1	-	-	-	17
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	1	7	3	2	6	7	56
Infinitivi	22	57	57	24	51	75	116
Gerund	11	35	25	17	30	47	56
Participi	9	45	30	19	18	62	85
Modalni glagoli	5	40	19	22	18	49	132

Glagol *speak* se kombinuje sa sljedećim glagolima komunikacije: *alert, announce, argue, ask, call, cite, claim, demonstrate, explain, mention, mutter, pose, read, remark, report, reveal, say, show, sing, talk, teach, tell, warn, write*. U tabeli 21 dat je prikaz slaganja po registrima.

Tabela 21 Slaganje glagola *speak* sa drugim glagolima komunikacije

Speak	
Ekonomija	announce, ask, call, claim, declare, report, say, suggest, tell
Kultura	ask, announce, argue, call, claim, mention, mutter, report, say, show, sing, talk, teach, tell, write
Politika	announce, ask, call, cite, claim, explain, mention, pose, read, report, reveal, say, show, talk, tell
Sport	argue, ask, call, say, shout, show, state, talk, tell
Tehnologija	alert, argue, ask, call, claim, demonstrate, explain, read, remark, say, show, talk, teach, tell
Pripovijetke	ask, explain, holler, recite, say, talk, tell, write
Govor	announce, ask, call, explain, read, say, talk, teach, tell, write

Glagol *talk* se kombinuje sa sljedećim glagolima komunikacije: *argue, ask, brag, chat, cite, claim, converse, declare, demonstrate, explain, grumble, mention, observe, quote, read, recite, relate, report, say, show, sing, speak, state, suggest, tell, write*. Prikaz slaganja po registrima dajemo u tabeli 22.

Tabela 22 Slaganje glagola *talk* sa drugim glagolima komunikacije

Talk	
Ekonomija	cite, report, say, suggest, tell
Kultura	ask, declare, demonstrate, observe, quote, read, say, show, speak, state, tell, write
Politika	claim, mention, say, show, speak, suggest
Sport	argue, ask, chat, quote, say, show, speak, tell, write
Tehnologija	ask, brag, say, show, speak, tell
Pripovijetke	ask, converse, grumble, read, recite, relate, say, show, sing, speak, tell, write
Govor	ask, explain, mention, read, relate, say, speak, suggest, tell

Glagol *speak* se najčešće kombinuje sa glagolima *ask, say* i *tell* koji se javljaju u svim registrima analiziranih korpusa.

Near the end of the song, she answers a phone call; someone's asking to speak with Taylor Swift.

Kada se nađu zajedno glagoli *speak* i *tell*, glagol *tell* se vrlo često javlja u obliku sadašnjeg participa, a glagol *speak* je u tim kombinacijama obično u nekom složenom glagolskom vremenu. Ipak, zabilježeni su i obratni slučajevi.

Glagol *say* takođe često ima oblik prezenta participa, a glagol *speak* stoji obično u obliku infinitiva.

Glagol *talk* se u svim registrima najčešće kombinuje sa glagolom *say*, a zatim i sa glagolom *tell* (izuzetak su tekstovi o politici).

U ovim kombinacijama, glagol *tell* je, kao i glagol *speak*, često u formi sadašnjeg participa, ali se za razliku od glagola *speak*, glagol *talk* obično javlja u prostom glagolskom vremenu.

U kombinacijama sa više glagola komunikacije u rečenici, glagol *talk* vrlo često ima nefinitini glagolski oblik:

He wanted to talk to me, show me songs he had written, telling me he's starting a band.

Nijedan od ova dva glagola se ne kombinuje sa glagolima sredstva komunikacije, ali se vrlo često kombinuju međusobno. Tako su međusobne kombinacije prisutne u svim registrima osim u tekstovima o ekonomiji.

Kada se *speak* i *talk* javljaju u okviru iste rečenice najčešće je jedan od glagola dio adverbijalne klauze uobičajene mogućnosti (uglavnom *speak*), okolnosti (Đorđević 2007: 728), a drugi glagol je dio nezavisne klauze:

When I speak to believers about the future, they always talk about how unreliable the physical world seems, how overwhelming its problems.

Komunikativni glagol *speak* svoje mjesto nalazi i u idiomatskim izrazima, a najviše idioma pronađeno je u govornom diskursu. Od najfrekventnijih idioma registrovanih u našem korpusu izdvajamo sljedeće: *speak volumes* (dosta govoriti o nečemu), *strictly speaking* (govoreći pravo/kako jeste), *speak for yourself* (govoriti samo za sebe), *broadly speaking/roughly speaking* (govoreći uopšteno), *so to speak* (takoreći), *speak to sb* (pričati sa nekim).

Za razliku od komunikativnog glagola *speak*, komunikativni glagol *talk* se rjeđe sreće u okviru idiomatskih izraza, a najbrojniji idiomi su zabilježeni u pripovijetkama. Najfrekventniji idiomi sa *talk* su *talk rubbish* (pričati gluposti),

talk shop (razgovarati o poslu), *talk nonsense* (pričati nesuvisle stvari), *talk a good game* (imati priču), *talk sb's way out of* (izvući se od nekog posla navođenjem razloga).

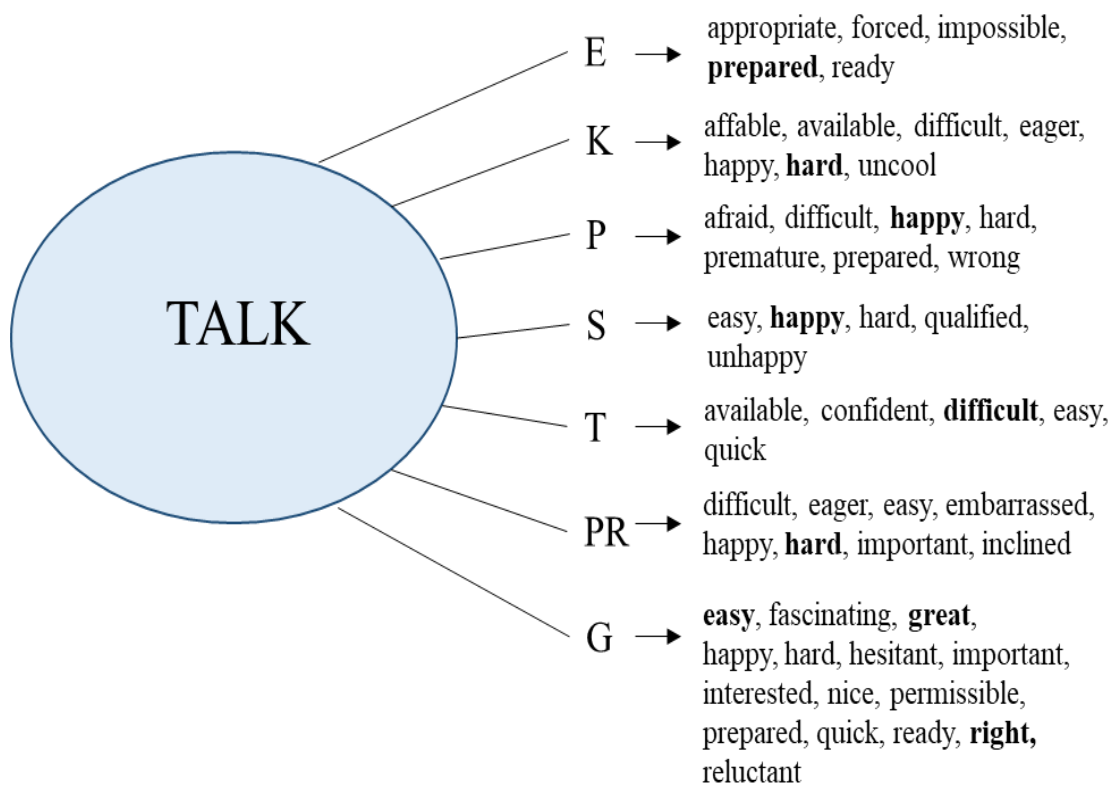
Osim u idiomatskim izrazima, oba glagola se javljaju i u okviru fraza, ali u znatno manjem broju primjera. Fraze sa glagolom *speak* su pronađene u svim registrima pisanog i u govornom diskursu, a najbrojnije su u novinskim tekstovima o ekonomiji, kulturi i politici. Najfrekventnije fraze sa *speak* su *speak in favour of* (stati iza nekoga u smislu podržati), *speak on behalf of* (pričati u nečije ime), *to be due to speak* (očekivati od nekoga da priča). Broj fraza sa komunikativnim glagolom *talk* je kvantitativno jači i najtipičniji za tekstove o kulturi. Kao najfrekventnije mogu se izdvojiti samo sljedeće fraze *to talk politics* (pričati u korist političke partije, raspravljati o politici), *talk in favor of* (pričati u nečiju korist), *talk too much* (previše pričati), *talk earlier on* (pričati na početku).

I glagol *speak* i glagol *talk* se češće javljaju u sklopu nefinitnih klauza. *To*-infinitivna klauza sa glagolom *talk* je najčešće dio pridjevske fraze i vezuje se za govorni diskurs, a najmanje primjera zabilježeno je u tekstovima o ekonomiji.

I glagol *speak* ima slične morfosintaksičke karakteristike – kada se nalazi u *to*-infinitivnoj klauzi funkcionira kao dio pridjevske fraze:

It's easy to talk the language of social justice and healing.

Najfrekventniji pridjevi sa kojima se javljaju infinitivne klauze sa glagolom *talk* kao komplementom pridjevske fraze su podijeljeni po registrima u kojima se pojavljuju. Boldovani pridjevi imaju najveći broj primjera u analiziranom registru.

Slika 2 Glagol *talk* kao komplement pridjeva u vidu dopune u infinitivu

Pored ove funkcije, infinitivne klauze kod oba glagola su frekventne i u funkciji direktnog objekta, s tim da su kod *talk* najbrojnije u pripovijetkama i ekonomiji, a kod glagola *speak* u politici i pripovijetkama:

May's government prefers to talk of a "clean" Brexit, but that is semantics.

I had learned to speak the Begum's refined Urdu as well as the mixture of Hindustani and Punjabi that most people use.

I komunikativni glagol *speak* i komunikativni glagol *talk* u rečenici se javljaju u pratnji vremenskih i spacijalnih adjunkta. I jedni i drugi mnogo češće prate glagol *speak*. Funkciju navedenih adverbijala kod oba glagola uglavnom vrše prepozicione fraze. Kada je riječ o priložima sa ovom funkcijom, sa glagolom *speak* se najčešće javljaju prilozi *where*, *there* i *anywhere*, a sa *talk* prilozi *here* i *near*.

Načinski adjunkti se jako često javljaju uz oba glagola, s tim da su najraznovrsniji adjunkti uz glagol *speak* u novinskim tekstovima o sportu, dok su ovi adjunkti kod glagola *talk* najbrojniji u pripovijetkama.

Neodređeni adjunkti za učestalost *always, frequently* su česti pratioci glagola *speak*, a adjunkti *always* i *previously* glagola *talk*.

S druge strane, komunikativni glagol *talk* se češće javlja uz vremenske relacije adjunkte, od kojih su najfrekventniji *before* i *previously*.

Vremenski relacioni subjunkti se javljaju i uz komunikativni glagol *speak* i uz komunikativni glagol *talk*, s tim da glagol *speak* najčešće prate subjunkti *already* i *still*, a glagol *talk* samo subjunkt *still*.

Uz glagol *talk* se takođe često javljaju subjunkti za naglašavanje i pojačavanje, što se ne može reći za glagol *speak*.

Subjunkti gledišta (a) i učtivosti (b) se jako rijetko javljaju i uz jedan i uz drugi glagol komunikacije. Subjunki gledišta gotovo nikad ne prate glagol *talk*.

- a) *It's a well-crafted, elegant building and the conservation studios inside are said to be fine, but it offers only muteness to the street on which it sits, and the exhibition space it provides is, architecturally speaking, a non-event.*
- b) *The women in the prison transport who had already done time gave me this advice: Don't talk to anyone; first, take a good look around; and, please, don't talk politics.*

Iako Đorđević (2007: 653) tvrdi se posebna podgrupa disjunkta, disjunkt stila javljaju sa glagolima govorenja, naša analiza je pokazala da veza između disjunkta uopšte i glagola govorenja nije, leksički gledano, jaka, za razliku od veze između konjunkta, kao rečeničnih adverbijala i rečenica sa glagolom *speak* and *talk*. Ponovo, prema broju primjera konjunkt *however* prednjači u odnosu

na ostale konjunkte premda se uz glagol *speak* često javljaju konjunki *so i yet*, a uz glagol *talk* konjunkt *although*.

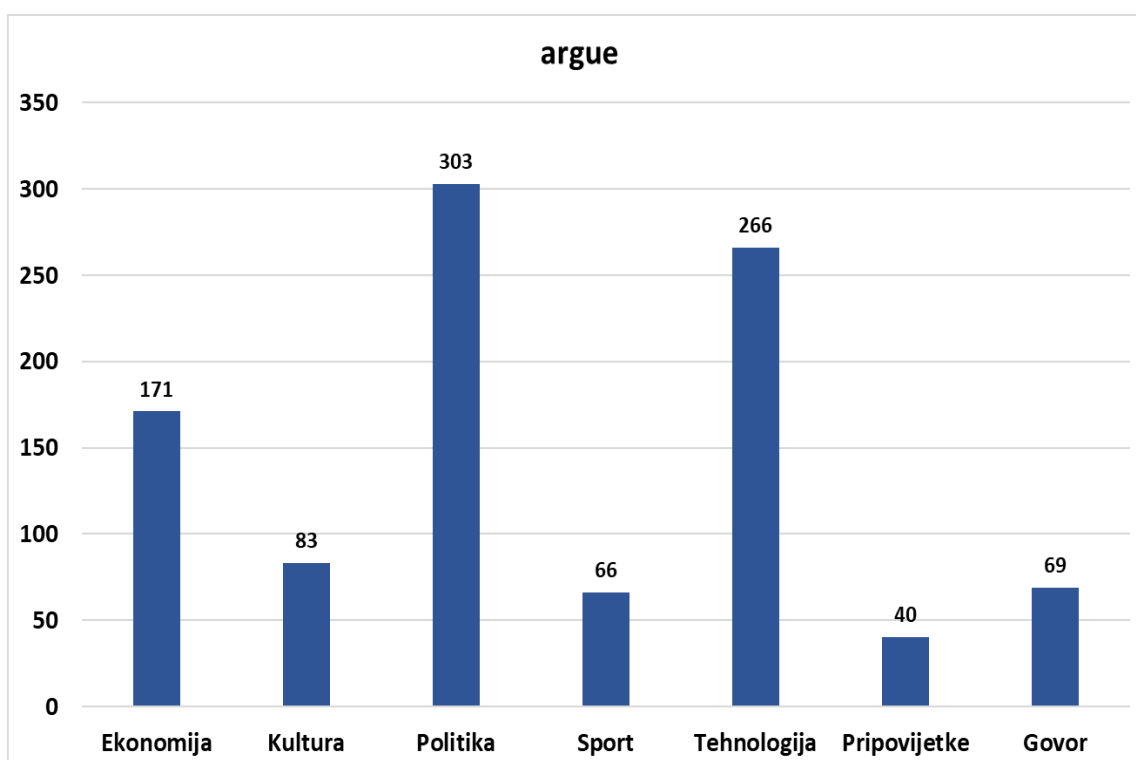
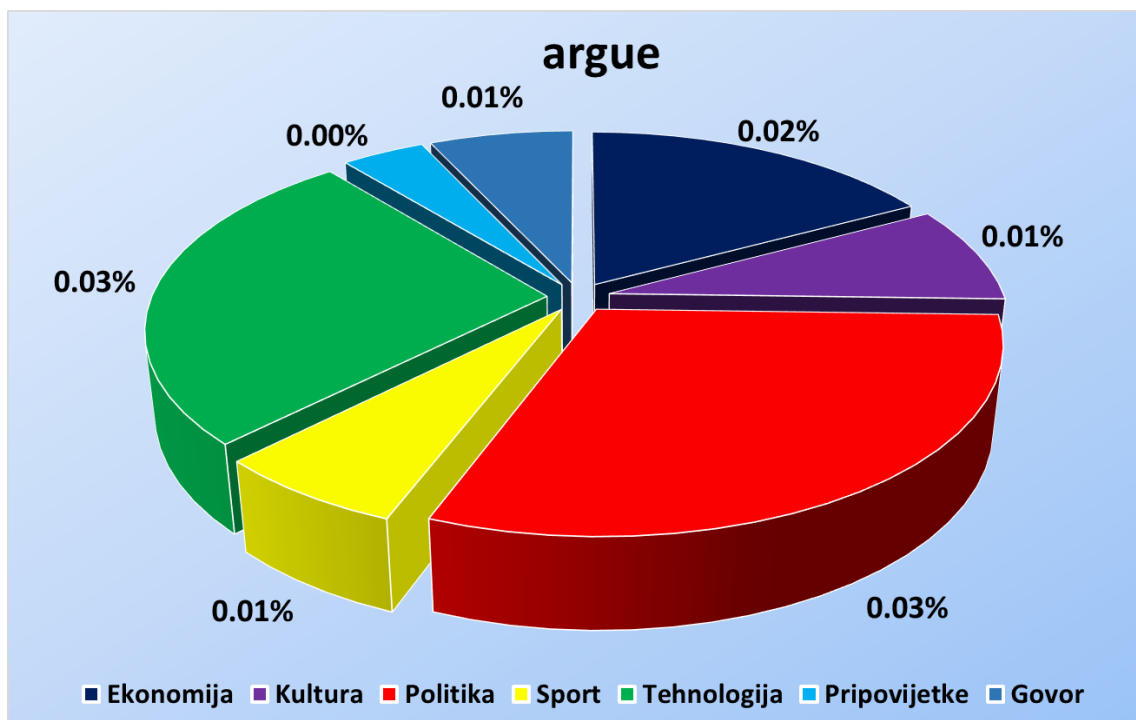
3.6 Glagoli ćaskanja – glagol *argue*

Prema Levin (1993: 209), većina glagola ove klase može se koristiti da se opiše govorna interakcija između dva ili više sagovornika. Tipičan predstavnik ove vrste glagola je glagol *argue*, s obzirom na činjenicu da je od svih glagola ćaskanja najviše korišten u analiziranom korpusu. Najmanji broj primjera upotrebe ovog glagola registrovan je u tekstu narativne pripovijetke, dok najčešću primjenu ima u novinskom registru i to u tekstovima o politici. Više podataka o ostalim glagolima iz ove grupe, kao i o frekventnosti njihove upotrebe nalazi se u tabeli 23, dok tabela 24 ilustruje distribuciju glagola *argue* izraženu procentualno i brojčano.

Tabela 23 Frekvencija glagola ćaskanja u pisanom i govornom diskursu

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
argue	171	83	303	66	266	40	69
chat	3	22	8	14	20	22	48
chatter	0	1	3	0	1	5	0
chitchat	0	0	0	0	0	0	0
confer	0	2	8	2	1	2	0
converse	0	2	1	0	1	5	0
gab	0	0	0	0	0	1	0
gossip	0	0	0	0	2	12	1
rap	0	9	0	2	1	6	0
schmooze	0	0	1	0	0	0	0
yak	0	0	0	0	0	1	0

Tabela 24 *Distribucija glagola argue u pisanom i govornom diskursu*

Najdominantnije značenje glagola *argue* u analiziranom korpusu je *obrazložiti ili podržati neku ideju, radnju ili teoriju obično sa ciljem da ubijedite ljude da dijele to vaše mišljenje*.

Najjaču leksičko-semantičku vezu komunikativni glagol *argue* ostvaruje sa *that*-klauzom kada je ona u funkciji direktnoj objekta, odnosno najčešća komplementacija ovog glagola je monotranzitivna komplementacija tipa ARGUE + *that*-klauza kao direktni objekat, koju i Carter i McCarthy (2006: 511) navode kao jednu od karakteristika glagola *argue*.

Podjednako često se koristi komplementacija istog tipa kod koje se *that* izostavlja:

However, some Tesla workers argue the company's treatment of injured workers discourages them from reporting their injuries.

Međutim, izostavljanje *that* je isključivo odlika tekstova o sportu i da bi došlo do izostavljanja, komunikativni glagol *argue* treba da se nađe u kombinaciji sa modalnim glagolima, bilo da je to u aktivu ili pasivu:

The Force will argue the "alignment" deal they signed with the ARU last year guarantees their future until the end of the current broadcast deal in 2020.

It could be argued this tour was defined long ago by the Crusaders game; had virtually the Lions' strongest team gone down heavily it would have been a horribly long way back.

That se izostavlja u pasivu samo u tekstovima u sportu, dok u svim ostalim tekstovima novinskog registra pasivne strukture zahtijevaju upotrebu *that*.

That se gubi i u tekstovima o sportu kad god se glagol *argue* javi u obliku sadašnjeg participa ili gerunda:

It sought to split women and men by arguing the new arrangements would see all players the same hourly base rate of pay.

Trodden said there wasn't a need to put players on a tight leash or strict behavioural guidelines, arguing they were professional enough to do the right thing.

Pored prvopomenute, komunikativni glagol *argue* ima i monotranzitivnu komplementaciju tipa ARGUE + imenička fraza kao direktni objekat:

*In his book *The Rise and Fall of American Growth*, Gordon argues the kind of rapid economic growth currently considered normal, and expected to continue forever, was in fact a one-time-only event.*

Da se ovaj glagol obično javlja uz *with*-frazu, a ne tako često uz *to*-frazu (Levin 1993: 209) potvrđuju i analizirani primjeri iz našeg korpusa gdje je zabilježen samo jedan primjer monotranzitivne komplementacije tipa ARGUE + *to*-infinitiv kao direktan objekat, i to u tekstu iz politike:

This position was praised by ChukaUmunna, the Labour MP and former shadow business secretary, who said it was a "bold and important" move for Cortes to say Labour should forget single market membership and now argue to stay in the EU.

Glagol *argue* često ulazi u kombinacije sa prepozicijama. Najviše sintaksičke sklonosti pokazuje prema prepoziciji *for* koja ima posebno mjesto u novinskom registru tekstova iz politike, a zatim prema prepoziciji *about* koja je najbrojnija u tekstovima o kulturi. Od ostalih, manje frekventnih prepozicija, zabilježene su prepozicije *against*, *from*, *in* i *over*.

Prepozicija *for* se u najvećem broju slučajeva javlja u strukturi ARGUE + *for* + imenička fraza, u kojoj je većina imeničkih fraza postmodifikovana relativnom klauzom sa *that*:

A week ago, he used the annual speech at Mansion House in the City of London to argue for a deal that puts jobs as prosperity first.

Samo u govornom diskursu se *argue* našao u strukturi ARGUE + imenička fraza + for + imenička fraza.

Argue + for funkcioniše i kao parentetični disjunkt u formi klauze komentara:

Thornberry pressed Green on whether a no-deal departure would mean the end of a prospect of any transitional arrangement, as argued for by Hammond.

Rijetki su primjeri u kojima se adjunkt umeće između glagola i prepozicije. U takvim slučajevima riječ je o tzv. procesivnim adjunktima kojima se označava način i tada se glagol *argue* javlja u strukturi ARGUE + adjunkt + for + imenička fraza:

Norman Lamb, the Norfolk MP who is the party's health spokesman, and who argued strongly for a 1p increase in income tax to boost funding for the NHS and social care during the election campaign, is another likely contender.

Samo u novinskom registru u tekstovima o kulturi i politici glagol *argue* se javlja kao dio strukture ARGUE + for + imenička fraza + to-infinitiv:

The song – a particularly swearsy anthem for a family-friendly event – argues for Australia to change the date of its national holiday, which marks the anniversary of the 1788 arrival of the first fleet of British ships.

Kada se glagol *argue* javlja u pasivnoj strukturi prepoziciju *for* prati prepozicija *against*:

But that support can only be argued for against other competing public goods if the environmental benefits of that spending are clear."

Prepozicija *about* se sa glagolom *argue* uglavnom javlja u strukturi ARGUE + about + imenička fraza, s tim da je kod ovih kombinacija najčešća postmodifikacija *of*-klauzom:

But the parts are amazing, their relation with the ball is amazing, you can argue about occupation of spaces and speak about all of that.

U tekstovima o kulturi, gdje i najviše struktura sa prepozicijom *about*, pronađen je samo jedan primjer strukture ARGUE + imenička fraza + about + imenička fraza:

Where once style seemed more important than form, and readers could argue all night about the weight and measure of a writer's sentences, now the question of whether or not literature accurately reflects reality seems paramount.

i ARGUE + adverbijal + prepoziciona fraza + about + wh- klauza:

While the monster destroys buildings, different government committees argue endlessly among themselves about what it is to be done.

I dok je *argue for* harmoničniji sa adjunktima i brojniji po broju primjera, *argue about* preferira subjunkte i to u strukturi ARGUE + subjunkt + about + imenička fraza:

When I slip back into the basement, they are still arguing about the arrival of a younger sibling, which will "ruin the holiday".

U tekstovima o politici ova kombinacija je dio vremenske adverbijalne klauze sa oblikom *all* u predikatu koji prenosi značenje kolektiva, zbira kao cjeline (Đorđević 2007: 155):

While you were all arguing about personalities, we went out and talked about policies.

Analizirani korpus je pokazao da je čest slučaj da se kod najfrekventnije komplementacije između *argue* i *that*-klauze nađu i adjunkti položaja u vremenu i adjunkti za mjesto:

Andrew Haldane, chief economist at the Bank of England, was right when he argued last month that a period of “divide and conquer” has left workers in the UK less able to bargain for higher wages.

Interesantno je da se adverbijali u analiziranom korpusu ne javljaju često, pa ih je tako najmanje pronađeno u pripovijetkama, a registar koji je najbogatiji adverbijalima je novinski registar, i to tekstovi o tehnologiji. Od pronađenih adverbijala adjunkti položaja u vremenu i adjunkti za mjesto se mogu navesti kao najfrekventniji uz ovo značenje. Od ostalih adverbijala koji se nešto češće javljaju sa komunikativnim glagolom *argue* sa ovim značenjem izdvajamo adjunkte neodređene frekvencije, od kojih je najbrojniji *always* i adjunkte vremenskih relacija. Prilog *also*, koji pripada grupi aditivnih subjunkta, također se često javlja u analiziranom korpusu:

He also argued that the best way to guarantee that teams played football in the correct manner, concentrating on passing and movement, would be to declare a ban on headers.

Pored adverbijala, u *that*-klauzama se često javlja i egzistencijalna rečenica sa *there + be* u formi SVO tipa (Quirk 1985: 1403-04):

Korski also argued that there was a “hell of a lot of cash in circulation fuelling the criminal economy”.

U korpusu nije pronađen nijedan primjer frazalnog niti frazalno-prepozicionog glagola. Od prepozicionih glagola pronađen je samo *argue with*, koji je najbrojniji u tehnologiji (12), jednalo frekventnan u politici, sportu i pripovijetkama (7), a najmanje u ekonomiji (3), govoru (2) i samo jedan primjer u tekstu o kulturi.

Najfrekventnije značenje glagola *argue with sb/sth* – *ne slagati se sa nečim što neko kaže; ili reći ili pokazati da nešto nije kako treba* se javlja sa

komplementacijom tipa ARGUE + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat:

And who am I to argue with scientists?

Najdominantnija glagolska vremena kroz koja se mijenja glagol *argue* su sadašnje i prošlo prosto vrijeme, ali su primjetne i varijacije po registrima. Tako, na primjer, sadašnje prosto vrijeme dominira u tekstovima o ekonomiji, kulturi i tehnologiji, a prošlo prosto vrijeme je brojnije u tekstovima politici, sportu, pripovijetkama i govornom diskursu. U odnosu na trajne, progresivni oblici su rijetki.

Interesantno je napomenuti da se pasivne konstrukcije, iako generalno gledajući rijetke, samo pojavljuju u kombinaciji sa modalnim glagolima:

It can be argued that the natural business cycle was coming to an end in 2003.

Komunikativni glagol *argue* se ne koristi u formi glagolskog načina imperativa. Od izraza za budućnost glagol *argue* se, kao i većina komunikativnih glagola, koristi samo u prostom budućem vremenu, dok upotreba ostalih oblika za izražavanje budućnosti nije zabilježena.

Tabela 25 *Finitni i nefinitni oblici glagola argue*

Argue							
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	55	32	81	6	90	1	9
Sadašnje trajno vrijeme	3	3	8	-	6	-	7
Sadašnji perfekt prosti	17	8	28	4	27	1	6
Sadašnji perfekt trajni	1	-	5	-	-	-	-
Prošlo prosto vrijeme	41	12	86	14	67	9	11
Prošlo trajno vrijeme	1	-	4	-	1	4	3
Davno prošlo vrijeme	4	1	1	-	5	3	-
Trajno davno prošlo vrijeme	-	-	-	-	-	-	-
Prosto buduće vrijeme	3	-	10	4	2	2	5
Buduće trajno vrijeme	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	-	-	-	-	-	-	2
Infinitivi	11	7	16	15	10	8	5
Gerund	5	1	7	4	11	2	3
Participi	15	4	38	5	37	4	3
Modalni glagoli	15	15	16	14	10	6	14

Glagol *argue* ne ulazi u sastav pravih idioma i fraza. Zabilježen je samo po jedan primjer glagola *argue* i idioma (*argue no matter what*) u tekstu o politici, i *argue on behalf of* u tekstu o kulturi.

Registrovane su i kombinacije *argue* i fraza, koje su za nijansu frekventnije od gore pomenutih pa je tako u tekstovima o politici, kulturi i pripovijetkama pronađen *argue in favor of*³, a samo po jedan primjer fraza *argue even if* u ekonomiji i *argue at the time* u tehnologiji.

Glagol *argue* se kombinuje sa sljedećim glagolima komunikacije: *ask, call, claim, complain, mention, note, object, pose, quote, report, reveal, say, show, signal, speak, suggest, talk, tell, warn*. Kombinacije po korpusima su prikazane u tabeli 26.

Tabela 26 *Slaganje glagola argue sa drugim glagolima komunikacije*

Argue	
Ekonomija	claim, complain, note, say, show, signal
Kultura	reveal, say, show, speak
Politika	ask, quote, report, say, suggest, tell, warn
Sport	call, say show, speak, talk
Tehnologija	call, pose, reveal, show, speak, tell, warn
Pripovijetke	mention, object, say
Govor	ask, say

Glagol *argue* se najviše kombinuje sa glagolima propozicije i glagolima govorenja, dok se uopšte ne kombinuje sa ostalim glagolima iz iste grupe osim

---

³ Ova fraza sa glagolom *argue* se u skoro svim primjerima javlja u sadašnjem prostom vremenu.

sa samim sobom. Najmanje kombinacija *argue* sa drugim glagolima komunikacije je pronađeno u govoru, dok su najbrojnije u tekstvima o ekonomiji i politici.

Kada se komunikativni glagol *argue* nađe u kombinaciji sa dva glagola *say*, sva tri glagola mogu biti u nefinitnom glagolskom obliku – *say* i *argue* u obliku gerunda, a drugi glagol *say* u obliku *to*-infinitiva:

But as whistleblower Edward Snowden has observed: “Arguing that you don’t care about the right to privacy because you have nothing to hide is no different than saying that you don’t care about free speech because you have nothing to say.”

Glagol *argue* se može naći i u kombinaciji sa glagolima *say* i *speak*, kada glagol *say* može da funkcioniše kao predikat adjektivne relativne klauze, a glagol *speak* kao dio klauze izvještavanja u direktnom govoru:

They argued, said the official, who spoke to the Associated Press on condition of anonymity because of the ongoing investigation, and the fight escalated until Glover stabbed Jolly.

U zavisno složenim rečenicama, *speak* ima oblik sadašnjeg participa u zavisnoj participskoj rečenici, dok *argue* ima funkciju predikata u nezavisnoj klauzi:

Speaking there, the pair argued that the problem was a “serious issue”: “unwanted activation of a vibrator is potentially sexual assault”, follower said.

U drugim slučajevima, glagoli u istom glagolskom vremenu imaju funkciju predikata u nezavisnim klauzama povezanim koordinativnim veznikom:

Hartzer noted the financial system inquiry had recommended giving Asic a mandate to review competition and argued six-monthly ACCC competition reviews would amount to duplication.

U tekstovima o politici zabilježeni su i primjeri sa dva glagola *argue* u okviru iste rečenice. U takvim primjerima koordinator veže dva predikata u nezavisnoj rečenici, a glagoli stoje u različitim glagolskim vremenima:

The DUP is arguing, and will argue tomorrow during those discussions, that the national deal with May and the Tories will bring dividends to Northern Ireland which a restored power-sharing executive can distribute and manage from Belfast.

Postoje i slučajevi kada jedan glagol *argue* ima oblik gerunda u funkciji subjekta, a drugi funkciju predikata iste rečenice:

Arguing for a shorter working week is arguing for people's lives to slow down.

Glagol *argue* se mnogo češće javlja kao dio nefinitivnih zavisnih klauza, a vrlo rijetko kao dio finitivnih. Od nefinitivnih klauza, najfrekventnije su infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta:

"We're trying to argue the opposite," said Hamilton, who has four different pairs that he wears according to his mood and outfit.

Nešto manje frekventne su *to*-infinitivne klauze kao komplement pridjevske fraze:

Insiders say it is difficult to argue that One Stop, which has 850 stores, is a standalone operation.

Jako rijetko (sa jednim primjerom) je *to*-infinitivna klauza u funkciji subjekta:

To argue that photography requires a camera is to assert a very partial or selective view of the medium's history and its contemporary iterations – one that favours the idea of photography as technological observation rather than an embodied process.

Ing-klauze u funkciji prepozicionog komplementa su frekventne u svim registrima:

"If you're tired of arguing with strangers on the internet, try talking with one of them in real life."

Iako u malom broju primjera, glagol *argue* se nalazi u sklopu finitne nezavisne nominalne *wh*-klauze u funkciji subjekta:

And sometimes what I've argued for in education has inspired some pretty negative reactions.

Ni u jednom registru pisanog diskursa, ni u govornom diskursu glagol *argue* se ne javlja kao dio nominalne *that*-klauze.

Glagol *argue* se javlja i u okviru klauze izvještavanja, sa najvećim brojem primjera u tekstovima o politici i ekonomiji. Najfrekventnija pozicija klauze izvještavanja u svim registrima je finalna. Medijalna pozicija je manje frekventna dok je inicijalna pronađena samo u tekstovima politici:

"Economic and political truth isn't discovered by a straw poll," argues Wallace, a Leave supporter.

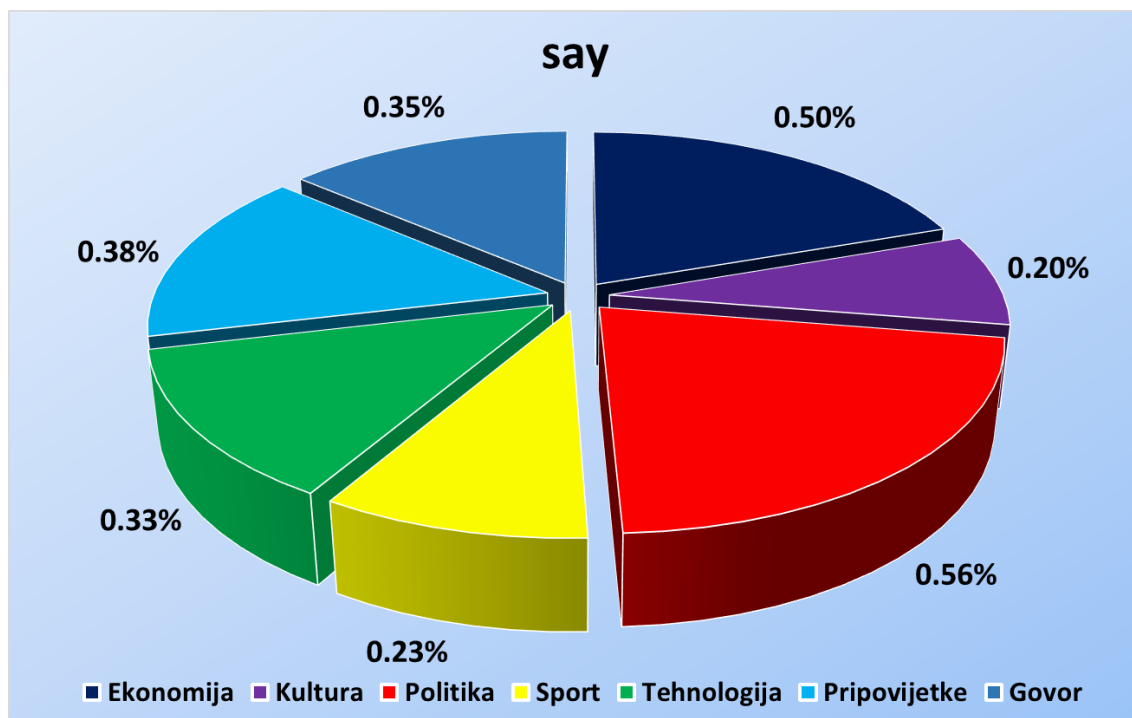
3.7 Glagoli propozicije – glagol *say*

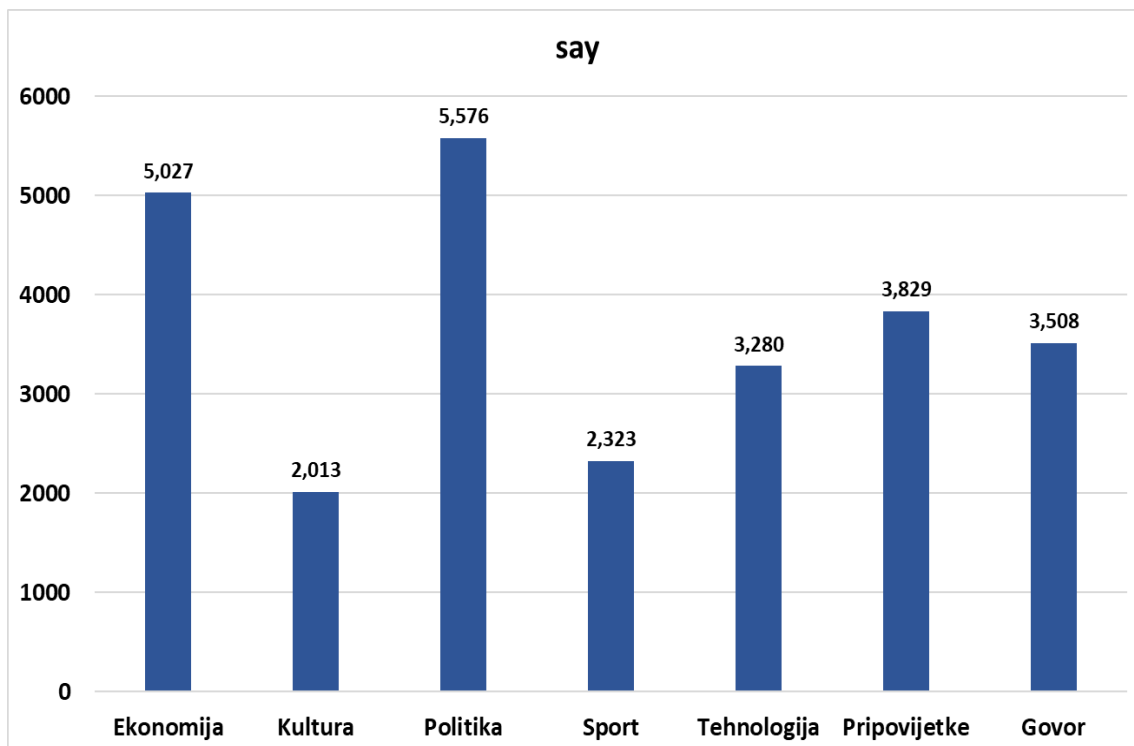
Među glagolima propozicije posebno mjesto zauzima glagol *say* s obzirom na činjenicu da je njegova upotreba najfrekventnija u analiziranom materijalu. Iz pomenutog razloga, sve glagole iz ove vrste mogli bismo sa pravom nazvati glagolima *say*-klase. Prema Levin (1993: 210), ovi glagoli imaju *to-frazu* koja upućuje na osobu kojoj se obraćamo i imaju veoma ograničen broj imeničkih fraza u funkciji objekta. Više podataka o ostalim glagolima iz ove grupe, kao i o frekventnosti njihove upotrebe nalazi se u tabeli 27 ispod. Prikaz distribucija glagola *say* daje se u procentima i numerički.

Tabela 27 *Frekvencija glagola propozicije u pisanom i govornom diskursu*

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
announce	420	140	188	138	261	68	81
articulate	2	6	10	10	4	2	4
blab	0	1	0	0	0	1	0
blurt	0	2	0	0	0	3	0
claim	205	134	395	231	252	89	41
confess	8	19	2	5	9	39	7
confide	0	5	1	0	2	22	1
convey	1	28	11	2	14	4	10
declare	56	45	78	73	34	25	8
mention	33	100	79	63	71	45	167
note	280	134	35	57	63	46	6
observe	13	29	22	26	28	60	14
proclaim	2	9	8	4	5	6	0
propose	63	22	115	21	52	34	37
recount	1	26	4	10	7	6	2
reiterate	48	5	29	13	10	4	5
relate	171	53	45	51	77	18	33
remark	3	16	9	9	4	19	3
repeat	38	43	65	55	28	108	47
report	540	79	159	116	259	51	46
reveal	215	180	193	114	262	41	41
say	5027	2013	5576	2323	3280	3829	3508
state	83	22	53	41	46	10	33
suggest	437	217	477	264	262	106	180

Tabela 28 *Distribucija glagola say u pisanom i govornom diskursu*

Najčešće značenje komunikativnog glagola *say* je *izgovoriti riječi tako da prenesu informaciju, mišljenje, osjećanje ili namjeru ili instrukciju*.

Najfrekventnija komplementacija sa ovim značenjem je monotranzitivna komplementacija u kojoj *that*-klauza ima funkciju objekta. Upotrebljen u prošlom vremenu, komunikativni glagol *say* dopušta adjunkt u položaju u vremenu da se umetne između njega i *that*-klauze:

Rolls said in 2013 that the SFO had launched a formal investigation into concerns about possible bribery and corruption in China and Indonesia. (ekonomija, primjer sa adjunktom između say i that).

Sljedeća frekventna komplementacija sa ovim značenjem je monotranzitivna SAY + imenička fraza kao direktni objekt. U pisanom diskursu, i to u registru narativne pripovijetke, karakteristično je da je u velikom broju primjera funkciju imeničke fraze vrši periferna zamjenica *nothing*:

Joe and Becca followed and said nothing.

Pored pomenutih, glagol *say* ima i monotranzitivnu komplementaciju tipa SAY + *wh*-klauza kao direktni objekat, koja je tipična za govorni diskurs i koja se uglavnom uvodi pomoću *how*, *what* i *why*.

U ovom tipu diskursa, pored subjunkta vezanih za mjesto u vremenu, vrlo često se javljaju restriktivni subjunkti koji se umeću između glagola *say* i *wh*-klauze:

AM: The woman concerned has said exactly what she says.

Iako Carter i McCarthy (2006: 513) navode da je monotranzitivna komplementacija tipa SAY + *wh*-klauza sa infinitivom kao direktnim objektom, karakteristična za komunikativni glagol *say*, sudeći po broju primjera ona se rijetko javlja u našem analiziranom korpusu i zabilježena je samo u novinskom registru, u tekstovima o kulturi i tehnologiji:

He doesn't know what to say or do.

Ipak, monotranzitivna komplementacija sa *to*-infinitivom kao direktnim objektom je pronađena i u pisanom i u usmenom diskursu, ali nije frekventna. Ovakvu leksičko-semenatičku vezu glagol *say* je ostvario u pripovijetkama, dok je najveći broj različitih oblika infinitiva (sadašnji infinitiv, infinitiv perfekta i pasivni infinitiv perfekta kao direktni objekat) registrovan u tekstovima o ekonomiji.

Komunikativni glagol *say* pored monotranzitivne, zahtijeva i ditranzitivnu komplementaciju. Neki tipovi poput recimo ditranzitivne komplementacije tipa SAY + imenička fraza + *that*-klauza kao direktni objekat je generalno gledajući rijedak oblik komplementacije iako je kao pojava zablježen u svim registrima:

Virginia Woolf says somewhere that Austen is the hardest writer to catch in the act of greatness.

dok je ditranzitivna komplementacija SAY + to + imenička fraza + that-klauza kao direktni objekat, sa prepozicionom frazom i *that* klauzom u funkciji objekta vrlo frekventna. Samo prepozicija *to* je u funkciji prepozicione fraze sa *that* klauzom:

JG: And I'm saying to you that we're delivering actually.

U pripovijetkama je zabilježen slučaj u kome su prepoziciona fraza i *that* klauza razdvojene apozicijom:

I said to her, complimenting her, that Beauty is always enough.

To se pored navedene ditranzitivne komplementacije sa *that* klauzom, koja je i najfrekventnija, još javlja u strukturi SAY + to + imenička fraza sa uvodnim glagolom *say* u direktnom govoru:

Perhaps he is with his dad, you say to your friend.

Biber (2007: 755) navodi da neki glagoli poput glagola *say* mogu da kontrolišu *that*-klauze i *to*-klauze.

Kod tih glagola u obrascu glagol komplement klauza, *that*-klauze se koriste kada:

- (1) subjekat komplement klauze nije koreferencijalan sa subjektom glavne klauze ili
- (2) kada komplement klauza sadrži modalni glagol.

Glagol *say* se u govornom diskursu lako kombinuje sa prepozicijom *about*, a sa prepozicijom *to* u pripovijetkama. Generalno gledajući govorni diskurs je bogatiji prepozicijama u odnosu na ostale registre pisanog diskursa. Od ostalih prepozicija javljaju se još *of, on, for, from, during, in, against, over*.

Prepozicija *about* se najčešće javlja u strukturi SAY + imenička fraza + about:

That's fine – people say negative things about my game on social media too.

Česta je i obrnuta struktura SAY + about + imenička fraza:

Edge has this thing that he says about me, that I look upon my body as an inconvenience.

U tekstovima o ekonomiji amplifikator *much* zauzima poziciju između glagola *say* i prepozicije *about* u strukturi SAY + amplifikator + about + imenička fraza:

That's fine – people say negative things about my game on social media too.

Govorni diskurs nudi novu strukturu u kojoj se javlja *wh*-klauza kao komplement prepoziciji SAY + about + *wh*-klauza:

Kingsley Amis once said about how he handled bad reviews, "I let them spoil my breakfast, but I don't let them spoil my lunch."

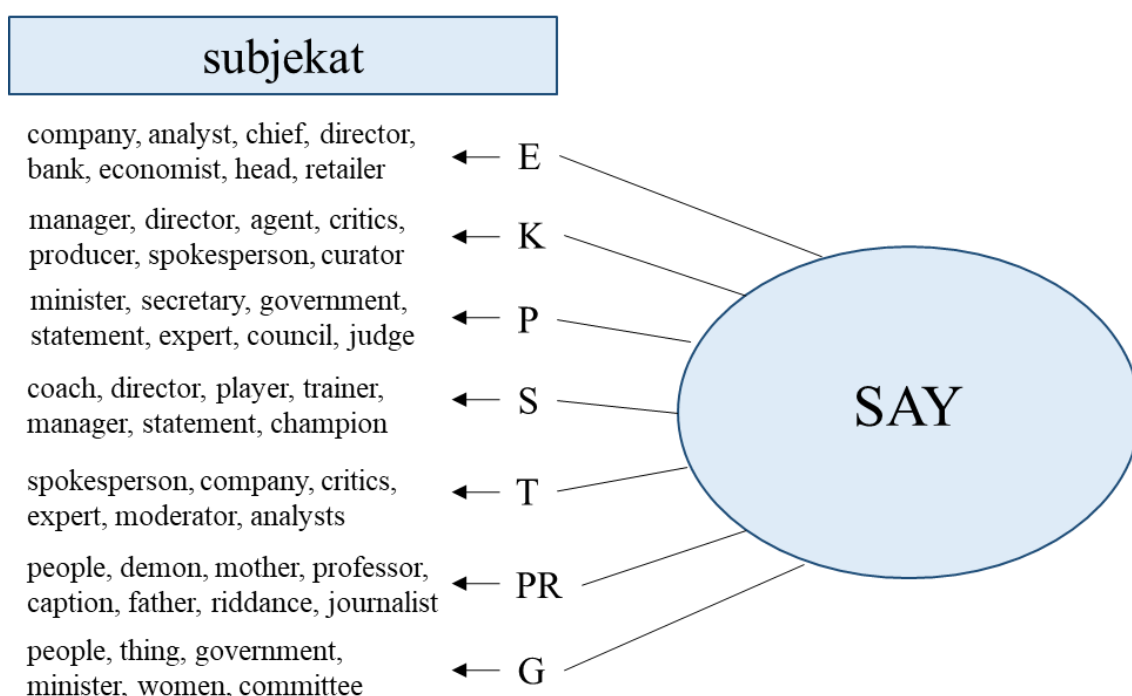
Glagol *say* ne ulazi u morfološki kompleksne kombinacije u gramatici poznate kao frazalno-prepozicioni glagoli, a nismo zabilježili nijedan slučaj prepoziconog niti frazalnog glagola sa glagolom *say*.

Idiomatski izrazi su obilježje govornog diskursa s obzirom na činjenicu da je upravo u govornom diskursu registrovano najviše primjera. Najčešće korišteni su idiomi: *is not to say* (to ne znači), *I dare say* (pretpostavljam/rekao bih), *it is fair to say* (istina je), *to say the least* (blago rečeno/u najmanju ruku rečeno), *let's say* (recimo), *easier said than done* (lakše reći nego uraditi), *to say goodbye to* (oprostiti se), *you can say that again* (u potpunosti se slagati), *to say earlier on* (spomenuti na početku) *to say all along* (govoriti od početka), *I'm not saying but, having said that* (malo je reći).

Fraze sa glagolom *say* su manje zastupljene i nisu pronađene u sportu i tehnologiji. Najviše fraza je pronađeno u govoru. Najfrekventnije su *it's fair to say* (treba reći), *dare I say it* (ako smijem reći), *to say out loud* (reći glasno), *up to*

someone to say (na nekom je da kaže), *to say of course* (reći da, naravno), *that's not to say* (to ne znači), *sort of say* (isto kao da kažem).

Kod dosada izanaliziranih glagola, u najvećem broju primjera na mjestu subjekta se nalaze vlastite imenice i lične zamjenice. Međutim, kod glagola *say* sa ovim značenjem, pored zamjenica i vlastitih imenica, na mjestu subjekta su vrlo brojne i ostale vrste imenica od kojih su brojive imenice najdominantnije. Najfrekventnije imenice u funkciji subjekta po pojedinačnim korpusima su prikazane u dijagramu.

Slika 3 Imenice koje se kao subjekat javljaju uz glagol *say*

Kao i većina analiziranih glagola komunikacije, glagol *say* pokazuje sklonost ka prošlom vremenu. Prošlo prosto vrijeme je najfrekventnije u svim registrima, osim u novinskim tekstovima o kulturi gdje dominira sadašnje prosto vrijeme. Pasivne konstrukcije su rijetke. Nešto primjera pasiva pronađeno u tekstovima o politici, tehnologiji i govoru. U tekstovima o tehnologiji skoro svi primjeri su modalnog pasiva, dok u govoru prevladava pasivni sadašnji infinitiv.

Oblici infinitiva najveću primjenu imaju u govornom diskursu. Najraznovrsniji po pitanju različitih formi infinitiva je korpus pripovijedaka, pa su tako pronađeni sadašnji infinitiv, infinitiv perfekta, progresivni infinitiv i pasivni sadašnji infinitiv.

Participi su najfrekventiji u politici, i to uglavnom sadašnji particip. Po broju primjera particip perfekta je najbrojniji u govornom diskursu. Primjeri prošlog participa nisu zabilježeni.

Tabela 29 Finitni i nefinitni oblici glagola *say*

Say							
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	795	829	1455	380	941	325	619
Sadašnje trajno vrijeme	14	26	45	22	18	32	270
Sadašnji perfekt prosti	167	59	335	132	63	9	366
Sadašnji perfekt trajni	3	-	-	3	3	2	22
Prošlo prosto vrijeme	3699	667	3003	1433	1923	2718	1097
Prošlo trajno vrijeme	8	3	18	4	6	44	41
Davno prošlo vrijeme	12	5	33	14	3	109	16
Trajno davno prošlo vrijeme	1	-	1	-	1	2	1
Prosto buduće vrijeme	10	11	25	7	9	14	48
Buduće trajno vrijeme	-	-	-	-	-	-	12
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	1
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	2	5	4	1	9	21	20
Infinitivi	98	118	170	133	81	196	269
Gerund	52	23	92	25	28	40	64
Participi	85	68	220	76	101	54	142
Modalni glagoli	72	104	136	83	88	254	517

Glagol *say* se kombinuje sa sljedećim glagolima komunikacije: *advise, announce, ask, argue, bark, call, caution, chat, cite, claim, complain, cry, declare, demonstrate, explain, groan, instruct, mention, moan, mutter, note, object, observe, phone, propose, quote, read, recount, reiterate, remark, relate, repeat, report, reveal, roar, rumble, screech, shout, show, sign, signal, sing, speak, state, suggest, talk, teach, telephone, tell, warn, whisper, write, warn, yell.*

U tabeli 30 dajemo prikaz slaganja glagola komunikacije po registrima.

Tabela 30 *Slaganje glagola say sa drugim glagolima komunikacije*

Say	
Glagoli prenošenja poruke	ask, cite, demonstrate, explain, quote, read, show, teach, write
Glagol kazati, reći	tell
Glagoli načina govorenja	bark, call, cry, groan, moan, mutter, roar, rumble, screech, shout, sing, whisper, yell
Glagoli sredstva komunikacije	phone, sign, signal, telephone
Glagoli govorenja	speak, talk
Glagoli ćaskanja	argue, chat
Glagoli propozicije	announce, claim, declare, mention, note, observe, propose, recount, reiterate, remark, relate, repeat, report, reveal, state, suggest
Glagoli hvalisanja i negodovanja	complain, object
Glagoli savjetovanja i upozorenja	advise, caution, instruct, warn

Glagol *say* se kombinuje sa svim grupama glagola komunikacije. Najveći broj takvih kombinacija pronađen je u tekstovima o ekonomiji, kulturi i politici, a najmanje u sportu i govoru:

Mueller denies allegation but Swift says photo shows moment she was groped

Najčešće kombinacije su u direktnom govoru, kada je glagol *say* kao uvodni glagol u medijalnoj poziciji, a drugi glagol komunikacije ima formu sadašnjeg participa:

'I finally became a man this year,' says 27-year-old Phil Wang, citing a first purchase of lube as the threshold to adulthood.

Glagol *say* se može naći u zavisnoj *wh*-klauzi u funkciji subjekta, dok neki drugi glagol komunikacije može obavljati funkciju komplementa subjektu:

JM: No, what I'm saying is I was arguing the Labour Party as it now stands, if we need to reform it we should, and basically my argument is that we rebuild the Labour Party as a social movement and that's what we're doing.

Kada se nađe u obliku *to*-infinitiva glagol *say* vrlo često ima funkciju adverbijalne klauze sa značenjem namjere i rezultativnim značenjem:

'And he was writing to say that my result was normal.'

U kombinaciji sa glagolom *call* i neodređenom zamjenicom *so* u funkciji objekta glagol *say* može biti dio eliptične klauze koja se odnosi na subjekat i predikat prethodne zavisne klauze (u pripovijetkama):

'Listen,' said Mary, 'if you want to call this off, then say so.'

U tekstovima o ekonomiji i kulturi, u kombinaciji sa istom grupom glagola, glagol *say* je dio adverbijalne vremenske klauze (a), dok u kombinaciji sa glagolima prenošenja poruke ima funkciju predikata u glavnoj klauzi, a glagol prenošenja poruke u adverbijalnoj klauzi izražava uobičajene mogućnosti, okolnosti (b):

- a) *May has been stating the blindingly obvious when she says the economy is not working for far too many people.*
- b) *All together now: "You say it best when you write nothing at all ..."* RK (sport, say predikat glavne, write adverbijalne mogućnosti, okolnosti)

U kombinaciji sa dva glagola komunikacije *say* je obično u ličnom glagolskom obliku a), dok je u kombinaciji sa tri druga glagola kombinacije *say* u formi nefinitnog glagolskog oblika b):

- a) *They argued, said the official, who spoke to the Associated Press on condition of anonymity because of the ongoing investigation, and the fight escalated until Glover stabbed Jolly.*
- b) *09:49 Judi Dench: Simply because here was somebody, as Stephen said, who could teach her to write Urdu, to speak it, she could discuss it, she could say kind of things, have a joke.*

U analiziranim primjerima zavisno složenih rečenica sa više glagola *say* u kombinaciji sa drugim glagolom propozicije, glagol *say* u različitim glagolskim

vremenima funkcionise i kao uvodni glagol, ali i kao predikat adverbijalne klauze uobicajene mogucnosti, dok glagol propozicije ima funkciju predikata adverbijalne klauze za mjesto:

When the author mentioned climate change, he says, "this gentleman – they were all very courteous – disagreed with me and he said: 'When you say that all the scientists agree on this, that's not true.'

Zabilježeni su i primjeri u kojima je glagol *say* u istoj rečenici u različitim vremenima predikat pogodbene klauze, uvodni glagol i predikat nerestriktivne relativne klauze:

"It meant a lot because she has won 22 and if she says something like that I don't think she's saying it just to be nice," says Muguruza, who was speaking at an event to promote the adidas by Stella McCartney clothing line she wears on court.

Komunikativni glagol *say* se javlja u okviru zavisnih klauza, od kojih su najfrekventnije infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta u svim analiziranim registrima:

He had thought he could recapture, and begin to say farewell.

Osim u funkciji direktnog objekta, glagol *say* se javlja u infinitivnoj klauzi koja funkcionise kao dio pridjevske fraze. Pomenuto zapažanje najkarakterističnije je za govorni diskurs:

"So it's very tough to say what other events represent a talent pool we can rely on.

Nađe se glagol *say* i u sklopu infinitivne klauze na mjestu subjekta, ali ne tako često i najviše u tekstovima o kulturi:

To say that Hailee Steinfeld is taking a leisurely approach to her first album would be an understatement.

Od ostalih nefinitnih klauza sa glagolom *say* često je *-ing* klauza u funkciji komplementa prepoziciji:

Or you know, I start off by saying I was born inside a small town and I lost that state of mind, and then learned to sing inside the Lord's house and stopped at the age of nine.

Komunikativni glagol *say* se javlja u sklopu finitnih zavisnih klauza u svim registrima i to najčešće u okviru *wh*-klauze u funkciji subjekta i direktnog objekta:

What Kelly is saying is that, if you can measure a job's productivity, you can probably replace that job with a machine, so that when it comes to humans in the workplace we should be measuring different things.

I cannot reveal what he says to me.

Nešto manje frekventne su *that* klauze u funkciji direktnog objekta:

Nash told the judge that call klasa one investor, with 2,000 shares, had said they were "dissatisfied" with the settlement.

dok iste klauze u funkciji komplementa subjektu nisu zastupljene u velikom broju, a najviše primjera pronađeno je u književnom registru:

The bad news is that said husband has not only killed himself, he's also killed Connie's five-year-old daughter.

Glagol *say* ulazi u sastav klauza izvještavanja u pisanom i govornom diskursu, a najveći broj klauza upotrijebljen je u pripovijetkama.

Najfrekventnija pozicija klauza izvještavanja je finalna (a), zatim medijalna, a najmanje frekventna je početna pozicija. Najveći broj primjera početne pozicije je pronađen u tekstovima o ekonomiji (b), a medijalne u tekstovima o kulturi (c).

a) *"At first, my mum and dad didn't really understand," says Rose, whose parents are both retired.*

b) *And I said: 'Yeah, it is true actually.' And he said: 'No it's not.' And I said: 'Sir, we can't go on like this, it's silly.*

c) *Showtime's drama The Affair, about a New York teacher who meets a young waitress while on holiday with his family, is, says Leonard, "a real exemplar of that because here you have equal weight given to both sides of the people having the affair, but then their respective spouses are given complexity and nuance and backstories of their own.*

U indirektnim pitanjima *if*- klauza je mnogo frekventnija od *whether* klauze u svim registrima. Izuzetak su tekstovi o politici gdje prevladavala *whether* klauza:

I had a little bit to do that with just by grumbling on my blog about it not being in print, and eventually The New York Review of Books actually came to me and said if you write the introduction, we'll bring it back.

Whitehall officials refused to say whether new trade deals could be signed during this interim phase, and stressed that implementation was impossible until after the UK moved to its final customs arrangement.

Leksičko-semantičke veze glagola komunikacije *say* i adverbijala su izuzetno jake s obzirom na činjenicu da se u velikom broju primjera glagol *say* javlja uz određeni adverbijal.

Najčešći pratilac glagola *say* adjunkti su za vrijeme (a) i mjesto (b). Funkciju ovih adverbijala u najvećem broju vrše prepozicione fraze, a nešto manje prilozi *here* i *there* za mjesto i *today*, *tomorrow* i *immediately* za vrijeme. Za govorni diskurs karakteristična je prepoziciona fraza *at the moment* u funkciji adjunkta za vrijeme:

a) *I said here, the feedback of the message that it wasn't a 300 wicket.*

b) *As George Osborne says today, in politics takes two to tango.*

Adjunkti neodređene frekvencije (a) su vrlo frekventni, a najbrojniji su *always, repeatedly i never*. Skoro podjednako frekventni su i adjunkti položaja vremena (b), a najfrekventniji iz ove grupe su *before, previously i afterwards*.

a) *Brussels with the European Union and what we've said repeatedly is that we are a country that always honours its obligations, as we expect others to honour their obligations towards us, and if there is any amount that is due when it's been properly quantified and audited of course we'll deal with it.*

b) *The European Commissioner for Competition, Margrethe Vestager, has previously said the EU would follow Google's moves around adblocking and their impact "closely".*

Adjunkti za način karakterišu književni registar, tekstove o politici i govorni diskurs.

"I'll see you very soon," said Ed cheerily.

Od subjunkta su najfrekventniji subjunkti vezani za odnose vremena, a od toga je najfrekventniji *alread, still i yet*:

AR: No, the Prime Minister has already said that she wants to make sure that we can protect the people from the European Union who are here, such as the 57,000 who work in the NHS.

Skoro podjednako zastupljeni su aditivni subjunkti, od čega su najbroniji *also, too, even i as well*:

People were also saying that the baby had been left outside in a basket in the yard, near the kennel.

Restriktivni subjunkti nisu česti ni u jednom korpusu, osim u govoru gdje je najfrekventniji *exactly*:

The whole point about this process is that I – it's not just me, it's members of the Conservative Party as well as other parties we want the government to say exactly what their advice is on this.

Manje frekventni su emfatični subjunkti, koji imaju značenje modalnosti i naglašavaju ili deo ili celu klauzu (Đorđević 2007: 651), od toga su najbrojniji *definitely, actually i just* (a) i intenzifikatori, koji su vezani za značenje ranga i pokazuju mesto na nekoj sklali (ibid.), medju kojima su najfrekventniji *hardly, completely, absolutely, well, so, quite* (b):

- a) *Keira Knightley: Yes, I would definitely have said no.*
- b) *Lo can hardly say no to them.*

Subjunki stava su vrlo rijetki i pronađen je samo po jedan primjer u tehnologiji i govoru. Primjera subjunkta uže orijentacije nema.

You've said about the poorest children and as you begin your last few months as Chief Inspector 'it saddens me immeasurable to say frankly that we're still letting down our poorest children and that if things do not change fundamentally we will continue to do so.' What would fundamental change mean to help the poorest children?

Sa disjunktima se glagol *say* kombinuje najčešće u tekstovima o ekonomiji. Najfrekventniji disjunkti su oni koji se odnose na izražavanje stepena istine *apparently, reportedly i obviously*:

AM: Because you've now had a private conversation with Mr Juncker and the rest of the team and it doesn't seem to have gone terribly well because Jean-Claude Juncker said apparently to Angela Merkel, after meeting you: "It went very badly.

Od konjunktata, najčešće korišteni je *however* koji je najbrojniji u tekstovima politici. Osim koncesivnog konjunktata *however*, frekventni su još i *moreover, although, yet i nevertheless*

However, this was not to say there was never any disagreement among ministers, Grayling added.

Detaljna lista adverbija koji prate glagol *say* daje se u tabeli 31 dole.

Tabela 31 *Adverbijali koji prate glagol say*

	Adjunkti	Subjunki	Disjunki	Konjunki
Ekonomija	here, immediately, tomorrow, always, repeatedly	already, still, also, as well, too, actually, so, quite, well	apparently, reportedly, allegedly, supposedly	yet, overall, moreover, nevertheless, although
Kultura	here, there, yesterday, never, always, before, afterwards	already, still, yet, well, even, definitely just, hardly, well, completely	officially, maybe, reportedly, surely, perhaps, obviously	however, meanwhile, also, so, yet
Politika	there, before, immediately, today, repeatedly, always, never	already, still, yet, also, too, actually, hardly, absolutely	apparently, indeed, reportedly, maybe, likely, definitely	however, yet, also, again, moreover, although
Sport	yesterday, today, there, tomorrow, never, always, previously	already, yet, also, even, just, definitely	apparently, obviously, reportedly, maybe, obviously	again, also, although, however, nevertheless
Tehno.	there, afterwards, tomorrow, repeatedly, never, previously,	already, still, also, as well, too, actually, so, well, completely	obviously, maybe, certainly, likely, apparently, basically	however, eventually, similarly, moreover, that is, although
Pripovijetke	immediately, initially, tomorrow, always, before, previously	already, yet, too, even, definitely, just, absolutely, quite	apparently, perhaps, obviously, certainly, indeed, likely, presumably	however, meanwhile, also, yet, nevertheless, nonetheless
Govor	here, today, never, repeatedly, afterwards, before, previously	already, quite, so, exactly, exclusively, still, too, even, just, hardly	apparently, obviously, probably, very likely, definitely, officially	although, otherwise, however, moreover, yet

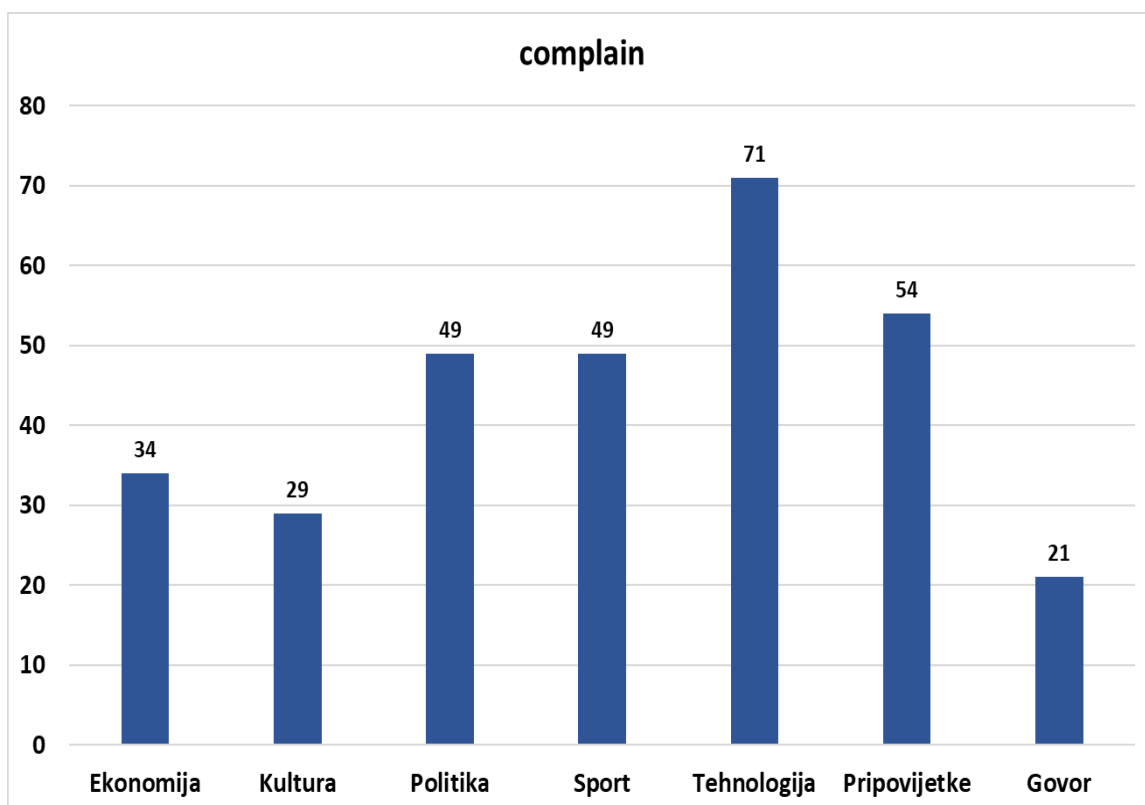
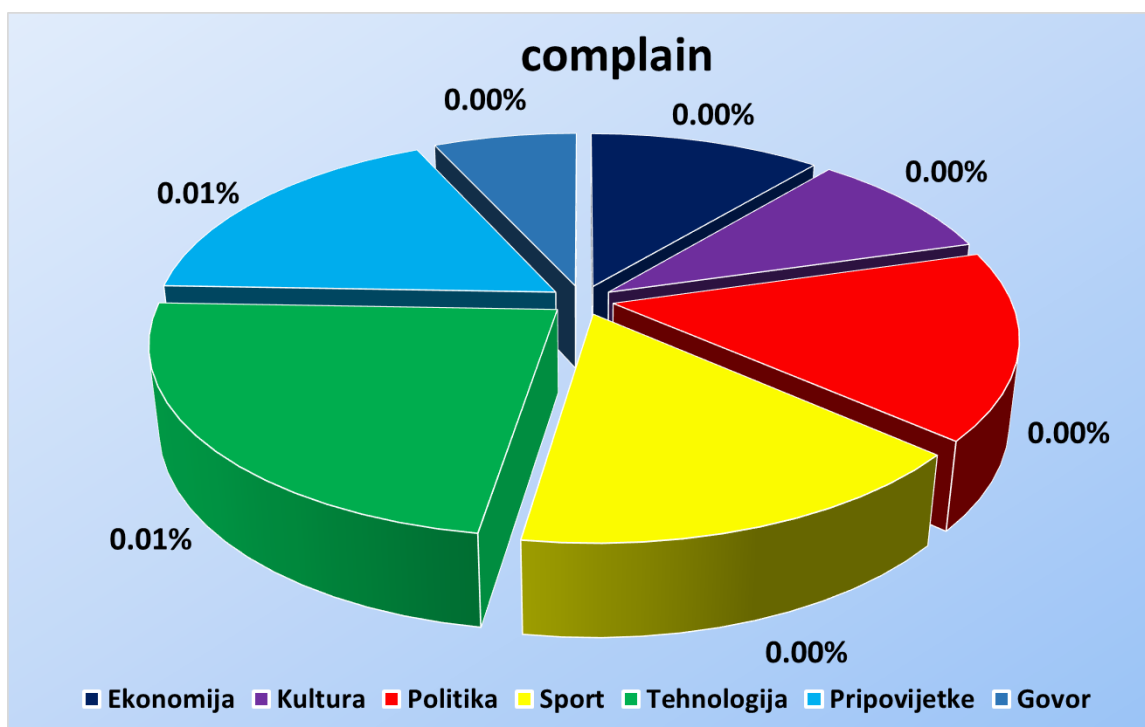
3.8 Glagoli hvalisanja i negodovanja – glagol *complain*

Glagoli iz ove klase kako navodi Levin (1993: 211) određuju stav i osjećanja govornog lica prema onome što je rečeno. Među glagolima koji pokazuju hvalisanje i negodovanje posebno mjesto zauzima glagol *complain* s obzirom na činjenicu da je njegova upotreba najfrekventnija u analiziranom materijalu. Iz pomenutog razloga, sve glagole iz ove vrste mogli bismo nazvati glagolima *complain*-klase. U analiziranom korpusu nismo zabilježili nijedan primjer upotrebe komunikativnih glagola *kvetch*, *grouch* i *grouse* što ih čini najmanje frekventnim komunikativnim glagolima ove klase u pisanom i govornom diskursu. Više podataka o ostalim glagolima iz ove grupe, kao i o frekventnosti njihove upotrebe nalazi se u tabeli 32, a tabela 33 daje procentualno i numerički izraženu distribuciju glagola *complain* po registrima.

Tabela 32 Frekvencija glagola *complain* u pisanom i govornom diskursu

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
boast	13	26	11	15	26	11	4
brag	1	7	1	5	5	1	0
complain	34	29	49	49	71	54	21
crab	0	0	0	0	0	1	0
gripe	10	1	0	0	0	0	3
grouch	0	0	0	0	0	0	0
grouse	0	0	0	0	0	0	0
grumble	7	7	0	2	0	12	4
kvetch	0	0	0	0	0	0	0
object	10	9	6	9	7	10	6

Tabela 33 Distribucija glagola complain u pisanom i govornom diskursu

Osnovno značenje glagola *complain* je *izraziti nezadovoljstvo nečim*, a najfrekventnija komplementacija sa ovim značenjem u svim registrima pisanog diskursa (osim u tekstovima iz ekonomije) je monotranzitivna tipa COMPLAIN + that-klauza kao direktni objekat :

A few weeks ago, I complained that the five-year-old narrator of Not Tomas was too sophisticated in his use of tenses. (kultura)

Kad se glagol *complain* mijenja kroz sadašnje prosto vrijeme zavisni veznik *that* se izostavlja gotovo uvijek, osim u tekstovima o kulturi u kojima se *that* izostavlja ukoliko se glagol *complain* nađe u prošlom prostom vremenu:

They complained security was poor, with reports of people having belongings stolen from their tents, and that festivalgoers had injured themselves slipping in the mud.

Za glagol *complain* karakteristična je i pseudotranzitivna komplementacija sa prijedloškim objektom, koja je u tekstovima o ekonomiji najfrekventnija vrsta komplementacije, a generalno gledajući jako čest sintaksički obrazac upotrebe glagola *complain*:

The fund manager Hermes has been complaining about inadequate corporate governance at VW for more than a decade.

Komunikativni glagol *complain* pokazuje sklonost da za sebe vezuje prepozicije *about* i *to*. Od ostalih prepozicija zabilježili smo upotrebu prepozicije *of* kada ova prepozicija nije dio prepozicionog glagola kao i prepozicije *for*, *from*, *in* i *at*.

Sa prepozicijom *about*, *complain* se najčešće javlja u strukturi COMPLAIN + about + imenička fraza:

Gilles Simon complained about the wet courts, the lack of a role for players in deciding whether play should continue.

a nešto rjeđe u intranzitivnoj strukturi COMPLAIN + about:

Well, the Ateca is also from Barcelona, but you'll find nothing to complain about.

Pozicija između glagola i prepozicije jako često je rezervisana za specijalni adjunkt u strukturi COMPLAIN + adjunkt + about:

Customers of NatWest – part of RBS – complained on social media about their online banking, with some pointing out that it was payday.

U političkim tekstovima, prepoziciju *about* prati *wh*-klauza:

After all, vulnerable British people were allowed to burn to death in an unsafe tower block, only for Kensington Sloanes to complain bitterly about how rehousing the survivors near them would lower the value of their homes.

Kada se komunikativni glagol *complain* kombinuje sa prepozicijom *about* u tekstovima u kulturi, pored ostalih vrsta imenica, na mjestu subjekta je često lična neodređena zamjenica *one* koja ima opšte značenje i neodređena zamjenica *some*, dok u pripovijetkama funkciju subjekta vrši odrična zamjenica *nobody*:

One complained about occasions that had been “poor value for money” – which he defined as “them clearly not enjoying it”.

Prepozicija *to* se javlja u funkciji prepozicione fraze u ditranzitivnoj komplementaciji COMPLAIN + to imenička fraza + that-klauza kao direktni objekat, koja je prema Carter, McCarthy (2006:520), uobičajena komplementacija glagola *complain*. Međutim, analizom primjera utvrdili smo da ova struktura nije frekventna u našem korpusu i da je detektovana samo u novinskom diskursu i to u tekstovima iz ekonomije, sporta i tehnologije:

The driver had complained to Kalanick that he was struggling financially because of the changes to Uber's luxury services.

Prepoziciju *to* uglavnom prate imeničke fraze osim u sportu i pripovijetkama za koje tipična struktura COMPLAIN + to imenička fraza + about + imenička fraza:

Tyson, who is 31 today, was behind on points when the latest incident took place in the third round on Saturday, after he had unsuccessfully complained to the referee about Holyfield's use of his head.

Intranzitivna komplementacija glagola *complain* u ovom značenju vezuje se za direktni govor, a najviše takvih primjera registrovano je u književnom registru:

It glittered and excelled, it was marched and drilled and exercised out of its wits – the soldiers actually complained.

Monotranzitivna komplementacija tipa COMPLAIN + imenička fraza kao direktni objekat se takođe najčešće javlja u direktnom govoru:

“My viewpoint, and that of other like-minded institutional investors, has been heard but ultimately ignored – repeatedly,” complained fund manager Neil Woodford as he revealed last week that he has sold his GlaxoSmithKline stake.

Jedini zabilježeni prepozicioni glagol je *complain of* u značenju *reći da se ne osjećate dobro ili da vas boli nešto* sa strukturom COMPLAIN + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat:

Sen cut her lip, Eliot complained briefly of a pain in his ribs, and the car's fender would have to be straightened.

Glagol *complain* sa ovim značenjem najčešće se koristi u pripovijetkama, zatim u tekstovima o politici, sa jednakim brojem primjera u tekstovima o ekonomiji i sportu, sa samo jednim zabilježenim primjerom u tekstovima o kulturi, dok se uopšte ne javlja u tekstovima o tehnologiji i u govoru. Na osnovu analiziranih primjera možemo tvrditi da *complain* ne ulazi u složene

morfološke strukture poznate kao frazalni i frazalno-prepozicioni glagoli niti u ustaljene izraze u gramatici poznate kao idiomi.

Prema morfosemantičkoj odlici trajanja, glagol *complain* spada u imperfektivne ili nesvršene glagole.

Sljedeća kategorija koju je bitno sagledati u kontekstu proučavanja glagola komunikacije, kao i glagola uopšte, je kategorija glagolskog vremena. Kao i ostali komunikativni glagoli, glagol *complain* se najviše mijenja kroz prošlo prosto vrijeme, mada je u tekstovima o kulturi i tehnologiji i u govoru zabilježen podjednak broj primjera glagola *complain* u sadašnjem prostom vremenu. Naslovi i podnaslovi u sportskoj rubrici su uglavnom rezervisani za sadašnje prosto vrijeme. Pasivne konstrukcije glagola *complain* nisu pronađene ni u jednom korpusu, a zapovjedni način, i to u obliku složenog imperativa u odričnom obliku zabilježen je samo u jednom primjeru u tekstu o politici:

But let's not complain about May's lack of charisma

U tekstovima o politici u eliptičnoj rečenici funkciju imperativa vrši *to*-infinitiv:

Scottish government to complain formally to Theresa May about £1bn extra for Northern Ireland.

Od modalnih glagola, najzastupljeniji su centralni i marginalni modali, osim u u tekstovima o kulturi gdje nije pronađen nijedan primjer modalnih glagola. U govoru se uz glagol *complain* javljaju centralni modali i to u odričnom obliku, a pored njih su pronađeni još i polumodalni oblici i katentativne glagolske konstrukcije:

They don't tend to complain about courts being slippy when they're not.

Oblik sadašnjeg participa se najviše koristi u tekstovima o sportu i kulturi, a u ekonomiji su pored sadašnjeg pronađeni i primjeri participa perfekta.

Tabela 34 Finitni i nefinitni oblici glagola *complain*

Complain							
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	4	5	8	6	15	2	2
Sadašnje trajno vrijeme	1	-	2	1	3	4	-
Sadašnji perfekt prosti	2	3	5	3	7	1	3
Sadašnji perfekt trajni	1	1	-	-	-	-	1
Prošlo prosto vrijeme	9	7	13	15	19	23	4
Prošlo trajno vrijeme	-	-	-	3	3	5	-
Davno prošlo vrijeme	1	-	4	1	2	4	-
Trajno davno prošlo vrijeme	-	-	-	1	-	-	-
Prosto buduće vrijeme	-	-	-	1	2	1	-
Buduće trajno vrijeme	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	-	-	1	-	-	-	-
Infinitivi	3	4	8	6	5	4	2
Gerund	3	3	1	2	2	4	1
Participi	3	5	2	5	2	1	2
Modalni glagoli	5	-	5	4	7	5	6

Glagol *complain* se ne kombinuje često sa drugim glagolima komunikacije. Nikada se, na primjer, ne kombinuje sa glagolima sredstva komunikacije, glagolima govorenja i glagolima iz svoje klase. Najveći broj kombinacija je pronađen u tekstovima o ekonomiji, politici i sportu dok je u govoru pronađena samo kombinacija sa glagolom *suggest*.

Tabela 35 Slaganje glagola *complain* sa drugim glagolima komunikacije

Complain	
Ekonomija	argue, report, reveal, say
Kultura	quote, suggest, tell
Politika	ask, say, suggest, write
Sport	call, instruct, say, tell
Tehnologija	call, say, tell

Pripovijetke	call, shout, say
Govor	Suggest

Najčešće se glagol *complain* kombinuje sa glagolom *say*, iako nijedan primjer te kombinacije nije pronađen u tekstovima o kulturi i govoru. Glagol *say* uglavnom uvodi indirektni govor, dok je *complain* predikat objekatske klauze:

Duta said she had complained to the European court of justice over the issue.

U zavisno složenim rečenicama glagol *complain* u kombinaciji sa dva glagola komunikacije (u obliku sadašnjeg participa) ukazuje da se radnje iskazane tim glagolima vršile simultano:

But he followed me through the ginnel, calling me a dippy bint, complaining he'd torn his shirt on the briar, and saying it better be worth it.

Komunikativni glagoli *complain* i *say* se kao dio naslova i podnaslova u sportskoj rubrici javljaju u kolokvijalnom stilu:

Jo-Wilfried Tsonga complains insects were 'in my nose, in my hair' while Sam Querrey says he raised problem with umpire

U govornom diskursu, veza između *suggest* i *complain* ostvaruje se kada su u funkciji koordinisanih predikata:

But certainly having a neutral venue is not one of the things that players have suggested or complained about, the sort of home and away tie.

U tekstovima u kulturi, glagoli *complain* i *suggest* mogu se naći u redukovanoj adjektivnoj relativnoj klauzi kao dio upravnog govora, a uvodni glagol *write* zauzima medijalnu poziciju:

"At least two contemporaries of Peter Lely complained that the faces in his portraits resembled each other," wrote Abrahams, "one even suggesting that he was too fond of studying his own features."

U kombinaciji sa glagolima prenošenja poruke *complain* najčešće ima funkciju predikata u adverbijalnoj vremenskoj klauzi:

Ten years ago Morrissey was quoted in the NME as complaining about immigration: "Although I don't have anything against people from other countries, the higher the influx into England the more the British identity disappears."

Kada se oba glagola komunikacije nađu u obliku infinitiva sa značenjem namjere, funkcionišu kao adverbijalna klauza namjere:

As the third round of Brexit talks got under way in Brussels, British in Europe told EU officials that the purpose of the letter was not simply to complain about UK maladministration, but to ask the commission to "focus very closely on this issue in negotiations".

Najfrekventnije klauze sa glagolom *complain* su nezavisno i zavisno složene rečenice, dok po formi prevladavaju izrične rečenice. Upitne rečenice su rijetke i pronađene su samo u tekstovima o politici, tehnologiji i pripovijetkama. Odrične rečenice su takođe rijetke, a većina odričnih oblika vezuje se za upotrebu modalnih glagola.

Glagol *complain* je rijetko dio zavisne klauze. Infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta su u najfrekventnije generalno gledajući, ako izuzmeno govorni diskurs u kome nije pronađen nijedan primjer:

An eagle-eyed TV viewer called in to complain that Thompson had placed her golf ball, after marking it, about half a centimetre from its original place on the 17th green.

U govornom diskursu se infinitivna klauza javlja u funkciji subjekta, dok u ostalim korpusima nije pronađen nijedan primjer ove funkcije:

But to complain would be a bit off, really.

Infinitivna klauza funkcionira kao dio imeničke fraze u tekstovima iz politike i kulture (a), i kao dio pridjevske fraze u tekstovima iz kulture (b):

- a) *They will be the first to complain about any negative outcomes.*
- b) *While you can still hear distant fingers drumming, it would be disrespectful to complain beyond this paragraph – especially since Rawlings is an enlightened soul, happily playing second fiddle to Welch for two decades, and because Poor David's Almanack is by far the most Welch-like of Rawlings's releases.*

Ing-klauze sa glagolom *complain* u funkciji direktnog objekta su obilježje pripovijedaka:

She was pleased, rather than not, that the little girl was black because, as she never stopped complaining to Edward, his friends were all much too white, now that we lived in a multicultural society.

u tekstovima iz ekonomije funkcionira kao dio imeničke fraze:

Among those complaining is the TV celebrity Noel Edmonds.

a u pripovijetkama i tekstovima o kulturi kao dio pridjevske fraze:

He probably didn't think it worth complaining about.

Finitne zavisne klauze sa glagolom *complain* su također vrlo rijetke, pa tako nominalna *that*-klauza samo u pripovijetkama ima funkciju direktnog objekta

He said that critics had complained that I was "written out

dok u sportu funkcionira kao dio pridjevske fraze:

Amid a dispute about Woods perhaps playing a shot out of turn, his cutting jibe towards García – "It's not really surprising that he is complaining about something" – was as wounding as it was accurate.

Nominalna *wh*-klauza je pronađena samo u pripovijetkama, gdje ima funkciju direktnog objekta:

'I don't know what you're complaining about.'

Komunikativni glagol *complain* jako rijetko ima funkciju uvodnog glagola u klauzama izvještavanja. Kao uvodni glagol, *complain* se u analiziranim primjerima javlja se samo u finalnoj poziciji i to najčešće u pripovijetkama. U govornom diskursu nije zabilježen nijedan primjer upravnog govora.

This was very irritating to Frances – 'Shoki is with us,' she complained.

Adverbijali nisu česti pratioci glagola *complain*. Najviše adverbijala sa kojima glagol *complain* ostvaruje leksičko-semančke veze dolazi iz klase vremenskih i prostornih adjunkta. Njihovu funkciju uglavnom vrše prepozicione fraze.

Manje frekventni su adjunkti neodređene frekvencije, od kojih je najčešći adjunkt *always*. Za ovu podvrstu adjunkta se može tvrditi da nisu odlika govornog diskursa. Po frekvenciji upotrebe, adjunkte neodređene frekvencije slijede adjunkti vremenskih relacija, od kojih je najbrojniji *previously*.

Načinski adjunkti, iako ne tako česti u upotrebi, sa glagolom *complain* obrazuju kolokacije. Tipični su *glumly, loudly, bitterly* i *unsuccessfully*. Tekstovi o ekonomiji i govorni diskurs su lišeni njihovog prisustva.

Glagol *complain* ne pokazuje jaku vezu sa subjunktima osim sa subjunktima vezanim za odnose vremena kao što je subjunkt *already* koji je i najčešće korišteni.

Supresora, kao subjunkta koji umanjuju vrijednost predikacije (Đorđević 2007: 651) nema u tekstovima o kulturi, govoru i pripovijetkama, dok se u ostalim registrima najviše koristi supresor *hardly*.

Subjunki stava i učivosti nisu pronađeni ni u jednom korpusu, dok je od opštih subjekatskih subjunkta (Đorđević 2007: 649) samo u politici pronađen *bitterly*.

Upotreba disjunkta uz komunikativni glagol *complain* je zanemariva i zabilježeni su samo sporadični slučajevi u tekstovima o politici i sportu, kao i u govoru.

Ni konjunki se ne javljaju često uz glagol *complain*. U tekstovima o ekonomiji ih na primjer uopšte nema. Kao što smo pokazali do sada, koncesivni konjunkt *however* je vjerni pratilac glagola komunikacije, pa ni glagol *complain* nije izuzetak u tom smislu.

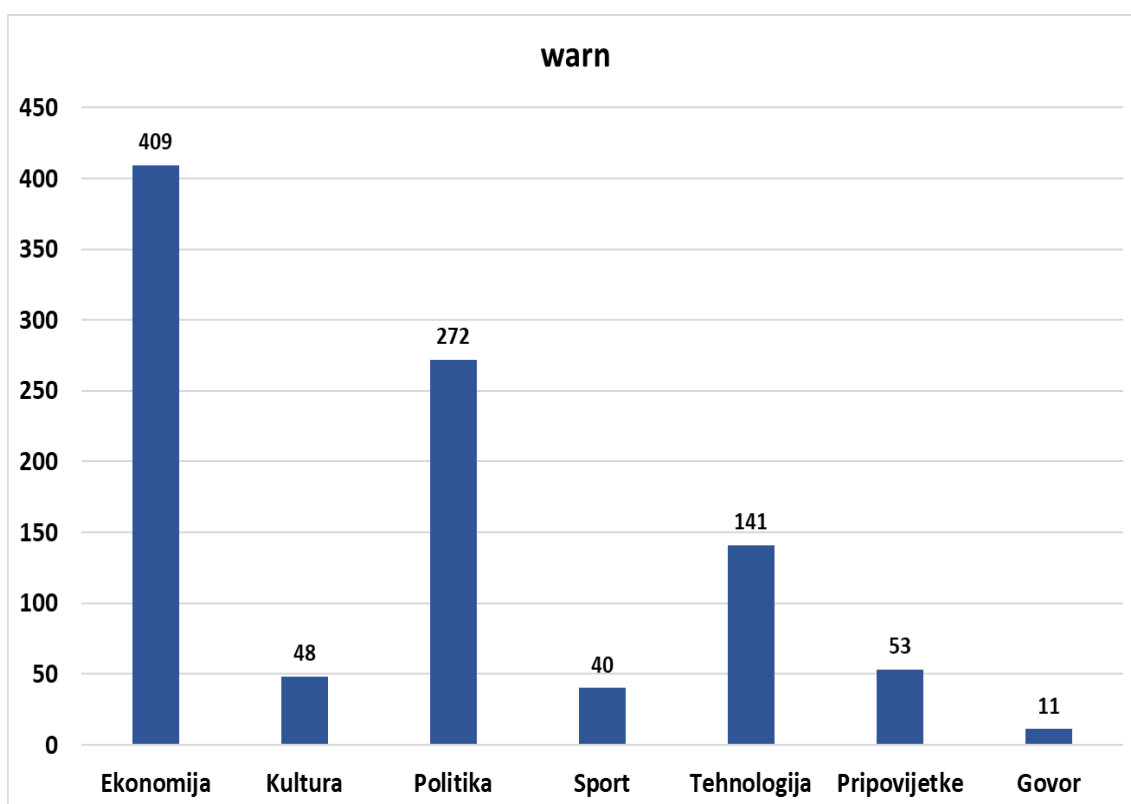
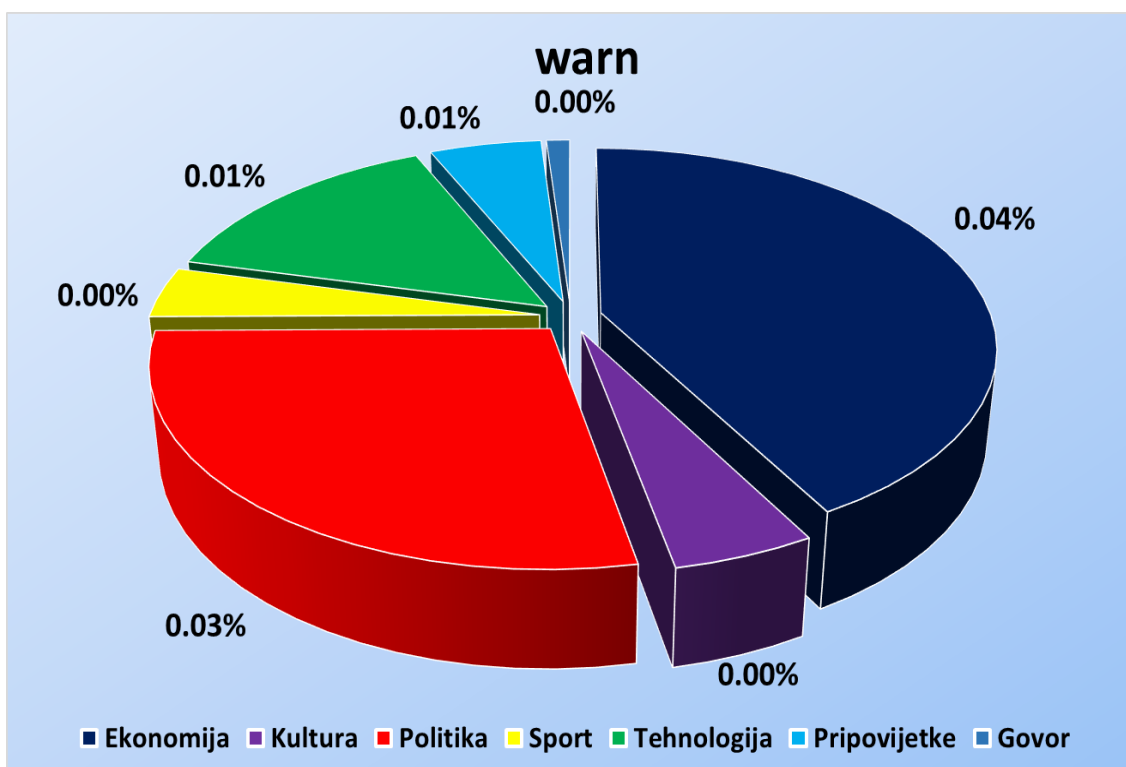
3.9 Glagoli savjetovanja i upozorenja – glagol *warn*

Kao što im samo ime kaže, riječ je o relativno maloj grupi glagola kojima se daje upozorenje ili upućuje neki savjet. Među njima se najviše ističe glagol *warn*, kojeg ćemo detaljno analizirati u redovima koji slijede.

Tabela 36 Frekvencija glagola savjetovanja i upozorenja u pisanom i govornom diskursu

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
admonish	0	1	1	2	0	2	0
advise	58	16	38	30	34	23	14
alert	3	0	4	4	37	17	2
caution	26	5	11	3	6	2	1
counsel	2	4	1	2	0	1	0
instruct	9	10	9	4	8	16	2
warn	409	48	272	40	141	53	11

Tabela 37 Distribucija glagola warn u pisanom i govornom diskursu

Kao što dijagram pokazuje komunikativni glagol *warn* najčešću primjenu ima u novinskom registru pisanog diskursa i to u tekstovima o ekonomiji i politici, a najmanje se upotrebljava u govornom diskursu.

Najdominantnije značenje glagola *warn* je *upozoriti nekoga unaprijed na potencijalnu opasnost, problem ili neku drugu neprijatnu situaciju*. U ovom značenju glagol *warn* se javlja u sljedećem sintaksičkom rasporedu, ima montransitivnu komplementaciju i *that*-klauzu kao komplement WARN + that-klauza kao direktni objekat. Ovu karakteristiku glagola *warn* navode i Carter, McCarthy (2006: 511):

Thinktank warns that heavy internet use can have damaging consequences but says educating teenagers more effective than limiting online access.

Sudeći prema analiziranim primjerima između glagola *warn* i *that*-klauze se često umeću adjunkti položaja u vremenu, koji su najfrekventniji u tekstovima iz ekonomije i kulture, a funkciju ovih adjunkta podjednako vrše imeničke i prepozicione fraze:

The head of the London Stock exchange warned last year that 100,000 jobs in the City were at risk if the UK capital lost the ability to process euro-denominated transactions.

Nešto manje frekventna u odnosu na prvopomenutu komplementaciju glagola *warn* je ditransitivna komplementacija tipa WARN + noun phrase + that-klauza kao direktni objekat, koja se uglavnom koristi u tekstovima iz politike:

Unionists have warned Sinn Fein president Gerry Adams that his call for a referendum on a united Ireland is divisive and destabilising.

U govornom diskursu nije zabilježen nijedan primjer glagola *warn* sa ovom komplementacijom.

Osim pomenutih, glagol *warn* može da ima i pseudotranzitivnu komplementaciju sa prijedloškim objektom. I ovaj tip komplementacije ima raširenu upotrebu i u govornom i u pisanom diskursu. Najfrekventnija prepozicija koja se javlja u ovoj funkciji je prepozicija *of*, čije prisustvo nismo zabilježili samo u pripovijetkama, gdje dominira prepozicija *about*. Od ostalih prepozicija javljaju se i prepozicije *against, about, on, over, from*.

Isner may be single-handedly responsible for the fact that sales of sushi in the restaurant have doubled year on year for the past three years – a 306% increase since 2014, when 17,900 pieces were eaten, up to last year when it was 54,784 – but Judy Murray has warned of the dangers of eating too much raw fish because of concerns about mercury poisoning.

Imenice koje se nalaze u sklopu prepozicione fraze sa *of* i vrše funkciju komplementata prepozicione fraze kao postmodifikaciju najčešće imaju relativne *that*-klauze, *of*-klauze, infinitivne klauze i poneku prepozicionu frazu. Pomenuto zapažanje odnosi se na tekstove u politici. U tekstovima o tehnologiji i ekonomiji tu funkciju uglavnom vrše prepozicione fraze:

In the report, Elphicke warns of the impact that disruption in Dover could have, describing it as the “frontline of British trade, handling £120bn of imports and exports every year”.

U ovom značenju glagol *warn* često ima i ditranzitivnu komplementaciju sa istim prepozicijama WARN + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza. Pomenutu komplementaciju pominju i Carter, McCarthy (2006: 521)

Or perhaps they can only warn you about the immediate, local stuff.

U tekstovima o kulturi, funkciju komplementata prepozicione fraze obavlja pokazna zamjenica sa deiktičkom funkcijom:

Our feminist foremothers warned us of this.

U tekstovima o ekonomiji prepozicija *of* se javlja u strukturi WARN + of + imenička fraza + about + imenička fraza (a), a u govoru u strukturi WARN + adjunkt + for + imenička fraza + to-infinitiv (b):

- a) *The bank has a large credit card business, Barclaycard, part of the consumer credit market that is being scrutinised by the Bank of England, which this week warned of a "spiral of complacency" about mounting consumer debt.*
- b) 1 CRISPIN BLUNT ANDREW MARR SHOW 12TH MARCH 2017
CRISPIN BLUNT Andrew Marr: As we were discussing a little earlier the cross party foreign affairs committee of MP's warns this morning for the Government to fail to plan for there being no deal at the end of the European negotiations would be and I quote "a dereliction of duty", so why are they so worked up.

Osim pomenutih, glagol *warn* svoju sintaksičku realizaciju ostvaruje u okviru ditrazitivne komplementacije tipa WARN + imenička fraza kao direktni objekat + to-infinitivna fraza. Većina primjera ove komplementacije u tekstovima o politici dolazi uz odrični oblik sadašnjeg infinitiva:

German industry has warned Britain not to rely on its help in securing a good Brexit deal, in a stark intervention that strikes a blow at the government's EU departure plans.

dok je u sportu prati pasivni sadašnji infinitiv:

Sam Warburton warns All Blacks to be braced for Lions physical backlash.

Za novinske tekstove o sportu i govorni diskurs nije karakteristična monotranzitivna komplementacija tipa WARN + to-infinitiv kao direktni objekat, iako je zabilježena u svim ostalim registrima pisanog diskursa:

But other economists warned not to read too much into one month's figures.

Pored nabrojanih mogućih komplementacija glagola *warn* Carter, McCarthy (2006: 520) navode i ditranzitivnu komplementaciju tipa WARN +

imenička fraza kao indirektni objekt + wh-klauza kao direktni objekt, čije primjere nismo registrovali u analiziranom korpusu.

Sudeći po analiziranim primjerima, komunikativni glagol *warn* ne ulazi u morfološki kompleksne kombinacije kao što su prepozicioni i frazalno-prepozicioni glagoli.

Od frazalnih glagola pronađen je po jedan primjer glagola *warn away* u kulturi i *warn off* u pripovijetkama.

Značenje frazalnog glagola *warn sb/sth away* je *reći nekoj osobi, brodu, avionu ili sl. da se ne približava nekom mjestu zato što je opasno i zahtijeva sljedeću komplementaciju WARN + imenička fraza + adverb + prepoziciona fraza*:

For me, the most interesting part of this episode was Robin's seeming conflict between being a good cop and solving the case and warning her daughter away from harm.

Značenje frazalnog glagola *warn sb off* ima sličnu semantiku i znači *reći nekome da napusti ili da se ne približava nekom mjestu, često na prijeteći način*. Ukoliko se između glagola i partikule umeće objekat glagol *warn* zahtijeva sljedeću komplementaciju WARN + imenička fraza kao direktni objekt + adverb:

The next step, obviously, was to ask him what he thought about all day then, sitting up there under the statue of Apollo or down in the square under Lord Londonderry and not speaking to anybody and not listening and never being spoken to, and our friend had maybe hoped she'd go that far; but her instinct warned her off.

Glagol *warn* pokazuje sklonost ka prošlom prostom vremenu koje je ujedno najkorišteniji oblik, generalno uzevši. Jedino tekstovi u kulturi sadrže podjednak broj primjera oblika glagola *warn* u sadašnjem i prošlom prostom vremenu. Kada se upotrebljava u sadašnjem prostom vremenu, glagol *warn* se

uglavnom javlja u trećem licu jednine, osim u pripovijetkama. Za tekstove o ekonomiji je još karakteristično da je većina pronađenih primjera trećeg lica jednine u sadašnjem prostom vremenu dio naslova i podnaslova:

Bank of England warns Brexit vote will damage living standards.

Glagol *warn* u formi zapovjednog načina imperativa je vrlo rijedak i pronađen je samo u tekstovima iz ekonomije i kulture. Svi pronađeni primjeri su pasivne forme infinitiva sa *be*, što ga izvadaja od imperativnog oblika ostalih glagola komunikacije koji se javljaju u kolektivnoj formi *let's*:

But be warned that a small strike in your city can lead to a protest, which leads to a riot, and then a revolution.

Od pronađenih participa prevladava sadašnji, osim u govoru gdje nije pronađen nijedan. Prošli particip je pronađen samo u tekstovima u kulturi, a particip perfekta samo u pripovijetkama. U politici su pronađeni primjeri pasivnog sadašnjeg participa:

Contempt is the Tenant Management Association being warned again and again by residents that their homes are a deathtrap, but not lifting a finger.

Rijetke su kombinacije modalnih glagola i glagola *warn*. Analizom je utvrđeno da se uglavnom centralni modali kombinuju sa glagolom *warn* i to u najvećem broju primjera u pripovijetkama, gdje se *warn* još kombinuje i sa modalnim idiomima kao što je *had better*. U tekstovima u kulturi je zabilježena upotreba polumodalnih oblika.

Tabela 38 Finitni i nefinitni oblici glagola *warn*

Warn							
	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovjetke	Govor
Sadašnje prosto vrijeme	81	12	63	4	34	4	1
Sadašnje trajno vrijeme	7	-	1	2	3	-	-
Sadašnji perfekt prosti	72	5	47	4	17	1	1
Sadašnji perfekt trajni	1	-	-	-	2	-	-
Prošlo prosto vrijeme	202	10	112	22	50	27	7
Prošlo trajno vrijeme	1	-	-	-	-	-	1
Davno prošlo vrijeme	12	2	8	5	2	7	-
Trajno davno prošlo vrijeme	-	-	-	-	-	-	-
Prosto buduće vrijeme	3	2	3	-	1	-	-
Buduće trajno vrijeme	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt	-	-	-	-	-	-	-
Budući perfekt trajni	-	-	-	-	-	-	-
Imperativ	1	2	-	-	-	-	-
Infinitivi	8	4	9	-	11	2	1
Gerund	8	2	4	1	4	-	-
Participi	10	8	20	2	13	2	-
Modalni glagoli	4	3	4	-	3	10	-

Glagol *warn* se najviše kombinuje sa glagolima propozicije i glagolima prenošenja poruke. Ne pokazuje sklonost ka kombinovanju sa glagolima *kazati*, *reći* i glagolima hvalisanja i negodovanja. Najčešće se *warn* sa ostalim glagolima komunikacije udružuje u korpusu politike, zatim u tehnologiji, dok u govoru nije pronađen nijedan primjer ovakvih kombinacija komunikativnih glagola.

Najviše se kombinuje sa komunikativnim glagolom *say* i sa komunikativnim glagolom *call*. U ovim kombinacijama, glagoli *say* i *warn* su često predikati nezavisnih rečenica povezanih koordinatorima, pri čemu druga klauza predstavlja održavanje kontinualnosti:

In its annual check on the pace of such reforms, the OECD says progress has slowed over the past five years and it warns governments to change tack or risk another protracted period of sluggish economic growth and damaging inequality.

U tekstovima o sportu, glagoli *say* i *warn* imaju funkciju koordinisanih predikata u indirektnom govoru:

Leading equality charity Women in Sport, whose patron is Olympic gold-medal winning swimmer Rebecca Adlington, said it was disappointed and warned that the focus on appearance could put self-conscious girls off playing sport.

U tekstovima o tehnologiji, glagol *warn* funkcioniše kao predikat nezavisne rečenice, dok glagol *say*, u formi sadašnjeg participa, izražava simultanu radnju sa upravnim glagolom u nezavisnoj rečenici:

Khan warned social media companies to remove violent content that glorifies knife crime, saying their current policies "do not go far enough".

U književnom registru, glagol *say* je često u funkciji direktnog objekta glagolu *warn*:

"He also warned us to say nothing of our intention to sell the house, because she would be so horribly disappointed: "And, poor soul, she's had enough of that in her life."

Kada se *warn* kombinuje sa *call*, oba glagola su predikati nezavisnih klauza u nezavisno složenoj rečenici:

He also warned that divergence in regulation ran the risk of "skewing" financial market activity to where the rules were less onerous, and he called for more cooperation among regulators to root out "bad actors".

ili participi u okviru zavisne klauze:

Pianist and conductor Daniel Barenboim gave an impassioned speech at the BBC Proms, calling for European unity and warning against the dangers of nationalism and "isolationist tendencies".

Sa glagolima prenošenja poruke *warn* se najčešće javlja u formi infinitiva sa funkcijom direktnog objekta:

The NSA at the time represented the 702 overcollection as an unavoidable consequence of its collection technology – a limit it cited on Friday to warn that

the agency could not fully purge its hoards of data that it now pledges no longer to collect.

Naravno, postoje i reverzibilni slučajevi, kada glagoli prenošenja poruke u nefinitnom glagolskom obliku funkcionišu kao direktni objekat glagola *warn*:

But other economists warned not to read too much into one month's figures.

U tekstovima o kulturi, ovi glagoli funkcionišu kao predikat zavisne *that* klauze koja je direktni objekat glagolu *warn*:

Scotland's Brexit minister, Mike Russell, warned May that his government would ask the Scottish parliament to vote against that so-called legislative consent motion unless it was happy with its main measures.

U kombinaciji sa *write*, glagol *warn* u formi infinitiva ima vrijednost adverbijala koji izražava namjeru i ima rezultativno značenje:

The Northern Ireland Association of Social Workers has written to Labour's Owen Smith to warn that there is also a potential impact for its members.

U tehnologiji, *warn* ima funkciju predikata zavisno složene rečenice, dok *suggest* funkcioniše kao predikat nerestriktivne relativne klauze:

The survey, which suggests that a third of graduate level jobs around the world may eventually be replaced by machines or software, warns that legal frameworks regulating employment and safety are becoming rapidly outdated.

U kombinaciji sa glagolom *speak*, glagol *warn* funkcioniše kao upravni glagol glavne klauze, dok *speak* funkcioniše kao vezani particip:

Speaking prior to the summit, May warned that the terror threat was evolving.

Tabela 39 Slaganje glagola *warn* sa drugim glagolima komunikacije

Warn	
Ekonomija	call, declare, pose, read, report, reveal, say, signal
Kultura	call, say
Politika	argue, ask, call, say, show, snarl, speak, suggest, write
Sport	advise, claim, say, show, suggest
Tehnologija	advise, alert, argue, cite, say, suggest
Pripovijetke	confess, say
Govor	-

Glagol *warn se* javlja u okviru nezavisno složene i zavisno složene rečenice:

A senior Bank of England official, Alex Brazier, has recently warned about banks dicing with a "spiral of complacency" in their consumer lending – when borrowing on credit cards, via unsecured loans and car loan schemes has topped the £200bn level for the first time since the crisis.

Mali je broj primjera proste rečenice sa glagolom *warn*. Upitne rečenice su rijetke i jedino su pronađene u govornom diskursu i u pripovijetkama:

'If it was no surprise, why did you not warn me?'

Samo jedan primjer odrične rečenice pronađen je u tekstovima iz ekonomije uz modalni leksički glagol *think* i oblik za izražavanje budućnosti *will*, u značenju predikcije:

*We think Pearson **won't warn** at the third quarter (end October), the peak trading period.*

Najfrekventnije zavisne klauze sa komunikativnim glagolom *warn* su nefinitne *to*-infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta koje jedino nisu zabilježene u pripovijetkama i tekstovima o sportu:

Prince Harry: I tried to warn you as much as possible, but I think both of us were totally surprised by the reaction after the first five, six months we had to ourselves.

U pripovijetkama, ove klauze funkcionišu kao dio pridjevske fraze:

'All right, you win, but I was right to warn you.' Jessy read the letter and said, *'Good girl.*

Infinitivne klauze sa ovom funkcijom, pronađene su još samo u tekstovima o ekonomiji.

Pored infinitivnih, *ing*-klauze kao dio imeničke fraze su frekventne u svim korpusima, osim u pripovijetkama i govoru, gdje nije zabilježen nijedan sličan primjer.

Buoyed by its free trade deal signed with Japan this week, the EU is determined to defend the multilateral trade system, with officials warning the US not to take any measures against either Germany or China's steel industries.

Iste klauze u funkciji prepozicionog objekta su manje frekventne, a najveći broj primjera pronađen je u tekstovima iz ekonomije, dok u pripovijetkama i govoru nisu pronađene:

Distribution group Brammer has slumped 54% to 65.75p after warning half year profits would be below expectations at around £5m and said it would be close to its net debt/earnings bank covenant at the end of the period.

Ing-klauze u funkciji direktnog objekta su odlika tekstova iz ekonomije i politike:

Growers began warning of shortages in December when the normally dry region was hit by flooding which washed away entire crops of some vegetables.

U analiziranom korpusu nije pronađen nijedan primjer glagola *warn* u okviru nominalnih zavisnih klauza.

Ono što je karakteristično za korpus ekonomije je da se glagol *warn* vrlo često javlja kao dio zavisne adverbijalne klauze sa subordinatorom *as* u sadašnjem i prošlom prostom vremenu. Međutim, ovaj subordinator u navedenim vremenima uvodi različite adverbijalne klauze. U sadašnjem prostom vremenu, subordinator *as* uvodi vremenske klauze, a svi pronađeni primjeri su dio novinskih naslova:

Sainsbury slips as analyst warns of Argos distraction.

U prošlom prostom vremenu, *as* povezuje glavnu rečenicu i uzročne adverbijalne klauze:

But retailers are under pressure as analysts at UBS warned of a more cautious outlook for the high street, with uncertainty over Brexit and slower wage inflation, as well as foreign exchange effects and the growing impact of Amazon.

Glagol *warn* se javlja i u okviru klauza izvještavanja i to u pripovijetkama i tekstovima iz politike. U govornom diskursu ne može se naći u toj sintaksičkoj poziciji. Finalna pozicija uvodnog glagola je najfrekventnija u novinskom registru i to u tekstovima o politici, ekonomiji i tehnologiji:

"This is an extremely expensive technology that, if it is realised, only a few will be able to afford," warns Vermeulen.

U pripovijetkama se *warn* kao uvodni glagol javlja u finalnoj i početnoj poziciji:

He warned Celia: 'I've been telling her she really ought to be more careful about strangers.'

Medijalna pozicija je jedino detektovana u tekstovima o kulturi, iako je broj upravnog govora u ovom registru sveden na minimalan broj rečenica:

We are, biologists warn, entering the sixth mass extinction event in Earth's history.

Komunikativni glagol *warn* rijetko kolocira sa adverbijalima. Najfrekventniji su adjunkti, i to adjunkti položaja u vremenu, dok adjunkti za mjesto nisu toliko često u upotrebi:

Many critics of independence warned during the 2014 referendum campaign that it was unwise for Scotland to rely on oil revenue to fund its higher-than-average public spending.

Od adjunkta neodređene frekvencije, najbrojniji je *repeatedly* (u ekonomiji, kulturi i politici), a u pripovijetkama je registrovan po jedan primjer adjunkta *always* i *often*. Adjunkta ove grupe nema u tekstovima o sportu i tehnologiji, kao ni u govornom diskursu:

The group, which repeatedly warned against the economic consequences of a vote to leave, said economic growth would be subdued over the next two years.

Od adjunkta vremenskih relacija, pronađen je samo *previously* i to u samo u novinskom registru (u tekstovima iz ekonomije, politike i tehnologije):

Hutchins previously warned that the attack could return in a new form and advised people to patch their systems.

Od načinskih adjunkta samo *solemnly* kolocira sa glagolom *warn* i to u korpusu politike.

Subjunkt *already* je tipičan za tekstove o ekonomiji, mada se javlja i u ostalim tekstovima novinskog registra, posebno u kulturi i politici. U ostalim korpusima nije pronađen nijedan subjunkt ove vrste:

The bank also needs to make a profit – McEwan has already warned that the bank is course to report 10 years of consecutive annual losses since its £45bn bailout – and pass its annual stress test from the Bank of England.

Aditivni subjunkt *also* ima generalnu upotrebu, ako izuzmemo tekstove o ekonomiji i u govoru:

Tanner also warns the party must not retreat from a Brexit that cuts immigration – May’s red line in securing a future deal.

Disjunktivi su vrlo rijetki, disjunkt *formally* prati glagol *warn* u tekstovima iz ekonomije, a disjunkt *correctly* u tekstovima iz politike:

De Pasquale has also formally warned four former Shell employees, who allegedly played significant roles in securing the deal, that they could be subject to separate proceedings.

U poređenju sa ostalim adverbijalima, konjunktivi se javljaju češće. Najviše primjera pronađeno je u korpusu političkih tekstova, gdje je pored *meanwhile* i *yet* najfrekventniji koncesivni konjunkt *however*. On prati glagol *warn* i u kulturi i u tehnologiji. Osim pomenutih, javljaju se još i sljedeći konjunktivi: *instead*, *now*, *yet*, *otherwise* (ekonomija), *even so* (sport), *so* (govor), *then* i *though* (pripovijetkama).

3.10 Zaključna razmatranja o poglavlju 3

Na osnovu analize primjera iz odabranog korpusa dolazimo do sljedećih zaključaka koji se tiču glagola komunikacije u engleskom jeziku, a koje iznosimo u redovima koji slijede.

a) Frekvencija

Najčešće korišteni glagol komunikacije je ubjedljivo glagol *say*, sa najfrekventnijom primjenom u novinskom registru pisanog diskursa i to u tekstovima o ekonomiji i politici. S druge strane, najmanje korišteni glagol komunikacije je glagol *sign*, koji je tipičan za novinske tekstove o sportu i politici. U pripovijetkama, pored glagola *say*, najčešće je upotrebljavan glagol *tell*, a u govornom diskursu pored *say*, najviše korišteni komunikativni glagol je *talk*.

b) Semantika

Kada je u pitanju semantika analiziranih glagola komunikacije, pomenute glagole smo podijelili u tri grupe:

I grupa rezervisana je za sljedeće glagole komunikacije: *argue, complain, say, speak, talk* i *warn* koji u analiziranom korpusu imaju jedno frekventno značenje.

II grupa sadrži glagole *ask* i *tell*, koji pokazuju dva najfrekventnija značenja.

III grupa je grupa glagola *call* i *sign*, koji se izdvajaju od ostalih glagola komunikacije po tome što su u analiziranom korpusu bili najpolisemičniji, sa tri najfrekventnija značenja.

c) Komplementacije

Glagoli komunikacije imaju različite sintaksičke realizacije koje su u direktnoj vezi sa pojedinačnim značenjem svakog glagola komunikacije. Glagoli *say, argue, complain* i *warn* uglavnom zahtijevaju monotranzitivnu komplementaciju tipa: GLAGOL + that-klauza kao direktni objekat.

Pored toga, glagoli *argue* i *complain* dopuštaju komplementaciju istog tipa sa fakultativnim *that*. I glagol *call* u najmanje korištenom značenju *najave da neki događaj treba da se desi*, zahtijeva monotranzitivnu komplementaciju, s tim da funkciju direktnog objekta vrši imenička fraza.

Glagoli *ask* i *tell* traže ditranzitivnu komplementaciju tipa: GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat object + to infinitivna klauza.

Osim toga, glagol *tell*, u zavisnosti od značenja, može imati i ditranzitivnu komplementaciju tipa: GLAGOL + imenička fraza + that-klauza kao direktni objekat.

Kompleksna tranzitivna komplementacija je karakteristična za dva dominantna značenja glagola *call* i *sign*. Glagol *call* najčešće zahtijeva strukturu: GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + imenička fraza kao komplement objektu, i nešto rjeđe strukturu: GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + pridjevska fraza kao komplement objektu.

Kod glagola *sign* sa najfrekventnijim značenjem dominira komplementacija: GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza kao lokativni komplement, koja se može navesti i kao karakteristična struktura koju zahtijeva glagol *sign*.

Glagoli *speak* i *talk* su specifični po tome što imaju pseudotranzitivnu komplementaciju sa prepozicionom frazom kao komplementom, koja je i najdominantniji tip komplementacije uz ova dva glagola.⁴ Iako nije najfrekventnija, ova vrsta komplementacije često prati i glagole *complain* i *warn*.

Prema analiziranim primjerima, intransitivnu komplementaciju zahtijevaju glagol *speak*, i to u svim registrima pisanog i u govornom diskursu i glagol *complain* u pripovijetkama i to uglavnom kada se nalazi u primjerima direktnog govora.

Pored ovih tipičnih tipova komplementacije glagola komunikacije sporadično se javljaju i primjeri nekih drugih komplementacija, kao na primjer monotranzitivne komplementacije tipa: GLAGOL + *wh*-klauza sa infinitivom kao direktnim objektom, koja je pronađena samo u funkciji komplementa glagolu *ask*, i GLAGOL + *to*-infinitiv kao direktni objekat koja je registrovana u vrlo malom broju primjera kao komplementacija glagolima *sign*, *speak* i *talk*, *say*, *warn* i *argue* (zabilježen samo jedan primjer).

---

⁴ Nešto manje frekventna komplementacija kod glagola *speak* i *talk* je pseudotranzitivna sa priloškom frazom kao komplementom.

Treba istaći da neke od komplementacija komunikativnih glagola koje navode Carter, McCarthy (2006) u našem korpusu rijetko ili gotovo nikako ne prate navedeni glagol. Tako je na primjer monotranzitivna komplementacija tipa: GLAGOL + wh-klauza sa infinitivom kao direktnim objektom, koju Carter, McCarthy (2006) navode kao karakteristiku glagola *say*, pronađena samo u novinskom registru u tekstovima o kulturi i tehnologiji, a ista komplementacija, takođe navedena kao karakteristika glagola *tell*, uz ovaj je glagol pronađena samo u tekstovima o kulturi.

Ditransitivna komplementacija tipa: GLAGOL + imenička fraza kao indirektni objekat + wh-klauza kao direktni objekat, iako navedena kao karakteristika *warn*, nije pronađena ni u jednom korpusu.

Konačno, komplementacija tipa: GLAGOL + to + imenička fraza + that-klauza kao direktni objekat, karakteristična za glagol *complain*, zabilježena je samo u novinskom registru u tekstovima iz ekonomije, sporta i tehnologije.

Glagoli komunikacije se vrlo često javljaju u kombinaciji sa prepozicijama. Glagoli *ask*, *tell*, *speak*, *talk*, *say* i *complain* se najčešće kombinuju sa prepozicijom *about*, a glagoli *call* i *sign* sa prepozicijom *to*. Leksičko-semantičku vezu sa prepozicijom *to* pokazuju i glagoli *say* i *complain*, ali ta veza nije tako jaka kao veza koju imaju sa prepozicijom *about*. Prepozicija *for* je karakteristična za glagol *argue*. Sljedeća po zastupljenosti je prepozicija *of* koja dominira kod glagola *warn* u svim korpusima, sem u pripovijetkama gdje je najbrojnija prepozicija *about*.

Kombinacije prepozicija sa glagolima komunikacije najčešće zahtjevaju ditranzitivnu komplementaciju: GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza i GLAGOL + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat.

Pored navedenih, prepozicije se vrlo često javljaju i u drugačijim strukturama. Tako se prepozicija *about* kod različitih glagola komunikacije javlja

u različitim strukturama i to: ARGUE + imenička fraza + about + imenička fraza, ARGUE + adverbial + prepoziciona fraza + about + wh- clause, ARGUE + subjunkt + about + imenička fraza, SAY + amplifikator + about + imenička fraza, SAY + about + wh-klauza, ASK + imenička fraza + about + this + adjunkt vremenskog niza i položaja vremena, TELL + imenička fraza + subjunkt minimiziranja + about, TELL + amplifikator + about.

Pored najfrekventnijih komplementacija, prepozicija *to* se kod glagola *complain* i *talk* takođe vrlo često javlja u strukturi: GLAGOL + to + imenička fraza + about + imenička fraza.

I prepozicija *of* je uz glagola *warn* pronađena u istoj strukturi: WARN + of imenička fraza + about + imenička fraza i to samo u korpusu ekonomije.

Prepozicija *for* se kod glagola *argue* takođe javlja u strukturama: ARGUE + adjunkt + for + imenička fraza, ARGUE + for + imenička fraza + to- infinitive, dok se kod glagola *warn* u govoru javlja i u strukturi: WARN + adjunkt + for + imenička fraza + to-infinitive.

d) Višečlani glagolski oblici

Od svih glagola komunikacije, najčešće se glagol *call* javlja u okviru višečlanih glagolskih oblika, a najmanje glagol *say*. Drugim riječima, nije pronađen nijedan primjer prepozicionih, frazalnih ni frazalno-prepozicionih glagola sa glagolom *say* i nijedan primer glagola *warn* u okviru prepozicionih glagola.

d') Prepozicioni glagoli⁵

---

⁵ Najčešći prepozicioni glagoli sa glagolima komunikacije su:

argue with - ne slagati se sa nečim što neko kaže; ili reći ili pokazati da nešto nije kako treba

ask for - tražiti nekoga/nešto

Najfrekventniji prepozicioni glagol kod glagola *call* u svim korpusima je *call for*, a od ostalih, rjeđe korištenih, zabilježeni su i *call on*, *call upon* i *call into*.

Najčešće komplementacije prepozicionih glagola su: GLAGOL + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat.

U manjem broju primjera kod glagola *tell* i *call* prepozicije se javljaju sa komplementacijom: GLAGOL+ prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat + to-klauza, a u malom broju primjera kod glagola *tell* i u strukturi: GLAGOL+ imenička fraza kao direktni objekat + prepozicija+ imenička fraza.

d") Frazalni glagoli⁶

---

ask after – raspitivati se o nekome

call for – 1. doći po nekoga, 2. zahtijevati, 3. javno tražiti da se nešto uradi

call into – pozvati (u, na)

call on – 1. svratiti kod, 2. zamoliti, 3. tražiti od nekoga da nešto kaže

call upon – 1. svratiti kod, 2. zamoliti, 3. tražiti od nekoga da nešto kaže

complain of – reći da se ne osjećate dobro ili da vas boli nešto

sign for – 1. potvrditi potpisom, 2. potpisati ugovor (sport)

speak for – govoriti u nečije ime / prilog

talk at – pričati i zanemarivati odgovor sagovornika

talk into – nagovoriti

tell of – dati nekome na znanje, govoriti o (pjesma i sl.)

⁶Najčešći frazalni glagoli sa glagolima komunikacije su:

ask in – pozvati unutra (zgradu, kuću, prostoriju)

ask over – pozvati u goste

ask out – pozvati u šetnju, provod i sl.

call back – 1. uzvratiti telefonski poziv, 2. pozvati nekoga nazad, 3. ponoviti posjetu

call in – 1. svratiti, 2. pozvati u pomoć (policiju i sl.), 3. povući iz prometa

call off – otkazati nešto

call out – zvati nekoga (pomoć)

call up – nazvati nekoga, pozvati nekoga u vojsku, dobiti neki podatak iz kompjutera

sign away – odreći se nečega potpisom

sign in – prijaviti se

sign off – 1. prestati raditi, 2. odjaviti emisiju (radio, TV), 3. odreći se naknade sa biroa zbog zaposlenja

sign on – obavezati se svojim potpisom (naknada sa biroa, ugovor za posao i sl.)

sign over – potpisom prenijeti na nekoga nešto (prepisati-prav.)

sign out – 1. odjaviti se, ispisati se pri izlasku, 2. potpisati se za nešto što uzimaš ili posuđuješ

Za razliku od glagola *call* koji je sklon kombinaciji sa prepozicijama, glagol *talk* se najčešće kombinuje sa partikulama u tvorbi frazalnih glagola. Frazalni glagoli sa *talk* su *talk up*, *talk down*, *talk through*, *talk away*, *talk over*, *talk back*, *talk out*. Naša analiza je pokazala da se glagoli *argue*, *say* i *complain* ne kombinuju sa partikulama kako bi obrazovali frazalne glagole.

Najfrekventnija komplementacija analiziranih frazalnih glagola je: GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + adverb, GLAGOL + adverb + imenička fraza, GLAGOL + adverb.

Frazalni glagol *warn away* se još javlja sa strukturom: GLAGOL+ imenička fraza + adverb + prepoziciona fraza.

d''') Frazalno-prepozicioni glagoli⁷

Od frazalno prepozicionih glagola zabilježen je samo po jedan primjer glagola *call out for* u pripovijetkama i *talk out of* u politici i govoru. Svi pomenuti

---

sign up – 1. potpisati ugovor (posao, sport) 2. prijaviti se na kurs
speak out - reći jasno i javno šta mislite, često uz izricanje kritičkog suda
speak up - govoriti glasnije
talk away – pričati neko vrijeme bez prestanka
talk back – drsko odgovarati
talk down – razgovarati s nekim s visine, popovati
talk out – raspraviti (stvari, probleme, osjećanja, razmišljanja)
talk over – dogovarati, raspraviti, razmotriti (stvari, probleme, osjećanja)
talk through – ponovno pretresti, razmotriti (temu, problem i sl.)
talk up - hvaliti nekoga kako bi se pobudio interes kod drugih ljudi, ili opisati nekoga/ nešto tako da zvuči bolje nego što jeste
tell apart – razlikovati
tell off - grditi, koriti (posebno djecu)
warn away - reći nekoj osobi, brodu, avionu ili sl. da se ne približava nekom mjestu zato što je opasno
warn off - reći nekome da napusti ili da se ne približava nekom mjestu, često na prijeteći način

⁷ Najčešći frazalno -prepozicioni glagoli su:

call out for – kritikovati nečije postupke (pripovijetke)
sign off on – formalno odobravati
talk out of – odgovoriti (nekoga od nečega)

frazalno-prepozicioni glagoli zahtijevaju sljedeću strukturu: GLAGOL + adverb + prepozicija + imenička fraza

e) Vremena

Najdominantnije glagolsko vrijeme kod većine glagola komunikacije je prošlo prosto vrijeme. Apsolutna dominacija ovog vremena ostvaruje se kod glagola *ask*, *tell*, *sign* i *say*. Jedino tekstove o kulturi karakteriše sadašnje prosto vrijeme glagola *say*. Kada se glagol *complain* nalazi u tekstovima o kulturi, tehnologiji ili govoru, ili kada se *warn* upotrebljava u tekstovima o kulturi, sadašnje i prošlo prosto vrijeme se podjednako često koriste. Sadašnje prosto vrijeme je dominantnije kod *talk* u svim korpusima osim u pripovijetkama, gdje je prošlo prosto vrijeme dvostruko brojnije od sadašnjeg. Kod glagola *argue* su primjetne varijacije po korpusima, pa tako sadašnje prosto vrijeme dominira u novinskom registru (ekonomija, kultura i tehnologija), dok je ostalim korpusima brojnije prošlo prosto vrijeme.

Za *sign* je karakteristično da upotreba sadašnjeg perfekta prostog je skoro jednako frekventna kao i sadašnje prosto vrijeme, a u korpusima sporta i tehnologije je čak i frekventnija.

Glagol *warn* u sadašnjem prostom vremenu javlja se u trećem licu jednine u svim korpusima, osim u pripovijetkama. Većina pronađenih primjera ovog glagola u tekstovima iz ekonomije stoji u trećem licu jednine u sadašnjem prostom vremenu i dio je naslova ili podnaslova. Pored glagola *warn* tu karakteristiku dijeli i glagol *complain* kada se koristi u tekstovima o sportu.

Glagoli komunikacije preferiraju aktivno stanje. Iako većina glagola komunikacije iz našeg korpusa ima sposobnost građenja pasivnih oblika, glagoli komunikacije je ne koriste, ni u pisanom ni u govornom diskursu. Izuzetak je komunikativni glagol *complain* koji ne može da se javi u pasivnom

obliku. Iako rijetke, kod glagola *argue* ove konstrukcije se pojavljuju samo sa modalnim glagolima.

Komunikativni glagoli ulaze u harmonične kombinacije sa modalnim glagolima. Među komunikativnim glagolima, glagoli *warn*, *sign* i *complain* pokazuju najmanje sklonosti ka kombinacijama tog tipa, dok najviše sklonosti pokazuje glagol *say* i to u govornom diskursu.

U većini slučajeva u takvim kombinacijama dominiraju centralni modali, koji u nekim kombinacijama uslovljavaju određene sintaksičke realizacije. Tako se, na primjer, glagol *ask* u pripovijetkama u skoro svim primjerima kombinuje sa modalnim glagolom *can* u upitnom obliku.

U korpusu govora, osim centralnih modala, koji su uglavnom svi u odričnom obliku, zabilježena je upotreba i polumodalnih oblika i katenativnih glagolskih konstrukcija. Katenativne glagolske konstrukcije se najviše javljaju uz glagole *call*, *tell*, *say* i *sign*, a nijedan primjer ovih konstrukcija nije pronađen kod glagola *warn*. U korpusu kulture, samo se glagol *complain* ne kombinuje sa modalnim glagolima.

Neki drugi glagoli komunikacije, kao što je *tell*, leksičko-semantičke veze ostvaruju sa polumodalima od kojih je najčešći *have to*, zatim slijede *be able to*, *be about to*, *be going to*. Pomenuta karakteristika najuočljivija je u registru pripovijedaka. Za pripovijetke je karakteristična i upotreba modalnih idioma u kombinaciji sa glagolima komunikacije.

Glagoli *speak* i *complain* se podjednako često kombinuju i sa polumodalnim oblicima, marginalnim i sa centralnim modalima.

Marginalni modalni glagoli se rijetko kombinuju sa glagolima komunikacije. Izuzetak je glagol *say* u pripovijetkama.

Neki komunikativni glagoli kao što su *ask*, *say*, *call* javljaju se u okviru imperativne klauze, dok neki drugi kao što su *complain* i *warn* gotovo nikako. U

govornom diskursu česte su imperativne klauze sa glagolom *talk*. Specifičnost glagola *ask*, *speak* i *talk* u ovim rečenicama je da obrazuju oblik složenog imperativa (*let's imperative*). Iako su primjeri pasiva glagola *warn* vrlo rijetki, u nekoliko analiziranih primjera glagol *warn* ima pasivnu formu infinitiva sa *be*. Kod glagola *tell* je čest emfatični oblik imperativa u korpusu kulture. Kod glagola *complain* u korpusu politike i glagola *tell* u tehnologiji u eliptičnoj rečenici funkciju imperativa vrši *to*-infinitiv.

Što se participa tiče, prevladava sadašnji particip koji jedino nije frekventan kod glagola *call*, gdje je dominantniji prošli particip, posebno u korpusima kulture i tehnologije. Particip perfekta je pronađen samo kod glagola *say*, u svim korpusima osim u govoru, zatim kod glagola *complain* u ekonomiji i glagola *warn* u pripovijetkama.

f) Preferencije prema drugim glagolima komunikacije

Većina glagola komunikacije se ne kombinuje sama sa sobom, odnosno, ne pojavljuje se u okviru iste rečenice. Izuzetak su glagoli *say* i *argue*, o čemu je već bilo govora.

Većina glagola komunikacije se kombinuje sa drugim glagolima iz svoje grupe. Izuzetak su glagoli *argue* i *complain*.

Analizirani glagoli komunikacije se u najvećoj mjeri kombinuju sa glagolima propozicije, naročito sa glagolom *say*, zatim sa glagolima prenošenja poruke i glagolom *kazati*, *reći*. U nastavku prikazujemo sklonosti glagola komunikacije ka drugim glagolima komunikacije (→), kao i nemogućnosti kombinovanja sa drugim glagolima komunikacije (≠):

ask, *tell*, *call*, *sign*, *speak* i *talk*, *say* i *warn* → glagoli prenošenja poruke,

ask, *tell*, *call*, *speak*, *talk*, *say* → *kazati*, *reći*,

warn → glagoli načina govorenja,

speak → talk,

warn ≠ kazati, reći,

talk ≠ glagolima načina govorenja,

speak, talk, argue, complain i *warn* ≠ glagoli sredstva komunikacije,

speak ≠ *sign, complain*,

talk ≠ *call, sign, claim* i *warn*,

sign ≠ glagoli časkanja,

sign, speak, talk i *warn* ≠ glagoli hvalisanja i negodovanja,

tell, talk i *complain* ≠ glagoli savjetovanja i upozorenja.

g) Klauze

Glagoli komunikacije se javljaju kao dio nezavisno složenih rečenica i zavisnosloženih rečenica. Jedino je za tekstove o kulturi karakteristična prosta rečenica SVOC tipa.

Za glagol *tell* koji se javlja u okviru proste rečenice je tipično postojanje pokaznih zamjenica koje imaju deiktičku funkciju. Iako nije učestala, ova pojava je posebno karakteristična za tekstove o politici i pripovijetke.

Kada je u pitanju strukturalna klasifikacija, glagoli komunikacije se javljaju u okviru potvrdne rečenice u svim korpusima, dok su odrične i upitne rečenice rijetke. Glagol *warn* je pronađen u samo jednom primjeru odrične rečenice i to u korpusu ekonomije.

Većina glagola komunikacije se javlja u okviru infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta, što je posebno karakteristično za glagol *call*. Infinitivne klauze sa glagolom *talk* se uglavnom koriste kao postmodifikacija

pridjevske fraze. Infinitivna klauza sa glagolom *speak* javlja se u istoj funkciji. I *to* -infinitivne klauze sa glagolom *tell* i *say* često se javljaju kao postmodifikacija pridjevske fraze. Samo u tekstovima o kulturi *complain* u okviru *to* -infinitivne klauze postmodifikuje pridjevsku frazu, dok *warn* to čini samo u pripovijetkama i tekstovima o ekonomiji.

U korpusu tehnologije infinitivne klauze sa glagolima komunikacije (*ask*) vrše funkciju komplementa subjektu. U pripovijetkama i govornom diskursu pored infinitivnih klauza sa glagolima komunikacije u funkciji direktnog objekta korištene su i *wh* -klauze. U korpusu sporta, nefinitne *ed* -klauze kao modifikacija imeničke fraze stoje gotovo rame uz rame sa inifinitivnim klauzama. U svim ostalim korpusima ove klauze su manje frekventne.

Infinitivne klauze u funkciji subjekta nisu frekventne. Zabilježeni su primjeri glagola *tell* u toj funkciji u sportu, glagola *say* u kulturi, glagola *call* samo u politici i kulturi, glagola *complain* u govornom diskursu. Glagoli *sign* , *speak* i *talk* i *warn* se nikada ne javljaju u okviru infinitivne klauze koja vrši funkciju subjekta.

Glagol *call* se može naći u sklopu inifnitivne klauze u funkciji komplementa objektu. Jedino glagoli *call* i *complain* su dio infinitivne klauze koja funkcioniše kao dio imeničke fraze.

Ing -klauze sa glagolima komunikacije nisu frekventne. *Ing* -klauze sa komunikativnim glagolima vrše funkciju direktnog objekta i prepozicionog komplementa, dok se vrlo rijetko javljaju kao postmodifikacija imeničke fraze (samo glagol *sign*).

Ed -klauze sa glagolima komunikacije su još rjeđe od *ing* -klauza i karakterišu jedino tekstove o sportu, gdje se glagol *ask* javlja kao modifikacija imeničke fraze. Pored glagola *ask* , u istoj funkciji našli su se i glagoli *sign* i *call* .

Glagoli komunikacije, među kojima prednjači glagol *call*, javljaju se najčešće u okviru finitnih nominalnih klauza u funkciji direktnog objekta. Najmanji je broj primjera nominalnih klauza sa glagolima *sign* i *complain*.

Ove klauze su rjeđe u funkciji komplementa pridjevske fraze (*call*, *speak*, *complain*), postmodifikacije imeničke fraze (*call*, *speak*), a samo kod glagola *say* i *speak* se javljaju kao komplement subjektu.

Primjere glagola *argue* i *warn* u okviru nominalne *that* klauze nismo zabilježili.

Glagoli *ask*, *talk* i *tell* se javljaju u okviru *wh*-klauze u funkciji direktnog objekta. Ove klauze sa glagolima *call* i *talk* često vrše funkciju prepozicionog komplementa, rijetko vrše funkciju subjekta (samo *call*, *ask* i *talk*), a samo glagol *speak* kao dio *wh*-klauze se javlja u funkciji komplementa subjektu.

Glagol *warn* nikada nije dio *wh*- klauza.

Glagol *say* se najčešće javlja u klauzama izvještavanja. Pored njega, u toj poziciji javljaju se *tell* i *ask*, rjeđe *argue* i *warn*, a najrjeđe glagol *complain*. Glagola *call*, *sign*, *speak* i *talk* nema u ovim klauzama.

Najdominantnija pozicija uvodnog glagola je finalna. Slijedi je inicijalna pozicija, koja je manje frekventna od finalne i medijalna, koja se narjeđe koristi. Glagol *tell* najčešće zauzima inicijalnu poziciju, a u malom broju analiziranih primjera u toj poziciji našli su se i glagoli *say* i *argue*. Treba istaći da se glagol *complain* gotovo uvijek javlja u finalnoj poziciji, a nikada u inicijalnoj i medijalnoj.

h) Adverbijali

Adverbijali su najčešći pratioci glagola *say*, a najrjeđi pratioci glagola *sign*, *argue*, *complain* i *warn*.

Najfrekventnija vrsta adverbijala kod svih glagola, osim kod glagola *ask*, su adjunkti položaja u vremenu i adjunkti za mjesto. Kod većine glagola, funkciju ovih adverbijala uglavnom vrše prepozicione fraze, a mnogo manje prilozima. Kod glagola *complain* nije pronađen nijedan prilog u ovoj funkciji. Najfrekventnije prepozicije u prepozicionim frazama su *in, on, at, during, by, for, since* i *from*. Najfrekventniji prilozima u funkciji ovih adverbijala su *yesterday, today, now, soon, immediately, ago, tomorrow, here, there, where, somewhere*.

Adverbijali neodređene frekvencije su najdominantnija vrsta adverbijala koja se javlja uz glagol *ask*, i često uz većinu ostalih glagola komunikacije, izuzev uz glagol *sign* gdje je pronađen samo jedan primjer adverbijala iz ove grupe. Najčešći adverbijali neodređene frekvencije su *always, often, never*. Frekventni su i adjunkti vremenskih relacija gdje su najbrojniji *before* i *previously*. Načinski adverbijali pokazuju sklonost ka glagolu *say* i *ask*, zatim prema glagolima *speak* i *talk*, dok nisu frekventni kod glagola *tell, sign, call, argue* i *complain*. Kod glagola *warn* registrovan je samo jedan primjer načinskih adverbijala i to u korpusu politike.

Adjunkti određene frekvencije su vrlo rijetki, od toga je najveći broj primjera pronađen uz glagol *sign* (*48 per week* u ekonomiji, *for 45 minutes a day, five days a week* u sportu) i uz glagol *tell* (*every week* u kulturi, *daily* u tehnologiji, *hundredth time, once* u pripovijetkama, *four times* u govoru), samo po nekoliko primjera uz glagole *ask* (*twice* u ekonomiji, *2 or 3 times* u govoru), *call* (*eight times* u politici, *twice* u govoru), *speak* (*weekly* u politici i govoru), *talk* (*daily* u ekonomiji), *say* (*million times* u kulturi, *several times, three times* u govoru), *warn* (*anually* u ekonomiji). Adjunkti određene frekvencije se uopšte ne javljaju uz glagole *argue* i *complain*.

Od subjunkta su najfrekventniji subjunkti vezani za odnose vremena, a od toga su najfrekventniji *already, still* i nešto manje *yet*. Skoro podjednako zastupljeni su aditivni subjunkti, od kojih je najdominantniji *also*.

Manje frekventni su emfatični subjunkti (najfrekventniji *actually, clearly, obviously*), dok su amplifikatori (najfrekventniji *completely*) i supresori (najfrekventniji *just, only* i *hardly*) vrlo rijetki.

Subjunkti stava i učtivosti rijetko opisuju glagole komunikacije. Subjunkti stava su pronađeni uz glagol *call* (*historically* u govoru), *say* (*diplomatically* u govoru), *sign* (veći broj primjera *politically* u politici), *speak* (*architecturally* u kulturi i *historically* u pripovijetkama), *tell* (*theologically* i *architecturally* u pripovijetkama) i *ask* (*rhetorically* u kulturi i sportu) dok ih uopšte nema uz glagole *complain, talk* i *warn*.

Subjunkti učtivosti su pronađeni uz glagol *call* (*please* u kulturi, pripovijetkama i govoru), *say* (*please* u svim korpusima i *kindly* samo u kulturi i pripovijetkama), *sign* (*please* u politici), *speak* (*please* u kulturi, politici, pripovijetkama i govoru, a *kindly* samo u pripovijetkama), *talk* (*please* u kulturi i pripovijetkama), *tell* (*please* u politici, tehnologiji, sportu, pripovijetkama i govoru, a *kindly* samo u pripovijetkama), *warn* (*please* u tehnologiji i pripovijetkama) i *ask* (*kindly* u tehnologiji), a nijedan primjer nije pronađen uz glagole *argue* i *complain*.

Disjunkti se često javljaju uz glagol *say*, zatim uz glagole *tell* i *call*, rjeđe uz glagol *ask*, i vrlo rijetko uz ostale glagole komunikacije. Od disjunktka najčešće se javljaju disjunkti *officially* i *formally*.

Konjunkti su česti pratioci komunikativnih glagola *say, tell, call, speak* i *talk*, mnogo rjeđi pratioci glagola *ask* i *warn*, dok su kod ostalih glagola rijetki. Ubjedljivo najfrekventniji konjunkt je koncesivni konjunkt *however*.

i) Idiomaticki izrazi i fraze

I dok glagol *say* ne ulazi u morfološki složene kombinacije sa prepozicijama i adverbima, on pokazuje sklonost ka pojavljivanju u

idiomatskim izrazima i to najčešće u govornom diskursu. Najfrekventniji idiomi sa komunikativnim glagolom *say* su:

not to say (ekonomija),

that is not to say i *I dare say* (kultura),

it is fair to say, not to say i *I have to say* (politika),

that is not to say, to say the least, let's say i *easier said than done* (sport),

that is not to say, to say the least, to say goodbye to (tehnologija),

not to say, you can say that again, let's say (pripovijetke),

not to say, to say earlier on, to say all along, I'm not saying, but, having said that, let's say (govor).

Po broju primjera idiomatskih izraza, glagol *speak* je odmah iza glagola *say* i najviše idioma takođe je pronađeno u korpusu govora. Najfrekventniji idiomi karakteristični za svaki korpus su sljedeći:

speak volumes, strictly speaking (ekonomija),

speaking of, so to speak, speak to sb (kultura),

speak volumes, so to speak, speak for yourself (politika),

speak volumes, speak for yourself, so to speak, relatively speaking (sport),

strictly speaking (tehnologija),

so to speak, speak when you're spoken to, spoke so highly of sb (pronađen po jedan primjer od sva tri u pripovijetkama),

broadly speaking, roughly speaking, speak for yourself (govor).

Idiomi koji su karakteristični za više korpusa su *speak volumes* (ekonomija, politika i sport) i *speak for yourself* (politika, sport i govor).

Po učestalosti, glagol *tell* vjerno prati glagol *speak* sa najviše idioma pronađenih u pripovijetkama. Najfrekventniji idiomi karakteristični za svaki korpus:

tell it like it is (ekonomija),

tell sm's own story (kultura),

told you so (politika),

tell a different story i *time will tell* (sport),

tell a differen story, tell the world (tehnologija),

I tell you, to tell the truth, I'm telling you, I can tell you, can tell (pripovijetke), *I tell you, I'm telling you, I'll tell you what* (govor).

Idiomi koji su karakteristični za više korpusa su idiom *tell a different story* (sport i tehnologija) i *I tell you, I'm telling you* (pripovijetke i govor).

U poređenju sa ostalim glagolima, glagol *talk* se nešto rjeđe javlja u idiomatskim izrazima, a najviše idioma sa ovim glagolom ima u pripovijetkama. Najfrekventniji idiomi karakteristični za svaki korpus:

money talks, talk the right language, talk nonsense (ekonomija),

talk out of their arses (kultura),

to talk a good game, talk sb's way out of, talk to the hand, talk nonsense (politika),

talk a good game (sport),

talk sb's way out of, talk a good game (tehnologija),

talk rubbish, talk shop, talk nonsense (pripovijetke),

talk the talk (govor).

Idiomi koji su karakteristični za više korpusa su idiom *talk nonsense* (ekonomija, politika i pripovijetke) i *to talk a good game* (politika, sport i tehnologija).

Idiomatski izrazi sa glagolom *call* najviše se javljaju u sportu. Najfrekventniji idiomi karakteristični za svaki korpus:

call into question (ekonomija),

call the shots, call it quits (kultura),

call to mind (politika),

call into question, call it a day (sport),

call into question (tehnologija),

call oneself (pripovijetke),

call sb's bluff (govor).

Idiom karakterističan za više korpusa je *call into question* (ekonomija, sport i tehnologija).

Idiomatski izrazi sa glagolom *ask* su karakteristični za pripovijetke. Najfrekventniji idiomi karakteristični za svaki korpus:

ask for trouble, ask for the moon (ekonomija),

if you ask me (politika),

if you ask me (sport),

if you ask me (tehnologija),

if you ask me, I ask you (pripovijetke),

don't ask me, If you ask me (govor).

Idiom karakterističan za više korpusa je *if you ask me* (politika, sport, tehnologija i pripovijetke).

Samo jedan idiom sa glagolom *sign* registrovan je govoru i to je idiom *signed and sealed*. Glagola *argue*, *complain* i *warn* nema u idiomatskim izrazima, ako izuzmemo kombinaciju u kojoj se za *argue* vezuje idiom.

Za razliku od idioma, fraze su mnogo manje zastupljene i najbrojnije su one sa glagolom *talk*, manje brojne sa glagolom *say* i najmanje brojne sa glagolom *tell*. Ostalih glagola nema u ovim frazeološkim kombinacijama. Fraze se kod glagola *talk* javljaju u svim korpusima, a najfrekventnije su u kulturi. Sve pronađene fraze po korpusima:

to talk big (ekonomija),

to talk politics, talk fatherhood, talk creative tension, talk in terms of, talk a lot, talk sb to death, talk at length (kultura),

to talk politics, talk in terms of (politika),

talk a lot (sport),

talk in front of, talk in favor of (tehnologija),

talk too much, talk at the same time (pripovijetke),

talk earlier on, talk about sth, talk in due course, talk on behalf of (govor).

Fraza *to talk politics* je karakteristična za kulturu i politiku.

Kod glagola *say*, fraze su pronađene u svim korpusima osim u sportu i tehnologiji, a najveći broj primjera je pronađen u govoru. Navešćemo sve pronađene fraze po korpusima u kojima se pojavljuju:

dare I say it (ekonomija),

to say out loud (kultura),

up to someone to say (politika),

to say of course, to say sb at last (pripovijetke),

sort of say (govor).

Fraze se kod glagola *tell* javljaju samo u novinskom registru, u tekstovima o ekonomiji, politici i sportu i sve su podjednako zastupljene. Sve pronađene fraze po korpusima uključuju sljedeće:

to tell in detail,

to tell once and for all (ekonomija),

as far as I can tell, to tell beyond any reasonable doubt (politika),

to tell in full, as far as I can tell (sport).

Fraza *as far as I can tell* javlja se u politici i sportu.

4 GLAGOLI KOMUNIKACIJE U SRPSKOM JEZIKU

Prema klasifikaciji glagola koju je u srpskom jeziku izvršila Štrbac (2011: 52), komunikativni glagoli se dijele na glagole govorenja i komunikativne glagole u užem smislu. Dalje se glagoli govorenja dijele na: tipične, kvalifikativne i performativne. Našom analizom biće obuhvaćeni samo tipični glagoli govorenja čiju frekventnost i distribuciju prikazujemo u tabeli 40.

Tabela 40 Tipični glagoli komunikacije u srpskom jeziku

Glagol	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
Govoriti	343	971	832	252	163	983	1035
Kazati	2482	2063	3100	1432	706	1910	1679
Pričati	177	156	186	340	40	206	324
Reći	2377	1188	5221	2912	825	3075	1271

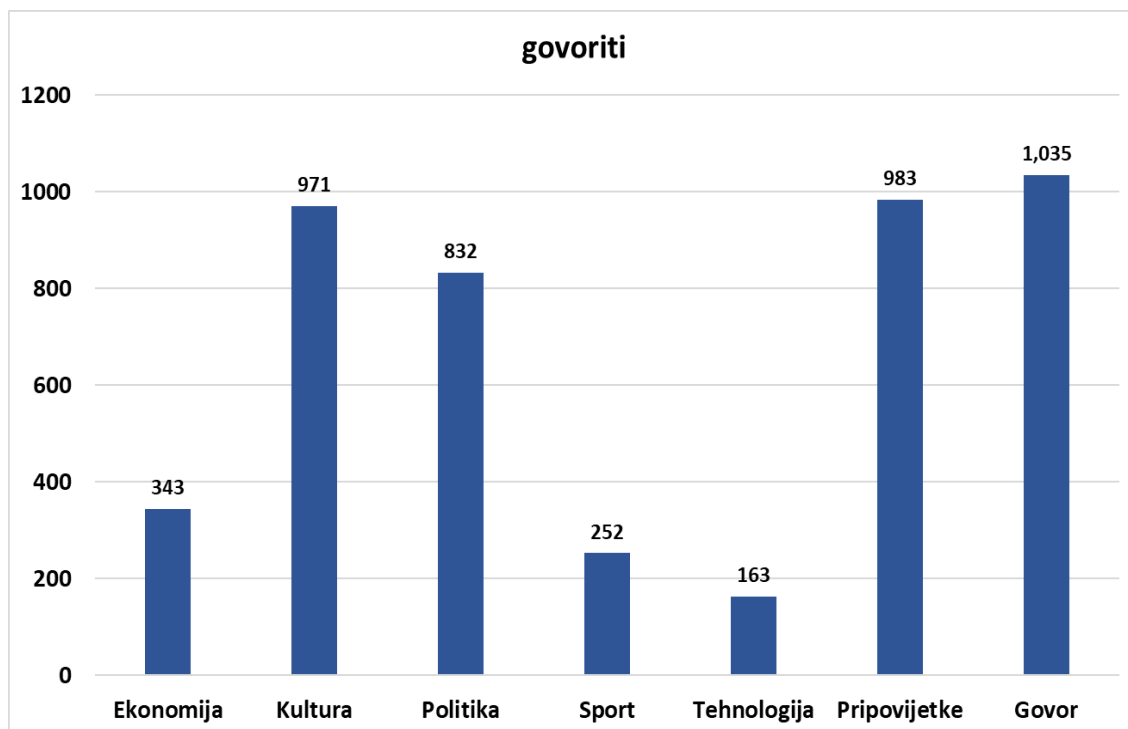
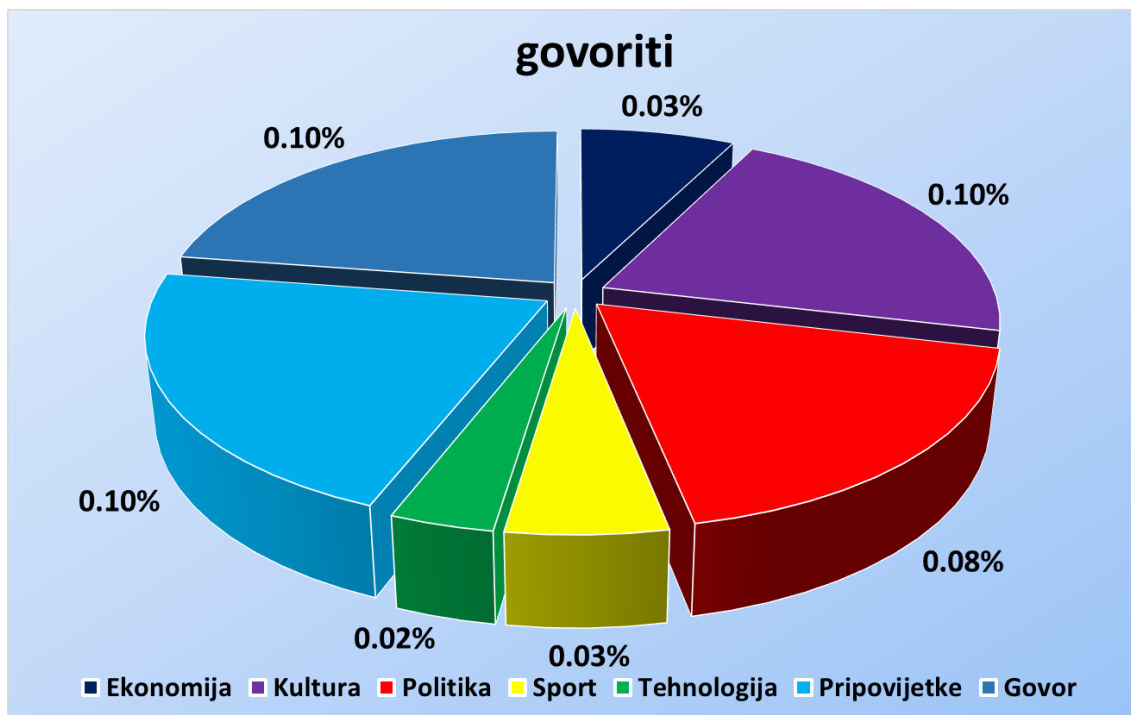
Za opis pojedinih struktura u kojima se javljaju glagoli komunikacije koristićemo sljedeće skraćenice: S_{Nom} – subjekat u nominativu, N_{Ak} – Nominal u akuzativu, N_{Lok} – Nominal u lokativu, N_{Instr.} – Nominal u instrumentalu, N_{Nom} – Nominal u instrumentalu, N_{Dat} – Nominal u dativu (koje smo pruzeli iz Savremene sintakse srpskog jezika 2005), Θ – bez objekta (preuzeto od Štrbac 2011), AP – apozicija, Kor. – korelat.

4.1 Komunikativni glagol *govoriti*

Glagol *govoriti* „otelotvoruje sledeću apstraktnu situaciju: prvi učesnik komunikacionog čina proizvodi poruku prenoseći njome određeni sadržaj i upućuje je drugomu učesniku komunikacionog čina s namerom da kod sagovornika postigne određeni učinak“ (Štrbac 2011: 42).

Brojka od 1035 primjera iz Tabele 40 pokazuje da se ovaj komunikativni glagol najčešće koristi u govornom diskursu. S druge strane, ista tabela pokazuje da se glagol *govoriti* najmanje koristi u tekstovima o tehnologiji.

Tabela 41 Distribucija glagola *govoriti* u pisanom i govornom diskursu

Generalno gledajući komunikativni glagol *govoriti* se najčešće javlja u obliku prezenta u svim stilovima pisanog i u govornom diskursu. Jedino je u književnom registru frekvencija ovog glagola u prezentu i perfektu gotovo podjednaka. Interesantno je istaći da se u prezentu često koristi oblik za treće lice jednine u tekstovima o ekonomiji i u govornom diskursu, dok u ostalim korpusima ova pojava nije primjećena:

Govori kako jedva čeka da počne pravo leto, odlično podnosi vrućinu, išla bi na more.

Za razliku od glagola *kazati*, *pričati* i *reći*, koji se ne upotrebljavaju u obliku glagolskog priloga sadašnjeg gotovo nikako ili jako rijetko, glagol *govoriti* u tekstovima o politici i u književnom registru često egzistira baš u ovom obliku:

I reče mu Gospod: – Ovo je zemlja, za koju sam se zakleo Avramu, Isaku i Jakovu, govoreći: sjemenu tvojemu daću je.

Detaljan prikaz glagolskih oblika u kojima se javlja analizirani komunikativni glagol dajemo u dajemo u tabeli 42.

Tabela 42 Lični i nelični glagolski oblici glagola *govoriti*

		Govoriti							
		Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor	
Lični glagolski oblici	Vremena	Prezent	266	523	514	122	113	453	681
		Perfekat	41	300	182	87	15	404	251
		Krnji perfekat	5	22	11	3	3	22	23
		Pluskvamperfekat	-	-	-	-	-	-	-
		Aorist	-	-	-	-	-	-	-
		Imperfekat	-	-	-	-	-	-	-
	Futur I	4	81	39	1	18	17	11	
	Način	Imperativ	-	5	4	2	-	6	2
		Potencijal	1	2	10	1	-	5	15
		Futur II	1	-	-	-	-	-	1
Nelični glagolski oblici	Infinitiv	8	21	24	9	2	29	33	
	Glagolski prilog sadašnji	17	19	47	12	12	51	18	
	Glagolski prilog prošli	-	-	1	-	-	-	-	

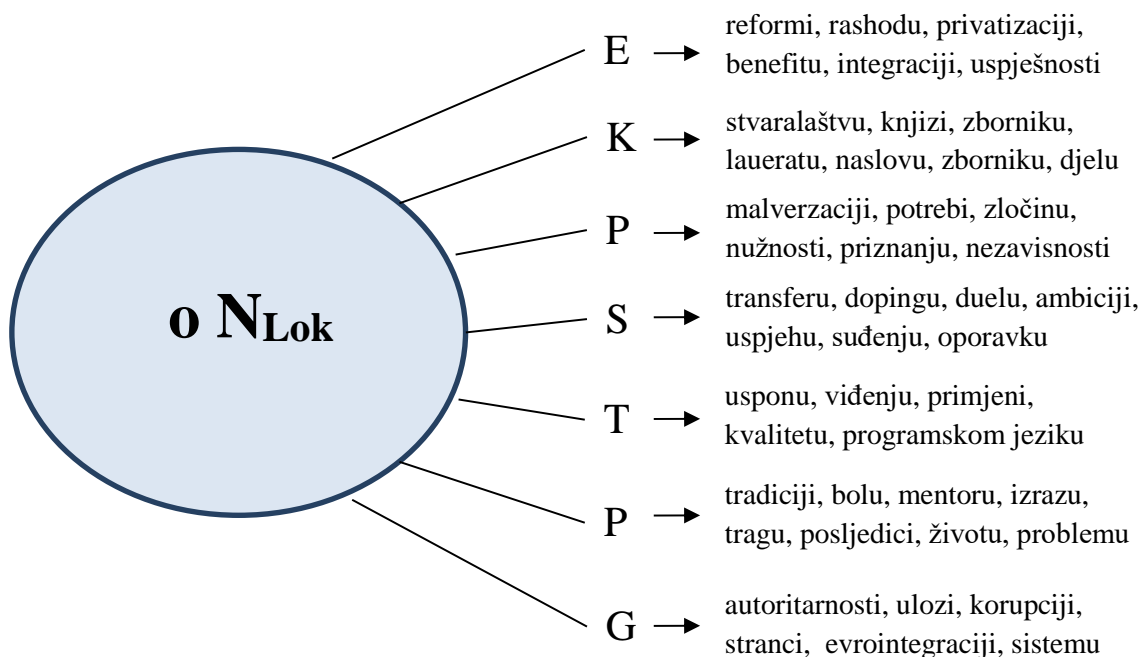
Glagol *govoriti* ima bogatu polisemantičku strukturu i ostvaruje veliki broj značenja i podznačenja (Štrbac 2011: 45). Najfrekventnije značenje glagola *govoriti* je *služiti se govorom za iskazivanje misli i osjećanja, saopštavati nešto riječima, obraćati se nekome riječima, kazivati, pričati* (Rečnik srpskoga jezika 2011: 195).

Zbirno gledajući, najfrekventnija prijedloško-padežna konstrukcija glagola *govoriti* u ovom značenju je *govoriti* + o N_{Lok} u funkciji prijedloškog objekta, gdje funkciju prijedloško-padežne konstrukcije vrši dopunski lokativ. Ova dopuna se javlja u svim korpusima, a posebno se ističe u novinskim tekstovima o ekonomiji, politici i tehnologiji, dok je najrjeđa u pripovijetkama:

Naučnik govori o današnjem mobilnom uređaju putem kojeg ćemo moći da budemo u epicentru događanja i ispratimo i inauguraciju predsednika, kao i fudbalsku utakmicu.

Prema Štrbac (2011: 66) lokativ sa prijedlogom O uz imperfektivne glagole nije sinoniman sentencijalnoj i akuzativnoj dopuni zato što se njime ne eksplicira neposredno sadržaj radnje govorenja već kako to navodi M. Ivić ova prijedloška konstrukcija čini temu sadržaja (Ivić 1972b: 30).

Najfrekventnije imenice koje vrše funkciju prijedloškog komplementa u prijedloško-padežnoj konstrukciji o N_{Lok} su prikazane ispod.

Slika 4 Imenice kao prijedložski komplementi u prijedložko-padežnoj konstrukciji **o N_{Lok}** uz glagol govoriti

Kod ovog tipa komplementacije imenice koje učestvuju u formiranju prijedložkog objekta mogu da stoje u odnosu sindeze i asindeze⁸. Sindeza imeničkih sintagmi podrazumijeva povezivanje sintagmi konjunktorem *i*. Najveći broj primjera iste sintaksičke ravnopravnosti je pronađeno u novinskom registru, u tekstovima o politici, kulturi i ekonomiji:

Ministar za zajednice i povratak Dalibor Jevtić, predsednik Srpske liste Goran Rakić i poslanik SL Igor Simić američkom zvaničniku govorili su o životu i problemima Srba na KiM, a upoznali su ga i sa poslednjim slučajevima hapšenja raseljenih Srba.

Povezivanje zarezima imenica koje učestvuju u formiranju prijedložkog objekta, odnosno asindeza posebno se izdvaja u tekstovima o ekonomiji:

---

⁸Pojmovi sindeze i asindeze preuzeti od Mrazović (1990: 693-694)

Priča o "Ikei" govori o našem neuspjehu, upornosti, neodustajanju i uspjehu.

Upravni glagol se često permutuje sa subjektom, odnosno premiješta se na početak rečenice. Permutovani poredak je najkarakterističniji za govorni diskurs, gdje se upravni glagol na početnoj poziciji skoro podjednako javlja u potvrdnom i odričnom obliku. Nešto manje primjera ovog poretka je pronađen u tekstovima o kulturi i politici, kao i u književnom registru. Permutacija glagola *govoriti* nije frekventna u tekstovima o sportu, a vrlo je rijetka je u tekstovima o tehnologiji i ekonomiji:

Govorim o Slobodanu Reljiću, koji je posle takve "ponude" otišao iz NIN-a u kom je prethodno za urednika biran većinom glasova redakcije.

Od gorepomenute manje je frekventna struktura *govoriti* + N_{Dat} + o N_{Lok}, gdje nominal u dativu ima funkciju direktnog objekta, a prijedložko padežna konstrukcija o N_{Lok} funkcioniše kao prijedložki objekat. Najveći broj primjera glagola *govoriti* u ovoj strukturi zabilježen je u korpusu kulture:

Dok razgovaramo u njegovom stanu na Crvenom krstu pokazuje nam još nerealizovane projekte za crkvu posvećenu "Svetom Dostojevskom", pa u Jasenovcu, govori nam o svojim originalnim, a najčešće neshvaćenim idejama iz mnogih oblasti.

U našim korpusima ne permutuje se samo upravni glagol, već i prijedložki objekat o N_{Lok}. U korpusu kulture najfrekventnija je struktura o N_{Lok} + *govoriti* + S_{Nom}. Permutovani poredak oN_{Lok} se nešto rjeđe koristi u tekstovima o sportu i ekonomiji, a posve je rijedak u tekstovima o politici, tehnologiji i pripovijetkama:

O mestu kinematografije i audio-vizuelnih medija u strategiji govorio je direktor FCS Boban Jevtić.

Permutacija prijedložkog objekta javlja se u različitim varijacijama. Jedna od najčešćih je kombinacija dopunskog i situativnog lokativa, koji su najčešće u

apoziciji. Ova komplementacija se javlja u strukturi $o N_{Lok} + na N_{Lok(AP)} + govoriti + S_{Nom}$, gdje situativni lokativ ima funkciju priloške odredbe sa značenjem situacije u kojoj se nešto dešava (Piper, Klajn 2013: 365):

O velikoj smotri pisane reči koja će se prostirati na više od 30.000 kvadrata, na jučerašnjoj konferenciji za medije govorili su Ivona Jeftić, sekretar u Sekretarijatu za kulturu Grada Beograda, Danka Selić, generalni direktor Beogradskog sajma, dr Zoran Avramović, predsednik Odbora Sajma knjiga, dr Dragan Hamović, urednik programa, kao i ambasadori Aksel Ditman (Nemačka), Johannes Ajgner (Austrija) i Filip Ge (Švajcarska).

Nešto manje frekventna je kombinacija dopunskog i vremenskog akuzativa sa strukturom $o N_{Lok} + u N_{Ak} + govoriti + S_{Nom}$:

O njemu su u utorak govorili scenarist Siniša Pavić, u čijim je serijalima igrao, i leskovački dramaturg Željko Hubač.

U korpusu kulture pronađena je i kombinacija načinskog i dopunskog lokativa, gdje se načinski lokativ permutuje ispred dopunskog sa strukturom $N_{Lok} + o N_{Lok} + govoriti + S_{Nom}$:

U živom i dinamičnom izlaganju, o zborniku su govorili Slobodan Kanjevac, Zoran Avramović, Petar Pijanović, Predrag J. Marković, Marko Nedić i Ana Ćosić.

Pored gore navedenih kombinacija, dopunski lokativ se u istoj rečeničnoj strukturi javlja i sa prostornim lokativom koji imaju funkciju prostorne priloške odredbe. Kao i u prethodnom slučaju, i prostorni lokativ je permutovan ispred dopunskog lokativa u strukturi $N_{Lok} + o N_{Lok} + govoriti + S_{Nom}$:

U prepunoj sali u novoj zgradi Kinoteke, oknjizi koja na tri stotine strana sagledava impresivnu karijeru reditelja čiji su filmovi uticali na ovašnju kulturu i živote mnogih generacija, pored autorke govorilisu glumac Sergej

Trifunović, direktor i glavni urednik izdavačke kuće „Klio“ Zoran Hamović, i sam Goran Marković.

U tekstovima o sportu, u lokativ, za akuzativ i o lokativ se takođe permutuju na početak rečenice u strukturi u N_{Lok} + za N_{Ak} + o N_{Lok} + govoriti + S_{Nom}:

U razgovoru za "Alo" je o tome govorio generalni direktor Partizana.

Analizom materijala, posebno tekstova o kulturi i politici, utvrđeno je i samostalno postojanje permutovanog situativnog lokativa, bez kombinacija sa drugim padežima:

Na tribini su govorili muzičar i antiratni aktivista Rambo Amadeus, fudbalska legenda SFRJ Dževad Prekazi i hrvatski pedagog i sociolog i vođa tzv. "Kurikularnih reformi" Boris Jokić, kao i domaćini tribine, osnivač i direktor "Miksera", Ivan M. Lalić i osnivač i direktor Egzit festivala Dušan Kovačević.

Već je bilo govora o tome da, zbirno gledano, glagol *govoriti* u najvećem broju primjera zahtijeva lokativ. Međutim, kada govorimo o rekaciji glagola *govoriti* sa istim značenjem, u analiziranom korpusu javlja se, iako sa daleko manjim brojem primjera, i dativ.

U registru pripovijedaka pronađena je kombinacija objekatskog dativa i komparativnog genitiva u okviru strukture *govoriti* + N_{Dat} + više od + N_{Gen}:

Nekoliko njegovih stihova govore mi više od stotina stranica drugih knjiga.

U govornom diskursu, objekatski genitiv se javlja u kombinaciji sa dopunskim akuzativom u strukturi *govoriti* + N_{Dat} + N_{Ak}:

Za neke projekte tražim savet od njega, iako on nikada ne odlučuje umesto mene, ali govori mi pametne stvari.

Od rečeničnih dodaka sa kojima se javlja glagol *govoriti* posebno mjesto zauzma *da*-rečenica, koja je najfrekventniji dodatak glagolu *govoriti*.

Sentencijalna dopuna uz glagol *govoriti* javlja se onda kada se glagol *govoriti* javi kao „upravni predikat impersonalnih ili neodređenih rečenica u kojima ili u potpunosti ostajemo uskraćeni za informaciju o vršiocu radnje ili je on sugerisan ... najčešće formalizovanim lokativom s prijedlogom u“ (Štrbac 2011: 63).

Supstitut dopune uveden subjunktorom⁹ *da* predstavlja najfrekventniju komplementaciju u govornom diskursu i u tekstovima o tehnologiji i sportu.

Najfrekventnija struktura koja se javlja sa *da*-rečenicom kada ona ima funkciju objekta u akuzativu je struktura $S_{Nom} + \textit{govoriti} + \textit{da}-rečenica:$

Podaci govore da je prošle godine uvezeno gotovo 70.000 tona baznog ulja, što je tri puta više od proizvodnje.

U svim korpusima, osim u kulturi i sportu, nešto manje je frekventna struktura sa direktnim objektom umetnutim između glagola *govoriti* i *da*-rečenice u $S_{Nom} + \textit{govoriti} + N_{Dat} + \textit{da}-rečenica kao objekat u akuzativu. Ova struktura je u tekstovima o kulturi i sportu skoro podjednako frekventna kao i prethodno navedeni model:$

Moj povratak u aktivni društveni i umetnički život govori mi da sam, nažalost, u pravu.

Upravni glagol sa *da*- rečeničnom dopunom vrlo često se permutuje na početak rečenice. Ova pojava karakteristična je za tekstove o sportu i za govorni diskurs:

Govorili su da sam samo dečko sa Čukaričke padine.

---

⁹Termin preuzet od Mrazović, Vukadinović 1990.

Da-rečenica kao rečenična dopuna često se javlja i u kombinaciji sa korelatom *to* u strukturi $to_{\text{Kor.}} + \text{govoriti} + \text{da-rečenica}$ kao objekat i *to* u korpusima ekonomije i politike:

To je još uvek previsoko i daleko od naše želje da budemo ispod 10 procenata, ali to govori da idemo napred.

Odlika tekstova o politici je da veznik *da* uvodi vremensku adverbijalnu rečenicu u strukturi $S_{\text{Nom}} + \text{govoriti} + \text{da} + \text{kada-rečenica}$:

Čuvena izraelska premijerka Golda Meir je govorila da kada se noću probudi zna da je u tom času rođeno troje Palestinaca i jedno izraelsko dete.

Osim toga, u istom korpusu ima primjera u kojima glagol *govoriti* čini dio zavisne *da*-rečenice u funkciji parentetične informacije, gdje za dopunu takođe ima *da*-rečenicu:

Primetilo se, smatra, da sve velike sile govoreda svet postaje sve nebezbednije mesto, te da zašto onda neki misle da Srbija može da bude ta koja će sve posmatrati sa strane i praviti se da se svet nije promenio i da se menja na gore, te da su nedavno bile vežbe kineske armije, kada je predsednik te zemlje rekao da nije svuda mir i da Kineska armija mora biti spremna da odbrani svoju zemlju.

U korpusima se javljaju i manje frekventne prijedloško-padežne konstrukcije kao što su: *pred* i *sa* + instrumental, *zbog* i *tokom* + genitiv. Rijetke prijedloško-padežne konstrukcije koje se javljaju sa genitivom su: *protiv*, *prije*, *između*, *oko*, *uslijed*, *povodom*, *bez* i *umjesto*.

Glagol *govoriti* u značenju *služiti se nekim jezikom, dijalektom, znati neki jezik, dijalekt* (Rečnik srpskoga jezika 2011: 195) je sljedeće najfrekventnije značenje ovog glagola registrovano u analiziranom korpusu.

U ovom značenju dominantna je „komponenta verbalnog čina ... te se glagol udružuje sa imenicom *jezik* u besprijedloškom akuzativu uz obaveznu determinaciju pridjevskog tipa“ (Štrbac 2011: 61).

Najveći broj primjera pronađen je u tekstovima o politici, govornom diskursu i registru pripovijedaka, dok se glagol *govoriti* sa ovim značenjem najmanje koristi u tekstovima o ekonomiji i sportu.

Najfrekventnija komplementacija glagola *govoriti* sa ovim značenjem je direktni objekat u besprijedloškom akuzativu koji se javlja u strukturi $S_{Nom} + \textit{govoriti} + N_{Ak}$:

Sve te zemlje govore različite jezike, ali zajednički jezik postizemo jer imamo iste izazove i iste želje", naveo je Skidmor.

Glagol *govoriti* se često javlja kao dio zavisne odnosne rečenice, u kojoj odnosna rečenica determiniše imeničku sintagmu koja se javlja kao antecedent:

Zatim, Đorđe Marković Koder, Srbin iz Srema koji je govorio 18 jezika, radio za mnoge velesile svog doba, od Nemačke do Otomanske imperije.

U govornom se diskursu ova struktura nalazi u parentezi, glagol *govoriti* sa dopunom u besprijedloškom akuzativu se parentetički umeće u rečenicu:

Pored svog obrazovanja – govorila je četiri jezika i svirala klavir, Lenka je jahala, i to na klasičnom sedlu, volela je dečije igre, igrala se s braćom...

U tekstovima o tehnologiji funkciju direktnog objekta u akuzativu vrši količinski akuzativ:

Razlog za ovo leži upravo u podatku do kojeg je došao Forrester Research istraživački centar koji je objavio podatak da jedan minutovideo-sadržaja govori više od 1,8 miliona reči! Gifovi, "Instagram", "Bumerang", "Snepčet", video-snimci ili edukativni tutorijali i recenzije, video je definitivno osvojio internet.

Pored dopune u akuzativu, u nešto manjem broju primjera javlja se i dopuna u instrumentalu, u strukturi $S_{Nom} + \textit{govoriti} + N_{Instr}$:

Zanimljivo je da partizani govoretečnim srpskim jezikom, ali po izgledu više liče na četnike.

U registru pripovijedaka se sa ovim značenjem mnogo češće javlja kombinacija besprijedloškog akuzativa i instrumentala u strukturi $S_{Nom} + govoriti + N_{Ak} + N_{Instr}$:

Mala, presimpatična Japanka Kajoko Amasaki koja je govorila engleski sa prejakim japanskim dramskim akcentima, kao da je učila glumu kod Kurosave, tumačila nam je negativnu društvenu uslovljenost pojave suicida kod tamošnjih srednjoškolaca.

Glagol *govoriti* u značenju *izlagati napamet naučeno* (Petrović, Dudić 1989: 21) javlja se samo u tekstovima o kulturi i u pripovijetkama, s tim da je karakterističniji za tekstove o kulturi.

Najčešća komplementacija sa kojom se ovo značenje javlja jeste $S_{Nom} + govoriti + N_{Ak}$, a najfrekventnije imenice koje se javljaju kao direktna dopuna u akuzativu su: *monolog, stihovi, poezija, pjesme, antologijski presjek*:

Glumac Nebojša Dugalić govorio je odabrane stihove laureata, dok je u muzičkom delu programa učestvovao Gradski hor „Cročanin“.

Osim pomenute strukture, ovo značenje se u manjem broju primjera javlja sa besprijedloškim akuzativom i prostornim lokativom u strukturi $S_{Nom} + govoriti + N_{Ak} + u N_{Lok}$, kao adverbijalna dopuna:

Uzbudilo me je i kada smo otišli do Pečke patrijaršije, gde smo sreli italijanske karabinjere koji, kako sam shvatio, veoma poštuju ovu svetinju - istakao je Ršumović, koji je posle Goraždevca govoriosvoje stihove uprepunoj sali Doma kulture u Gračanici.

U poređenju sa engleskim jezikom, u kojem smo registrovali daleko veći broj primjera sa upravnim govorom, u srpskom jeziku se glagol *govoriti* ne javlja tako često kao dio upravnog govora. Ipak, najveći broj primjera upravnog govora pronađen je u književnom registru, zatim u tekstovima o kulturi, dok je najmanji broj primjera zabilježen u korpusu tehnologije:

Nanda je volela svog oca, govorio je Simon, ali više od svega, želela je da s njim, njegovim očima, vidi ono isto što je još pre njenog rođenja ugledao i on.

I dok je u engleskom jeziku uvodni glagol u najvećem broju slučajeva u finalnoj poziciji, u srpskom jeziku je situacija drugačija. Zbirno gledajući, najfrekventnija pozicija glagola *govoriti* je inicijalna, po frekvenciji je slijedi finalna, dok je medijalna pozicija najmanje zastupljena:

Govorila mi je: "Čoveče, život je smrt, upamti to! Nastavi da radiš jer ćeš u tome naći smisao opstanka".

Kada su u pitanju pojedinačni korpusi, inicijalna pozicija dominira u korpusima pripovijedaka, govora, sporta i politike, dok se uopšte ne pojavljuje u ekonomiji. Finalna pozicija je najbrojnija u kulturi i ekonomiji, a ne javlja se u govoru. U tehnologiji su inicijalna i finalna pozicija podjednako frekventne. Medijalna pozicija nije najfrekventnija ni u jednom korpusu, a najveći broj primjera zabilježen je u pripovijetkama. Interesantno je da su medijalna i finalna pozicija u pripovijetkama podjednako zastupljene. Primjera medijalne pozicije nismo zabilježili u tekstovima u ekonomiji, sportu i tehnologiji:

Iza sebe Uroš je ostavio mnoge filmove koji nose njegov pečat – govorio je sa suzama u očima Dimitrije Vojinov, scenarista i filmski kritičar.

Najfrekventnija dopuna uvodnog glagola *govoriti* u upravnom govoru je *govoriti* + S_{Nom}, koja je najbrojnija u korpusima kulture i ekonomije:

Gotovo je sigurno da će u narednom periodu biti smanjen i broj svinja – govori Njegićeva.

Mnogo manje frekventna dopuna uvodnog glagola je *govoriti* + adverbijalna dopuna u N_{Lok}:

Svi će moći da podnesu zahtev za odobravanje projekata za nabavku određene poljoprivredne mehanizacije i opreme – govore u Ministarstvu poljoprivrede.

Manje frekventne dopune koje su pored gorepomenutih karakteristične za pojedine korpuse, navodimo u redovima koji slijede.

U tekstovima o ekonomiji glagol *govoriti* kao dopunu ima prijedložki objekat u instrumentalu i strukturu *govoriti* + sa N_{Lok}:

Iza sebe Uroš je ostavio mnoge filmove koji nose njegov pečat – govorio je sa suzama u očima Dimitrije Vojinov, scenarista i filmski kritičar.

U tekstovima o sportu, uvodni glagol kao dopunu ima prijedložki objekat u lokativu i imeničku sintagmu u nominativu koja ima funkciju subjekta, a javlja se u strukturi *govoriti* + o N_{Lok} + N_{Nom}:

To je roman o premudrom petovekovnom gavrano Antoniju, čime se nastavlja kontinuitet mojih "Izvitoperenih vremena" – govori o svom nagrađenom delu dr Zoran Bingulac.

U tekstovima o kulturi se N_{Nom} i prije N_{Lok} u funkciji adverbijala javljaju u incijalnoj poziciji i samim tim su antecedenti glagola *govoriti* u strukturi N_{Nom} kao adverbijal + prije N_{Lok} + enklitika + N_{Dat} + *govoriti*:

Petnaest dana pre početka snimanja "Kozare" su mi govorili "ne možemo mi to, šta će nam takav film".

Iako izjavne rečenice uglavnom vrše funkciju objekatskih rečenica u upravnom govoru, i neke druge vrste rečenica kao na primjer realna uslovna rečenica mogu obavljati istu funkciju. Ova pojava zabilježena je u svim stilovima pisanog i u govornom diskursu:

Moj otac je govorio: "Ako zalutaš i ne znaš gde ćeš, okreni se pa vidi odakle si pošao."

Za govorni diskurs je karakteristična pojava pokaznih zamjenica sa deiktičkom funkcijom, te se i u objekatskoj rečenici upravnog govora mogu naći čak tri pokazne zamjenice sa istom funkcijom.

Zato što mi je Tomislav Nikolić, na primer, godinama govorio: "To vi pitajte te vaše."

Za glagol *govoriti*, kao i za ostale tipične glagole govorenja karakteristično je da se vrlo često javljaju kao dio konstrukcije *kako (je) govorio/govori* u parentezi koja u našim korpusima ima svrhu subjektivne identifikacije saopštavanog ili primarnog izvora informacije (Popović 2005: 1020). Najveći broj primjera konstrukcija ovog tipa je registrovan u tekstovima o politici i govoru, a zatim u tekstovima o ekonomiji, sportu i kulturi:

I da, kako je govorio knežević Petar, doprinesemo, u skladu sa svojim moćima, tom uzvišenom cilju.

Po broju primjera upitne rečenice sa glagolom *govoriti* su srednje frekventne u korpusima, a najveći broj primjera ovih rečenica pronađen u korpusima govora i pripovijedaka. Najbrojnije upitne rečenice u našim korpusima uvode se sa dvočlanom rječcom *da li* (Piper, Klajn 2013: 418):

Da li, na primer, otvoreno govorimo o konzumiranju alkohola i droge, o našem seksualnom životu, o zabušavanju u školi ili na poslu?

U gotovo podjednakom broju primjera javljaju se i zamjenička pitanja, koja se izriču pomoću zamjeničke riječi *šta* (Piper, Klajn 2013: 418). Zamjenička pitanja se javljaju u svim korpusima, a najfrekventnija su u govornom diskursu:

Šta je Nedić govorio o svom susretu sa Hitlerom?

Primjer odrične upitne rečenice zabilježen je samo u korpusu ekonomije:

Ne govore li ovakve slike uverljivije i upečatljivije od ekonomskih, socioloških i drugih studija da je potrošačka moć naših ljudi dospela ispod svih granica izdržljivosti i da smo možda dotakli samo dno siromaštva?

Glagol *govoriti* se ne javlja često u okviru odrične rečenice. Najveći broj primjera odričnih rečenica sa glagolom *govoriti* pronađen je u registru

pripovijedaka i u govornom diskursu, a najmanji broj u novinskom registru i to u tekstovima o sportu, tehnologiji i ekonomiji. Najfrekventniji tip je izjavno-odrična rečenica (Piper, 2005: 967), rečenica sa posebnom negacijom gdje je odrični oblik permutovan. Ova vrsta negacije je najbrojnija u govornom diskursu:

Ne govorim sa (dnevno) političkog aspekta, ja ne projektujem sebi neku utopiju niti nekakvu ličnu budućnost, ne navijam ni za jednu opciju - govorim kao čovek slobodan, oslobođen sam svake apriorne ideološke odrednice ili stremljenja, opredeljenja.

Nezavisno složene rečenice su manje zastupljene od zavisno složenih rečenica, a najfrekventnije su rečenice u kopulativnom i adverzativnom odnosu.

Kada su u pitanju rečenice u parataksi (Stevanović 1989: 777), veznik koji povezuje proste rečenice u naporednom odnosu u najvećem broju primjera je veznik *i*:

Govorio je o tome da treba da se steknu bezbednosni i drugi uslovi i da je do tada bolje da ostanem unutra.

Pored ovog veznika, za tekstove o ekonomiji je karakterističan veznik *ni* (*ni*) koji uvodi sastavne nezavisne rečenice u nabrajanju situacija koje se negiraju (Piper, Klajn 2013: 477):

O tome kako će i koji deo dugovanja, koja su prema ranijim informacijama nadležnih iznosila oko 130 miliona evra, "Trajal" vraćati, nisu bili spremni da govore ni u poslovdstvu, niti u Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika, koja nadzire sprovođenje stečaja u toj fabrici.

Kao što je već navedeno, adverzativni veznik *a* je najfrekventniji kada su u pitanju nezavisno složene rečenice u suprotnom odnosu, što je karakteristično za tekstove o politici i govorni diskurs:

Rekao je da je na početku procesa govorio da ćemo moći da računamo na koncesionu naknadu u visini između 300 i 350 miliona evra, a da 2012. nije bilo moguće da bude više od 40 miliona.

Nešto manje frekventne su rečenice u disjunktivnom odnosu, povezane veznikom *ili* registrovane u svim korpusima, od čega je najveći broj primjera zabilježen u tekstovima o kulturi.

Kao dio zavisne rečenice glagol *govoriti* se najviše javlja kao dio *da*-rečenice koja veznikom *da* uvodi izričnu rečenicu. Ova vrsta rečenice je frekventna u svim korpusima:

Čujem da je igrao povređen i da to nije govorio.

Kao dio zavisne izrične rečenice u govornom diskursu egzistira i koordinisani predikat sačinjen od glagola *kazati* i *govoriti*:

Bili ste jedan od najaktivnijih poslanika i pritom niste bili samo čovek od besmislenih replika, već ste imali šta da kažete i govorili ste.

U okviru zavisne *da*-rečenice, u tekstovima o kulturi, glagol *govoriti* može da postmodifikuje imeničke fraze:

Na opasku je za "Novosti" govorio pre dve godine, baš u februaru, kada mu je u Jugoslovenskoj kinoteci uručeno priznanje Zlatni pečat za doprinos svetskom filmu, Sevidž kaže da je iz Srbije poneo divne uspomene, i da ta nagrada kod njega ima posebno mesto.

U istom korpusu, glagol *govoriti* kao dio zavisne *da*-rečenice kao dopunu može da ima atributsku *šta*-rečenicu:

"Dobro je da su se ljudi 'otvorili' i da govore šta misle", rekao je predsednik.

Glagol *govoriti* se često javlja u okviru zavisno upitne rečenice. Najfrekventniji veznici koji uvode ovu vrstu zavisnih rečenica su *da li* i *šta*.

Najveći broj primjera gdje je glagol *govoriti* dio zavisno upitne rečenice sa *da li* je registrovan u govornom diskursu:

I ja – odgovorila sam, i nisam znala da li je to što govorim laž ili istina.

dok iste rečenice sa veznikom *šta* dominiraju u tekstovima o politici:

"Umesto da se sada svi zajedno povuku na nekoliko godina, oni svoju aktivnost svode na to šta ko govori i tuguju za ujedinjenjem.

Pored gore navedenih, glagol *govoriti* se vrlo često javlja i kao dio odnosnih rečenica koje se uvode veznikom *koji/ko*. Najveći broj pronađenih primjera je registrovan u tekstovima o kulturi i sportu:

Jednom davno, kažem, pre mnogo, mnogo godina, neki čovek je na blatnjavoj obali jezera video tragove barskih ptica i pomislio da bi ti tragovi, koji su mu govorili koje ptice su tu bile i šta su radile, mogli da posluže i za beleženje drugih stvari.

Najfrekventnija adverbijalna klauza koja se često javlja u svim korpusima je klauza uvedena subordinatom *kada*, a najveći broj primjera ove adverbijalne klauze je pronađen u govornom diskursu i u tekstovima o politici i kulturi:

Putin je bio apsolutno u pravu kad je govorio da su pritisci na Asada oko hemijskog oružja bili provokacija.

Od adverbijala koji prate glagol *govoriti* najfrekventniji su adjunkti i to u svim korpusima. Sa druge strane, disjunkti su najmanje frekventni adverbijali. U nešto većem broju primjera javljaju se u govornom diskursu i u registru pripovijedaka, i to uglavnom disjunkti sadržaja. Za govorni diskurs je karakterističan disjunkt *dakle*, dok se u književnom registru najviše javlja disjunkt sadržaja *valjda*. Nijedan primjer disjunkta nije pronađen u korpusu tehnologije. Subjunkti su najbrojniji u govornom diskursu i to subjunkti iz klase ekskluziva *samo* i *već*, zatim u tekstovima o politici iz klase dodatnih

amplifikatora *više, mnogo*. Nešto manje primjera ove klase adverbijala je zastupljeno u pripovijetkama i ekonomiji, a najmanje je pronađeno u tekstovima o sportu, tehnologiji i kulturi.

Za konjunkte se takođe može reći da nisu toliko česti modifikatori ovog glagola. Sporadični primjeri zabilježeni su u tekstovima o politici i u govornom diskursu, u kojima je najkarakterističniji konjunkt *međutim*, zatim u tekstovima o kulturi, gdje dominira konjunkt *ipak*, dok je u ostalim korpusima ova klasa adverbijala rijetka.

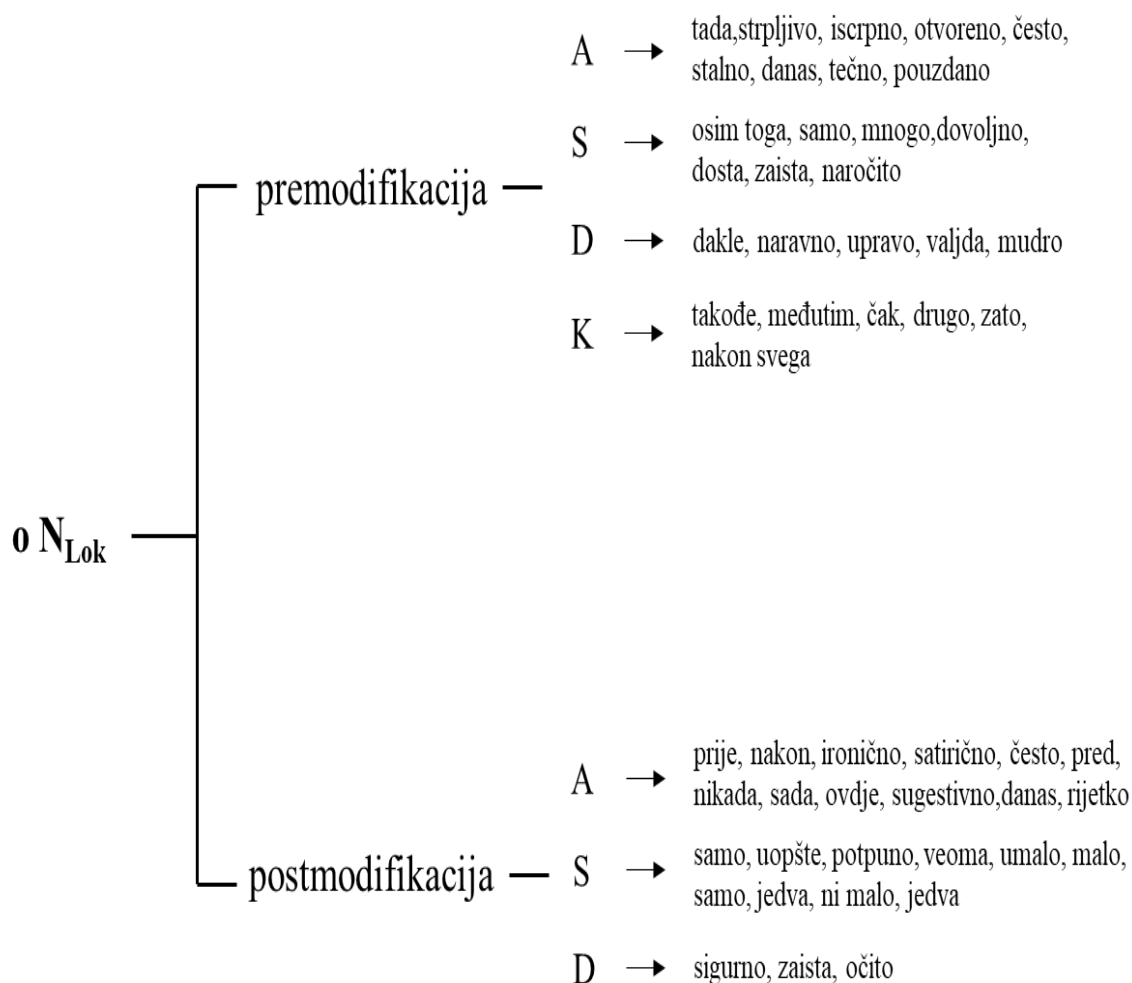
Kao i u engleskom, u srpskom jeziku funkciju adverbijala mnogo češće vrše prijedloško padežne konstrukcije i to prostorni lokativ, prostorni akuzativ i adverbijalni instrumental. Najveći broj prijedloško padežnih konstrukcija u funkciji adverbijala je pronađen u korpusu sporta, a najčešće prijedloško-padežne konstrukcije u ovoj funkciji su: *poslije* poraza/utakmice/meča /pobjede, *prije* dvije godine:

O svemu tome je govorio za "Skaj Sports Italija" posle poraza Mančester junajteda od Sitija.

U korpusu govora, adverbijali se najčešće javljaju u strukturi *govoriti* + N_{Lok} . U ovom korpusu adverbijali koji modifikuju glagol *govoriti* javljaju se i u premodifikaciji i postmodifikaciji, mada je postmodifikacija priložima nešto frekventnija. Kada govorimo o gramatičkoj funkciji adverbijala u korpusu govora, najčešću modifikaciju vrše adjunkti i to adjunkti frekvencije i načinski adjunkti. Kod adjunkta frekvencije posebno se ističu *često, nikada* i *stalno*, dok kod načinskih adjunkti *otvoreno, strpljivo* i *pouzdanost*:

Tada je i ministar pravde Zoran Stojković često govorio o ukidanju suda.

Karakteristične klase adverbijala adjunkti, subjunkti, disjunkti i konjunkti koji modifikuju glagol *govoriti* u korpusu govora su prikazani ispod.

Slika 5 Adverbijali koji modifikuju glagol *govoriti* u govornom diskursu

Kada glagol *govoriti* ima komplementaciju $o N_{Lok}$ u tekstovima o sportu prati ga subjunkt partikularizator *posebno*:

Partizan zaslužuje podršku verne publike, posebno kada govorimo o utakmicama koje igraju u Evropi.

U korpusima ekonomije, sporta i kulture uz glagol *govoriti* sa dopunom $o N_{Lok}$ vezuje se konjunkt *iako*:

Iako nadležni ne žele da govore o kojim merama je reč, vrlo je moguće da će se za početak pribeci strožim kontrolama robe koja ulazi u Srbiju, na

administrationim prelazima, kao što je bio slučaj letos sa Hrvatskom, kada su zbog "trgovinskog rata" sa Srbijom, veliku štetu pretrpeli hrvatski privrednici.

Kada se *da*-rečenica javlja kao dopuna glagolu *govoriti*, najfrekventniji adverbijal je adjunkt univerzalne frekvencije *uvijek*, zatim slijede adjunkti položaja u vremenu *prošle* (godine), *poslije* (meča/pobjede), *sada*. Frekventan je takođe i adjunkt trajanja *tokom* (tajm-auta) i *do sada*, kao i adjunkt univerzalne frekvencije *stalno*. Pored prethodno navedenih, često se javlja načinski adjunkt *jasno* i subjunkt ublažavanja *samo*:

Uvek sam govorio da je Milinković-Savić dobar igrač, ali je morao da ispuni određene uslove da bi se pojavio i u A timu. I na kraju samo da poručim da se po ovim pitanjima više neću oglašavati.

Kombinacija adjunkta položaja u vremenu *sada* i adjunkta stalne/univerzalne frekvencije *neprestano* zabilježena je u tekstovima o kulturi, gdje oba imaju inicijalnu poziciju:

Danas neprestano govorimo da hoćemo u Evropu, mi koji smo istorijski, civilizacijski i kulturološki bili Evropa, koji smo po načinu mišljenja retkih, slobodoumnih pojedinaca i sada Evropa.

U svim korpusima, glagol *govoriti* u značenju *izlagati napamet naučeno* praćen je načinskim adverbijalima. Najfrekventniji načinski adverbijali su: *slabo*, *dobro*, *savršeno*, *tečno* i *tiho*. Značenje načinskih adjunkta je često pojačano dodatnim amplifikatorom *vrlo*:

"Volela bih da i ja tako dobro govorim srpski kao Vi ruski", primetila je ona na zajedničkoj konferenciji za novinare, dodavši da je Vučićev ruski znatno napredovao.

Tabela 43 *Adverbijali koji prate glagol govoriti*

	Adjunkti	Subjunktii	Disjunktii	Konjunktii
Ekonomija	dosad, sada, javno, rječito, stalno, često, nerado, jasno	više, dovoljno, dobro, naročito, mnogo, samo, zaista, naravno	možda	iako, naime
Kultura	do sada, nikada, maestralno, ovdje, jednom, negdje, često, uvijek, kasnije, ranije, neprestano, danas	više, samo, zapravo, dok, ponovo	očito	iako, ipak, mada
Politika	danas, dok, ranije, do sada, tamo, sada, odlučno, otvoreno, uvijek	zbilja, samo, jedino, upravo, loše, maloprije, najgore, mnogo, uopšte, više, dobro, dovoljno	možda, valjda, samouvjereno	međutim, štaviše, ipak, naime, zatim, onda, istovremeno
Sport	nikada, ranije, tokom, uvijek, često	upravo, samo, mnogo, još, naravno, posebno	možda	iako, naime, međutim, jednostavno
Tehnologija	otvoreno, uvijek, često, tiho, ponekad	već, zapravo, dosta	-	takođe, međutim
Pripovijetke	uvijek, jasno, glasno, polako, zanimljivo, tečno, stalno, previše, lagano, malo, kasnije, često, uzbuđeno, ponekad, danas, razgovijetno	uopšte, ništa, sve vrijeme, manje, tačno, uistinu	samouvjereno, bar, valjda, pametno, uglavnom	naime
Govor	tada, strpljivo, iscrpno, otvoreno, često, stalno, danas, tečno, pouzdano, prije, nakon, ironično, satirično, pred, nikada, sada, ovdje, sugestivno, rijetko, iskreno, uvijek, emotivno, jasno	osim toga, samo, mnogo, dovoljno, dosta, zaista, naročito, samo, uopšte, poputno, veoma, umalo, malo, jedva, ni malo, više, nedavno, već, naravno	dakle, naravno, upravo, valjda, mudro, sigurno, zaista, očito, zapravo	takođe, međutim, čak, drugo, zato, nakon svega

Komunikativni glagoli imaju sposobnost povezivanja sa određenim vrstama riječi sa kojima obrazuju gotovo ustaljene, partnerske obrasce koji se sastoje najčešće od dvije riječi. Za imenovanje ovakvih spojeva dvije riječi u literaturi se koriste različiti pojmovi: leksičko slaganje, leksička spojivost, leksička solidarnost, leksička kohezija, leksičko partnerstvo, kolokacija, restrikcija selekcije, leksemska valentnost, inkapsulacija, semantička pozicija i svi se oni odnose na proučavanje jednog aspekta kolokacije (Dragičević 2010: 214). Na osnovu faktora zamjenljivosti, postojanosti i prozirnosti Prčić (1997) izvodi podjelu leksičkih spojeva na kolokacije i idiome¹⁰, koji dalje mogu biti frazne lekseme (*rekla-kazala*), diskursne formule (*šta da vam kažem*), izreke (*govoreći o drugom, govorimo o sebi*). Našom analizom biće obuhvaćeni svi pomenuti spojevi s tim da se mi nećemo baviti značenjem jednog člana kolokacije, niti zakonitostima koje dovode do ovakve semantičke spojivosti već ćemo prikazati leksičko slaganje glagola komunikacije u pojedinim stilovima pisanog i u govornom diskursu, njihovu frekventnost, kao i moguće prevodne ekvivalente. Broj naveden u zagradi označava broj primjera u kojem se pomenuti leksički spoj koristi.

Neki od leksičkih spojeva glagola *govoriti* su međustilske i javljaju se kao što im samo ime kaže u različitim registrima pisanog i u govornom diskursu. Takav je na primjer spoj *govoriti istinu* (engl. to speak/tell the truth). Po učestalosti primjera najkarakterističniji je za novinski registar i to političke tekstove (25), ali se u manjem obimu upotrebljava i u tekstovima o kulturi (4) tehnologiji (3), ekonomiji (1), pripovijetkama (8) i govornom diskursu (5), dok

---

¹⁰ Prema Vulović (2017:249) upotreba termina idiom u slovenskoj frazeologiji se uglavnom ne preporučuje. Za sve ono što se u anglosaksonskog literaturi označava kao idiom u srpskom jeziku se koriste „tradicionalni termini frazeologizam, frazeološka jedinica, a preporučljiva je i upotreba termina frazem, prema terminima za imenovanje osnovnih jezičkih jedinica drugih jezičkih nivoa (fonema, morfema, leksema) jer se uklapa u terminološki sistem srpskog jezika(ibid.)“.

se u sportskim tekstovima uopšte ne koristi. U srpskom jeziku, u tekstovima o politici često kolocira sa izrazom *biti ključno*:

Ministar odbrane Aleksandar Vulin rekao je danas da je ključno govoriti istinu i da je normalno da ministar odbrane bude uz svog generala, ali i istakao da će dati sve od sebe da odnosi SAD i Srbije budu najbolji mogući

Poređenja radi, struktura *govoriti istinu* u engleskom jeziku se smatra idiomom i javlja se u svim registrima, a najferekventnija je u registru pripovijedaka.

Po analogiji sa *govoriti istinu* u govornom diskursu skovan je izraz *govoriti neistinu* (engl. to tell lies), koji sa prvopomenutim izrazom stoji u odnosu frazemske antonimije:

Nisam hteo da govorim neistinu i to što sam im rekao nije bilo upotrebljivo protiv Miloševića.

Govoriti neistinu ima gotovo identičnu semantiku kao izraz *govoriti laž*, ali je manje eksplicitan u izražavanju značenja i manje uvredljiv. Ovaj izraz se u jeziku može naći i sa drugim glagolima komunikacije kao što su *reći, pričati i kazati*:

"Spopali su me hrvatski novinari na inauguraciji, kažu šta je sa nestalim osobama, ali, kažem ja, nisu samo Hrvati nestali....dva dana su me optuživali u svim medijima kako govorim laži dok nisu ustanovili da je to istina, evo i sad to kažem, više je nestalih Srba nego Hrvata", rekao je predsednik Srbije.

Pored izraza *govoriti istinu* u međustilske spadaju još i *a da ne govorimo, činjenice govore, govoriti u prilog*.

Spoj *a da ne govorimo* (engl. not to speak of/to say nothing of) karakteriše tekstove o kulturi, ali i govorni diskurs. On se javlja u dvije varijante (a) sa veznikom *a* (*a da ne govorimo*) i bez njega (*da ne govorimo*). Druga varijanta češće egzistira u jeziku pripovijedaka, ali i u političkim tekstovima (b):

- a) *A da ne govorim o tome šta se sve našim mališanima nameće da bi bilo u redu, kao i po redu, važno da urade.*
- b) *Njihova prava imena su sasvim nevažna za prilike u svetu u kojem ionako nema pravde, o Balkanu da i ne govorimo.*

Činjenice govore (engl. the facts speak for themselves) u engleskom jeziku ima poslovični karakter. Karakterističan je po tome što ne odgovara prirodni narativnog registra, odnosno ne koristi se u jeziku pripovijedaka:

O Vasićevom individualizmu govore činjenice: u Prvi balkanski rat je ušao kao zakleti monarhista, a iz Velikog rata je izašao kao nepokolebljivi republikanac.

Osim u obliku plurala, pomenuti izraz se javlja se i u obliku singulara, i tada kao dopunu ima imeničku frazu u nominativu. Interesantno je napomenuti da se ovaj izraz ne koristi ni u jednom registru analiziranog materijala na engleskom jeziku.

Izraz *govoriti u prilog kome/čemu* (engl. to speak (up) for sb or sth) iako se javlja u nekoliko registara, često u kombinaciji sa imenicom činjenica (*govori u prilog činjenici, u prilog tome govori i činjenica*), najtipičniji je za tekstove o ekonomiji i tekstove o tehnologiji, dok se u sportskim tekstovima pisanim na dva jezika ne javlja:

Više kamatne stope na dinarsku u odnosu na deviznu štednju (na koju su kamatne stope bliske nuli), niska i stabilna inflacija, postignuta i očuvana relativna stabilnost dinara prema evru u proteklih pet godina, kao i činjenica da se prihod na dinarsku štednju ne oporezuje za razliku od prihoda na štednju u devizama, koji se oporezuje po stopi od 15 odsto, govore u prilog većoj isplativosti štednje u domaćoj valuti, ističu iz NBS.

Pored gore pomenutih, međustilski su još i sljedeći spojevi: *govoriti bez rukavica, govoriti na način, mnogo govori, govoriti u ime, govoriti dobro/loše, govoriti samo za sebe.*

Izraz *govoriti bez rukavica* ili *govoriti grubo, bezobzirno* (engl. without gloves, without mittens, with the gloves off)¹¹ registrovan je u tekstovima o politici:

"Treći nivo razgovora je globalni problem sa terorizmom i naravno tema je bila i odnos sa Rusijom", rekao je Vučić i dodao da je bio veoma otvoren, govorio "bez rukavica".

U tekstovima o sportu javlja se u nešto izmjenjenom sintaksičkom obliku, ali mu značenje ostaje nepromjenjeno (*ne govoriti u rukavicama*):

RATOMIR Dujković (24. februar 1946, Borovo), nikada nije govorio u rukavicama, iako je čitavu karijeru proveo s rukavicama na rukama.

Izraz *mnogo govori* (engl. it speaks volumes, it says a lot, much, etc. about/for sb/sth) ili u nekim registrima *dosta govori* (tekstovi o ekonomiji) osim u tekstovima o ekonomiji, javlja se i u govornom diskursu, a njegovo prisustvo nije zabilježeno u tekstovima o kulturi, tehnologiji i pripovijetkama. Prema broju primjera, i u engleskom jeziku se ovaj izraz vezuje za govorni diskurs:

"Albanski premijer posetio je Srbiju nakon 68 godina, a i imenovanje za premijera jedne osobe koja je tehnokrata, žena, koja se otvoreno izjašnjava kao homoseksualac, mnogo govori o činjenici da li je vlada desnice ili ne", primetila je.

Govoriti u ime (engl. to speak for someone/something, speak on behalf) se javlja gotovo u svim registrima, a najviše u tekstovima o kulturi, dok su tekstovi o ekonomiji lišeni njenog prisustva:

Govorim u ime ekipe, optimisti smo i verujemo da možemo iz Belorusije da se vratimo kao pobednici.

---

¹¹ (Milosavljević 2007: 226)

Napravimo li poređenje sa engleskim jezikom, vidjećemo da se ova fraza i u engleskom koristi u novinskom registru, i to u tekstovima, kulturi i politici, ali i ekonomiji.

Izraz *govoriti dobro/loše* (engleski *speak well (or ill) of*) se vezuje za novinski registar, posebno za političke tekstove. U ostalim registrima se ne koristi.¹² Izrazom *govoriti dobro ili loše* kvalifikuje se namjera koju ima govorno lice:

Ja ću pokušati da Srbiju predstavim u dobrom svetlu, objektivno, ali ću govoriti dobro i o svima u regionu", poručio je Vučić u izjavi novinarima.

*Govoriti samo za sebe*¹³ (engl. *speaks for itself / themselves*¹⁴) odlika je samo tekstova o kulturi, ali i govornog diskursa:

To što nemamo „Utisak nedelje” koji je bio jedna od najvažnijih emisija govori samo za sebe.

Među ovim međustilskim spojevima, ima izraza koji su neutralni ili stilski obojeni. Takav je izraz *govoriti na način*. Spojevi *govoriti na ovakav, takav, taj način* su odlika političkih tekstova, u kome nema otvorenog kvalifikovanja stava govornog lica. U tekstovima o ekonomiji taj izraz egzistira u obliku *govoriti na neodrživ način*, dok recimo u tekstovima o kulturi ima povećan stepen emocionalne obojenosti pa se tako u kombinaciji sa glagolom *govoriti* javljaju prilozima *govoriti na razgaljujući, značajan, fantastičan, neponovljiv i specifičan način*. U tekstovima o sportu i u pripovijetkama nema emocionalnog nijansiranja pa se u ovim registrima javljaju ekstremne odredbe kao što su *sa oduševljenjem* (odlika

---

¹² Ni u analiziranom korpusu engleskog jezika nije zabilježen nijedan primjer upotrebe ove fraze

¹³ Ovaj izraz se javlja i u obliku *govoriti po sebi* i to u tekstovima o kulturi: *Dom Dostojevskog u Moskvi, Kuća-muzej u Trigorskoju, u Psovoovskoj regiji, sa rukopisom autora romana "Evgenije Onjegin", crtežima i autoportretma pesnika, i njegovim poetskim porukama, govore po sebi.*

¹⁴ U engleskom jeziku se ovaj izraz takođe javlja u govornom diskursu.

tekstova o sportu i književnog registra) i *sa puno gorčine* (odlika tekstova o sportu).

Pojedini registri imaju svoje karakteristične izraze sa glagolom *govoriti*, a po tome se posebno izdavaju registar pripovijedaka i govorni.

U tekstovima o sportu se na primjer koriste sljedeći spojevi:

govoriti bez dlake na jeziku (engl. to say what is on one's mind, to speak out, not to mince matters, speak one's mind):

U svom stilu, bez dlake na jeziku, je govorio o mogućim potezima.

nije na meni, nekome da govori/nije moje da govorim (engl. it's not my place to, it's not for me):

Kakav će biti njegov dalji status, nije na meni da govorim, jer postoji klupski pravilnik i u skladu sa tim, Upravni odbor kluba će doneti konačnu odluku - rekao je Buač.

U sportskim tekstovima pisanim na engleskom jeziku ove se fraze ne koriste.

U tekstovima o kulturi javljaju se spojevi *govoriti u nečiju čast/u znak poštovanja prema kome/čemu* (engl. as a mark of respect for sm/sth, in honour of sm/sth, in sm's honour):

Prilikom otvaranja manifestacije 23. aprila, Bori u čast govoriće i Miloš Janković, Zoran Radisaavljević, Dejan Đorđević, Hristo Petreski, Jordan Đorčev, Trajče Kacarov.

Politički tekstovi koriste izraze *govoriti iz zlobe* (engl. out of malice) ili *govoriti iz zluradosti*:

Ako imate državu koju ostavljate u amanet nekome, to pokazuje njene strašne deficite. BiH, tu nema tajne i ja to ne govorim iz zluradosti, već konstatujem

zbog niza propusta i pogrešnih ponašanja i unutrašnjih struktura i međunarodne zajednice, je projekat koji pokazuje strašno puno deficita", rekla je premijerka RS.

govoriti iz tuđih usta (engl. speak through someone else's mouth) :

Ali ono što smo čuli od njega je u potpunosti ponavljanje onoga što Amerikanci godinama iz njegovih ili nećijih drugih usta govore.

Sa druge strane, u književnom izrazu najčešće korištena fraza je *pravo govoreći* i ona se javlja u 21 primjeru analiziranih rečenica. Ostale fraze nisu toliko frekventne, ali čine dio književnog registra i vrijedne su pomena iako se javljaju epizodno, u jednom primjeru osim izraza *ne vrijedi govoriti* (3) *nešto mi govori* (2), *govoriti sebi u bradu* (2). Pojedine fraze iz ovog korpusa stoje u odnosu frazemske sinonimije koja podrazumijeva podudaranje bitnih semantičkih obilježja dvaju ili više frazema različitoga leksičkog sastava (...), a u jeziku nastaju iz potrebe da se konstrukcija s oslabljenom, "izbijedelom" ekspresivnošću zamijeni novom, čija će ekspresivnost biti svježija, jače izražena (Melvinger 1984: 107). Takve su fraze: *govoriti budaleštine* i *govoriti koještarije*, *govoriti u beskraj* i *govoriti u nedogled* :

ne vrijedi govoriti (engl. it's no use/good (doing sth)):

Ali njemu ne vredi govoriti.

ali nešto mi govori (engl. sth tells me that, I have a hunch (that)):

Sačekala sam ga i taj put, šta mi je drugo preostajalo, mada mi je nešto govorilo da ne treba tako.

govoriti u bradu (engl. to mumble in one's beard, to say sth under one's breath):

U rancu, na leđima, nosio je veliku štuku, najveću koju je do tada ulovio. Danilo je koračao za njim, koristeći njegovu prtinu, i nešto sam sebi govorio, u bradu.

govorim ti ja (engl. I tell you/I am telling you¹⁵):

Za tren se okupio silan svet, prosto me bilo, juh!, sramota, šetači, kučkari, trudnice, klinci na biciklama, babe sa sitnom decom (jao, bako, vidi, ribica, Peđa, Jakove, hodite 'vamo da vidite kakvu je čika uhvatio veliku ribicu) i ostali ribolovci, oni zaludni i oni pravi, što odmah stručno komentarišu, pa našta si ga, vidiš, Stevo, govorim ti ja da ovde leži krupan smuč, ovaj je tek izašao iz obdaništa, ma nemoj, uhvati ti većeg i tako, adrenalin radi li radi, od epizodiste ja postanem junak dana.

govoriti kroz nos (engl. to speak through one's nose):

Sledećeg jutra otputovala je u drugi grad, onaj u kojem će naredne dve godine govoriti kroz nos i odbijati sumanutog profesora koji se hvalio da ume da čita unatraske.

govoriti budaleštine/koještarije (engl. to talk daft, talk rubbish¹⁶):

Taj glupak od početka godine govori razne budalaštine i najbolje je ne obraćati pažnju na to."

govoriti u beskraj/u nedogled (engl. to talk endlessly, to talk till/until one is blue in the face):

Mogao sam u beskraj govoriti: f, s, m, p, č, ć, a, e, r niko me ne bi razumeo.

lijepo sam govorio (engl. told you so):

Lepo sam govorio Gavri da hoću da budem poslastičar, da radim sa Stoletom, ali ne, on zapeo za studije... I eto mu sad..."

govoriti iza leđa (engl. talk behind someone's back):

---

¹⁵ U engleskom jeziku ovaj izraz se javlja u pripovijetkama i govornom diskursu

¹⁶ U engleskom jeziku se takođe javlja u književnom registru

Iza leđa su mi govorili da sam šlihtara, nisam se na to obazirala, ni onda, a danas još manje.

govoriti kao navijen (engl. to talk one's head off, to talk the hind leg off a donkey, to talk for England):

Počeo je da govori kao navijen.

govoriti prvom prilikom/kad uhvatim prvu priliku (engl. speak about something when seize the first opportunity):

I o tome ću vam govoriti, kad uhvatim priliku, o toj začuđenosti, i o očima.

govoriti tek onako (engl. to say something for the sake of saying something):

Nadam se da to ne govorite tek onako – uzvratilo mi je gospodin sredovečni profesor filozofije, stručnjak za smrt iz Amsterdama, grada o kojem imam samo banalnu televizijsku predstavu.

Poput književnog jezika, i razgovorni jezik pokazuje sklonost ka upotrebi njemu svojstvenih ustaljenih izraza sa glagolom *govoriti*. Ubjedljivo najčešće korišten je izraz (*a*) *da ne govorimo*, koji se javlja u 20 analiziranih primjera, od čega u 15 primjera egzistira bez veznika *a*. Spojevi *govoriti napamet*, *govoriti za sebe*, *govoriti neistinu*, *govoriti na osnovu*, *govoriti iz ugla*, *govoriti mrtav hladan*, *govoriti u nečiju korist*, *govoriti imenom i prezimenom* se javljaju u samo po jednom primjeru. Ostali spojevi *govoriti iz srca*, *govori za sebe*, *govoriti u lice* se javljaju dva puta u analiziranom registru. U nastavku dajemo pregled izraza koji obilježavaju govorni diskurs i njihove prevodne ekvivalente:

govoriti šta misliš (engl. speak your mind):

To je osvrt na njegov lik, pre svega on je jako iskren i govori ono što misli, nema te stvari koja može da ga pokoleba u tome da bude dobar i da u svemu nalazi dobru stranu.

govoriti napamet (engl. to talk through one's hat, speak off the cuff):

Ne mogu da govorim o preciznom terminu, ali kao što znate, ja nikada ne govorim napamet.

govori za sebe (engl. speak for yourself):

Ali, tu je uvek najbolje prepustiti da rezultati rada govore sami za sebe - kaže Jevtić, ističući da ima još puno toga da se uradi.

govoriti pravo u lice (engl. to say/tell something (right) to someone's face):

Pozicija poslanika nije degradirajuća, ali kad se setim Dragojevića kao pankera, kao čoveka koji je devedesetih otresito, često i bezobrazno znao ljudima da govori u lice, izgleda mi kao da su divljeg vepra ukrotili i stavili u taj skupštinski kavez.

govoriti iz srca, iz duše (engl. speak from the bottom of my heart):

Hteo sam da govorim iz srca, iz duše, i da to sugovornici i vernici obe Crkve prepoznaju.

stati iza onoga što se govori imenom i prezimenom (engl. talk the talk and walk the walk):

Onda smo mi prezenteri rešili da bacimo te papire, podignemo pogled i stanemo iza toga što govorimo imenom i prezimenom.

govoriti mrtav hladan (engl. say calmly, flatly):

Evo gledamo se u oči i to Vam mrtav-hladan govorim, a to sam govorio i na Glavnom odboru naše stranke.

govoriti iz (političkog) ugla, sa stanovišta (engl. speak from a (political) point of view):

Govorim iz političkog ugla, jer Srbija poštuje u potpunosti teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

Neki od ovih ustaljenih obrazaca kao što su na primjer: slika govori više od riječi (engl. a picture is worth a thousand words) i lako je govoriti, a mnogo teže

učiniti iz tekstova o ekonomiji (engl. *easier said than done*), *govoreći o drugom, govorimo o sebi i mrtva usta ne govore* (engl. *dead men tell no tales*) iz tekstova o kulturi, *govoriti hop prije nego skočiti*, (engl. *never say "whoopee" before you jump*) i *piši kao što govoriš, čitaj kao što je napisano* iz tekstova o politici (engl. *write as you speak and read as it is written*), imaju gnomski karakter.

Jedan dio izraza sa komunikativnim glagolom *govoriti* javlja se isključivo u obliku glagolskog priloga sadašnjeg i to najčešće u tekstovima o kulturi (*govoreći iskreno, govoreći metaforički, govoreći uslovno*), u pripovijetkama (dominira *pravo govoreći*, a ostali koji se koriste su: *iskreno govoreći, natenane, nepristrasno, jednostavno, među nama govoreći*) i u govornom diskursu (*iskreno/ načelno/ uprošćeno, tehnički/ pošteno/ isključivo govoreći*). U govornom diskursu zabilježen je i izraz sa imenicom *istinu govoreći*. Od pomenutih izraza jedino je izraz *iskreno govoreći* međustilski.

Pojedini registri u oba jezika su osjetljivi na određene ustaljene izraze pa tako na primjer u novinskom registru u tekstovima o ekonomiji u oba jezika se koristi fraza *mnogo govori* (engl. *speak volumes*) i fraza *a i da ne govorimo* (engl. *not to say*).

Izraz *mnogo govori* u engleskom je najfrekventniji izraz koji se koristi u tekstovima u ekonomiji, dok se u srpskom jeziku javlja sa svega dva primjera. Isti je slučaj sa izrazom *a da ne govorimo*, koji je najfrekventniji izraz u tekstovima o ekonomiji pisanim na engleskom jeziku, dok se u istom stilu novinskog registra u srpskom javlja sa samo jednim primjerom.¹⁷

Tekstovi o kulturi i tehnologiji nemaju nijednu zajedničku frazu, dok se u tekstovima o politici u oba jezika koristi izraz *govori mnogo* (engl. *speak*

---

¹⁷ Izraz *a da ne govorimo* ima daleko veći broj primjera od izraza *mnogo govori*. Od ukupnih 37, najviše je primjera u tekstovima u kulturi.

volumes). Isti izraz se u oba jezika koristi u tekstovima u sportu, a pored njega koristi se i izraz *govoriti za sebe* (engl. speaks for itself).

U oba jezika pripovijetke dijele najveći broj istih ili semantički sličnih fraza pa se tako u oba jezika u književnom registru upotrebljavaju fraze *a i da ne govorimo* (engl. not to say), *govorim ti ja* (engl. I tell you /I am telling you), *govoriti istinu* (engl. to tell the truth), *govoriti budaleštine, koještarije* (engl. talk rubbish, talk nonsense). U razgovornom diskursu u oba jezika javlja se fraza *a i da ne govorimo* (engl. not to say). U istom diskursu u oba jezika česta je upotreba fraza sa glagolskim prilogom sadašnjim, ali se u srpskom jeziku koristi veći broj priloških varijacija (generalno, pošteno, načelno, uprošteno, tehnički, isključivo), dok u engleskom dominiraju uglavnom dvije *broadly speaking* (načelno govoreći) i *roughly speaking* (ugrubo govoreći). Analizom izraza sa glagolom *govoriti* izdvojeno je nekoliko semantičkih polja, a najviše izraza sa glagolom *govoriti* pripada polju direktnosti i moralnosti:

a) direktnost:

govoriti bez dlake, govoriti u bradu, govoriti iza ledja, govoriti u lice, govoriti za sebe, govoriti u rukavicama;

b) moralnost:

govoriti dobro, govoriti loše, govoriti pošteno, govoriti laži, govoriti neistinu, nije moje da govorim, govoriti iz tuđih usta

c) emocionalnost:

govoriti sa oduševljenjem, govoriti sa gorčinom, govoriti mrtav hladan,

d) preciznost:

govoriti napamet

e) racionalnost:

govoriti budalaštine

f) samostalnost:

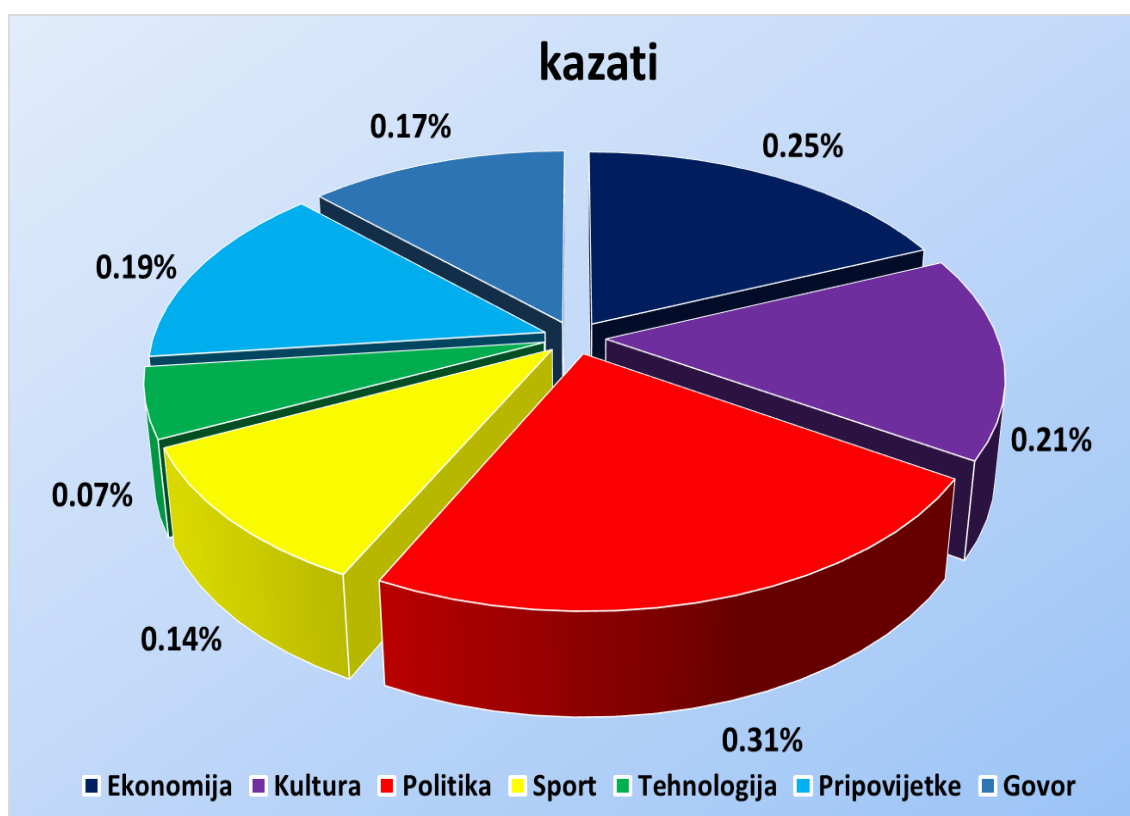
govoriti samo za sebe

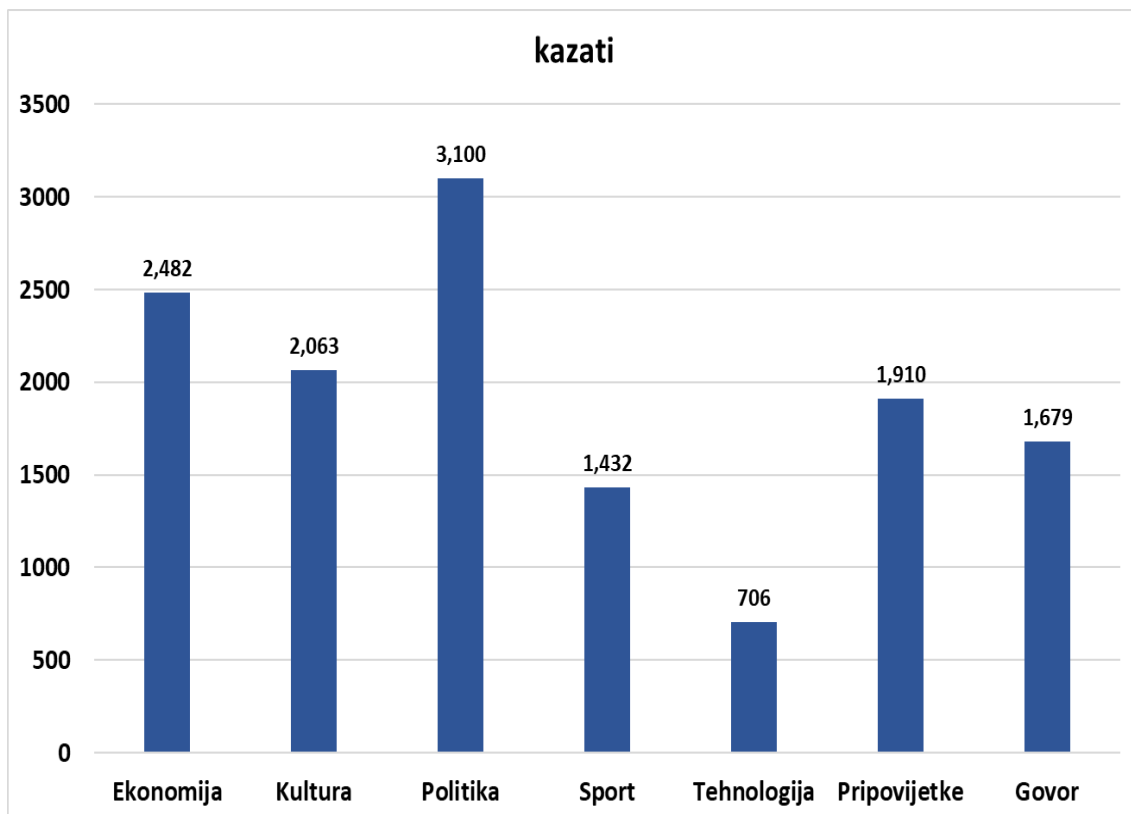
4.2 Komunikativni glagol *kazati*

Glagol *kazati* je veoma rasprostranjen komunikativni glagol. "Kao dvovidski glagol *kazati* razvija svoju semantiku u dva pravca – govoriti pa je blizak prototipičnom glagolu govorenja, i usmeno saopštiti, reći, što ga čini bliskim glagolu reći" (Štrbac 2011: 46).

Najveći broj primjera ovog glagola je pronađen u korpusu politike, zatim u ekonomiji, kulturi i pripovijetkama. Gotovo podjednako se koristi u govoru i sportu, dok je najrjeđa upotreba ovog glagola zabilježena u korpusu tehnologije.

Tabela 44 Distribucija glagola *govoriti* u pisanom i govornom diskursu

Najdominantnije glagolsko vrijeme u kojem se javlja glagol *kazati* u svim korpusima je prezent. U odnosu na oblik prezenta, oblik perfekta se rjeđe koristi.

Glagol *kazati* se rijetko javlja u formi imperativa. Registrovani primjeri imperativa odnose se na korpus govora, gdje se javlja prohibitiv sa defektnim glagolom *nemoj* (Piper, Klajn 2013: 182):

Jedan moj pacijent mi je posle duge psihoterapije ovako rekao: 'Vi se, doktore, zaista mnogo trudite, ali ja ne mogu da se promenim.' Nemojte to da kažete nikako!

Tabela 45 Lični i nelični glagolski oblici glagola *kazati*

		Kazati							
		Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor	
Lični glagolski oblici	Vremena	Prezent	2172	1842	2552	1207	527	1667	1539
		Perfekta	310	221	522	217	178	179	23
		Krnji perfekta	-	2	-	-	-	-	-
		Pluskvamperfekta	-	-	-	-	-	-	-
		Aorist	-	1	-	-	-	1	-
		Imperfekta	-	-	-	-	-	-	-
	Način	Futur I	-	2	17	4	-	17	15
		Imperativ	-	1	3	2	-	1	27
		Potencijal	-	1	2	2	-	24	17
Nelični glagolski oblici		Futur II	-	-	-	-	-	-	
		Infinitiv	-	5	4	-	-	21	4
		Glagolski prilog sadašnji	-	-	-	-	-	-	-
		Glagolski prilog prošli	-	-	-	-	1	-	

Analizom korpusa utvrđeno je da je najfrekventnije značenje glagola *kazati* *usmeno saopštiti, reći, ispričati, ispričati, ispričati* (Rečnik srpskoga jezika 2011: 500).

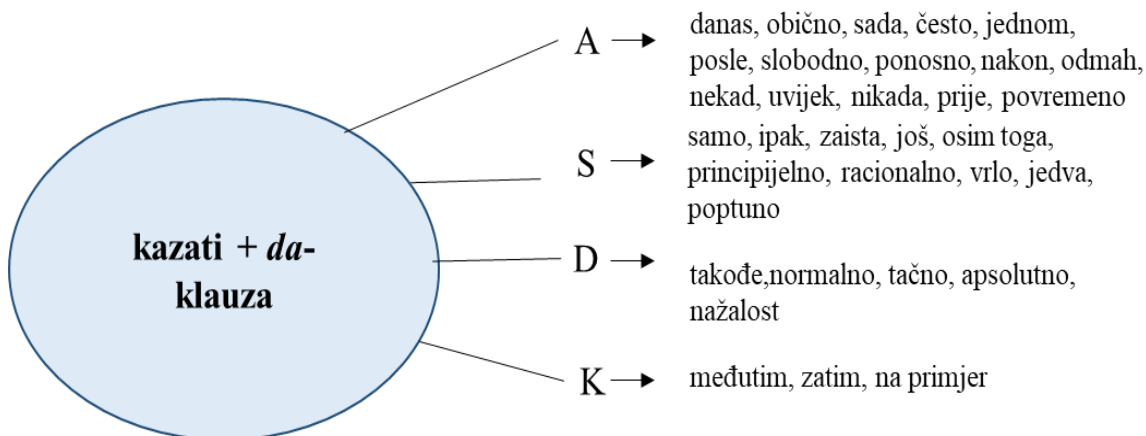
Za razliku od glagola *govoriti* i *pričati* iza kojih uglavnom dolaze prijedložko padežne konstrukcije, iza glagola *kazati* u svim korpusima dolazi rečenični dodatak *da*-rečenica. Po ovome je glagol *kazati* najbliži glagolu *say* u engleskom jeziku, s obzirom na to da je i kod njega takođe najfrekventnija komplementacija *that*-klauzom. Najveći broj primjera sa *da*-rečenicama je pronađen u tekstovima o politici, govornom diskursu i u registru pripovijedaka:

Luka Maksimović, poznatiji po pseudonimu Beli Preletačević, kazao je da će na prestoničkim izborima takođe nastupiti sam i da neće praviti dogovore sa inicijativom "Ne da(vi)mo Beograd".

U ovakvom obliku date glagole možemo posmatrati kao svojevrsne metajezičke modifikatore, tj. kao sredstva koja služe za modifikaciju govornog postupka koja se na modalno-semantičkom planu iskaza realizuje na jedinstven

način i to kao odnos govornika prema informaciji koju sadrži propozicija ili u smislu njene verodostojnosti, nedvosmislenosti, ubedljivosti, jasnosti, umesnosti i sl. (Ristić 2006:15).

Iako adverbijali rijetko prate ovaj rečenični dodatak ipak je moguće izdvojiti adverbijale karakteristične za *da*-klauzu.

Slika 6 Adverbijali koji se javljaju uz glagol *kazati* kada ga prati *da*-klauza

Najveći broj adverbijala registrovan je u govornom diskursu, a kao karakteristične adverbijale za ovaj korpus koji prate gorepomenutu komplementacijom možemo izdvojiti konjunkt *međutim*, adjunkte položaja u vremenu *sada* i *odmah* i načinski adjunkt *slobodno*:

U osnovi, mogu slobodno da kažem da nas je muzika spojila na početku, a zatim i sve drugo. (primjer za govor)

Osim za govor, načinski disjunkt *slobodno* je takođe karakterističan i za tekstove o kulturi, dok se konjunkt *međutim* isto tako često javlja u korpusu politike:

Međutim, kaže da u srpskoj javnosti i medijima postoji i drugačiji diskurs, koji potiče iz 99.

Disjunkt *takođe* je nešto manje frekventan od gore navedenih adjunkta i izdvaja se kao karakteristika korpusa ekonomije i tehnologije:

Takođe kaže da ne želi javnu polemiku sa bivšim ministrom, ali da je njena obaveza bila da, kako kaže, o svemu obavesti tužilaštvo koje će, kako navodi samo odlučiti da li ima elemenata za podizanje krivičnih prijava.

Adjunkti neodređene frekvencije *obično, često, nekad, uvijek, nikad, povremeno*, položaja u vremenu *danas* i adjunkti vremenskih relacija *poslije, nakon, prije* su sljedeći po frekventnosti i skoro se u podjednakom broju javljaju u svim korpusima. Od adjunkta određene frekvencije, zabilježen je samo adjunkt *jednom* i to u korpusu pripovijedaka:

Obično kažem da su mnoge moje priče autobiografske, ali, strogo uzev, nemaju nikakve veze sa mnom.

Kada je u pitanju *da*-rečenični dodatak, vrlo je važno istaći da se u analiziranom korpusu u velikom broju primjera javlja u kombinaciji sa uvodnim izrazom *kažu* koji ima modalno značenje izvora informacija (Piper, Klajn 2013: 315). Ova pojava je tipična za tekstove o ekonomiji, govorni diskurs i književni registrar:

Kažu da ujednačeni cenovnici sportske opreme potvrđuju da su cene dogovorene i da konkurencije u tom poslu nema.

U govornom diskursu se u okviru *da*- rečenice, koja je dodatak uvodnom izrazu *kažu*, javljaju izreke:

Kažu da se suprotnosti privlače, a u našem slučaju to je zaista tako.

U tekstovima o ekonomiji vrlo često *da*-klauzi prethodi prijedloški objekat za N_{Ak} u strukturi *kazati* + za N_{Ak} + *da*-klauza:

Ilija Džikić iz Udruženja kombi prevoznika kaže, za "Novosti", da je pronađen model koji im omogućava da i dalje posluju.

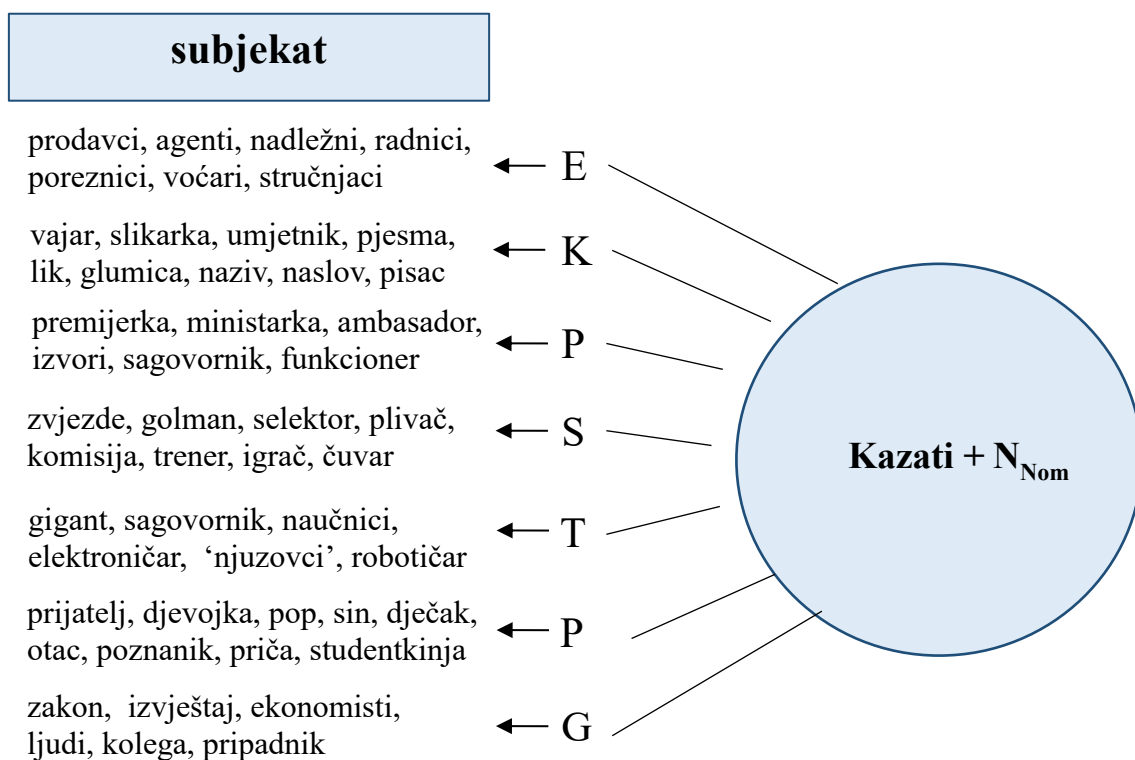
dok je za kulturu karakteristična struktura *kazati* + N_{Dat} + *da*-klauza:

Neko mora da dođe i kaže ljudima da imaju podršku jer su Rusi tako jaki i imaju moćno oružje, te mogu potpuno da unište tu zemlju.

Kada govorimo o rekciji, glagol *kazati* sa ovim značenjem najveću sklonost pokazuje prema nominativu, koja je ujedno sljedeća frekventna kombinacija u našim korpusima. Nominativ u funkciji subjekta se permutuje u strukturi *kazati* + N_{Nom}:

Bilo bi dobro da neki put dođeš, ovde je lepo, mirno je i zeleno, može da se radi, vidi se Dunav, kaže moj po sili Boga otac posle dugog obostranog ćutanja.

Funkciju permutovanog subjekta u najvećem broju primjera vrše vlastite imenice i lične zamjenice. Nešto manje brojne u ovoj funkciji su brojive imenice, a najkarakterističnije za pojedine korpusu su prikazane ispod.

Slika 7 Imenice u funkciji permutovanog subjekta u analiziranom korpusu

Kada se javlja sa ovom komplementacijom, glagol *kazati* se ne modifikuje često adverbijalima, a najveći broj modifikacija je pronađen u književnom

registru. Najfrekventniji adverbijal koji modifikuje glagol *kazati* u pomenutoj komplementaciji je adjunkt stalne/univerzalne frekvencije *uvijek*. U književnom registru se uz ovu komplementaciju javljaju i načinski adjunkti: *ratoborno, uoređeno, glasno, tiho, nepovezano, oldtajmerski, začuđeno, zadihano*:

Ne zanima me, kažem uvek kad on počne sa svojom tiradom, a Višnja zvana Jabuka ćuti.

Od ostalih padeža koji se u većem broju javljaju kao dopuna glagolu *kazati* su besprijedložki akuzativ i dativ. Akuzativ je najbrojniji u tekstovima o kulturi:

“Razlog zašto sam došla da kažem nešto jeste ovaj papir, novinski isečak koji čuвам dugo, i čuvaću ga do kraja svog života.

dok je najviše primjera dopune u dativu pronađeno u govornom diskursu i književnom registru:

Sve ono što ne mogu da kažu Tačiju, rekli su Bojanu Pajtiću.

U tekstovima o kulturi i u nešto manjem broju u korpusu govora je dopuna sa besprijedložkim akuzativom često praćena objekatskim o lokativom u modelu *kazati + N_{Ak} + o N_{Lok}*:

Kroz hroniku moje porodice želela sam da kažem nešto o zemlji u kojoj su ljudi žrtve istorije i njenih tokova.

S druge strane, u tekstovima o politici i kulturi uz besprijedložki akuzativ, glagol *kazati* ima za dopunu instrumental propratne okolnosti i javlja se u strukturi *kazati + N_{Ak} + s N_{Instr}*:

Presrećan sam, taj film je kao lutrija koja se jednom dešava u životu - scenario je pisan za mene, kažem to s velikom skromnošću, i vrlo sam zahvalan Predragu Jakšiću.

Dopuna glagola *kazati* s provodničkim instrumentalom je nešto manje frekventna, a najviše pronađenih primjera je zabilježeno u pripovijetkama, sportu i kulturi. Osnovni model pomenute dopune je *kazati* + N_{Instr.}:

Mi smo strahovito mnogo vremena izgubili u prepucavanjima, koja nisu imala veze sa umetnošću i sa željom da se nešto kaže filmskim jezikom.

Ono što je posebno karakteristično za glagol *kazati* jeste da se u svim korpusima vrlo često javlja u okviru nezavisne klauze *kako kaže/kažu* koja se parentetički umeće u rečeničnu strukturu. Najveći broj glagola *kazati* u parentezi je pronađen u tekstovima o politici i govornom diskursu:¹⁸

Majstorović je pozvao vladu da iskoristi trenutak za resetovanje poverenja koje je bilo okrnjeno zbog, kako je kazao, dugotrajnosti procesa ali i mnogobrojnosti učesnika.

Neznatan broj primjera glagola *kazati* u značenju *pripisati kome kakvo svojstvo i sl.* (Petrović, Dudić 1989: 45) zabilježen je u tekstovima o sportu, gdje je i najviše primjera glagola *kazati* sa ovim značenjem. U tekstovima o kulturi i govornom diskursu registrovano je svega nekoliko primjera. U ovom značenju, glagol *kazati* zahtijeva strukturu za N_{AK} + *kazati*+ *da*-klauza:

Fudbalski klub „Mladost“ Lučani u pripremni period ušao sa okosnicom tima iz prošle sezone, ali doveli su i pojačanja u svoje redove, za koje kažu da su im za pojedine pozicije neophodni.

Za razliku od glagola *govoriti* i *pričati*, glagoli *kazati* i *reći* se često javljaju kao dio upravnog govora. U pojedinim korpusima kao što su korpus ekonomije, pripovijedaka, sporta i kulture upravni govor se realizuje u prezentu, u najvećem broju primjera. U korpusu politike, upravni govor se realizuje u perfektu, dok u prezentu prevladava *da*-rečenica. Analiza korpusa

---

¹⁸ O umetanju nezavisne klauzete vidjeti Piper, Klajn 2013: 238

pokazuje da je za glagol *kazati* kao uvodni glagol u upravnom govoru u svim korpusima osim u govornom diskursu i književnom registru karakteristična finalna pozicija:

"To je humanitarno, civilizacijsko ali i političko pitanje koje se sigurno neće rešavati ovakvim stavovima zvaničnika Republike Hrvatske", kazao je Ođalović.

Iako je u tekstovima o politici inicijalna pozicija daleko manje zastupljena od finalne, za ovu poziciju je u navedenom korpusu karakteristično da u većini primjera uvodna klauza sa glagolom *kazati* počinje prijedloškom sintagmom *na pitanje*:

Na pitanje, čega se plašio, kaže: "Ođgovora SNS.

Najdominantnija pozicija uvodnog glagola *kazati* u govoru je inicijalna:

Onda mu kažem: Vidi, to mora i njen čukununuk da razume.

U književnom registru, pozicija glagola *kazati* je zavisna od vremena u kome dolazi do realizacije upravnog govora pa tako kada se nađe u obliku perfekta zahtijeva inicijalnu, a u obliku prezenta medijalnu poziciju:

„Svi bi rekli”, kazao je mladić, „da je upravo profesor opaki desničar koji se zalaže za zabranu slobode govora.

Medijalna pozicija u ostalim korpusima nije frekventna, a nijedan primjer medijalne pozicije nije pronađen u korpusu sporta.

U tekstovima o tehnologiji uvodni glagol *kazati* se u istoj rečenici može pojaviti u dvije pozicije, u inicijalnoj i finalnoj:

Ne shvataju da dolazi vreme kad će mnogi od nas da kažu - dosta mi je da budem tretirana kao proizvod - kaže ona.

Najfrekventnija dopuna glagola *kazati* u upravnom govoru je imenička sintagma u nominativu, u strukturi *kazati* + N_{Nom}:

Možda vam je najveći raspon pažnje 15 minuta, a to je tužno – kaže profesor Rozen.

Nešto manje frekventna je dopuna *kazati*+ N_{Dat} + N_{Nom}. Najveći broj primjera ove dopune uvodnom glagolu *kazati* je pronađen u tekstovima o politici, tehnologiji i pripovijetkama:

Ne možete nekome zabraniti da ne misli svojom glavom i ne vidi svojim očima - kaže nam Glišić.

Iza nje slijedi struktura *kazati* + N_{Ak}+ N_{Nom}, koja je najbrojnija u tekstovima o sportu, politici i kulturi, gdje funkciju prijedloškog (netipičnog) objekta vrši imenička sintagma u akuzativu (Antonić 2005: 202):

U kontaktu smo sa evroligaškim klubovima, pokušavamo da dobijemo neke igrače za drugu utakmicu sa Gruzijom u ponedjeljak - kaže za "Novosti" Jovica Antičić, pomoćni trener nacionalnog tima.

Vrlo frekventna dopuna glagola *kazati* kao dijela uvodne klauze u tekstovima o politici i tehnologiji je struktura *kazati* + u N_{Lok}, u kojoj funkciju prijedloškog objekta vrši adverbijalni lokativ:

Panoramske fotografije Velikog kanjona biće dostupne za nekoliko meseci kada svi snimci budu prikupljeni i povezani, kažu u Google-u.

Imenička sintagma u dativu je česta u tekstovima o sportu, pripovijetkama i kulturi i to u obliku *kazati* + N_{Dat}:

Glavni junak kaže glavnoj junakinji: "Da imam više života, sigurno bih jedan proveo sa tobom."

Za književni registar je karakteristično da se uvodni glagol *kazati* u finalnoj i inicijalnoj poziciji javlja bez objekta u strukturi *kazati* + Θ . Ova struktura se javlja i u ostalim korpusima i to najčešće u inicijalnoj, ali ne tako često kao u registru pripovijedaka:

„Žao mi je što je ovako nesretan”, kaže.

Najviše različitih dopuna uvodni glagol *kazati* ostvaruje u tekstovima o politici. Kao dopuna glagolu *kazati* u funkciji prijedloškog objekta ovdje se javlja akuzativ propratne okolnosti u modelu *kazati* + kroz N_{AK} + N_{Nom} , a funkciju imeničke sintagme u prijedloškom objektu vrši imenica *osmijeh*:

Ali teško će me dostići - kaže kroz smeh Matić, koji je i juče, na Svetog Prokopija, bio s narodom na vašaru u Koceljevi.

Akuzativ propratne okolnosti u funkciji prijedloškog objekta takođe se često javlja u korpusu sporta, gdje traži strukturu *kazati* + N_{Nom} + N_{AK} :

Mlad sam još, ima vremena za mene - kaže Matić kroz širok osmeh, uz podatak da se na 47-godišnjoj listi izbora kapitena izjednačio sa tri pehara sa Predragom Mijatovićem.

U korpusu sporta se pored akuzativa propratne okolnosti, skoro podjednako javlja i instrumental propratne okolnosti i to okolnosti koja se vezuje za agens tokom vršenja radnje (Antonić 2005: 259). Imenička sintagma se permutuje pa struktura dobija sljedeći raspored elemenata sa $N_{Instr.}$ + *kazati* + N_{Nom} :

Neću da lažem, kod ona dva promašena penala mi je ruka zadrhtala, spremam se na šut, ljudi zvižde, stvarno čudan osećaj, ali nisam namerno promašio - sa osmehom kaže Luka.

Upitne rečenice sa glagolom *kazati* su česta pojava u govornom diskursu, a samo za nijansu rjeđa u književnom registru. U ostalim korpusima su jako rijetke, tako je na primjer u tekstovima o ekonomiji pronađen samo jedan primjer upitne rečenice.

Prema stepenu opštosti, najfrekventnija su ona pitanja koja Piper i Klajn zovu “posebna pitanja” (2013: 418). Ova pitanja se kod glagola *kazati* najčešće izriču pomoću zamjениčkih pitanja *šta*:

Šta možete da nam kažete o tkaninama i materijalima koji se koriste u Conscious Exclusive?

Najčešće se glagol *kazati* u ovoj vrsti pitanja javlja bez dopune, odnosno u strukturi *kazati* + Θ :

Taj stariji čovek, šta on kaže?

U nešto manjem broju primjera, kao dodatak glagolu *kazati* u posebnim pitanjima sa zamjениčkom riječi *što* javlja se imenička sintagma u nominativu:

Može li sve dakaže neko ko sve krije i od samog sebe?

Znatno rjeđe se u ovoj vrsti pitanja koristi zamjениčka riječ *ko* i to samo u književnom registru:

Upitala je: Ko to kaže?

Minimalna izborna pitanja su nešto manje frekventna, a od toga su najbrojnija u korpusu govora. U najvećem broju pronađenih primjera ova pitanja izražavaju se glagolom *htjeti* dok se glagol *kazati* javlja u obliku *da* + prezent (Piper, Klan 2013:420)

„Hoćete dakažete“, upitao je Radovan, „da ste se potpuno posvetili izučavanju Bernhardovih dela?“

Upitne rečenice koje počinju upitnom riječom *da li* su vrlo rijetke. Samo jedan primjer je zabilježen u pripovijetkama, dok je nešto više primjera pronađeno u govornom diskursu:

Da li vama premijer više kaže, nego štokaže nama?

Samo u pripovijetkama su pronađena negativna retorička pitanja:

M-da, zaista, ostaje li posle svađe bilo šta da se kaže?

Prema broju primjera odrične rečenice sa glagolom *kazati* su nešto brojnije u odnosu na upitne. Najveći broj odričnih rečenica je pronađen u književnom registru, a zatim u govornom diskursu, dok u korpusu tehnologije nije pronađen nijedan primjer ovih rečenica.

Najfrekventniji tip odrične rečenice je izjavno-odrična rečenica, a najčešća dopuna glagolu *kazati* u ovim rečenicama je *da*-rečenica (Piper 2005:967):

Ne kažem da je to uslov za formiranje ZSO, ali ipak se mnogo kasnilo do sada.

Samo u književnom registru se javlja upitno odrične rečenice sa rječcom *zar*:

Bio sam pošao na dopunski čas iz fizike, stvarno nije u redu da o tom predmetu ništa ne znam, imao sam dobru volju da nešto naučim, ali, zar sama fizičarka ne kaže da se slobodnom voljom ne može gotovo ništa učiniti, stao sam pred izlog i narednih sat vremena se nisam pomerio.

Pojava višestruke negacije zabilježena je u korpusu ekonomije. Ova pojava označava da se u istoj rečenici javljaju dvije odrične zamjenice i odrični oblik glagola *kazati* (Piper 2005: 972):

On je rekao da svake godine imamo istu priču i da kada su dobre cene niko ništa ne kaže, a kada su loše, onda je kriva država.

Najfrekventniji veznik u svim korpusima je veznik *da* koji uvodi izričnu rečenicu i koja ima funkciju rečeničnog dodatka glagolu *kazati*:

Kazao je da je posetio i dve fabrike kazahstanske odbrambene industrije u kojima je moglo da se vidi kako dobro funkcioniše saradnja sa stranim firmama.

Mnogo manje zastupljen je koordinator *i* koji se upotrebljava češće u koordinaciji zavisne *da*-rečenice i glagola *kazati* nego što izražava parataksu (Klajn, 2005: 237):

Vučić je kazao i da se na prijemu čak četiri puta rukovao sa Trampom, sa kojim je, čini mu se, duže od drugih imao prilike da razgovara.

Ovaj veznik rjeđe povezuje predikacijske dijelove, a najveći broj primjera složenog predikata sa dva naporedna glagola je pronađen u književnom registru:

Živela revolucija, kaže devojka i primakne se još malo, tako da joj se celo telo spoji sa Draganovim.

Sljedeći po frekvenciji je adverzativni veznik *ali*, a najveći broj rečenica vezanih veznikom *ali* pronađen u tekstovima o kulturi i sportu:

Kratka priča retko dolazi na liste bestselera, ali pisac kaže da mu to nije ni cilj.

Rečenice u rastavnom (disjunktivnom) odnosu koje se uvode veznikom *ili* su karakteristične za književni registar i govorni diskurs:

Recite – rekla sam, misleći da je nešto zaboravio dakaže ili da me pita.

Kauzalne rečenice sa veznikom *jer* se javljaju u tekstovima o ekonomiji, pripovijetkama i govoru:

A, to ne smem da vam kažem jer bih vam otkrila zanimljivu geografiju svoga srca.

Gradacijski veznik oblika *ne samo ... već* je pronađen samo u korpusu tehnologije:

Oko 40 odsto "twiteraša" tu platformu koristi da bi pratilo informacije koje ih zanimaju, a ne da bi sami pisali poruke, pa je to prava revolucija, jer korisnicima daje veliku moć, ne samo zbog onoga štokažu, već i zbog ljudi do kojih mogu da dođu.

Prilikom formiranja hipotakse¹⁹ glagol *kazati* se najčešće javlja kao dio zavisne *da*-rečenice. U govoru i pripovijetkama najčešća dopuna glagolu *kazati* kao dijelu zavisne *da*-rečenice je atributska klauza sa odnosnom zamjenicom *što*:

Jedan od velikih problema čini mi se da je to, što kod nas ljudi nemaju neku svest o tome da su oni građani i da kao građani imaju prava određena, da građanin nije tu samo da trpi, nego da je tu i dokaže neko svoje mišljenje i da kaže šta on želi i da... Ima puno problema i puno razloga zašto je to tako.

U pripovijetkama se glagol *kazati* javlja kao dio vremenske rečenice sa subordinatorom *kad*, dok se kao dopuna ponovo javlja atributska klauza sa odnosnom zamjenicom *što*:

Dodeš, pitaš me šta ja želim za ručak, i kad ja kažem šta želim ti mi objašnjavaš zašto moja želja nije u redu.

U političkim tekstovima, konstrukcija *da + kaže* ima funkciju imperativa, a dopuna glagolu *kazati* je zavisno upitna klauza:

Vučić: EU da kaže da li je zainteresovana za članstvo Srbije i u kom roku

Ima primjera i glagola *kazati* u apozicijskoj rečenici sa relativizatorom *koji/koja*. Iako su malobrojni, najčešće se javljaju u govornom diskursu i u tekstovima o politici:

Jelisaveta Vasilić, koja kaže da se prema Zakonu o privatizaciji javno dobro, kakvo je mreža telekomunikacija, ne sme privatizovati ili otuđiti.

U političkim tekstovima se glagol *kazati* javlja kao dio ciljne klauze, gdje se premodifikuje aditivnim subjunktom *opet*. Ovdje je riječ je poziciji koja inače nije frekventna:

---

¹⁹ Termin preuzet od Klajna 2005: 237

Dačić im je rekao, tačno im je rekao, i zato opet kažem da oni znaju šta mi sve znamo.

Kao i ostali glagoli komunikacije, glagol *kazati* takođe ima partnerski odnos sa određenim vrstama riječi sa kojima ostvaruje kolokacijske veze.

Prema stepenu zastupljenosti, leksički spojevi sa glagolom *kazati* najmanje su frekventni u novinskom registru, u tekstovima o ekonomiji i tehnologiju, a najviše se koriste u govornom diskursu, i u registru pripovijedaka.

Jedan dio ovih obrazaca je međustilski i javlja se kao što im samo ime kaže u različitim registrima pisanog i u govornom diskursu. Tako se na primjer, spoj *štono kažu* (engl. as they say) javlja u svim registrima pisanog diskursa, sem u tekstovima o politici i ekonomiji²⁰.

Tekstovi o politici i govorni diskurs dijele sljedeće izaze: *nije moje da kažem* (stoje u odnosu 1:1) i *kazati jasno i glasno* (stoje u odnosu 8:3).

Tekstovi o ekonomiji i govorni diskurs dijele izraz *kazati sa sigurnošću* (stoje u odnosu 1:1).

Tekstovi o sportu i govorni diskurs dijele izraze *da tako kažemo* (odnos 1:48), *kazati istinu* i *kazati u lice* (u odnosu 2:1), tekstovi o tehnologiji i govorni diskurs izraz *kazati svoje mišljenje* (u odnosu 1:4), pripovijetke i govorni diskurs izraze *ako mogu tako da kažem* (u odnosu 1:2), i *da tako kažemo* (u odnosu 4:48).

Jedan dio izraza sa glagolom *kazati* javlja se gotovo uvijek u negativnom obliku. Takvi su spojevi:

---

²⁰ Sličnu semantiku imaju i spojevi *kako se danas kaže, kako se to obično/popularno kaže, kako mi to danas kažemo, kako je sada u modi da se kaže*.

nemati bogzna šta kazati o nekome (engl. not to have a civil word to say about), koji je registrovan u pripovijetkama, u dva primjera:

Bio je to jedan od onih časova u kojima se zgusne ceo prethodni život, kada ga vidimo iscela, i zapazimo da o njemu nemamo bog-zna-šta posebno da kažemo.

ne pasti na pamet da se kaže (engl. wouldn't dream of saying), koji je registrovan u politici, u jednom primjeru:

Niti će ovima koji su bili garanti tog sporazuma iz EU pasti na pamet da kažu da su oni krivi kao što brže bolje izdaju saopštenje da smo mi za ovo krivi" rekao je Vučić.

bolje da ne kažem (engl. it's better left unsaid), koji je registrovan u sportu, sa dva primera:

Uh, bolje da ne kažem ništa, inače ću morati da upotrebim neku psovku, iskren je Feldin.

ne kažu bez razloga, koji je registrovan u sportu, sa dva primera:

Ne kažu bez razloga da je forma prolazna, a klasa večna. Dokazao je to Ronaldinjo.

ne kaže se uzalud/ne kažu džabe/slučajno (engl. it is not said in vain). Izraz *ne kaže se slučajno*, sa po jednim primjerom se javlja u tekstovima o kulturi i politici, dok su prve dvije fraze karakteristične za registar pripovijedaka gdje je *ne kaže se uzalud* pronađen u dva primjera, a *ne kaže se džaba* u jednom primjeru:

Ne kažu džabe da igrate onako kako trenirate.

ne kažem kurtoazno (engl. not to say out of courtesy), koji je pronađen u tekstu o kulturi, u jednom primjeru:

Ovo je vrlo značajan festival za autore ovog prostora, a to ne kažem kurtoazno, i čast mi je i zadovoljstvo što sam ovde.

nije potrebno da se kaže (engl. be no need to say), koji je pronađen u jednom primjeru, u tekstu o sportu:

Nije potrebno da Kristijanu i Karimu kažete da treba više da treniraju, oni to i rade.

ne kazati ništa loše (engl. not to speak ill), koji se javlja se u tekstu u politici jedan put, a u govornom diskursu četiri puta:

Ne kažem ništa loše ovaj za Natašu, mislim da je ona i trebalo da ode jer nije imala dovoljno respekta i sluha od tadašnjih ljudi i to ne sme da se ponovi.

ne moći kazati pouzdano (engl. cannot say for sure), koji je pronađen u jednom primjeru, u govornom diskursu:

... Ne mogu da kažem pouzdano...

nemati šta negativno reći (engl. speak ill), koji je pronađen u sportu, sa jednim primjerom:

Nemam šta negativno da kažemo tome.

ne kazati u lice (engl. to say/tell something (right) to someone's face), u našem korpusu nađen u jednom primeru u ovom obliku i to u formi pitanja:

Zašto mi to ne kažu u lice, nego predstavljaju Italiju u najgorem svetlu.

nemam pravo da kažem (engl. not to have the right to say), koji je registrovan u tekstovima o kulturi i sportu i govornom diskursu, sa po jednim primjerom:

U svakom slučaju, publika je ta koja je drži, sala je ispunjena do poslednjeg mesta i ja nemam prava da kažem "dosta je bilo" ...

ne kažem da sam bogomdan (engl. not to say to be God's gift), koji je pronađen jedanput i to u govornom diskursu:

Ne kažem da sam Bogom dan pa imam pravo da odbijam sve živo, ali talenat je i osećaj za meru.

nemati srca da se nešto kaže (engl. not to have the heart to say), pronađe u jednom primjeru u pripovijetkama:

Nisam imao srca da mu kažem da mi je pivo gorko i gadno, nego sam nazdravio čaletu i onda je mene uhvatio taj njegov smeh pa smo se smejali kao dva kretena dok su se keva i tetka lomile oko Ulickanog.

nikada ne kazati ne (engl. never say die), koji je registrovan u jednom primjeru u kulturi:

Smatram da slikarstvo voli bezuslovno, nikada ne kaže ne, što ga čini savremenim - zauvek.

da ne kažem (engl. not to say), registrovan u svim registrima, osim u tekstovima o ekonomiji, sa pojedinim primjerom, osim u govoru, gdje je pronađeno devet primjera:

Bez obzira na finalni meč ja i dalje mislim da smo mi kvalitetom vrlo blizu, da ne kažem isti.

Izraz *da ne kažem* upotrebljava se često kao direktni način objašnjenja eufemizma prethodno upotrebljenog u tekstu sa kojim je u odnosu sinonimije i sa kojim čini cjelinu kao u primjerima *neslavno prošla, da ne kažem propala, neobjašnjivo, nerazumno, da ne kažem glupo, krajnje nediplomatski, da ne kažem nepristojno* :

Znate, ovako nekako ispada da je to pod strahovitim pritiskom javnosti, pre svega sindikata, nakon što je neslavno prošla, da ne kažem propala, ideja o privremenom porezu od 6 odsto na zarade veće od 12 hiljada dinara.

Kada se u ovakvim spojevima glagol *kazati* javlja kao dopuna modalnom glagolu, najčešće glagolima *morati* i *htjeti*, stoji uvijek u konstrukciji da +

prezent, a gotovo nikada u u obliku infinitiva i gotovo nikad u nekom drugom licu već isključivo u prvom licu jednine:

Moram da kažem, ljudi neretko imaju vrlo ružne komentare na račun komunističkog dela Berlina i sveta, što mi se ne dopada jer ne mogu na taj način da generalizujem.

Ronaldo i Mesi su veoma dobri, jasno je to, ali hoću da kažem da bih se borio sa njima za naslov najboljeg.

Jedan dio spojeva sa glagolom *kazati* u govornom diskursu pretvoren je u tzv. markere diskursa čija je funkcija isključivo pragmatička i ne utiče na propoziciono značenje klauze (Biber 2007: 140), već je tu da potpomogne razvoj komunikacije. Oni se kako se to navodi u Sintaksi savremenog srpskog jezika (2005: 1018) javljaju uz iskaze sa asertivnom funkcijom, vezujući različite formalne i sadržinske elemente diskursa u celinu, istovremeno vrše niz uzajamno povezanih markernih, delimitacionih, konektorskih, topikalnih, dijaloških i ostalih funkcija. Pored asertivne funkcije, u našim primjerima izdvojena je i interogativna funkcija, koja je karakteristična za posljednja dva primjera:

da tako kažemo (engl. so to speak/say): Naime, kada je govorio o osećanju sreće on je rekao da ono može da potiče iz najraznovrsnijih oblika osećanja: radovanja, političkog ushita, ljubavnog zanosa, stvaralačkog blaženstva - dakle, sve to može da bude, da tako kažem, zamajac koji pokreće sreću.

hajde da kažemo (engl. let's say): Oni tvrde da u Srbiji nema više od petnaestak klubova, možda u kojim u kojima sportisti zarađuju, hajde da kažem, pristojne plate i honorare, a ima stotine ako ne i hiljade funkcionera koji opslužuju te klubove koji mnogo dobro žive.

pravo da vam kažem (engl. to tell you the truth): Meni, pravo da vam kažem, Srbija izgleda kao poprilično opustošena zemlja, iako – budući da zvanično nije učestvovala u poslednjim ratovima – nije ratovala od 1945.

šta da vam kažem (engl. what can I tell you): - *Jooooj deco moja draga, snage mi treba, šta da vam kažem - uplakana, skrhana bolom obratila nam se Lepa.*

ako mogu tako da kažem (engl. if I may say so): *To svedoči o jednoj vrsti prilično velikog haosa u Olimpijskom komitetu, pravnog haosa ako tako mogu da kažem.*

Pojedini registri imaju svoje karakteristične izraze sa glagolom *kazati* koje ovdje i navodimo. Za ekonomiju su karakteristični: *kazati bez dlake na jeziku* (engl. to say what is on one's mind), *kazati šta i kako* (engl. the way thing are), *kazati na kojoj hoklici hoće sa sjedi* (engl. to sit on the fence), za političke tekstove: *pasti na pamet da kažu* (engl. dream of saying), za kulturu: *nikada ne kazati ne* (engl. never say die), *jedno kaže drugo misli*²¹ (engl. many a one says well that thinks ill), za sport: *kazati pomirljivim tonom* (engl. to say in conciliatory tone), *pogledati u oči i kazati* (engl. to meet someone's eyes and say), za tehnologiju: *kako je sad u modi da se kaže* (engl. as it is popular to say), *kako glasine kažu* (engl. as rumour has it), za pripovijetke: *tek da se nešto kaže* (engl. speak for the sake of saying something), *to se samo tako kaže*, (engl. it's just what people say), *kazati: ne seri* (engl. say: don't speak bullshit), *nemati srca da se kaže* (engl. not to have the heart to say), *kazati u povjerenju* (engl. to tell smone smth in confidence), *dovoljno je kazati* (engl. suffice to say), *nemati bogzna šta kazati o nekome* (engl. not think much of someone), *biti u pravu kad kaže* (engl. be in the right when you say), *ti ćeš da mi kažeš* (engl. look who's talking), *kako ti kažeš* (engl. whatever you say), za govor: *bilo bi pretjerano da se kaže* (engl. I can't go so far as to say), *nije važno šta se kaže, nego ko kaže* (engl. what one says is not what matters, it matters who says), *kazati svoje* (engl. to speak one's piece), *kazati da je nešto pečeno* (engl. say something is baked), *kazati namrtvo ozbiljan* (engl. say flatly), *ne kažem da sam bogomdan* (engl. not say to be God's gift), *baš me briga šta će ko da kaže* (engl. I don't give a fig what people would say), *hajde da kažemo* (engl. let's say), *kazati u*

---

²¹ Ova fraza ima i svoje alternativne oblike u koje su uključeni drugi glagoli komunikacije *jedno misli, a drugo govori*

svoje ime (engl. speak in one's name), *žao mi je što moram da kažem* (engl. I regret to tell you).

Najfrekventnija fraza u govornom diskursu je *da tako kažem*, u kojem se javlja 48 puta i to uglavnom u prvom licu jednine. Frekventne su još i fraze *hajde da kažem* (da kažem) i *moram da kažem*, dok se spojevi *ne kažem da sam bogomdan*, *kazati da je nešto pečeno*, *kazati namrtvo ozbiljan*, *bilo bi pretjerano da se kaže*, *baš me briga šta će ko da kaže*, *kazati u svoje ime*, *žao mi je što moram da kažem* javljaju sa po jednim primjerom.

Kada je u pitanju registar pripovijedaka, spojevi *to se samo tako kaže*, (engl. it's just what people say), *kazati: ne seri* (engl. say: don't speak bullshit), *nemati srca da se kaže* (engl. not to have the heart to say), *kazati u povjerenju* (engl. to tell someone smth in confidence), *nemati bogzna šta kazati o nekome* (engl. not think much of someone), *biti u pravu kad kaže* (engl. be in the right when you say), *ti ćeš da mi kažeš* (engl. look who's talking) pronađeni su samo u jednom primjeru, dok je najčešće korištena fraza *štano kažu*, sa dvanaest primjera.

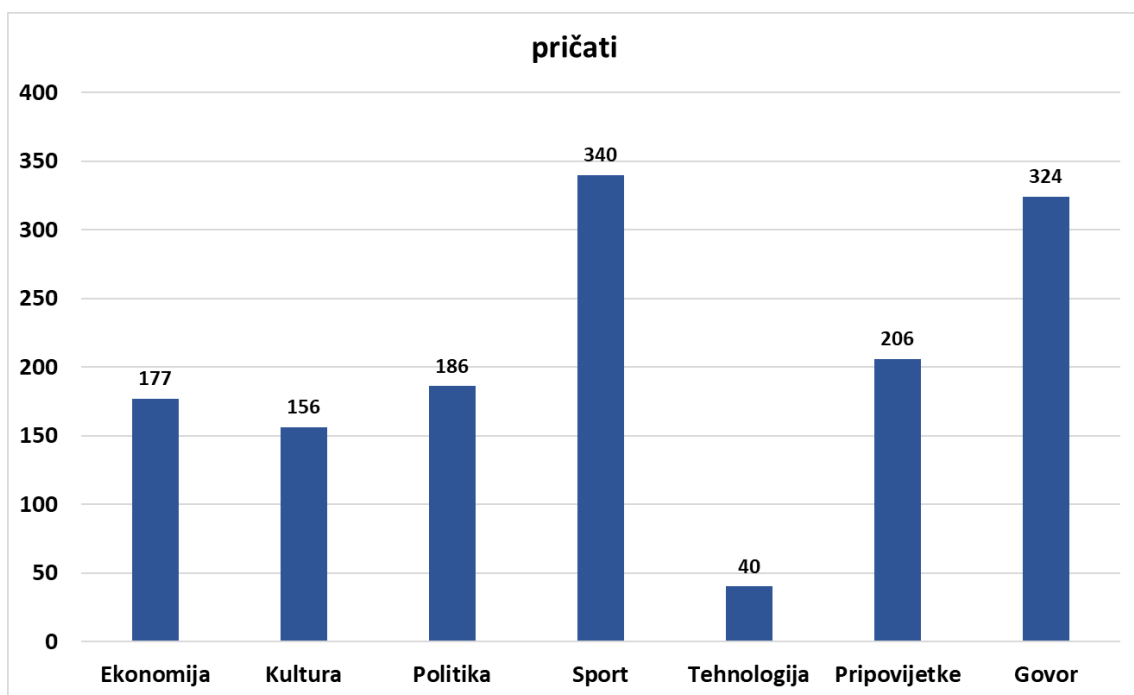
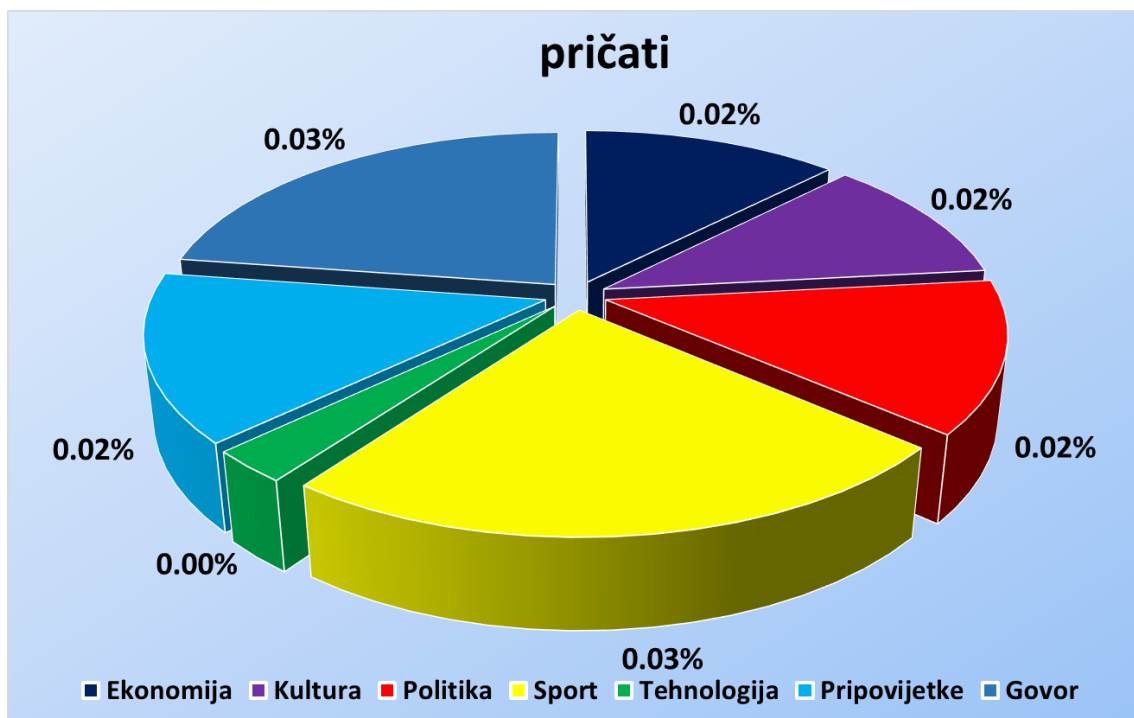
Leksički spojevi sa glagolom *kazati* u najvećem broju primjera pripadaju semantičkom polju direktnosti: *kazati bez dlake na jeziku*, *kazati jasno*, *kazati iskreno i otvoreno*, *kazati u uvijenoj formi*, *kazati bez problema*, *kazati u lice*.

4.3 Komunikativni glagol *pričati*

Definišući glagol *pričati*, Pranjковиć (2007) navodi da je glagol *pričati* semantički srodan glagolu *govoriti*, ali je njegovo značenje više usmereno na ono o čemu se govori, dakle na samu priču nego na čin govorenja. Prema podacima iz korpusa glagol *pričati* se ne upotrebljava toliko često kao neki drugi glagoli iz iste klase. Najviše primjera pronađeno je u korpusu sporta i govora, nešto manje u pripovijetkama, zatim gotovo podjednak broj u tekstovima o politici, ekonomiji i kulturi, a najmanji u tehnologiji.

Tabela 46 Distribucija glagola govoriti u pisanom i govornom diskursu

Kao i kod ostalih tipičnih glagola govorenja, najdominantnije glagolsko vrijeme u kojem se javlja glagol *pričati* u svim korpusima je prezent. U istom

glagolskom vremenu u sportskim tekstovima glagol *pričati* je često uvodni glagol koji čini dio novinskog naslova:

Trebalo bi da zamenim Kondogbija protiv Deportiva - priča Nemanja i dodaje da će reprezentacija biti dobra u Rusiji

Pomenuti glagol se rijetko javlja u potencijalu. U sportskim tekstovima svi pronađeni primjeri potencijala stoje u odričnom obliku:

Ne bih pričao o imenima u ovom trenutku, jer svašta može da se desi, neke stvari se dešavaju iznenada.

Glagol *pričati* se rijetko javlja i u obliku imperativa. U književnom registru je specifičan po tome što se izražava pomoću riječi *neka* (Piper, Klajn, 2013: 182):

Neka priča šta hoće, dao bi carev grad da se uhvati u kolo, ali, šta vredi, kad nije za bolje nego za novinara, niko ga neće...

Tabela 47 Finitni i nefinitni oblici glagola *pričati*

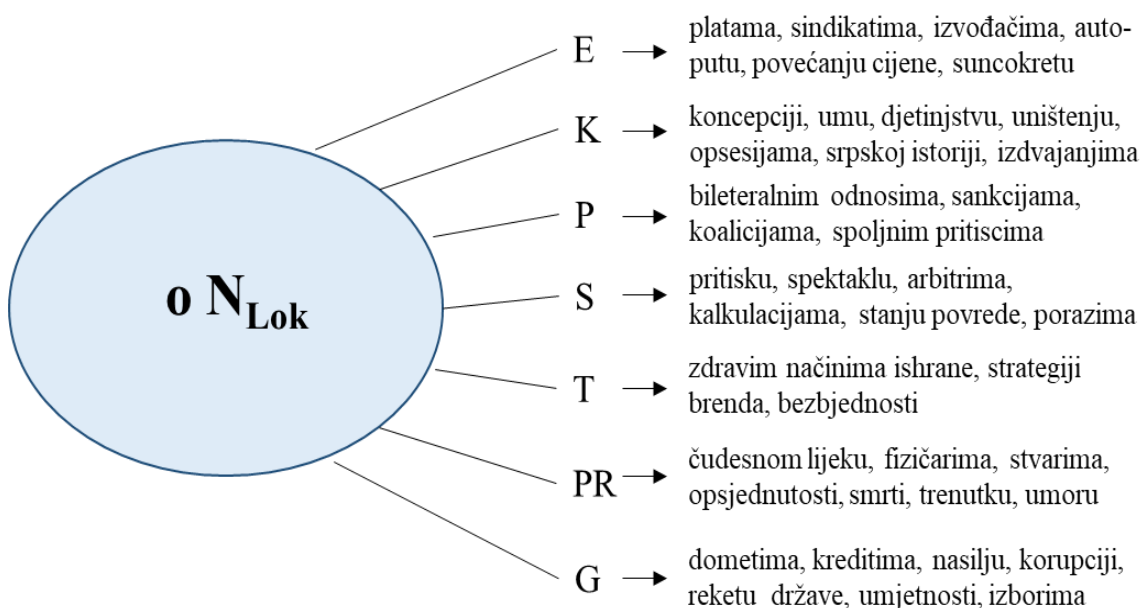
		Pričati							
		Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor	
Lični glagolski oblici	Vremena	Prezent	157	117	124	224	32	108	215
		Perfekat	12	23	41	81	3	80	69
		Krnji perfekat	2	6	-	1	-	-	-
		Pluskvamperfekat	-	-	-	-	-	-	-
		Aorist	-	-	-	-	-	-	-
		Imperfekat	-	-	-	-	-	-	-
	Način	Futur I	4	2	9	16	1	2	20
		Imperativ	-	-	1	-	2	3	5
		Potencijal	-	4	6	9	-	4	5
		Futur II	-	-	-	-	-	-	-
Nelični glagolski oblici	Infinitiv	2	2	6	10	2	7	10	
	Glagolski prilog sadašnji	1	2	-	-	-	2	2	
	Glagolski prilog prošli	-	-	-	-	-	-	-	

Najfrekventnije značenje glagola *pričati* je *usmeno saopštavati, kazivati, govoriti (nešto ili o nekome, nečemu), pripovedati* (Rečnik srpskoga jezika 2011: 1036).

Kod glagola *pričati* određene komplementacije dominiraju u određenim glagolskim vremenima. Kao i glagol *govoriti* i glagol *pričati* za komplement najčešće ima prijedložki objekat u lokativu. Ova komplementacija, sa strukturom $S_{Nom} + pričati + o N_{Lok}$, najčešće se javlja u tekstovima o politici i u govornom diskursu, gdje se glagol *pričati* uglavnom javlja u oblicima prezenta i perfekta. Ista komplementacija karakteristična je za tekstove o kulturi i sportu, gdje se glagol *pričati* isključivo uvijek javlja u perfektu:

Tadić je pričao o potrebi preokodiranja svesti kod naroda, ako se dobro sećam.

Najfrekventnije imenice koje se javljaju na mjestu imeničke sintagme u funkciji nominalne dopune priloga *o*, su prikazani ispod.

Slika 8 Tipične imenice u funkciji nominalne dopune priloga *o* N_{Lok}

Ono što je posebno karakteristično za korpus sporta jeste da sa ovom komplementacijom dominiraju negacioni dodaci (Mrazović, Vukadinović 1990: 493):

Trebalo bi da razmišljamo pozitivno, nismo toliko ni pričali o Fljamurtariju.

U govornom diskursu se vrlo često ova dopuna javlja sa korelatom *tome*, obično u okviru vremenske adverbijalne klauze:

Kada je to došlo do vrhunca, kada su lično Mira Marković i on pričali o tome, kada je rekao „ako nastavite ovako visićete na Terazijama“, što nije bila lična pretnja, već je rečeno u smislu – kako vladate ovom zemljom neće vam se oprostiti, što se i ispostavilo.

U politčkim tekstovima se ova dopuna sa korelatom *tome* javlja sa prijedloško padežnom konstrukcijom sa N_{Instr}, u strukturi *pričati* + o *tome* + sa N_{Instr}:

Pričao sam o tome i sa španskim kraljem Felipeom ne tako davno u Kazahstanu.

Samo za nijansu je manji broj primjera u kojima se kao dopuna prijedloško padežnoj lokativnoj konstrukciji javlja *kako* dopunska rečenica u strukturi *pričati* + o N_{Lok} + *kako*-rečenica:

Skoro mi je jedan prijatelj pričao o tome kako mu je lep život u Dubaiju, kako je to raj na planeti nastao iz suvog peska, a ja sam mu na to odgovorila kako ja svakoga dana gradim jedan mali lični raj od svog života, i kako ponekad nije lako, kako mu ponekad prete i "nepogode", ali ga branim sobom i svojim prijateljima, pa, uostalom - i svojom modom!

Sljedeća frekventna dopuna glagola *pričati* sa ovim značenjem je dopuna besprijedloškim akuzativom, koja je najbrojnija u književnom registru, tako da se ova komplementacija može navesti kao karakteristika glagola *pričati* u ovom registru gdje se javlja sa strukturom S_{Nom} + *pričati* + N_{Ak} kao direktnim objektom. Najfrekventnija imenica koja se u ovom korpusu javlja kao direktni objekat u besprijedloškom akuzativu je *priča*:

U ovoj drami četvoro mladih ljudi pričaju istoriju ljubavi dva bračna para koja su u braku proživela više od pola veka.

Ono što je još interesantno za ovaj korpus je kombinacija različitih padeža u okviru iste rečenice. Tako se akuzativ javlja u kombinaciji sa dativom i lokativom, a često se sva tri padeža javljaju u istoj rečenici u strukturi *pričati* + $N_{\text{Dat}} + N_{\text{Ak}} + o N_{\text{Lok}}$:

Vezao sam ti oči svilenom maramom i dao ti da zagrižeš dvanaest pečenih kora od po tri milimetra i, između njih, jedanaest slojeva žućkasto-smeđeg fila od po dva milimetra što se stapaju u jedan jedinstveni, neponovljivo ukus; pričao ti priču o posebnim plehovima od najfinijeg lima koje je Živa-Ciganin gotovo tajno pravio u svojoj limarskoj radnji u Višnjićevoj ulici, samo za Belićevu poslastičarnicu, da se u njima peku, jedna po jedna, tanke kore za šnit-Alexandar koji nijedan drugi starobeogradski poslastičar, ni sada ni onda, nije mogao da napravi kao majstor-Beli.

I za korpus sporta je karakteristična pojava različitih padežnih konstrukcija u okviru iste rečenice, obično sa permutovanom rečeničnom dopunom, mada u nešto manjem broju primjera. Zabilježena je i pojava strukture $N_{\text{Lok}} + S_{\text{Nom}} + \textit{pričati} + \textit{na} N_{\text{Lok}} + \textit{u} N_{\text{Lok}}$, gdje lokativne prijedloško padežne konstrukcije *u* i *na* imaju funkciju mjesnog adjunkta:

O ovim aktuelnim temama prvi čovek Partizana pričao je na koktelu u Košarkaškom savezu Srbije.

Najviše različitih padežnih kombinacija registrovano je u korpusu kulture, gdje se imeničke sintagme nalaze u nominativu, akuzativu, dativu i instrumentalu:

Sedimo u hladu jednog kafića i pričamo sa našom velikom muzičkom zvezdom.

Iako nije najfrekventnija ni u jednom korpusu, u svim korpusima se javlja adverbijalna dopuna (Mrazović, Vukadinović 1990: 465). Najveći broj primjera ove dopune je pronađen u tekstovima o sportu, gdje je česta kombinacija adverbijala, a kao adverbijalna dopuna javljaju se amplifikator *mnogo* i vremenski adverbijal *tokom ljeta*:

Jedva sam čekao da vidim Lazu, Dobrića, Dangu, sa svima sam pričao mnogo tokom leta.

U sportskim tekstovima, glagol *pričati* sa ovom komplementacijom prate sljedeći adverbijali: vremenski adjunkti: *posle, tokom, tada, sutra, narednih dana*; načinski adjunkti: *vruće glave*; amplifikatori: *mного, više*; subjunkti ublaživanja: *samo*, koji je najfrekventniji od svih nabrojanih adjunkta.

U analiziranom korpusu sentencijalne dopune glagola *pričati* nisu frekventne. Od svih sentencijalnih dopuna, izdvaja se *da*-rečenica u funkciji dopunske rečenice. Najveći broj primjera dopune *da*-rečenicom je pronađeno u govornom diskursu, dok u tekstovima o ekonomiji nije pronađen nijedan primjer:

Mi pričamo da je u svetu deflacija, a uzmite bilo koji artikal i recite mi koliko je koštao pre godinu ili dve, a koliko košta danas.

Dopunska *kako*-rečenica kao dopuna je pronađena samo u književnom registru, gdje se javlja u kombinaciji sa dativom u strukturi *pričati* + N_{Dat} + *kako*-rečenica:

Pričao je Irininom dedi kako je volela da se odvezu tamo gde su prestajali svi drvoredi, ružičnjaci, uredni nizovi palmi, tamo gde više nije bilo asfalta ni uličnog osvetljenja.

Glagol *pričati* sa značenjem *priča se, govore, pripovedaju* (Rečnik srpskoga jezika 2011: 1036) javlja se samo u tekstovima o ekonomiji i sa komplementacijom *pričati* + *da*-rečenica:

Priča se da je kontrola nadležnih ustanova prilično slaba i selekciona, a na prisustvo ostataka mnogih ovakvih otrova analize se i ne rade.

Za razliku od glagola *govoriti*, koji u najvećem broju primjera zauzima inicijalnu poziciju upravnog glagola, glagol *pričati*, kao i glagoli *kazati* i *reći*,

uglavnom ima finalnu poziciju. Već je bilo govora o finalnoj poziciji glagola *pričati* u sportskim tekstovima, u kojima se uglavnom javlja u okviru naslova:

Još na početku sezone nam je šef rekao da je jedini način razmišljanja da idemo iz meča u meč - priča Abraham.

U svim korpusima, osim u govornom diskursu, registrovan je samo po jedan primjer inicijalne pozicije:

Jednu od anegdota, Caci priča i nama: - Vraćali smo se iz inostranstva punih kofera, u strepnji od carine.

Nekoliko primjera medijalne pozicije pronađeno je u tekstovima o kulturi i politici i u pripovijetkama:

Za podizanje savremenog jabučnjaka, priča Kostić, potrebna su velika ulaganja.

U korpusu politike i pripovijedaka pronađeno je svega nekoliko primjera upravnog govora, u sve tri pozicije. Interesantno je da su svi pronađeni primjeri upravnog govora u pripovijetkama u perfektu, a u političkim tekstovima u prezentu.

Najfrekventija dopuna uvodnog glagola u upravnom govoru je *pričati* + N_{Nom}:

"Dođem kući i sačekaju me komšijina deca. Kažu, deda Boro, dobili ste auto. Kupio sam im čokoladu", šaljivo priča dobitnik automobila.

U tekstovima o ekonomiji, politici i sportu javlja se model *pričati* + N_{Ak}:

„Rekli su mi da je referent koji vodi moj predmet na bolovanju, a kada sam se nakon petnaest dana ponovo pojavila rekli su mi da je na odmoru", priča za Tanjug Miroslava.

dok u ekonomiji upravni glagol ima za dopunu nominal u dativu i nominativu u strukturi *pričati* + N_{Dat} + N_{Nom}:

Bušimo ankere u dubinu od oko 25 metara, mada neki idu i do 40 - priča nam Jović.

Samo u političkim tekstovima glagol *pričati* se javlja sa imeničkom sintagmom u instrumentalu u strukturi *pričati* + N_{Instr}:

Ni zvanična sudska odluka nije mu pomogla da se kao meteorolog opet zaposli - priča s tugom otac Marko.

Najveći broj različitih dopuna glagol *pričati* ima u tekstovima o sportu gdje su registrovane sljedeće strukture:

pričati + N_{Nom} + adjunkt + za N_{Ak}:

Trudim se da se što manje nerviram i da pazim na ono šta mi govori organizam - pričao je Paspalj svojevremeno za "Vreme".

pričati + N_{Nom} + *kada*-rečenica:

Pomislio sam "Gde, šta će se dogoditi? - pričao je Đoković kada su krenule suze.

pričati + N_{Nom} + o N_{Lok}:

Izvanredan tim koji predvodi čovek koga izuzetno poštujem, najuspešniji trener u istoriji Evrolige - priča Alimpijević o Obradoviću, s kojim deli "tajming" ulaska u ozbiljne profesionalne vode.

Rijetko se glagol *pričati* javlja u okviru upitne rečenice. Najviše primjera je pronađeno u govornom diskursu i književnom registru, nekoliko primjera u sportu, a samo jedan primjer u kulturi. U ostalim korpusima nije pronađen nijedan primjer upitnih rečenica. Najfrekventniji su primjeri afirmativnih upitnih rečenica:

Emotivno ste pričali i o raspadu Jugoslavije?

Samo je u književnom registru pronađena negativna upitna rečenica:

Šta, tebi nisam pričao?

U korpusu sporta se u upitnoj rečenici glagol *pričati* javlja kao dio zavisne *da*-rečenice:

Da li mislite da je pričao o meni – pitao je Konte novinara koji ga je zamolio da prokomentariše Murinjove reči.

Za upitne rečenice u pripovijetkama je karakteristično prisustvo rječice *nego* u inicijalnoj poziciji, koja služi za prekidanje prethodnog kazivanja i prelaženje na drugu misao, temu i sl. (Rečnik srpskoga jezika 2011: 795). U ovakvim primjerima, česta dopuna glagolu *pričati* je dopunska *kako*-rečenica:

Nego, jesam li ti pričao kako je Mladen jednom polomio svih pet svojih bambusovih štapova, čuvenih tonkina?

U govoru se u upitnim rečenicama kao dopuna javlja prijedloško padežna konstrukcija *pričati* + sa N_{Instr} :

Da li ste pričali sa Ivicom Dačićem?

i *pričati* + s N_{Instr} + o *tome* kao korelat u prijedloško padežnoj konstrukciji o lokativ:

Je l' neko pričao s vama o tome?

Glagol *pričati* se ne javlja često ni u okviru odrične rečenice. Najveći broj primjera odrične rečenice pronađen je u tekstovima o sportu, gdje je glagol *pričati* u obliku perfekta. Mnogo manje primjera odričnih rečenica je u govornom diskursu i u tekstovima o politici, a svega nekoliko primjera u pripovijetkama i tekstovima o ekonomiji i kulturi. U tekstovima o tehnologiji nije pronađen nijedan primjer odričnih rečenica:

"Svi su izneli svoje stavove o tome, na njemu i toj partiji je da donese odluku o tome svesni svih posledica takve odluke", poručio je Dačić dodajući da ne priča o koaliciji te dve stranke, već o vladajućoj.

Za korpus sporta u odričnim rečenicama je karakteristična dopuna prijedloško padežnom konstrukcijom *sa* instrumental:

Nisam pričao sa rukovodstvom Milana na temu mog dolaska iako sam bio povezivan sa bivšim klubom, kao i sa reprezentacijama Kine, Hrvatske i Saudijske Arabije", izjavio je dvostruki proak Evrope sa Rosonerima dodajući da nikada ne bi vodio Juventus.

Osim ove dopune, nešto manje frekventna je i dopuna *da* – rečenicom:

Nijednog trenutka nismo pričali da ćemo da ostavimo fudbal, ali imamo fudbalere koji nisu imali mečeve prošle godine.

i prijedloško padežna konstrukcija *na* akuzativ:

Za to su bili uglavnom zaduženi naši saradnici, Đukić i ja nismo mnogo pričali na tu temu.

Za govorni diskurs je karakteristična dopuna *sa* o lokativom, a negacija je pojačana rječcom *ni*:

Nismo pričali ni o kandidatima, zapravo formalno ne možemo ni definisati kandidate za gradonačelnika ili premijera zbog izbornog sistema.

Najfrekventniji veznik je veznik *i* i on obavlja više funkcija. Jedna od najučestalijih je povezivanje klauza:

Bata se nije stideo da priča i kada je postao poznati glumac da je išao kod čika Jove Rodića da vozi špediter i da raznosi soda-vodu - seća se Vujadinović, koji je ovih dana predstavio i svoju knjigu "Bata, Valter pre Valtera".

Osim što ovaj koordinatorski povezuje klauze, on u našim korpusima povezuje predikacijske dijelove (Piper, Klajn 2013: 461):

Mnogo je pričao i znao, i uvek je saznavao.

i priključuje imeničke sintagme:

O tome se već dugo priča i u Crnoj Gori, ali dosad to nije zaživelo.

Pored koordinatora i frekventan je i veznik *kao* koji uvodi dopunsku rečenicu, a u našim korpusima se često sa glagolom *pričati* javlja u zavisnoj *da*-rečenici:

Ali, rasprodata "Spaladijum arena", u kojoj prvo na teren od 18.15 izlaze Island i Švedska (tri ekipe idu dalje), daje 11.000 razloga da se o balkanskom okršaju priča kao da se igra finale.

U analiziranom korpusu adverbzativni veznik *a* nije frekventan.

Glagol *pričati* se kao dio zavisne rečenice najčešće javlja unutar *da*-rečenice koja uvodi izričnu rečenicu. Najveći broj primjera ove zavisne rečenice sa glagolom *pričati* je pronađen u govoru, duplo manji broj primjera zabiježen je u tekstovima o kulturi i politici, zatim u tekstovima o sportu. Nekoliko primjera ove zavisne rečenice sa glagolom *pričati* je pronađeno u pripovijetkama i ekonomiji, a samo jedan primjer u tekstu o tehnologiji:

Majka je pričala da su Nemci ulazili u ćeliju uveče da pročitaju imena onih koje će ujutro biti streljane.

U političkim tekstovima se *da*-rečenica često javlja kao dio prijedloškog objekta sa o lokativom:

Nudi se Vučiću, o kome je pričao da je diktator, da će ga srušiti s vlasti socijalni bunt u roku od šest meseci i da će on da vodi taj bunt.

Pored ovoga, često se javlja u strukturi $S_{Nom} + N_{Dat} + pričati + da$ -rečenica:

Žika Pavlović mi je pričao da je reditelj "Ponoćnog kauboja", čuveni Džon Šlezinger, izjavio u Kanu 1969, predstavljajući ovo delo koje mu je kasnije donelo Oskar, da je direktno bio inspirisan filmom "Kad budem mrtav i beo" i sudbinom Džimija Barke.

a nešto manje u strukturi na $N_{Lok} + N_{Dat} + S_{Nom} + pričati + da$ -rečenica:

Na FDU nam je profesor Bajčetić pričao da glumac to nije samo na sceni nego i načinom života - objašnjava Slobodan Beštić.

Da-klauza se rjeđe javlja u okviru dopunske kako-rečenice:

Sećam se kako mi je pričao da pre početka predstave, svaki put nešto u njemu počne da titra i on jedva čeka da izađe na scenu.

Tabela 48 Adverbijali koji prate glagol pričati

	Adjunkti	Subjunkti	Disjunkti	Konjunkti
Ekonomija	ranije, stalno, čisto, odmah, sada, šaljivo, ushićeno, danas	još, već, ogorčeno	zvanično	ipak, iako
Kultura	uvijek, sramotno, zanimljivo, surovo	samo, dosta, mnogo, toliko	nažalost	usput, jer
Politika	nedavno, nikada, dok, svojevremeno, danas, ovdje, svakodnevno, sad, ozbiljno, godinama	još, samo	-	inače, iako
Sport	emotivno, poslije, danas, otvoreno, juče, tokom, uzbuđeno, tada, nikad, uvijek, tiho	još, uopšte, mnogo, više, dosta	-	-
Tehnologija	-	dosta, mnogo, tačno	-	-
Pripovijetke	tačno, zanimljivo, često, poslije, divno, tačno, dok, danas	Samo	možda	nego
Govor	nikada, stalno, maločas, često, skoro, uvijek, lijepo	još, mnogo, samo	slično	naime

Glagol *pričati* se manje modifikuje adverbijalima od glagola *govoriti*, koji u tome prednjači u odnosu na ostale tipične glagole komunikacije. Međutim, ipak je moguće izdvojiti karakteristične adverbijale koji se javljaju sa najfrekventnijim komplementacijama. Kao što je prikazano u tabeli, adjunkti dominiraju u svim korpusima osim u tekstovima o tehnologiji.

Važno je navesti da su prijedložko padežne konstrukcije koje modifikuju glagol *pričati* skoro podjednako frekventne kao i adverbijali. Najveći broj prijedložko padežnih konstrukcija koje vrše ovu funkciju je pronađen u

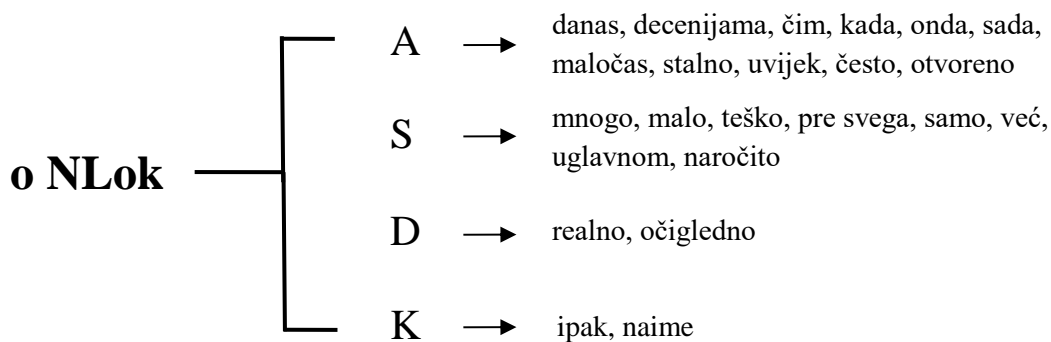
korpusu sporta. Najfrekventnije prijedloško padežne konstrukcije u ovoj funkciji su: *na* + N_{Lok}, *pre* + N_{Gen}, *pred* + N_{Gen} i instrumental okolnosti *sa* + N_{Instr.}:

Prošlo je šest meseci od poslednjeg turnira, pa je prilično dobar osećaj biti ovde - sa osmehom na licu je 12. igrač planete pričao preko "Fejsbuka".

Najfrekventnije modifikacije *sa* komplementacijom *pričati* + o N_{Lok} vrše adjunkti položaja u vremenu *sada*, *danas* i *maločas* koji je najbrojniji u pripovijetkama i govornom diskursu. Zatim slijede adjunkti stalne/univerzalne frekvencije *stalno*, *uvijek*, *neprestano*, koji su najbrojniji u govornom diskursu i u tekstovima o kulturi:

Stalno mi je pričao o svojoj majci koja mu je govorila: "Vidi kako je Đorđo elegantan."

Najviše se glagol *pričati* sa ovom komplementacijom modifikuje u govornom diskursu, a najfrekventniji adverbijali koji ga modifikuju su prikazani ispod.

Slika 9 Adverbijali koji u govornom diskursu modifikuju glagol *pričati* sa komplementacijom o N_{Lok}

Glagol *pričati* sa ovom komplementacijom najčešće modifikuju adjunkti i to vremenski adjunkti: *danas*, *decenijama*, *čim*, *kada*, *onda*, *sada*, *maločas*; zatim adjunkti stalne/univerzalne frekvencije: *stalno*, *sve vrijeme*, *uvijek*; adjunkti visoke frekvencije: *često*; adjunkti niske frekvencije: *nekada* i načinski adjunkti:

otvoreno, ponosno, tajno, izlišno, svi zajedno. Od subjunkta je najfrekventniji intenzifikator: *mnogo*; subjunkti minimiziranja: *malo, teško*; partikularizatori *naročito, pre svega, uglavnom*; subjunkt ublaživanja: *samo* i subjunkt vezan za odnose vremena: *već*. Disjunkti i konjunkti rijetko modifikuju glagol *pričati* kada se on nađe sa ovom komplementacijom:

Naime, maločas smo pričali o Australiji, to je van svake sumnje zemlja koja do krajnjih konsekvenci brani pravo na različitost i u tom smislu vaspitava svoje svoje građane.

Najfrekventniji subjunkti koji prate glagol *pričati* sa ovom komplementacijom su intenzifikatori *mnogo* i subjunkti ublaživanja *samo*, koji je karakterističan za govorni diskurs, tekstove o kulturi i politici i književni registar:

On je pozvao Jankovićev PGS da se kandiduje na izborima i kaže šta će sa Kosovom, Bosnom, ekonomijom, zdravstvom, a ne samo da priča o Vučiću, te da kaže šta će sa medijima i da li će ih blokirati kao što čine sa twitter nalogom kada im neko kaže nešto s čim se ne slažu.

U strukturi S_{Nom} + *pričati* + N_{AK}, prilozi se javljaju vrlo rijetko, a kao najfrekventniji se mogu izdvojiti načinski adjunkti *surovo* u tekstovima o kulturi) i *zanimljivo* u registru pripovijedaka:

Svojim profesionalnim pristupom i tematikom koja priča surovo istinitu priču, otpuno ogoljenu i živu, Bugi je stekao poverenje i nestvarnu saradnju sa potpuno širokim dijapazonom ljudskih profila i sudbina.

Kada je u pitanju adverbijalna dopuna, u većini slučajeva se kao karakteristični javljaju načinski adjunkti *zanimljivo* u tekstovima o kulturi i *divno, lepo* u književnom registru. Međutim, dodatni amplifikatori kao što je *mnogo* koji predstavljaju podklasu subjunkta su karaktersitični za korpus sporta,

dok je disjunkt *tačno*, koji izražava sud koji se vezuje za subjekt može navesti kao karakteristika govornog diskursa:

Tačno je, pričali smo o mestu premijera.

Kao karakteristične adjunkte koji se u sportu javljaju sa strukturom *pričati* + N_{Nom} + adjunkt + za N_{Ak} navodimo adjunkt položaja u vremenu: *posle*; adjunkt određene frekvencije: *svojevremeno* i načinski adjunkti *u jednom dahu* i *tiho*:

Trudim se da se što manje nerviram i da pazim na ono šta mi govori organizam - pričao je Paspalj svojevremeno za "Vreme".

Kada se glagol *pričati* javi sa *da*-rečenicom rijetko je modifikovan adverbijalima. Ipak, u primjerima u kojima dolazi do ovakve adverbijalne modifikacije u skoro svim kombinacijama javljaju se konjunktivi, a samo se u korpusu ekonomije kao karakteristika može izdvojiti disjunkt *zvanično*. Za tekstove o ekonomiji je, pored disjunktiva *zvanično*, karakterističan konjunktiv sumiranja *iako*, a za tekstove o kulturi se kao karakteristiika može navesti konjunktiv *usput* koji, kao poštapalica ima diskursno značenje (Đorđević 2007: 658):

Pričao mi je usput da Srbija bez problema ulazi u Evropu. Pitam kako, a on kaže: "Polako - sa deset do dvadeset hiljada obrazovanih ljudi koji svake godine odavde odlaze da rade u Evropi".

Sa određenim vrstama riječi komunikativni glagol *pričati* obrazuje ustaljene pojavne obrasce odnosno spojeve koje se sastoje od dvije ili više riječi. Najviše spojeva sa glagolom *pričati* je zabilježeno je u govornom diskursu, a nešto manje primjera u pripovijetkama. Jedini zabilježeni spoj sa glagolom *pričati* u tekstu o kulturi je *pričati sa nečije pozicije*, a u tehnologiji *pričati licem u lice*.

Neke od ovih ustaljenih kombinacija su međustilske i javljaju se kao što im samo ime kaže u različitim registrima pisanog i u govornom diskursu. Takav je na primjer izraz *priča se*, čiji su engleski ekvivalent *it is rumored*. Po učestalosti primjera najkarakterističniji je za novinski registar i to sportske tekstove (6) i tekstove o ekonomiji (6), ali se upotrebljava i u tekstovima o politici (5), tehnologiji (4), kulturi (3), pripovijetkama (3) i govornom diskursu (5). Ovaj izraz se javlja sa prilogom *uveliko* i *godinama*. Kombinacija *priča se godinama* se javlja tri puta u govornom diskursu, a prilog *uveliko* prati ovaj izraz sa po jednim primjerom u pripovijetkama, tekstovima o ekonomiji i sportu:

Uveliko se priča o našoj sreći, da u Jadru kod Loznice "gajimo" najveće evropsko i među najvećim u svetu nalazište litijuma! Ove "srpske nafte", preko rude jadarita, imamo u izuzetnim količinama.

Izjavili ste ranije da reforma obrazovanja o kojoj se godinama priča treba da "krene odozdo".

Pored pomenutog, drugi najčešće korišteni izraz sa glagolom *pričati* je izraz *(a) da ne pričamo* (engl. *not to speak of, to say nothing of ili not to mention*), kojeg nema u tekstovima o ekonomiji i tehnologiji, ali ga nalazimo u ostalim stilovima novinskog registra, u pripovijetkama i govornom diskursu. Ostali međustilski izrazi sa glagolom *pričati* javljaju se u okvirima dva registra i to:

u tekstovima o ekonomiji i govornom diskursu, sa po jednim primjerom: *ne pričati sa nekim* (engl. *not to be on speaking terms with someone*)

u tekstovima o kulturi i sportu izrazi, sa po jednim izrazom: *bolje da ne se priča* (engl. *it's better left unsaid ili let sleeping dogs lie*) u političkim tekstovima i govoru, o odnosu 1:2 javljaju se sljedeće fraze: *pričati laži* (engl. *to tell*

lies/untruths/stories²²), *pričati bajke* (engl. to talk through the back of your head) i *pričati prazne priče* (engl. to tell pie in the sky stories);

političkim tekstovima i tehnologiji, sa po jednim primjerom: *pričati loše* (engl. speak ill of);

u političkim tekstovima i pripovijetkama, sa po jednim primjerom: *pričati previše* (engl. to talk one's head off);

u tekstovima o sportu i politici, sa po jednim primjerom: *nije moje da pričam* (engl. it's not my place to to, it's not for me);

u registru pripovijedaka i govornom diskursu, sa po jednim primjerom: *nema potrebe da se priča* (engl. be no need to talk).

Izraz *pričati bajke* označava izgovaranje nerealnih besmislenih sadržaja i negativno je obojen. U govornom diskursu javlja se u kombinaciji sa izrazom *pričati prazne priče* (1) i sa prilogom *godinama* (1):

U lokalnim medijima su objavljivane slike praznih lokacija, uz objašnjenja kako mi pričamo prazne priče i bajke.

Njima se godinama pričaju bajke o svetloj evropskoj budućnosti, a stvarnost u kojoj žive je ekonomsko beznade, socijalni kaos i pravna nesigurnost jednog polukriminalizovanog društva.

Pojedini registri su osjetljivi na određene ustaljene izraze pa tako na primjer u novinskom registru u tekstovima o ekonomiji se koriste fraze: *pričati napamet* (engl. to talk through one's hat), *ne biti raspoložen da pričam* (engl. don't feel like talking about), *nerado pričati* (engl. give the silent treatment).

---

²² Izraz *pričati laži* javlja se u svim registrima u engleskom jeziku a najviše u registru pripovijedaka

Politički tekstovi preferiraju sljedeće izraze: *pričati na taj način/otvoren način/racionalan način* (engl. speak in that way/openly/sense), *pričati šarene laže* (engl. speak with a forked tongue/sell snake oil), *pričati šta ti padne na pamet* (engl. talk about anything that crosses your mind), *ujutru priča jedno, popodne drugo, uveče treće* (engl. speak out of both sides of your mouth), *ne vrijedi pričati* (engl. there is no use talking about smth).

U tekstovima o sportu se koriste izrazi: *pričati u nečije ime* ²³ (engl. to speak for someone/something), *pričati iskreno* (engl. talk turkey), *pričati o svemu i svačemu* (engl. to speak all sorts of things), *pričati do sutra* (engl. talk until one is blue in the face), *pričati u dahu* (engl. to talk nineteen to the dozen), *malo ko priča o* (engl. hardly anybody speaks about), *imati pravo da se priča* (engl. have your say), *mnogo puta pričati* ²⁴ (engl. talk something over and over again).

Registar pripovijedaka je iznjedrio sebi svojstvene izraze kao što su: *pričam ti priču* (engl. that's all my eye), *pričati nadugačako i naširoko* (engl. speak at great length/ to talk somebody's ear off), *pričati neprestano* (engl. to talk oneself out), *pričati kao navijen* (engl. to talk a blue streak), *pričati koještarije* (engl. to talk rubbish/nonsense), *pričati o praznoj slami* (engl. beat one's gum), *pričati uvijeno i narezance* (engl. speak in circles, beat about the bush, talk around the subject), *uveliko se priča* (engl. to rumour to a great extent), *pričati iza leđa* (engl. talk behind someone's back), *ti ćeš meni pričati* (engl. look who is talking). Poređenja radi, fraza *pričati gluposti* i u engleskom jeziku je odlika književnog registra, dok se ostale ne pojavljuju.

Govorni diskurs preferira sljedeće izraze: *pričati gluposti* (engl. to talk rubbish/nonsense), *pričati na sva zvona* (engl. speak out), *ne pričati iz nekog razloga*

---

²³ Fraza *pričati u nečije ime* u engleskom jeziku javlja se u svim registrima registrima pisanog i u govornom diskursu, a najbrojnija je u novinskim tekstovima o ekonomiji, kulturi i politici.

²⁴ (najčešće se javlja u prošlom vremenu)

(engl. to leave unsaid for some reason), *pričati žanrovski* (engl. say slang words), *pričati sto jezika* (engl. speak for itself), *pričati po gradu* (engl. be the talk of the town), *pričati u futuru* (engl. talk about the future), *još je rano da se priča* (engl. speak too soon), *pričati do detalja* (engl. talk through²⁵), *imati potrebu da se priča* (engl. feel like speaking), *pričati lijevu priču* (engl. double speak), *pričati bez problema* (engl. speak without effort).

Izraz *pričati koještarije/gluposti* u srpskom je obilježje pripovijedaka i govornog diskursa, dok se u engleskom jeziku javlja samo u registru pripovijedaka.

Pojedini izrazi sa glagolom *pričati* mogu se javiti i u alternativnom obliku sa glagolom *govoriti*. Takvi su izrazi *a da ne pričamo/govorimo*, *pričati/govoriti laži*, *neistinu*, *pričati/govoriti loše*, *pričati/govoriti napamet*, *pričati/govoriti kao navijen*, *pričati/govoriti koještarije*, *pričati/govoriti u ime*, *nije moje da pričam/govorim*, *ne vrijedi pričati/govoriti*, *pričati/govoriti iza leđa*.

Analizom izraza sa glagolom *pričati* izdvojeno je nekoliko semantičkih polja, a najviše spojeva pripada poljima intenziteta, obmane, preciznosti i emocionalnosti:

a) intenzitet:

pričati u dahu, *pričati kao navijen*, *pričati do sutra*, *pričati nadugačko i naširoko*, *pričati neprestano*, *mного pričati*, *uveliko se priča*, *pričati na sva zvana*

b) obmana:

pričati bajke, *pričati prazne priče*, *pričati šarene laže*, *ujutru pričati jedno*, *popodne drugo*, *uveče treće*, *pričati o praznoj slami*, *pričati lijevu priču*

c) (ne)preciznost:

pričati napamet, *pričati do detalja*, *pričati o svemu i svačemu*, *pričati koješta*, *pričati šta ti padne napamet*, *pričati uvijeno i narezance*

d) emocionalnost:

---

²⁵ Fraza *pričati do detalja* se i u engleskom jeziku javlja u govornom diskursu

biti neraspoložen da pričam, nerado pričati, pričati iskreno, pričati bez problema, imati potrebu da (se) priča

e) direktnost:

pričati licem u lice, pričati iza leđa, pričati otvoreno

f) vrijeme:

rano da se priča, pričati u futuru

g) mjesto:

pričati po gradu, pričati u praksi

h) racionalnost:

pričati na racionalan način, pričati gluposti, pričam ti priču

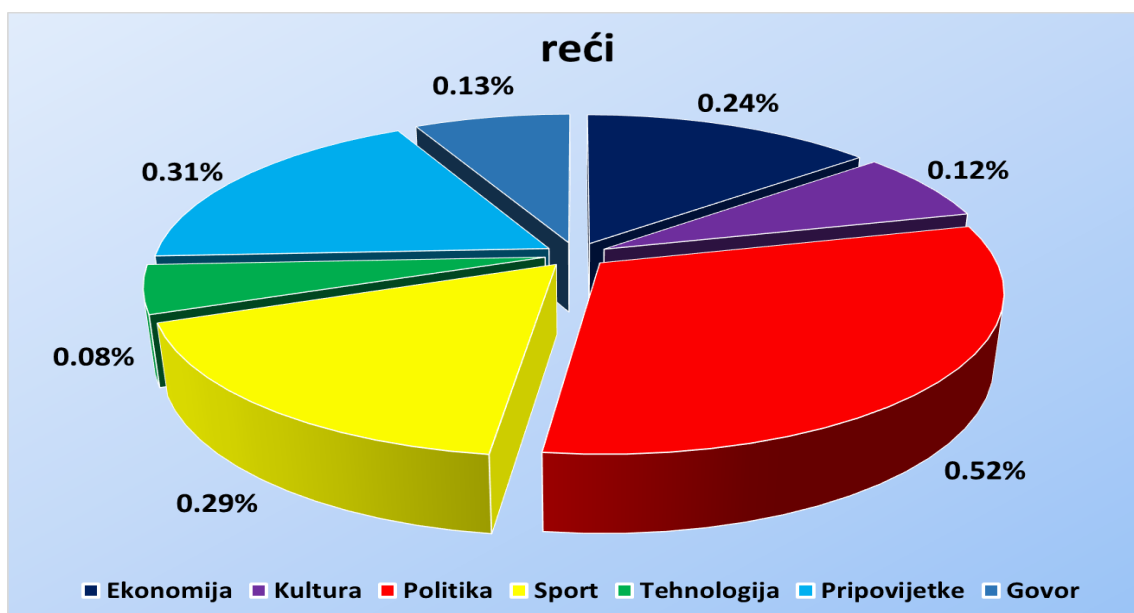
i) uzaludnost:

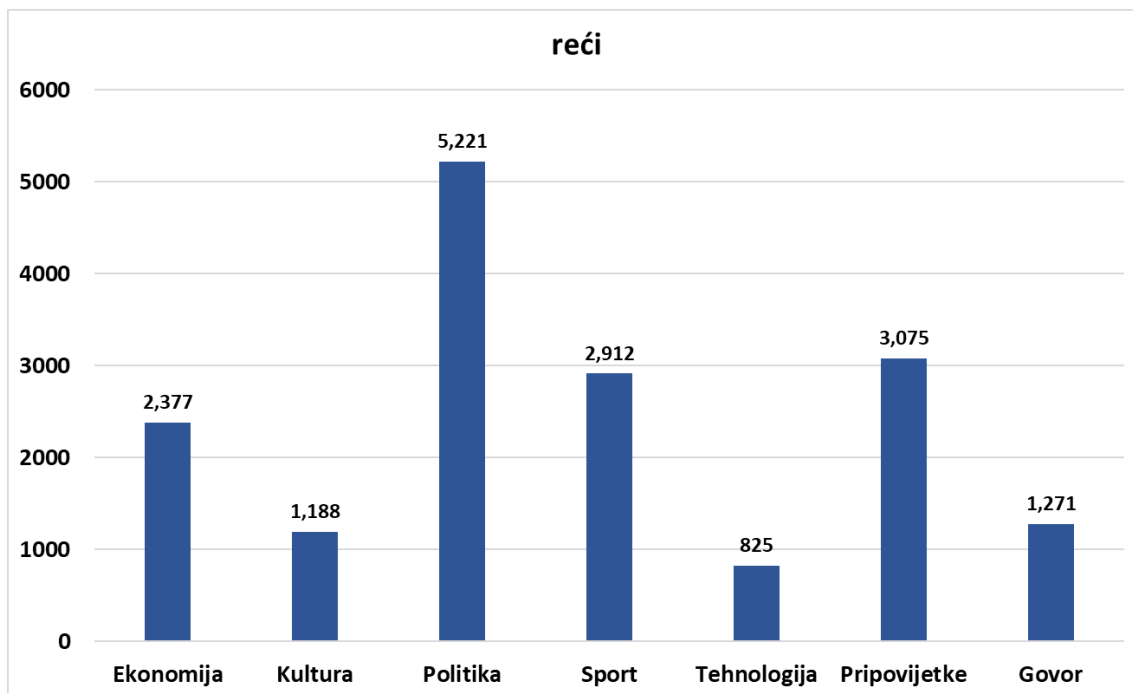
ne vrijedi pričati, mnogo smo puta pričali.

4.4 Komunikativni glagol reći

Glagol *reći* ponaša se kao vidski korelat glagola govoriti u segmentima značenja u kojima dominira sadržajna komponenta (Štrbac 2011: 46). Prema rezultatima analize najčešće se javlja u političkim tekstovima, a zatim u pripovijetkama. Znatno rjeđe se koristi u govornom diskursu i u tekstovima o kulturi, a najmanje u tekstovima o tehnologiji.

Tabela 49 Distribucija glagola *reći* u pisanom i govornom diskursu

Budući da je glagol *reći* svršeni glagol, on nema oblika prezenta. Samim tim "glagol *reći* nema nesvršeni parnjak, već se u toj ulozi upotrebljava glagol *govoriti*, tako da se tu razlika u vidu iskazuje supletivno " (Piper, Klajn 2013: 180)

Iako se rijetko javlja u aoristu, kao i ostali glagoli iz ove grupe, najveći broj primjera glagola *reći* u obliku aorista pronađen je u pripovijetkama. U tekstovima o tehnologiji nije zabilježen nijedan primjer aorista, a u ostalim stilovima pisanog i u govornom diskursu je vrlo rijedak:

Oblačno nebo ponekad natera čoveka na zaista čudnovate misli, reče ona jednom vrapcu koji ju je sa susedne terase posmatrao sa zanimanjem.

Slična situacija je i sa oblikom potencijala. Uporedimo li sva četiri komunikativna glagola iz ove grupe, vidjećemo da se glagol *reći* najviše koristi u ovom glagolskom obliku i to u književnom registru. Zanimljivo je da se u ovom korpusu u velikom broju slučajeva potencijal javlja u okviru upitne i odrične rečenice:

Šta ako bih rekla da mi se učinilo da sam tamo, skroz u onom tankom, tankom, procepu, između najviše police i plafona, ugledala miša?

Tabela 50 Finitni i nefinitni oblici glagola reći

		Reći							
		Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor	
Lični glagolski oblici	Vremena	Prezent	-	-	-	-	-	-	
		Perfekta	2455	1076	5255	2827	815	2150	876
		Krnji perfekta	2	4	7	1	-	3	4
		Pluskvamperfekta	-	-	-	-	-	-	-
		Aorist	1	11	5	1	-	481	-
		Imperfekta	-	-	-	-	-	-	-
		Futur I	4	13	28	17	14	74	82
	Način	Imperativ	-	-	5	2	7	2	37
		Potencijal	18	59	-	46	6	222	193
Futur II		-	-	1	1	-	2	-	
Nelični glagolski oblici	Infinitiv	34	79	68	45	23	203	223	
	Glagolski prilog sadašnji	-	-	-	-	-	-	-	
	Glagolski prilog prošli	15	11	-	5	-	4	3	

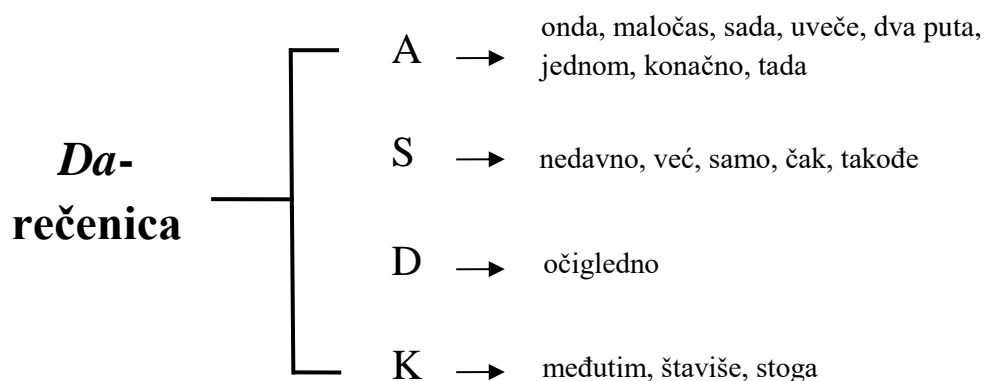
Najfrekventnije značenje glagola *reći* (*nešto*) *usmeno saopštiti, kazati, ispričati, ispričati, ispričati* (Rečnik srpskoga jezika 2011: 1139).

Glagol *reći* "ima znatno slabiju tendenciju ka širenju značenja u okviru polja komunikativne aktivnosti što uslovljava izvesna ograničenja u pogledu njegove sposobnosti da se udružuje sa dopunama" (Štrbac 2011: 46). Dopuna koju možemo izdvojiti, kao i kod glagola *govoriti* je *da*-rečenica koja je najbrojnija u svim korpusima, a najveći broj primjera ima u tekstovima o politici:

Japanski premijer je rekao da je predložio srpskom predsedniku inicijativu za saradnju Japana sa zemljama Zapadnog Balkana na šta je Vučić, naveo je, izrazio snažnu podršku.

Jedine vrste imenica u funkciji subjekta koje se javljaju sa *da*-rečenicom su vlastite imenice i u manjem broju slučajeva lične zamjenice.

Adverbijali se sa ovom strukturom ne javljaju često, a najveći broj modifikacija glagola *reći* u ovom modelu je pronađen u govoru.

Slika 10 Adverbijali koji u govornom diskursu modifikuju glagol *reći* kada ga prati *da*-rečenica

Kao što se iz slike 10 vidi, najfrekventniji modifikatori glagola *reći* su adjunkti, i to adjunkti položaja u vremenu *onda, maločas, sada, uveče, dva puta, jednom, tada*, dok se od subjunkta izdvajaju subjunkti vezani za odnose vremena *nedavno* i *već* i aditivni subjunkti *čak* i *takođe*:

Ali zašto Komitet saveta Evrope za borbu protiv korupcije kaže, doduše to je izveštaj iz 2007. godine da mi imamo kapacitete za 6 hiljada zatvorenika, a Vi ste rekli maločas da se u zatvorima kojih 28, ako se ne varam ustanova u Srbiji nalazi od desethiljada dvesta i nešto...

U registru pripovijedaka se u većem broju primjera jedino javljaju adjunkti položaja u vremenu *danas, juče, sad, maloprije* i načinski adjunkti *lijepo* i *otvoreno*:

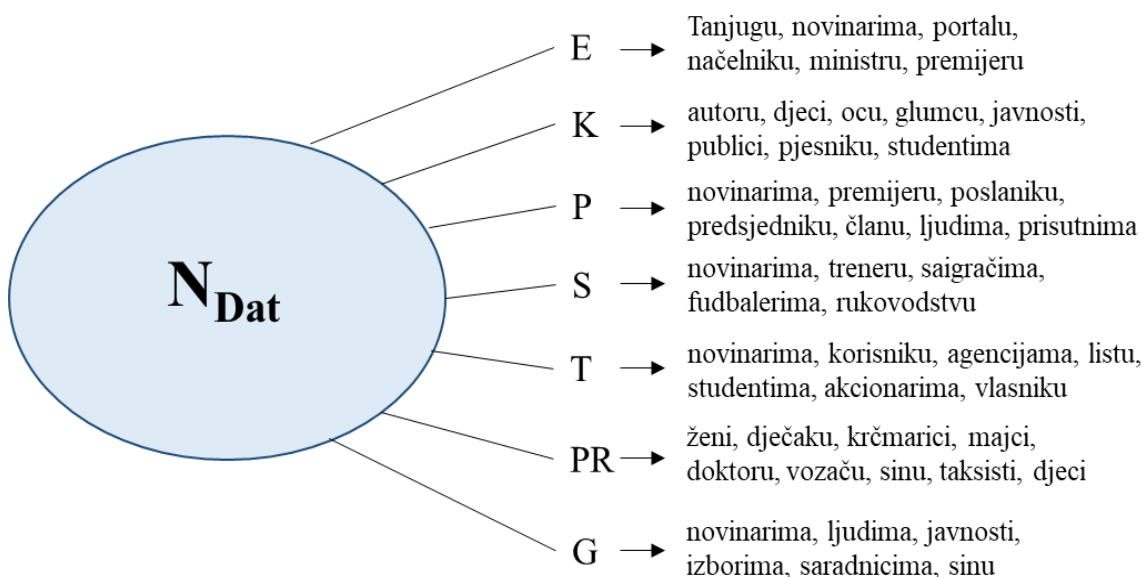
I prelomio je, lepo rekao ženi da je prihvatio ponudu koja se i u boljim okolnostima ne odbija.

Ukoliko se određenom pojmu s obeležjem personalnosti (+) želi pripisati neko svojstvo ili kakva aktivnost, pomenuta tematska dopuna po pravilu se udružuje sa još jednom (Štrbac 2011: 67).

Dativ je jedan od najčešćih padeža koji se kao dopuna glagolu *reći* javlja sa navedenim dodatkom u strukturi *reći* + N_{Dat} + *da*-rečenica. Ovaj model je karakterističan za tekstove o politici, nešto manje se javlja u ostalim korpusima, dok je najmanje zastupljen u tekstovima u sportu. Za tekstove o sportu je karakterističan samo dodatak *da*-rečenicom bez ikakvih drugih dopuna:

Poslanik Narodne seljačke stranke Marjan Rističević rekao je novinarima da će podržati izbor Pašalića za Zaštitnika građana i naveo da je svaki kandidat bolji od prethodnog ombudsmana Saše Jankovića.

Najfrekventnija imenica u dativu je *novinari*, dok je od zamjenica u ovoj funkciji ubjedljivo najbrojnija lična zamjenica *mi*. U književnom registru najveći je spektar različitih imenica u dativu, dok je u tekstovima o ekonomiji i govornom diskursu najuži. Najfrekventnije imenice po korpusima, koje se u ovoj strukturi javljaju u dativu prikazane su ispod.

Slika 11 Imenice u dativu uz glagol *reći* u analiziranom korpusu

U političkim tekstovima i govoru je u većem broju primjera pronađen permutovani za akuzativ u modelu $S_{Nom} + za N_{Ak} + reći + da$ -rečenica. Ova struktura se javlja i u ostalim korpusima, ali u mnogo manjem obimu:

Maja Kocijančič je za prištinsku "Kohu" rekla da su "obe strane potvrdile svoj snažan angažman u primeni Briselskog sporazuma" ali nije precizirala vreme

Nešto manje frekventan je i temporalni akuzativ koji se javlja u modelu $S_{Nom} + reći + u N_{Ak} + da$ -rečenica uglavnom u tekstovima o politici i ekonomiji:

Ljubomir Ostojić, zamenik direktora funkcije poštanske mreže, rekao je u sredu da se mašina za proizvodnju koverti ne gasi.

U tekstovima o politici, situativni lokativ je često permutovan ispred glagola *reći* koji kao dodatak ima *da*-rečenicu, a javlja se u modelu $S_{Nom} + na N_{Lok} + reći + da$ -rečenica. Najčešća imenica koja se javlja sa prijedloško padežnom konstrukcijom *na N_{Lok}* je *konferencija*:

Tadić je na konferenciji za novinare rekao da je predsedništvo te stranke donelo odluku da podrže kandidata DS i poručio da to nije samo podrška Draganu Šutanovcu, već da se krene u objedinjavanje rada DS.

U istom korpusu, u rečeničnoj strukturi je, pored situativnog lokativa, pronađen i temporalni u akuzativ sa strukturom $S_{Nom} + reći + na N_{Lok} + u N_{Ak}$:

Predsednica parlamenta Maja Gojković rekla je na konferenciji za novinare u utorak da je u njen kabinet upalo troje poslanika Dveri, među kojima je bio i lider te stranke Boško Obradović da su vikali, vređali i fizički je sprečavali da izađe iz kabineta.

Analizom korpusa je utvrđeno da je čest dodatak i odnosna rečenica uvedena relativizatorom *šta*. Iako je pronađena u svim korpusima, struktura *reći + šta*-rečenica je najdominantnija u registru pripovijedaka, političkim tekstovima i govornom diskursu:

Svi imaju neki takav ludi, rasuti spisak u glavi, odmah vam mogu reći šta u njima budi neprijatnost, zgađenost, nervozu, podsmeh, osećanje niže vrednosti, bol, da, da, i bol.

Dopuna nominativom takođe nije frekventna, izuzev u upravnom govoru, a najčešće se javlja u tekstovima o kulturi i politici:

Ovo je rekao profesor Mihajlo Pantić, urednik zbornika "Andrić, Beograd, priča", predstavljenog u sredu u Rimskoj dvorani Biblioteke grada Beograda.

Iako nije dominantan ni u jednom korpusu, situativni *na* lokativ je najbrojniji u tekstovima politici:

On je to rekao na konferenciji za novinare, odgovarajući na pitanje, da li bi Saša Janković "ostvario tako dobar rezultat na aprilskim predsedničkim izborima da nije imao podršku DS".

U nešto manjem broju u ovom korpusu pronađen je i mjesni *u* lokativ:

To sam rekao u Vašingtonu i na mnogo mesta.

Kao što je karakteristično za sve glagole iz ove grupe i glagol *reći* se sa izrazom *kako je rekao/rekla* vrlo često javlja kao naknadno umetnuti izraz. Ova pojava je najkarakterističnija za korpus politike i govora, mada se javlja i u svim ostalim korpusima, ali u nešto manjoj mjeri. Ono što je posebno karakteristično za tekstove o politici jeste da se ovaj izraz najčešće javlja u inicijalnoj poziciji u funkciji uvodnog izraza:

Kako je rekao, predsedništvo SNS donelo je odluku da se svom snagom, odlučnošću i hrabrošću bori za pobjedu na beogradskim izborima, a da se ne podrži održavanje vanrednih parlamentarnih izbora, uprkos činjenici da je u samoj raspravi bio jednak ili nešto veći broj ljudi za raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora.

U odnosu na ostale analizirane glagole, glagol *reći* se daleko češće upotrebljava u upravnom govorom. Najveći broj primjera upravnog govora pronađen je u tekstovima o politici i u tekstovima sportu. Zatim slijede pripovijetke, gdje je pronađen dvostruko manji broj primjera u odnosu na prethodna dva stila. Dalje, po frekvenciji upravnog govora slijede tekstovi o ekonomiji i kulturi u kojima je skoro podjednako frekventan. Nešto manji broj primjera u odnosu na ova dva stila je pronađen u tekstovima o tehnologiji, a najmanji u govornom diskursu.

Što se tiče pozicije uvodnog glagola, evidentna je razlika po korpusima. Tako na primjer finalna pozicija glagola *reći* kao uvodnog glagola dominira u svim stilovima novinskog registra:

"S podrobnijim informacijama javnost će biti upoznata po definisanju i realizaciji", rekli su Beti u HGK.

Inicijalna pozicija je karakteristična za govorni diskurs, dok je rijetka u svim ostalim korpusima, uz izuzetak pripovijedaka. U književnom registru zabilježen je nešto veći broj primjera, iako se ne može reći da je inicijalna pozicija najdominantnija pozicija u ovom registru:

A ja sam rekao: nisam izabran da bih bio lep i da bi neko mislio lepo o meni, nego da rešim probleme.

Medijalna pozicija uvodnog glagola je najdominantnija u pripovijetkama, dok u tekstovima o ekonomiji, sportu i tehnologiji nije pronađen nijedan primjer ove pozicije. U ostalim korpusima, ova pozicija glagola *reći* je vrlo rijetka:

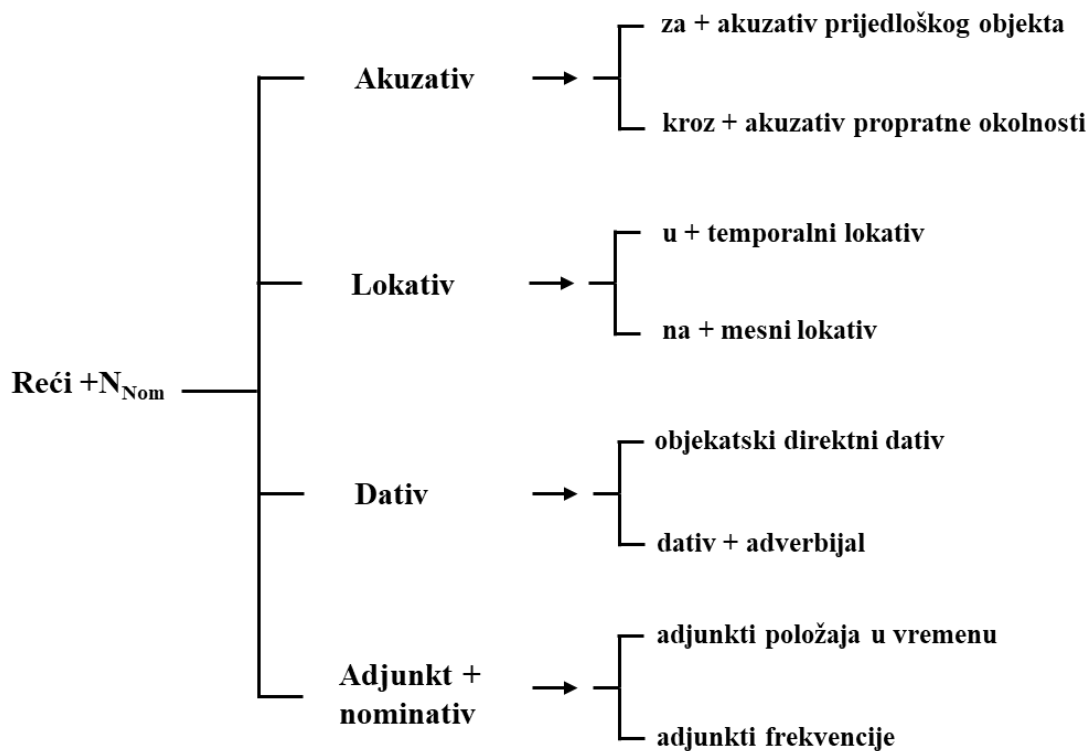
Pusti to – reče Spomenka – nego, ima li šanse da nam skuvaš kafu?

Za tekstove o kulturi, sportu i politici je karakteristično prisustvo dvije pozicije glagola *reći* u istoj rečeničnoj strukturi, gdje je jedan uvodni glagol u

finalnoj poziciji, a drugi uvodni glagol *reći* se javlja u inicijalnoj poziciji koja je u okviru objekatske rečenice:

U njoj je bilo 70.000 dolara, a to mi je dao uz ponudu da potpišem neki ugovor, pre nego što jerekao: 'Potpiši ovdje i dobićeš mnogo više - rekao je Obi Mikel, preneo je Skaj.

Kada su u pitanju dopune uvodnog glagola, glagol *reći* se može pohvaliti različitim dopunama. Najveći broj različitih dopuna uvodnog glagola pronađen je u korpusu ekonomije, što je i prikazano ispod.

Slika 12 Dopune uvodnog glagola *reći* u korpusu ekonomije

Kao i kod ostalih glagola iz iste grupe, najfrekventnija dopuna uvodnog glagola je imenička sintagma u nominativu koja se javlja u strukturi *reći* + N_{Nom}:

Znamo da netransparentno trošite novac, ne mislim lično na vas, već na vladu SNS", rekao je Milojević.

U tekstovima o ekonomiji je vrlo frekventan model *reći + adjunkt + N_{Nom}*, a najfrekventniji adjunkti su adjunkti položaja u vremenu *sinoć, danas, juče, tada, odmah, nedavno, rano, sutra* i adjunkti vremenskih relacija *nakon, prije, poslije, sljedeće, prethodno, do tada, ponovo, još jednom*:

Od Agencije za borbu protiv korupcije nisam dobio saglasnost da obavljam dve funkcije istovremeno – rekao je juče Sertić.

Isti adjunkti su frekventni i u tekstovima o sportu, mada se u ovom korpusu vrlo često javljaju obje klase adjunkta u istoj strukturi:

Sreća je uvek potrebna, pokazali smo karakter i snagu, išli smo na pobjedu u svakoj utakmici i imam samo reči hvale za igrače, rekao je Đukić odmah posle meča.

Za korpus politike je karakteristično da se sa ovom dopunom u medijalnoj poziciji nalazi adjunkt položaja u vremenu *danas* u strukturi *reći + adjunkt položaja u vremenu + N_{Nom}*:

Bezbednosnih izazova je sve više u ovom trenutku, rekla je danas direktorka Centra za spoljnu politiku, Aleksandra Joksimović.

U govornom se diskursu uporedo javljaju adjunkti neodređene frekvencije i načinski adjunkti koji modifikuju uvodni glagol *reći* u inicijalnoj poziciji:

Jednom je Miša Janketić lepo rekao, baš Vesni u Balkanskoj ulici: Ne volim ni kada čujem onu rečenicu – moja žena ili moj muž su moji najveći kritičari.

Sljedeća frekventna dopuna uvodnog glagola je *reći + N_{Nom} + za N_{AK}*. Ova dopuna je najfrekventnija u tekstovima o ekonomiji i sportu:

„U svakom slučaju, dobijamo nov, prelep, izvanredan kontrolni toranj, koji će se videti skoro iz svih krajeva grada“, rekao je Rovčanin za Tanjug.

Nešto manje frekventna je dopuna nominativom i mjesnim lokativom u strukturi *reći* + N_{Nom}+ na N_{Lok}, a ova komplementacija je najbrojnija u tekstovima o ekonomiji, kulturi, sportu i tehnologiji:

Vladislav Petković Dis je možda jedan od najboljih i najznačajnijih srpskih pesnika, i kao takav ostao je zagonetka do današnjih dana - rekao je Aleksandar Jugović, na današnjoj promociji knjige u Vukovoj zadužbini.

U književnom registru, najfrekventnija dopuna glagola *reći* je *reći* + N_{Dat}, a sa nešto manjim brojem primjera je ova komplementacija zastupljena u tekstovima o kulturi, tehnologiji i govornom diskursu:

Prestala sam da verujem u reči, irekla sam sebi: „Sada ćeš ćutati, nema se šta više reći.“

S druge strane, komplementacija sa dativom u tekstovima o politici je vrlo često praćena i *poslije* genitivom koji nosi vremensko značenje u strukturi *reći* + N_{Nom} + N_{Dat} + *poslije* N_{Gen}:

Mi ćemo ići sa rezultatima i planovima za budućnost", rekao je Vučić novinarima posle sednice Predsedništva SNS i pozvao građane da glasaju za ono što vide u Beogradu.

U tekstovima o politici se često sreće prijedložko padežna konstrukcija *povodom* + N_{Gen} koji predstavlja indirektni ("pasivni") uzrok tipa razlog ili povod (Antonić 2005 : 168):

„Ovo je sukob velikih sila na našem prostoru", rekao je Dačić povodom zahteva da se reši status humanitarnog centra.

a u kulturi se javlja konstrukcija *prilikom* + N_{Gen} koja izražava neposrednu vremensku lokaciju neobilježenu u pogledu predstave o protoku vremena (Antonić 2005: 155):

Hvala i organizatorima jer su omogućili da dobijem najredniju amatersku nagradu, s obzirom na to da je ceo festival posvećen samo nama, glumcima - rekao je Obrenović prilikom uručenja nagrade.

Upitne rečenice sa glagolom *reći* su karakteristične za govorni diskurs i za registar pripovijedaka. Najveći broj primjera registrovan je u govornom diskursu, a najmanji u tekstovima o ekonomiji.

Po stepenu informisanosti, u našim korpusima su najdominantnija otvorena pitanja (Piper, Klajn, 2013: 419). U književnom registru se upitne rečenice najčešće uvode upitnim riječima *šta* i *ko*:

Ko ti je šta rekao?

Iako je u najvećem broju slučajeva u ovim pitanjima glagol *reći* u strukturi *reći* + Θ , u nešto manjem broju slučajeva *da*-rečenica se javlja kao dopuna glagolu *reći*:

Osim toga, ko je uopšte rekao da postoji neki granični prostor između ovoga ovdje i onoga tamo?

U govornom diskursu, u pitanjima koja su uvedena upitnom riječju *šta* kao dopuna glagolu *reći* javlja se o lokativ:

Šta nam možete reći o ovom projektu?

U govornom se diskursu, u upitnim rečenicama, kao dopuna glagolu *reći* vrlo često javlja *da*-rečenica, a mnogo rjeđe i dopunska *kako*-rečenica:

Možete li nam reći kako je zamišljen njen rad (da li će biti priznata) i u kojim oblastima bi dve države mogle da sarađuju?

U govornom se diskursu, upitne rečenice takođe često uvode upitnim izrazom *je li*, dok je ova vrsta upitnih rečenica mnogo manje zastupljena u književnom registru:

Je li neko rekao da mi s Albancima treba da živimo jer je to korisnije i bolje.

U istom diskursu je pronađen veliki broj upitnih rečenica u potencijalu koje su uvedene upitnom riječju *šta*:

Šta bi rekao mali Dabetić, današnjem, velikom Dabetiću?

Upitne rečenice uvedene upitnom rječcom *da li* nisu frekventne u analiziranom korpusu. Najveći broj primjera je pronađen u književnom registru:

Da li sam rekla da o svemu ovom razmišljam dok ribam kupatilo?

Za odrične upitne rečenice je karakteristično da im često prethode konektori *pa* (u pripovijetkama), a konektori *i* i *a* u govoru:

Pa što mi nisi rekla?

Odrične rečenice sa glagolom *reći* su nešto frekventnije od upitnih, a najveći broj primjera je pronađen u književnom registru. U govornom diskursu i u tekstovima o politici su odrične rečenice skoro podjednako frekventne kao i upitne, dok su u ostalim korpusima negativne rečenice manje frekventne.

Za glagol *reći* je karakteristično da se uz njega najčešće javljaju dvostruke negacije, negiran glagol i odrična zamjenička riječ:

Bilo je naporno, ali niko mi nije rekao da će biti lako.

U tekstovima o ekonomiji i kulturi su u ovoj funkciji javlja zamjenički prilog *nikad*, u tekstovima o politici i sportu zamjenička riječ *niko*, u pripovijetkama *ništa*, koje je ujedno najbrojnije, ovdje, a slijede ga *nikad*, *nikome* i *niko*. U govornom diskursu se u ovu svrhu najviše koriste *nikako* i *nikad*:

Nije ništa rekao, ali je iznenađeno cokat, a onda se, krajnje nepredvidljivo, okrenuo da pogleda gde se žena nalazi.

U pripovijetkama se javlja negacija *nemojte* koja služi za uobličavanje unutrašnje negacije u zapovjedno-odričnim rečenicama (Piper, 2005: 970):

Nemojte da posle bude da nisam rekla, da nisam nagovestila.

U registru pripovijedaka i u govornom diskursu javlja se višestruka negacija, koja je gotovo isto frekventna kao i prethodno pomenuta, sa glagolom *reći* u odričnom obliku dva ili više priloga:

Pristajem da pričam o razvodu i nikada nijednom novinaru nisam rekla da neću da pričam o razvodu, iz jednostavnog razloga, zato što je to tabu tema našeg društva.

U govornom diskursu je pronađen slovenski genitiv, gdje dopuna glagola *reći* ima oblik genitiva (Piper, 2005:977):

Tad niko nije rekao reći o tome.

Najdominantniji veznik, kao i kod glagola *govoriti*, je *da*. On uvodi dopunske klauze, što je ujedno, kako je navedeno u dijelu o komplementaciji, i najfrekventnija dopuna glagolu *reći*:

Uvek bih joj rekao da je najlepša, i to nije bila laž.

Sljedeći frekventan veznik je koordinator *i* koji povezuje kopulativne rečenice. Ovaj veznik je pronađen u svim korpusima, a najfrekventniji je u govornom diskursu. Najmanje primjera kopulativnih rečenica povezanih veznikom *i* je pronađen u tekstovima o ekonomiji i kulturi:

To sam tada rekla i mislim i danas da je to tačno.

Mnogo češća funkcija ovog veznika je funkcija priključivanja. Najčešće je riječ o subordinativnom priključivanju *da*-rečenice u tekstovima o politici:

Vukosaoljević je rekao i da će ministarstvo na čijem je čelu učiniti sve moguće napore, zajedno sa Ministarstvom prosvete da Srbija izdvoji novac za izgradnju nove zgrade Fakulteta muzičke umetnosti.

Rastavne rečenice sa veznikom *ili* su mnogo manje zastupljene, a od toga je najveći broj primjera pronađen u tekstovima o politici:

"Hvala Sarajlijama na gostoprimstvu", rekao je i dodao da bi se na prste jedne ruke mogli izbrojati oni koji bi nešto ružno rekli ili gestikulirali i podvukao da "valjda i to nešto znači".

Adverzativne rečenice sa veznikom *ali* nisu frekventne, a najveći broj primjera je zabilježen u tekstovima o kulturi:

Dakle, oni su jedini koje zasad znam, ali takođe bih rekao da smo svakako voljni da, ukoliko bude mogućnosti, sa Filharmonijom nastupe istaknuti srpski solisti, zašto da ne.

Glagol *reći* se vrlo rijetko javlja kao dio zavisne rečenice. Najviše se javlja u okviru *da*-rečenice, a najveći broj primjera je pronađen u književnom registru i u tekstovima o politici, sportu i kulturi. U tekstovima o ekonomiji, tehnologiji i govornom diskursu uopšte se ne javlja kao dio *da*-rečenice:

Bilo bi nepristojno da sam rekla nešto što nije moje mišljenje.

Sljedeće po frekvenciji su odnosne klauze. U okviru ovih rečenica glagol *reći* se samo javlja sa odnosnom zamjenicom *što/šta* i registrovan je u svim stilovima pisanog diskursa, osim u tekstovima o ekonomiji. Najveći broj primjera je uočen u tekstovima o politici, književnom registru i govornom diskursu:

Nisam pažljivo pročitao šta je tačno rekao.

Glagol *reći* se najmanje javlja u okviru adverbijalne temporalne klauze čiji primjeri su pronađeni samo u tekstovima o ekonomiji i književnom registru:

Kada sam pre godinu dana rekao da će "Cumtobel" doći u Niš, novinari su me gledali kao da im "prodajem maglu".

Samo kod glagola *reći* pronađena je pojava nazvana partikularizacija imperativa, koja je prouzrokovana fatičkom (kontaktnom) funkcijom iskaza ili dijela iskaza u kojem se taj oblik koristi (Popović 2005: 1026). Partikularizovani imperativ postaje jezičko sredstvo realizacije određenih tipova ilokutivnosti, a konkretno izraz *recimo* iskazuje pretpostavku (Popović 2005: 1026).

Najveći broj partikularizovanog imperativa *recimo* pronađen je u govoru, a zatim u pripovijetkama. Mnogo manje partikularizovanog imperativa se nalazi u tekstovima o kulturi, zatim slijede tekstovi o tehnologiji, ekonomiji i politici gdje je frekvencija ovog izraza približno jednaka. Najmanji broj oblika *recimo* je pronađen u tekstovima o sportu. Ovaj oblik nema fiksnu poziciju pa se tako najviše javlja kao izraz koji se umeće u rečeničnu strukturu, i stoga ima medijalnu poziciju:

Ne smemo, recimo, da dozvolimo da primimo gol kada vodimo 1:0, bilo da se utakmica igra na našem ili gostujućem terenu.

Partikularizovani imperativ se mnogo rjeđe nalazi u inicijalnoj poziciji, odnosno kao uvodni izraz. Najveći broj primjera inicijalne pozicije je pronađen u govornom diskursu:

Recimo, nijedna banka nije htela da uđe u vlasništvo „Galenike“, iako su sve svesne da je teško da će od ove firme uspeti da naplate potraživanja?

Samo u tekstovima o ekonomiji i kulturi, pripovijetkama i govoru oblik *recimo* je naknadno dodat, odnosno nalazi se u finalnoj poziciji. Najveći broj primjera finalne pozicije pronađen je takođe u govornom diskursu:

Ali to nam ne oduzima priliku da probamo i da iznenadimo sve i da pobedimo iz Beograda recimo.

Komunikativni glagol *reći* najveći broj kolokacijskih veza ostvaruje u registru pripovijedaka, a najmanji u tekstovima o tehnologiji. Neke od tih kolokacija su međustilske i javljaju se u svim stilovima pisanog, ali i u govornom diskursu. Takva je na primjer kolokacija *može se reći* (engl. you/one may say) ili fraza *blago rečeno* (engl. mildly said) odnosno njena varijanta *najblaže rečeno* koja se javlja u svim stilovima novinskog registra.

Ostale međustilske fraze sa glagolom *reći* uključuju sljedeće fraze: *bolje reći* (engl. so as to speak), koja je najfrekventnija u pripovijetkama (sa 43 primjera) i ne javlja se u tekstovima o ekonomiji; *što bi se reklo* (engl. as the saying goes), koja se jedino ne koristi u tekstovima o tehnologiji, a koja je najfrekventnija u govornom diskursu (sa 7 primjera); *teško je reći* (engl. it's hard to say/tell), koje nema u tekstovima o kulturi i tehnologiji, a koja je najfrekventnija u govoru (sa 14 pojavljivanja); *reći jasno* (engl. to lay it on the line, speak out)²⁶ koja se ne koristi u tekstovima o tehnologiji i pripovijetkama, a koja je najfrekventnija u tekstovima o politici (10 puta); *moram reći* (engl. I must/have to say) koje nema u tekstovima o ekonomiji, tehnologiji, sportu, a koja je takođe najčešća u govornom diskursu (sa 7 pojavljivanja); *sa sigurnošću reći* (engl. to say for sure), koja se ne koristi u tekstovima o ekonomiji, sa najviše primjera (ukupno 5), javlja se u govornom diskursu; *malo je reći* (engl. it's hardly saying much) čije prisustvo nismo zabilježili u tekstovima o politici i tehnologiji, a koja se sa najvećim brojem primjera (5), koristi u sportu.

Kada se javlja kao dopuna modalnim glagolima komunikativni glagol *reći* uvijek stoji u obliku infintiva: *moram reći, hoću reći, treba reći* iako bi se teorijski gledano mogla napraviti i alternativna kombinacija sa strukturom *da + prezent* i glagolom *kazati* kao na primjer *hoću da kažem, moram da kažem* i sl. Primjeri sa modalnim glagolom *trebati + reći* javljaju se u formi pitanja:

---

²⁶ Kao i u srpskom jeziku, korpusnog materijala na engleskom jeziku pokazala je da se *speak out* u najvećem broju primjera javlja u tekstovima o politici.

Postavka će se menjati na godinu dana, ali dela će uvek biti istog nivoa koji je, treba li reći posle svega, prilično impresivan.

Pored pomenute fraze *treba li reći* (engl. need I say) iz tekstova o kulturi, u interogativnom obliku se javlja i jedan dio fraza sa glagolom *reći*, sa upitnom rječicom, ili bez nje, sa modalnim glagolom, ili bez njega, sa inverzijom rečeničnih članova, ili bez nje. Takve su fraze: *ko bi rekao* (engl. who would have thought it), koja je najfrekventnija u pripovijetkama; *šta reći* (engl. what's to say), koja se javlja u gotovo svim stilovima novinskog registra, sem tekstova o ekonomiji; *koliko puta sam ti rekao* (engl. how many times do I have to tell you?), koja se javlja jednom, u registru pripovijedaka; *šta sam vam rekla* (engl. what did I tell you), koja se javlja dva puta, u registru pripovijedaka; *jesam li vam rekla* (engl. I told you so), koja se javlja dva puta, u registru pripovijedaka; *možeš li nam reći nešto više o tome* (engl. to enlarge/expand on/upon), koja se javlja u govornom diskursu, u dva primjera; *ti ćeš da mi kažeš* (engl. look who is talking), koja nema formu pitanja, već se intonacijom postiže interogativnost. Primjer upotrebe ove fraze zabilježen je u tekstovima u sportu i to u jednom primjeru.

Dio fraza sa glagolom *reći* iz analiziranog korpusa javlja se u trpnom obliku i uključuje fraze kao što su *blago rečeno*, *jednostavno/prosto rečeno* (engl. simply stated), *među nama rečeno* (engl. said between you and me), *kratko rečeno* (engl. to cut a long story short, in short), *dobro rečeno* (engl. well said). Jedan broj fraza sa glagolom u trpnom obliku je karakterističan za pojedine stilove pa se tako uz tekstve o kulturi vezuje sljedeće strukture: *muzički rečeno* (engl. said in terms of music), *slikovito rečeno* (engl. picturesquely said), *filmskim jezikom rečeno* (engl. said in terms of film), *fudbalskim jezikom rečeno* (engl. said in terms of football), *današnjim rečnikom rečeno* (engl. said in modern terms), u tehnologiji se pored *slikovito rečeno* koriste još i izrazi *policijski rečeno* (engl. said in terms of police discourse), i *najbolje rečeno* (engl. said in glowing terms), u sportu *žargonski rečeno* (engl. said in terms of slang), a u pripovijetkama *staromodno rečeno* (engl. said in old-fashioned terms), *metaforčki rečeno* (engl. metaphorically

said), *simbolično rečeno* (engl. symbolically said), *ofucano rečeno* (engl. become a cliché to say), *zgodno rečeno* (engl. appropriately said), *iskreno rečeno* (engl. honestly said). Sve navedene fraze pripadaju semantičkom polju načina, uz izuzetak fraze *među nama rečeno*.

Neke fraze sa glagolom *reći* su impersonalne i javljaju se u bezličnom obliku kao što je fraza *može se reći* (engl. you may say) i u obliku potencijala *moglo bi se reći* (engl. you might/could say), *reklo bi se* (engl. one might/could say).

Izraz *što će reći* (engl. that is to say) upotrebljava se često kao direktni način objašnjenja pojma prethodno upotrebljenog u tekstu sa kojim je u odnosu sinonimije, sa značenjem drugim riječima: onako kako ne želimo, *što će reći* – uvek nagore:

...duže, pa mu se od svega toga i nešto sklupča u stomaku, nekakav grozan crv, gori od pantljičare, koji ga izjeda kao dete jabuku, što će reći da od jabuke ništa ne ostane, ni semenke ni peteljka ni ono hrskavo središte, što dalje znači da ni od Svete, kada crv završi svoj posao, neće ništa ostati.

I fraze *hoću reći* (engl. I mean to say) i *bolje reći* (engl. so to say) imaju sličnu funkciju objašnjavanja već rečenog u tekstu:

Dovoljno je da mu samo na dugi časak ulove pogled u retrovizoru, dok taksimetar otkucava i vetrovi duvaju nad velikim provincijalnim gradom, hoću reći nad metropolom, zavisi ko kako gleda, kojim očima i sa kakvom voljom.

Pojedini stilovi pisanog i govorni diksurs pokazuju sklonosti ka kombinovanju sa pojedinim riječima i obrazuju veze tipične za pojedini stil, odnosno registar. Za ekonomske tekstove su tipične fraze: *reći tek tako* (engl. say just like that), *rano je reći* (engl. it's early days to say); za političke tekstove fraze: *dok si rekao keks* (engl. before you can say Jack Robinson), *lako je/najlakše je reći* (engl. easy to say), *reći pravo u lice* (engl. say something (right) to someone's

face), *reći svoj stav* (engl. to say your piece). U tekstovima o kuturi su karakteristične fraze: *reći između redova* (engl. talk between the lines), *reći sve što se ima reći* (engl. to speak someone's mind), a za tekstove o sportu fraze: *reći iz čistog hira* (engl. say for the hell of it), *reći posljednju riječ* (engl. say the final words), *šta reći drugo* (engl. what else can somebody say). U tehnologiji se koriste: *reći povodom* (engl. say with/in reference to), *reći u svrhu* (engl. say for the purpose of something), a u pripovijetkama fraze: *reći s visoka* (engl. talk down to), *štono bi se reklo* (engl. so the story goes), *šta sam vam rekla* (engl. what did I tell you), *jesam li vam rekla* (engl. I told you so)²⁷, *nemoj mi reći* (engl. you don't say/ don't tell me)^{*28}, *reći koga kome* (engl. to tell on someone), *reći za svaki slučaj* (engl. just in case), *ne reći ni riječ* (engl. not say a word), *što će reći* (engl. that is to say), *hajmo reći* (engl. let's say). Za govorni diskurs vezuju se fraze: *bez dlake na jeziku reći* (engl. to say what is on one's mind), *ništa naročiti ne reći* (engl. not to talk big words), *bez pardona reći* (engl. not mince matters), *iz nekog razloga reći* (engl. say for some reason), *reći nešto u smislu* (engl. say something like), *reći u pogledu nečega* (engl. say something in respect to).

Fraza *nikada ne reci nikad* (engl. never say never) iz tekstova o sportu i govornog diskursa ima gnomski karakter. Negativnim adverbom i imperativom komunikativnog glagola se postiže ilokutivnost tipa savjet, pa se parafraziranjem dobije rečenica sa značenjem: savetujem ti da nikada ne kažeš nikad.

---

²⁷ Fraza *told you so* u engleskom jeziku je najfrekventnija u tekstovima o politici.

²⁸ Fraza ima dva značenja na engleski prevodiva kao:

you don't say: *Pristala sam. Posle kraćeg razmišljanja. Nemoj mi reći. Da, bilo je ljigavo, ali i vrlo isplativo.*

don't tell me : „Nemoj mi reći“, nasmejao se Stefan, „da sada ti na vratima svoje sobe imaš Titov poster.“

U negativnom obliku javljaju se i fraze: *ne bih mogao reći, ne bi se reklo i ne bih rekla* (engl. couldn't say). Posljednja fraza ulazi u kombinaciju sa izrazom *prije bih rekao* (engl. would rather/sooner):

Ne bih rekao da je bio najčitaniji stručni blog, pre bih rekao blog o marketingu, jer je jedan od retkih koji se bavi (skoro isključivo) time, tako da je i odsustvo jake konkurencije pripomoglo čitanosti.

U književno-semantičkom smislu fraza *ne reći ružnu riječ* predstavlja primjer litote kojom se umanjuje značenje izraza jer ga zamjenjuje slabiji izraz koji je negativan i suprotan. U pripovijetkama se ova fraza upotrebljava u obliku *ne reći dobru riječ*:

Nikada o njemu nije rekla ni jednu jedinu dobru reč, dirnuo je negde u njenu najdublju tačku, ali znate ono, kad vam neko kaže šta bi sada pomislio ili rekao taj i taj, e to je ona stalno ponavljala: onaj skot bi se sada sigurno nasmejao, onaj skot bi sada rekao: osećam se kao prase u Teheranu.

Izraz *rekla kazala*, koji u sastavu ima dva glagola komunikacije *reći* i *kazati* (engl. hearsay), koristi se u novinskom diskursu, i to u tekstovima o politici i kulturi da označi nešto čemu se ne može vjerovati:

On je u obraćanju novinarima nakon sastanka, upitan da prokomentariše izjave da se članovi SNS upisuju u birački spisak u Beogradu i da to govori Saša Janković, rekao da se Janković ničim ne bavi sem glasinama i "rekla - kazala".

4.5 O međusobnom kombinovanju glagola komunikacije

Od analiziranih glagola govorenja, glagol *kazati* se najčešće kombinuje sa ostalim glagolima komunikacije, a najveći broj kombinacija sa glagolima iz iste

grupe zabilježen je u tekstovima o sportu. Najmanje višestrukih pojavljivanja glagola govorenja u rečeničnoj strukturi je uočen kod glagola *pričati*.

Glagol *kazati* se najčešće kombinuje sam sa sobom, nešto rjeđe sa glagolom *reći* i *pričati*, a nikako sa glagolom *govoriti*:

Pitaju se šta će to novo Jovanka da kaže što do sada nije kazala.

Glagol *govoriti* se najčešće kombinuje sa glagolom *reći*. U primjeru koji navodimo upotreba glagola *govoriti* je repetitivna i zahtijeva dopunu u obliku situativnog o lokativa, a glagol *reći* se javlja sa *da*-rečenicom:

Govoreći o gradskim izborima, Vučić je rekao da je gradska uprava ozbiljna i sposobna, da je rešavala probleme, nije se bavila sopstoenim marketingom, da je za tri i po godine otvoren najveći broj gradilišta u Beogradu, smanjen dug za 500 miliona evra... Vučić je pozvao članove GO da izađu na izbore, bore se, govore o rezultatima i da nije strašno čak ni ako časno izgube.

Postoje i druge kombinacije glagola *govoriti* kao na primjer ona gdje se glagol *govoriti* kombinuje sa glagolom *kazati* u korpusu sporta i politike u manjem broju primjera.

Glagol *pričati* se vrlo rijetko javlja u kombinaciji sa ostalim glagolima govorenja i nema miljenika kada je u pitanju kombinacija sa ostalim glagolima komunikacije jer sa svima kombinuje u skoro podjednakom broju primjera.

S druge strane glagol *reći* se najviše kombinuje sa glagolom *kazati*, a najmanje sa glagolom *pričati*. U primjeru kojeg navodimo, glagol *reći* se javlja u kombinaciji sa glagolom *pričati* u okviru iste rečenice dva puta i oba puta ga prati *da*-rečenična dopuna. Komunikativni glagol *pričati* sa jednim od glagola *reći* čini dio složenog predikata:

On je rekao i da su priče o tome da se od zaposlenih a članovi SNS uzima 10 odsto od plate za stranku nisu tačne, i da je to bilo u DS za vreme Zorana

Dinđića i da je i tada sa njim o tome pričao i rekao mu da je to loša ideja i da će ti isti da pokradu 30 odsto da bi nadoknadili tih 10 odsto.

U književnom registru pronađena je kombinacija u kojoj su sva četiri analizirana glagola govorenja u okviru iste rečenice, glagol *pričati* javlja se dva puta, jednom u formi imperativa, a drugi put u obliku prezenta, glagol *reći* je takođe u okviru direktivnog iskaza, a glagol *govoriti* se pojavljuje u prezentu:

Pričajte, kaže njen psihoanalitičar, slobodno recite šta god vam padne na pamet, i Noam, ili tako nekako, priča, isprva teško, jedva nalazi reči, onda uspeva da se fokusira, govori kako je ne primećuju kao osobu, nego samo kao telo, svi bi hteli da im ona bude crni panter na uzici.

U tekstu u kulturi zabilježen je primjer u kome se u okviru iste rečenice, glagol *kazati* javlja četiri puta u kombinaciji sa dva glagola *reći*. Sva četiri glagola *kazati* su u prezentu, od toga su tri primjera u obliku *da* + prezent, dok se glagol *reći* javlja u perfektu i futuru I. Ono što je interesantno jeste raznolikost dopuna glagolu *kazati*. Tako se u istoj rečenici kao dopuna glagolu *kazati* javlja korelativna klauza kao rečenična dopuna (*ono što sam izjavio*), spacijalni u lokativ (*u Beogradu*), objekatski direktni dativ (*kažem vam*) i predikatski *pred instrumental* (*pred vama*):

Drago mi je što ste pogledali ovaj film, i što sam sa ovim filmom došao u Beograd, čast mi je što je Beldoks izabrao moje filmove da ih prikaže, i danas bih voleo da kažem ono što sam izjavio i u novembru 2000. godine, kada sam došao ovde - ono što sam rekao studentima štrajkačima 1993, reći ću vam ono što sam došao da kažem u Beogradu 1991, sa mojim prijateljima Danilom Kišom i Filipom Davidom, kažem vam - živela demokratija, živela Evropa, živela Srbija, živela evropska i demokratska Srbija, borba je ista i srećan sam što sam to došao još jednom da kažem danas pred vama.

Mnogo češće su kombinacije sa tri glagola govorenja. Tako na primjer u rečenici ekscerpiranoj iz našeg korpusa u okviru iste rečenice nalazimo glagol

govoriti u odričnom obliku, sa objekatskim *o* lokativom kao dopunom; glagol *kazati* sa odnosnom rečenicom kao dopunom u čijem sastavu je glagol *pričati*. Drugi glagol *kazati* javlja se u drugoj nezavisnoj klauzi i kao dodatak ima *da*-rečenicu:

Ne govorim o podmetačini bilo koga, samo kažem šta pričaju Dačić i Dinkić o koaliciji DS-a i SNS-a, a u isto vreme kažu da neće biti izbora još tri godine.

U narednom primjeru preuzetom iz govornog diskursa, glagol *kazati* se sa dodatkom odnosne klauze javlja u okviru adverbzivne rečenice, dok glagol *reći* uvodi direktni govor. U direktnom govoru glagol *pričati* stoji u konstrukciji *da* + prezent i čini dio složenog predikata:

Ali da kažem koje su to mere, da ne bi ljudi rekli: „Došli ste da pričate i da kritikujete samo.“

Kombinacija istih glagola pronađena je i u korpusu govora gdje se glagol *reći* može naći u obliku partikularizovanog imperativa koji izražava pretpostavku, dok glagol *kazati* uvodi asindetsku rečenicu u okviru koje se nalazi glagol *pričati* u odričnom obliku:

Recimo, on zove jednu osobu i kaže – nemoj da pričaš.

Naredni primjer iz književnog jezika ilustruje primjer glagola *govoriti* sa komplementacijom *govoriti* + Θ , gdje se glagol *govoriti* javlja dva puta unutar zavisne poredbene klauze. U istoj sentencijalnoj strukturi glagol *kazati* je u objekatskoj rečenici u konstrukciji *da* + prezent:

Bila sam, kao i dve hiljade puta do tada, spremna da pređem preko svega, a on, on je rekao, odmah, u predsoblju, ne skidajući kaput, kao da govori dobar dan, kao da govori nešto najobičnije: – Miki, moram nešto da ti kažem.

U tekstovima o politici glagol *pričati* se javlja više puta u kombinaciji sa glagolom *govoriti*. Tako se obično prvi glagol *pričati* javlja u okviru vremenske klauze sa dopunom objekatskog *o* lokativa, dok drugi glagol *pričati* kao dopunu

ima situacioni *sa* instrumental. U istoj rečenici, glagol *govoriti* ima formu *da* + prezent, a za prijedložko-padežnu dopunu najčešće ima objekatski *o* lokativ:

Kad se pričao ujedinjenju Evrope to je za mnoge u redu, ali kada treba da se govori o sjedinjavanju Srba, onda se očekuje da se o tome priča sa stidom i u tišini.

U istom korpusu zabilježeno je postojanje glagola *reći* koji kao sentencijalni dodatak ima *da*-rečenicu, glagola *govoriti* koji kao sentencijalni dodatak ima vremensku klauzu u okviru koje se nalazi glagol *pričati* čija je dopuna objekatski *o* lokativ:

Vučić je rekao da je iz naknadnih izjava glumca Sergeja Trifunovića jasno da je upravo o njemu govorio kada je pričao o "uriniranju na nečijem grobu".

Osim navedenih struktura, u tekstovima o politici glagol *pričati* se javlja unutar odnosne rečenice u komplementaciji *pričati* +— Θ , glagol *kazati* kao dopunu ima uzročnu adverbijalnu klauzu, dok se glagol *govoriti* javlja sa situacionim besprijedložkim akuzativom:

Odmah sam saopštio šta sam sa američkim diplomatom pričao, ostalo je da Aleksandar Vučić Srbiji kaže zbog čega je bio prinuđen da govori piskutavim glasom, "za oktavu više"

4.6 Zaključna razmatranja o poglavlju 4

a) Frekvencija i glagolska vremena

Od tipičnih glagola govorenja, najširu upotrebu ima glagol *reći*. Slijedi ga glagol *kazati* i glagol *govoriti*, koji je u odnosu na prva dva pomenuta glagola daleko manje korišten. Najmanje primjera upotrebe ima glagol *pričati*.

Ono što je zajedničko za sve analizirane glagole komunikacije jeste da se najrijeđe koriste u tekstovima o tehnologiji. S druge strane, najveći broj primjera sa glagolom *govoriti* zabilježen je u govornom diskursu, glagola *kazati* u tekstovima o politici, glagola *pričati* u tekstovima o sportu i govornom diskursu, dok je glagol *reći* najdominantniji u političkim tekstovima.

Glagoli *govoriti*, *kazati* i *pričati* se u svim stilovima pisanog i u govornom diskursu upotrebljavaju u obliku prezenta, osim u književnom registru, gdje je kod glagola *govoriti* frekvencija prezentskog i perfekatskog oblika skoro podjednaka. Kod sva tri glagola, osim u pomenutom korpusu, oblik perfekta se daleko manje koristi. Jedina iznimka po ovom pitanju je glagol *reći* koji se u najvećem broju primjera koristi u obliku perfekta, budući da se ovaj svršeni glagol ne upotrebljava u prezentu. Već je bilo riječi o tome da "glagol *reći* nema nesvršeni parnjak, ali se u toj ulozi upotrebljava glagol *govoriti*, tako da se tu razlika u vidu iskazuje supletivno " (Piper, Klajn 2013: 180).

Rijetko se tipični glagoli komunikacije koriste u obliku aorista. Najveći broj primjera aorista ima glagol *reći* i to u književnom registru, a glagol *kazati* ima samo po jedan primjer u tekstu o kulturi i u pripovijetkama. Glagoli *govoriti* i *pričati* nikada se ne javljaju ovom glagolskom vremenu.

Najveći broj primjera glagolskog priloga sadašnjeg glagola *govoriti* je pronađen u književnom registru i u tekstovima o politici, dok je samo po nekoliko primjera priloga sadašnjeg glagola *pričati* pronađeno u tekstovima o ekonomiji, kulturi, pripovijetkama i govornom diskursu. Ostala dva glagola se ne javljaju u obliku priloga sadašnjeg.

Tipični glagoli komunikacije rijetko uzimaju formu imperativa. Najveći broj primjera sa imperativom ima glagol *reći* i to u govornom diskursu, a najmanji glagol *pričati*. U govornom diskursu glagol *kazati* se javlja u obliku prohibitiva sa defektnim glagolom *nemoj*, dok je u pripovijetkama kod glagola *pričati* imperativnost izražena pomoću rječce *neka*.

Tipični glagoli komunikacije rijetko uzimaju i oblik potencijala. Najveći broj primjera sa potencijalom ima glagol *reći* u književnom registru, a ono što je karakteristično za ovaj registar je da se u velikom broju slučajeva potencijal javlja u okviru upitne i odrične rečenice. Za glagol *pričati* je karakteristično da su u tekstovima o sportu, gdje je i najviše zabilježenih primjera potencijala, svi pronađeni primjeri u odričnom obliku.

b) Semantika

Kada je u pitanju semantika analiziranih glagola komunikacije, pomenute glagole smo podijelili u tri grupe:

I grupa rezervisana je za glagol *reći* koji u analiziranom korpusu ima jedno frekventno značenje,

II grupa sadrži glagole *kazati* i *pričati* koji pokazuju dva najfrekventnija značenja,

III grupa je grupa glagola *govoriti* koji se izdvaja od ostalih glagola komunikacije po tome što je u analiziranom korpusu najpolisemičniji, sa tri najfrekventnija značenja.

c) Dopune i dodaci

Vrlo je teško odrediti najfrekventniju komplementaciju kod ove grupe glagola. Kod glagola *govoriti* i *pričati* najfrekventnija je dopuna dopunskim lokativom koja se javlja u strukturi *govoriti/pričati* + o N_{Lok.}. S druge strane, glagoli *kazati* i *reći* se najčešće javljaju sa rečeničnim dodatkom, odnosno *da*-rečenicom. Osim toga, kod glagola *govoriti*, koji inače ima najviše različitih dopuna, *da*-rečenica predstavlja najfrekventniji dodatak u govornom diskursu i u tekstovima o sportu.

Dopunski lokativ, kao dopuna glagolu *govoriti*, je najfrekventniji u tekstovima o ekonomiji, politici i tehnologiji, dok ova dopuna kod glagola *pričati* dominira u tekstovima o politici, kulturi i sportu i govornom diskursu, a javlja se u modelu $S_{Nom} + pričati + o N_{Lok}$.

Za glagol *govoriti* je karakteristično da je prijedloško padežna konstrukcija oN_{Lok} često permutovana na početak rečenice, a ova pojava je najfrekventnija u tekstovima o kulturi. Permutacija prijedloškog objekta $o N_{Lok}$ je mnogo manje zastupljena kod glagola *pričati*.

Kod glagola *govoriti* prilikom permutacije prijedloškog objekta, javljaju se različiti modeli dopuna. Tako je jedna od najčešćih varijacija kombinacija dopunskog i situativnog lokativa, koji je najčešće u apoziciji, a ova komplementacija se javlja u strukturi $o N_{Lok} + na N_{Lok(AP)} + govoriti + S_{Nom}$. Nešto manje frekventna je kombinacija dopunskog i vremenskog akuzativa sa strukturom $o N_{Lok} + u N_{Ak} + govoriti + S_{Nom}$.

Ostale manje frekventne varijacije karakteristične za određene korpuse su: $u N_{Lok} + o N_{Lok} + govoriti + S_{Nom}$ (kultura), $u N_{Lok} + za N_{Ak} + o N_{Lok} + govoriti + S_{Nom}$ (sport).

Kod glagola *pričati* je za komplementaciju dopunskim lokativom karakteristično da se vrlo često javlja sa negacionim dodacima, a tipične varijacije sa ovom komplementacijom su *pričati + o tome + sa N_{Instr}* (tekstovi o politici) i *pričati + o N_{Lok} + kako-rečenica*, koja je pronađena u svim korpusima, ali je manje frekventna.

Najfrekventniji dodatak glagolima *kazati* i *reći* je *da*-rečenica. Kod glagola *govoriti* je *da*-rečenica takođe frekventna a u korpusima govora, tehnologije i sporta i predstavlja najfrekventniji dodatak upravnom glagolu. Dopunska *da*-rečenica nije frekventna kod glagola *pričati*, a najbrojnija je u govornom diskursu.

Za glagol *kazati* je karakteristično da se *da*-rečenica vrlo često javlja u kombinaciji sa uvodnim izrazom *kažu* koji ima modalno značenje izvora informacija. Ova pojava je najfrekventnija u tekstovima o ekonomiji, govornom diskursu i književnom registru. Takođe, kod ovog glagola vrlo često *da*-rečenici prethodi prijedložki objekat u strukturi *kazati* + za N_{AK} + *da*-klauza, što je karakteristika tekstova o ekonomiji, dok je za tekstove o kulturi karakteristična struktura *kazati* + N_{Dat} + *da*-klauza.

Kod glagola *reći* je ova pojava mnogo izraženija, pa je dativ jedan od najčešćih padeža koji se kao dopuna glagolu *reći* javlja sa navedenim dodatkom u strukturi *reći* + N_{Dat} + *da*-rečenica, što je karakteristika tekstova o politici. U politici i govornom diskursu je u većem broju primjera pronađen permutovani za akuzativ u modelu S_{Nom} + za N_{AK} + *reći* + *da*-rečenica. Nešto manje frekventan je i temporalni akuzativ koji se javlja u modelu S_{Nom} + *reći* + u N_{AK} + *da*-rečenica, sa najvećim brojem primjera u tekstovima o politici i ekonomiji.

Kod glagola *govoriti* se mnogo rjeđe javlja prijedložko padežna dopuna sa *da*-rečenicom, a najčešća struktura je S_{Nom} + *govoriti* + N_{Dat} + *da*-rečenica kao objekat u akuzativu.

Od ostalih manje frekventnih dopuna za glagol *govoriti* je karakterističan dativ i besprijedložki akuzativ, dok se kod glagola *kazati* u ovoj funkciji, pored ova dva, najčešće javlja i nominativ. Glagol *pričati* u nešto većem broju primjera ima dopunu u vidu besprijedložkog akuzativa, dok je najmanje ovih dopuna pronađeno kod glagola *reći*, od kojih se jedino ističu nominativ i situativni lokativ.

Iako nije frekventna dopuna, najveći broj različitih prijedložkih struktura sa genitivom je pronađen kod glagola *govoriti*, pa je tako nešto frekventnija prijedložko padežna konstrukcija *zbog* i *tokom* + genitiv, a mnogo rjeđe konstrukcije sa genitivom su: *protiv*, *prije*, *između*, *oko*, *uslijed*, *povodom*, *bez* i *umjesto*.

Ono što je posebno karakteristično za naše korpusse je da se vrlo često javljaju kombinacije različitih padeža, pa najkarakterističnije modele za pojedine korpusse prikazujemo u nastavku: *govoriti* + N_{Dat} + više od +N_{Gen} u književnom registru, *govoriti* + N_{Dat} + N_{Ak} u govornom diskursu, S_{Nom} + *govoriti* + N_{Ak} + N_{Instr.} u književnom registru, S_{Nom} + *govoriti* + N_{Ak} + u N_{Lok} u tekstovima o kulturi.

Kod glagola *kazati* su zabilježene kombinacije *kazati* + N_{Ak} + o N_{Lok} u tekstovima o kulturi, *kazati* + N_{Ak} + s N_{Instr} u tekstovima o politici i kulturi, N_{Ak} + *kazati* + *da*-klauza u tekstovima o sportu i kulturi i u govornom diskursu.

Glagol *pričati* je nešto bogatiji ovim kombinacijama od prethodnog glagola, pa su u književnom registru primjećene strukture S_{Nom} + *pričati* + N_{Ak}, *pričati* + N_{Dat} +N_{Ak} + o N_{Lok}, *pričati* + N_{Dat} + *kako*-rečenica i o N_{Lok} + S_{Nom} + *pričati* + na N_{Lok} + u N_{Lok} u tekstovima o sportu.

Najmanje sklon međusobnim kombinacijama različitih padeža u rečeničnoj strukturi je glagol *reći*, pa su u tekstovima o politici pronađeni samo modeli S_{Nom} + *reći* + na N_{Lok} + u N_{Ak}. i S_{Nom} + na N_{Lok} + *reći* + *da*-rečenica.

d) Upravni govor

U upravnom govoru najčešće se koristi glagol *reći* koji je po ovoj svojoj karakteristici najbliži engleskom glagolu *say*. Pored glagola *reći* i glagol *kazati* se koristi u upravnom govoru, a glagoli *govoriti* i *pričati* rjeđe.

Najviše primjera upravnog govora sa glagolom *reći* je u korpusu politike, a glagola *kazati* u tekstovima o ekonomiji. Najviše primjera direktnog govora kod glagola *govoriti* je pronađeno u književnom registru, dok je kod glagola *pričati* isti najbrojniji u tekstovima o ekonomiji i sportu. Interesantno je da u govornom diskursu kod glagola *pričati* nije pronađen nijedan primjer upravnog

govora, dok je za tekstove o sportu sa istim glagolom karakteristično da se upravni govor koristi u velikom broju naslova.

U korpusima engleskih glagola, uvodni glagol je u najvećem broju slučajeva u finalnoj poziciji, međutim, u srpskom jeziku situacija je nešto drugačija. Zbirno gledajući, finalna pozicija je najdominantnija u korpusima sa glagolima *kazati* i *pričati*, a inicijalna sa glagolom *govoriti*. Kod glagola *kazati* i *govoriti* javljaju se varijacije po korpusima. Tako je kod glagola *kazati* finalna pozicija najbrojnija u svim korpusima osim u govornom diskursu, gdje dominira inicijalna, dok je u pripovijetkama glagol *kazati* u obliku perfekta najbrojniji u inicijalnoj poziciji, a u obliku prezenta u medijalnoj poziciji.

Kod glagola *govoriti*, inicijalna pozicija dominira u korpusima pripovijedaka, govora, sporta i politike, dok je finalna najbrojnija u kulturi i govoru. Medijalna pozicija nije najfrekventnija ni u jednom korpusu, a najveći broj primjera pronađen je u pripovijetkama. Interesantno je da su medijalna i finalna pozicija u pripovijetkama podjednako zastupljene.

Najveće varijacije u poziciji uvodnog glagola po korpusima su pronađene kod glagola *reći*. Tako je finalna pozicija najbrojnija u novinskom registru, dok je vrlo rijetka u govorom diskursu. Inicijalna pozicija dominira u govornom diskursu, a rijetka je u ostalim korpusima, osim u pripovijetkama gdje je pronađen nešto veći broj primjera. Medijalna pozicija dominira u pripovijetkama, dok u ekonomiji, sportu i tehnologiji nije pronađen nijedan primjer ove pozicije. U ostalim korpusima, ova pozicija glagola *reći* je vrlo rijetka.

Ono što je zajedničko za sve glagole komunikacije iz ove grupe, jeste da je najfrekventnija dopuna uvodnog glagola imenička sintagma u nominativu u strukturi *glagol* + N_{Nom}.

Kada su u pitanju dopune koje su manje frekventne od pomenute strukture, primjetna je varijacija. Nešto manje frekventna dopuna kod glagola

govoriti je struktura *govoriti* + adverbijalna dopuna u N_{Lok} . Kod glagola *kazati* ovo mjesto zauzimaju modeli *kazati* + N_{Dat} + N_{Nom} , sa najvećim brojem primjera u tekstovima o politici, tehnologiji i pripovijetkama i *kazati* + N_{Ak} + N_{Nom} , sa najvećim brojem primjera u tekstovima o sportu, politici i kulturi. Kod glagola *pričati* nešto manje frekventna dopuna uvodnog glagola je izražena modelom *pričati* + N_{Ak} u tekstovima o ekonomiji, politici i sportu i *pričati* + N_{Dat} + N_{Nom} u tekstovima o ekonomiji, gdje su navedene strukture skoro podjednako frekventne.

Kod glagola *reći* sljedeća po frekvenciji je dopuna *reći* + N_{Nom} + za N_{Ak} u tekstovima o ekonomiji i sportu, a nešto manje frekventan je model *reći* + N_{Nom} + na N_{Lok} sa najvećim brojem primjera u tekstovima o ekonomiji, kulturi, sportu i tehnologiji.

Kada su u pitanju dopune uvodnog glagola, glagol *reći* ima najviše različitih dopuna, a najveći broj različitih dopuna uvodnog glagola je pronađen u korpusu ekonomije. Što se ostalih glagola tiče, glagol *kazati* ima najviše dopuna u korpusu politike, a glagol *pričati* u korpusu sporta. Najmanje različitih dopuna uvodnog glagola ima glagol *govoriti*.

Dopune uvodnih glagola komunikacije koje su karakteristične samo za pojedine korpusse navodimo u redovima koji slijede.

Kod glagola *govoriti* pronađene su sljedeće strukture: *govoriti* + sa $N_{Instr.}$ u tekstovima o ekonomiji, *govoriti* + o N_{Lok} + N_{Nom} u tekstovima o sportu, N_{Nom} (kao adverbijal) + prije N_{Lok} + enklitika + N_{Dat} + *govoriti* u tekstovima o kulturi.

Glagol *kazati* se po korpusima odlikuje sljedećim modelima: *kazati* + u N_{Lok} u tekstovima o politici i tehnologiji, *kazati* + N_{Dat} u tekstovima o sportu, pripovijetkama i kulturi, *kazati* + kroz N_{Ak} + N_{Nom} u tekstovima o politici, *kazati* + N_{Nom} + N_{Ak} u tekstovima o sportu i sa $N_{Instr.}$ + *kazati* + N_{Nom} takođe u tekstovima o sportu.

Analiza korpusa sa glagolom *pričati* pokazala je da ovaj glagol nema mnogo različitih dopuna uvodnog glagola, pa su pored najfrekventnijih dopuna pronađene još strukture *pričati* + N_{Instr} u tekstovima o politici, a u tekstovima o sportu, koji je i najbogatiji dopunama uvodnog glagola, zabilježeni su modeli: *pričati* + N_{Nom} + adjunkt + za N_{Ak}, *pričati* + N_{Nom} + *kada*-rečenica i *pričati* + N_{Nom} + o N_{Lok}.

Kod glagola *reći* se kao manje frekventne strukture javljaju: *reći* + N_{Dat} koja je najfrekventnija dopuna glagolu *reći* u pripovijetkama, *reći* + N_{Nom} + na N_{Lok}, sa najvećim brojem primjera u tekstovima o ekonomiji, kulturi, sportu i tehnologiji, *reći* + N_{Nom} + N_{Dat} + poslije N_{Gen} u tekstovima o politici, povodom + N_{Gen} u tekstovima o politici) i prilikom + N_{Gen} u tekstovima o kulturi.

e) Vrste rečenica

Za sve analizirane glagole karakteristično je da se vrlo često javljaju kao dio konstrukcije *kako (je) govorio/govori, kazao, pričao, rekao* u parentezi, a koja u našim korpusima ima svrhu subjektivne identifikacije saopštavanog ili primarnog izvora informacije. (Stevanović 1989: 1020)

Sudeći po broju primjera, čini se da upitne rečenice nisu omiljeni tip rečenica u kojima se pojavljuju tipični glagoli komunikacije. Kada se glagoli komunikacije javljaju u okviru upitnih rečenica, oni to čine isključivo u govornom diskursu i književnom registru.

Od svih analiziranih glagola, najčešće se glagol *reći* javlja u okviru upitne rečenice, nešto rjeđe glagol *kazati*, a najrjeđe glagol *pričati*. Najfrekventnija vrsta upitne rečenice kod glagola *govoriti* uvodi se dvočlanom rječcom *da li*. Za glagol *kazati* su karakteristična posebna pitanja, koja se kod ovog glagola najčešće izriču pomoću zamjениčkog pitanja *šta*, dok su upitne rečenice sa rječcom *da li* vrlo rijetke. Upitne rečenice kod glagola *pričati* su vrlo rijetke, a najčešći tip su afirmativne upitne rečenice. Korpusi sa glagolom *reći* se odlikuju otvorenim

pitanjima, a najčešće se uvode upitnim riječima *šta* i *ko*. Za korpus govora kod glagola *reći* je karakteristično da se upitne rečenice često uvode upitnim izrazom *je li*, dok je ova vrsta upitnih rečenica mnogo manje zastupljena u književnom registru.

Tipični glagoli komunikacije ne pokazuju ni sklonost ka pojavljivanju u odričnim rečenicima. U prilog tome govori i činjenica da se veći broj primjera glagola *reći* i *kazati* u književnom registru i u govornom diskursu javlja u upitnim rečenicama u odnosu na odrične. Glagol *govoriti* se sporadično javlja u odričnim rečenicama i to u književnom registru i u govornom diskursu. Najmanje primjera glagola *pričati* u odričnoj rečenici je zabilježeno u tekstovima o sportu, dok u tekstovima o tehnologiji nije zabilježen nijedan primjer.

Uz glagol *reći* javljaju se dvostruke negacije, kada je glagol u odričnom obliku, a i zamjenička riječ je takođe odrična. Kod glagola *govoriti* i *kazati* najfrekventnija je izjavno-odrična rečenica, odnosno rečenica sa posebnom negacijom.

Najfrekventniji veznik za sve glagole je veznik *da* koji uvodi dopunske klauze, a najveći broj primjera je pronađen kod glagola *govoriti* i *reći*. Sljedeći po frekvenciji kod svih glagola je koordinator *i* koji povezuje kopulativne rečenice. Kod glagola *kazati* i *reći* ovaj koordinator se vrlo često upotrebljava u koordinaciji zavisne *da*-rečenice i upravnog glagola, dok se kod glagola *pričati* često koristi za povezivanje predikacijskih dijelova i priključivanje imeničkih sintagmi.

f) **Adverbijali**

Adverbijali nisu tako česti pratioci tipičnih glagola komunikacije. Glagol *govoriti* se najčešće modifikuje adverbijalima, a najfrekventnije modifikacije uočene su u korpusu govora.

Glagol *pričati* se u mnogo manjoj mjeri modifikuje adverbijalima, ali je i kod ovog glagola moguće izdvojiti najkarakterističnije adverbijale. Kod glagola *reći* i *kazati* nešto veći broj adverbijala primjetan je kod dodatka *da* rečenicom. Prilikom analize, zabilježene su razlike koje modifikuju određene glagole koji se javljaju sa *da*-rečenicom.

Glagol *govoriti* sa *da*-rečeničnim dodatkom je najviše modifikovan adjunktom univerzalne frekvencije *uvijek*, dok su nešto manje frekventne modifikacije adjunktima položaja u vremenu *prošle* (godine), *poslije* (meča/pobjede), *sada*, kao i adjunkt trajanja *tokom* i *do sada*, te adjunkt univerzalne frekvencije *stalno*.

Glagol *kazati* sa dodatkom *da*-rečenice se najviše javlja sa konjunktom *međutim* u tekstovima o politici, adjunktima položaja u vremenu *sada* i *odmah* i načinski adjunktom *slobodno*. Disjunkt *takođe* često modifikuje glagol *kazati* u tekstovima o ekonomiji i tehnologiji. Adjunkti neodređene frekvencije *obično*, *često*, *nekad*, *uvijek*, *nikad*, *povremeno*, iako nisu frekventni, adjunkti položaja u vremenu *danas* i adjunkti vremenskih relacija *poslije*, *nakon*, *prije* se skoro podjednako javljaju u svim korpusima.

Kod glagola *pričati* koji se javlja sa *da*-rečenicom, modifikacije adverbijalima su vrlo rijetke. Najfrekventniji je konjunkt sumiranja *iako,s* koji je tipičan za tekstove o ekonomiji, a za tekstove o kulturi se kao karakteristika može navesti konjunkt *usput*. Samo u tekstovima o ekonomiji i kulturi sa ovim dodatkom je karakterističan disjunkt *zvanično*.

U poređenju sa ostalim glagolima, glagol *reći* sa pomenutim rečeničnim dodatkom se najmanje modifikuje adverbijalima.

Adverbijali se sa ovom strukturom ne javljaju često, a najveći broj modifikacija glagola *reći* u ovom modelu je pronađen u govornom diskursu uz adjunkte položaja u vremenu *onda*, *maločas*, *sada*, *uveče*, *dva puta*, *jednom*, *tada*, dok se od subjunkta izdvajaju subjunkti vezani za odnose vremena *nedavno*, *već*

i aditivni subjunkti *čak, takođe*. Jedino se u pripovijetkama u nešto većem broju javljaju adjunkti položaja u vremenu *danās, juče, sad, maloprije* i načinski adjunkti *lijepo* i *otvoreno*.

Glagoli *kazati* i *pričati* kod kojih je najfrekventnija dopuna o N_{Lok} , takođe ispoljavaju određene razlike prilikom modifikacije adverbijalima. Najfrekventniji adverbijali sa ovom dopunom kod glagola *govoriti* su u korpusu govora, gdje ima najviše primjera modifikacije sa ovom komplementacijom, adjunkti stalne frekvencije *uvijek, stalno* i adjunkti visoke frekvencije *često*. Adjunkt visoke frekvencije *često je*, pored govornog diskursa, karakterističan i za tekstove o tehnologiji. U tekstovima o sportu se sa ovom komplementacijom najčešće javlja subjunkt partikularizator *posebno*, dok je konjunkt *iako* sa ovom dopunom karakteristika tekstova o ekonomiji, sportu i kulturi.

Najfrekventnije modifikacije kod glagola *pričati* sa komplementacijom *pričati* + o N_{Lok} vrše adjunkti položaja u vremenu *sada, danās* i *maločas*, koji su najbrojniji u govornom diskursu i književnom registru. Pored njih, ističu se i adjunkti stalne/univerzalne frekvencije *stalno, uvijek, neprestano* koji su najbrojniji u govornom diskursu i tekstovima o kulturi. Od subjunkta sa ovom dopunom se najčešće javljaju intenzifikatori *mnogo* i subjunkti ublaživanja *samo*, koji je karakterističan za govorni diskurs, tekstove o kulturi i politici i književni registar.

Glagoli *govoriti* i *pričati* u funkciji adverbijala često imaju određene prijedloško padežne konstrukcije. Najfrekventnije prijedloško padežne konstrukcije u funkciji adverbijala kod glagola *govoriti* su prostorni lokativ, prostorni akuzativ i adverbijalni instrumental, a najveći broj ovih struktura je pronađen u korpusu sporta.

Kod glagola *pričati* u funkciji adverbijala se najčešće javljaju prijedloško padežne konstrukcije na + N_{Lok} , pre + N_{Gen} , pred + N_{Gen} i instrumental okolnosti sa + N_{Instr} , koje su kao i kod glagola *govoriti* takođe najbrojnije u korpusu sporta.

Samo kod glagola *reći* pronađena je pojava nazvana partikularizacija imperativa, koja je prouzrokovana fatičkom (kontaktnom) funkcijom iskaza ili dijela iskaza u kojem se taj oblik koristi (Popović 2005: 1026). Partikularizovani imperativ postaje jezičko sredstvo realizacije određenih tipova ilokutivnosti, a konkretno izraz *recimo* iskazuje pretpostavku (Popović 2005: 1026). Partikularizovani imperativ nema fiksnu poziciju u rečenici, a najviše se javlja u medijalnoj poziciji kao umetnuti izraz.

Partikularizovani imperativ se jako rijetko nalazi u inicijalnoj poziciji. Najveći broj primjera inicijalne pozicije je pronađen u govornom diskursu, a samo se u tekstovima o ekonomiji, kulturi, u pripovijetkama i govornom diskursu ovaj izraz naknadno dodaje, odnosno zauzima finalnu poziciju, i to u najvećem broju primjera u govornom diskursu.

Najveći broj primjera oblika *recimo* pronađen je u govorom diskursu i u književnom registru. Mnogo manje partikularizovanog imperativa se nalazi u tekstovima o kulturi, zatim slijede tekstovi o tehnologiji, ekonomiji i politici, gdje je frekvencija ovog izraza približno jednaka. Najmanji broj izraza *recimo* je pronađen u tekstovima o sportu.

g) Leksički spojevi

Komunikativni glagoli ulaze u kombinacije sa drugim riječima obrazujući kolokacijske veze. Od svih analiziranih glagola komunikacije u srpskom jeziku, komunikativni glagol *kazati* ostvaruje najviše kolokacijskih veza i to u govornom diskursu. Poređenja radi, u engleskom jeziku to mjesto zauzima glagol *say*, takođe u govornom diskursu, što govorni diskurs čini stjecištem različitih fraznih obrazaca.

I ostali glagoli komunikacije u srpskom ulaze u kolokacijske veze, u nekim registrima više, u nekim manje. Na primjer, najviše fraza sa glagolom

pričati javlja se u govornom diskursu, sa glagolom *reći* u pripovijetkama, a sa glagolom *govoriti* u pripovijetkama i govornom diskursu.

S druge strane, najmanje kolokacijskih veza svi pomenuti glagoli komunikacije ostvaruju u tekstovima u tehnologiji, što ih čini najmanje osjetljivim stilom novinskog i uopšteno pisanog diskursa prema ovoj vrsti leksičko-sintaksičkih obrazaca.

Neke od kolokacijskih kombinacija glagola komunikacije su međustilske i koriste se u svim stilovima pisanog i u govornom diskursu, a neke su tipične za pojedine stilove/registre/diskurse.

Uporedimo li glagole komunikacije u srpskom, vidjećemo da se komunikativni glagol *pričati* gotovo nikako ne kombinuje sa modalnim glagolima, dok se glagoli *kazati* i *reći* mogu javiti kao dopune modalima. Kada se komunikativni glagol *kazati* javlja kao dopuna modalnom glagolu, on se javlja u formi *da + prezent (moram da kažem, hoću da kažem)*, a ukoliko je dopuna modalu komunikativni glagol *reći*, on se javlja u formi infinitiva (*moram reći, hoću reći*). Razlog za ovakvo sintaksičko ponašanje glagola *reći* treba potražiti u njegovoj gramatičkoj prirodi, odnosno, nemogućnosti da se nađe u formi prezenta. Iako postoji oblik pomoću kojeg može da dopuni modalni glagol u formi *da + prezent (hoću da kažem)*, u analiziranom korpusu se ne koristi.

Pojedini izrazi sa komunikativnim glagolima dopuštaju alternativnu upotrebu više glagola komunikacije. Ovu pojavu Riđanović (1985: 314) je nazvao poželjnim kolokacijama, koje se slažu prema stepenu uobičajenosti. Za srpski jezik najmanje je moguća kolokacija *govoriti šta misliš*, moguća je *reći šta misliš*, dok je recimo *pričati šta misliš* krajnje neuobičajena, a *govoriti šta misliš* posve uobičajena. Slična primjere mogućnosti nalazimo i u sljedećim kolokacijama: *da ne pričamo/a da ne govorimo, pričati/govoriti laži, govoriti/kazati/reći istinu, pričati/govoriti neistinu, pričati/govoriti loše, pričati/govoriti napamet, pričati/govoriti kao navijen, pričati/govoriti koještarije, pričati/govoriti u ime,*

nije moje da pričam/govorim, ne vrijedi pričati/govoriti, pričati/govoriti iza leđa, kazati/reći jasno i glasno, govoriti/kazati bez dlake na jeziku. Više podataka o frekvenciji njihove upotrebe u pojedinim stilovima pisanog i u govornom diskursu dajemo u tabeli dole.

Tabela 51 Alternativna upotreba glagola komunikacije u kolokacijama

	Ekonomija	Kultura	Politika	Sport	Tehnologija	Pripovijetke	Govor
šta misliš	kazati 1		kazati 12 reći 6		kazati 1		kazati 12 govoriti 3
a da ne		pričamo 1 govorimo 12	pričamo 4	pričamo 2		govorimo 11	pričamo 6
neistinu			pričati 1				
laži							pričati 1
istinu	govoriti 1	govoriti 4 reći 1 kazati 1	govoriti 25 reći 12 kazati 1	kazati 1	govoriti 3	govoriti 8 reći 12	govoriti 5 reći 1 kazati 4
loše	govoriti 1	govoriti 1	pričati 1 govoriti 3		pričati 1		
napamet	pričati 1						govoriti 1
kao navijen						pričati 2 govoriti 2	
koješta						pričati 3 govoriti 1	
budalaštine						govoriti 1	
u ime		govoriti 7	govoriti 4	pričati 1 govoriti 2	govoriti 1	govoriti 1	govoriti 3
nije moje da			pričam 1	pričam 1 govorim 1			
ne vrijedi	pričati 1					govoriti 3	
iza leđa						pričati 1 govoriti 1	
jasno	kazati 2 reći 1	kazati 2 reći 1	kazati 8 reći 10	kazati 1 reći 1			kazati 3 reći 8
bez dlake	kazati 1			govoriti 1			

Najviše leksičkih spojeva sa glagolom *govoriti* pripada semantičkim poljima direktnosti i moralnosti, a sa glagolom *pričati* semantičkim poljima intenziteta, obmane, i preciznosti. Leksički spojevi glagola *kazati* u najvećem broju primjera pripadaju semantičkom polju direktnosti, a glagola *reći* semantičkom polju načina. Podvučemo li crtu ovdje, vidjećemo da komunikativni glagoli *govoriti* i *kazati* imaju zajedničku karakteristiku u pogledu leksičkih spojeva, pošto se i jedan i drugi ostvaruju u semantičkom polju direktnosti.

Kada je u pitanju upotreba fraza sa glagolima komunikacije, postoje međujezičke i diskursivne sličnosti. Pojedine fraze sa komunikativnim glagolima kao što je recimo fraza *pričati do detalja* u oba jezika se pojavljuju u govornom diskursu, što ih čini diskurzivnom karakteristikom govornog diskursa tipičnom za dva jezika. U novinskom registru u tekstovima o ekonomiji u oba jezika se koristi fraza *mnogo govori* (*speak volumes*) i fraza *a i da ne govorimo* (*not to say*). Fraza *pričati gluposti* u engleskom jeziku se javlja u registru pripovijedaka, a u srpskom jeziku u registru pripovijedaka i u govornom diskursu. Slična je situacija i sa frazom *kazati jasno i glasno*, koja se u engleskom koristi u tekstovima o politici, a u srpskom u tekstovima o politici i govoru. Kao što vidimo, pojedine fraze u oba jezika pripadaju istim registrima. U razgovornom diskursu oba jezika česta je upotreba fraza sa glagolskim prilogom sadašnjim. Srpski jezik dopušta korištenje raznovrsnijih priloških varijacija, dok u engleskom dominiraju uglavnom dvije *broadly* u *broadly speaking* (načelno govoreći) i *roughly* u *roughly speaking* (ugrubo govoreći).

Većina rečenica u kojima se javljaju fraze sa nekim od komunikativnih glagola su afirmativne. Ipak, kako smo i pokazali, neke fraze sa glagolom *kazati*, javljaju se u gotovo uvijek u odričnim rečenicama, a neke fraze sa glagolom *reći* u interogativnim rečenicama.

U analiziranom korpusu dva jezika registrovali smo postojanje svega dva vulgarna izraza sa glagolima komunikacije, i to u tekstu o kulturi pisanom na engleskom jeziku zabilježili smo primjer idiomatskog vulgarnog izraza sa glagolom *talk* i imenicom *arse* (stražnjica) *talk out of their arses* u značenju *talk nonsense* (pričati gluposti), a u srpskom vulgarizam *kazati ne seri*, u registru pripovijedaka, sa sličnim značenjem.

h) Preferencije prema drugim glagolima komunikacije

Od analiziranih glagola govorenja, najveći broj kombinacija sa ostalim glagolima komunikacije ostvaruje glagol *kazati*, a najmanje višestrukih pojavljivanja glagola govorenja u rečeničnoj strukturi je uočen kod glagola *pričati*. Za glagol *kazati* je karakteristično da se vrlo često javlja više puta u okviru iste rečenice. Glagol *govoriti* se najčešće kombinuje sa glagolom *reći*, a u mnogo manjem broju primjera sa glagolom *kazati* u korpusu sporta i politike. U kombinacijama sa glagolom *reći*, glagol *govoriti* se često javlja više puta zahtijevajući dopunu u obliku situativnog *o* lokativa, dok se glagol *reći* javlja sa *da*-rečenicom. Glagol *pričati* se vrlo rijetko javlja sa ostalim glagolima govorenja, u skoro podjednakom broju primjera javlja se sa glagolima *reći*, *pričati* i *govoriti*. S druge strane, glagol *reći* se najviše javlja sa glagolom *kazati*, a najmanje sa glagolom *pričati*. Isto kao i glagol *govoriti*, glagol *reći* se u kombinaciji sa glagolom *pričati* u okviru iste rečenice javlja uglavnom dva puta.

5 ZAKLJUČAK

U ovom radu pošli smo od pretpostavke da upotreba glagola komunikacije proizilazi iz njihovog semantičkog ustrojstva, kao i da učestalost i načini upotrebe u diskursu utiču i na njihov stvarni semantički i sintaksički potencijal. Osim toga, smatrali smo da postoje razlike u upotrebi i oblicima glagola komunikacije u različitim tipovima diskursa, kao i da postoje razlike između engleskog i srpskog jezika koje proizilaze, kako iz različitosti u glagolskim sistemima dva jezika, tako i iz diskurzivne upotrebe tih glagola.

Kako govorimo o **frekvenciji** komunikativnih glagola, istraživanje je pokazalo da se rezultati podudaraju u oba korpusa. Najfrekventniji glagol komunikacije u engleskom jeziku je glagol *say*, čija je upotreba najrasprostranjenija u novinskom registru pisanog diskursa i to u tekstovima o politici i ekonomiji. U srpskom jeziku najfrekventniji glagol komunikacije je glagol *reći*, koji je semantički analogan glagolu *say*, i čija je upotreba takođe najfrekventnija u novinskom registru, i to u tekstovima o politici. S druge strane, najrjeđe upotrebljavan glagol komunikacije u engleskom jeziku je glagol *sign*, u srpskom glagol *pričati*, što ukazuje na razliku između dva korpusa. Ono što je zajedničko za ova dva glagola jeste da su tipični za novinske tekstove o sportu.

Ono što je zajedničko za sve analizirane glagole komunikacije u engleskom jeziku i tipične glagole govorenja u srpskom jeziku je to da se najrjeđe koriste u tekstovima o tehnologiji.

Kada je u pitanju **semantika** analiziranih glagola komunikacije u engleskom jeziku i tipičnih glagola govorenja u srpskom jeziku, pomenute glagole dijelimo u tri grupe. U prvoj grupi su sljedeći glagoli komunikacije: *argue, complain, say, speak, talk* i *warn* koji u analiziranom korpusu imaju jedno frekventno značenje. Od tipičnih glagola govorenja u prvu grupu spada samo

glagol *reći*. Druga grupa sadrži glagole *ask* i *tell*, koji ispoljavaju dva najfrekventnija značenja. Glagoli govorenja *kazati* i *pričati* takođe spadaju u ovu grupu. Treća grupa je grupa glagola *call* i *sign* koji se izdvajaju od ostalih glagola komunikacije po tome što su u analiziranom korpusu najpolisemičniji, sa tri najfrekventnija značenja. Od tipičnih glagola govorenja, samo glagol *govoriti* ima tri najfrekventnija značenja. Vidimo, dakle, da se glagoli komunikacije u oba jezika mogu podijeliti u tri jednake grupe prema broju različitih značenja koja mogu imati u diskursu.

Vrlo je teško napraviti paralelu između **komplementacija** u engleskom i srpskom jeziku jer sintaksička analiza engleskih glagola nije rađena na nivou padeža. Jedina moguća paralela je između *da*-rečenice i *that*-klauze.

Glagoli komunikacije u engleskom jeziku zahtijevaju različite komplementarne strukture koje zavise od pojedinačnog značenja svakog glagola. Tako se glagoli *say*, *argue*, *complain* i *warn* uglavnom javljaju sa monotranzitivnom komplementacijom tipa GLAGOL + *that*-klauza kao direktni objekat. Tipični glagoli govorenja *kazati* i *reći* su najsličniji ovoj grupi glagola budući da se najčešće dopunjuju *da*- rečenicom. Glagoli *ask* i *tell* zahtijevaju ditranzitivnu komplementaciju tipa GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat object + *to* infinitivna klauza. Pored toga, glagol *tell*, u zavisnosti od značenja, dopušta i ditranzitivnu komplementaciju tipa GLAGOL + imenička fraza + *that*-klauza kao direktni objekat. Kompleksna tranzitivna komplementacija se javlja kod dva dominantna značenja glagola *call* i *sign*. Glagol *call* najčešće se javlja u strukturi GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + imenička fraza kao komplement objektu i nešto rjeđe sa komplementacijom tipa GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + pridjevska fraza kao komplement objektu. U svom najfrekventnijem značenju glagol *sign* zahtijeva komplementaciju tipa GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza kao lokativni komplement. Glagoli *speak* i *talk* su karakteristični po tome što imaju pseudo-tranzitivnu komplementaciju

sa prepozicionom frazom kao komplementom, koja je i najdominantniji tip komplementacije uz ova dva glagola. U nešto manjem broju primjera javlja i pseudo-tranzitivna komplementacija sa priloškom frazom kao komplementom. Glagol *speak*, u svim registrima pisanog i govornog diskursa i glagol *complain* u književnom registru zahtijevaju intranzitivnu komplementaciju i to uglavnom kada se nađu u primjerima direktnog govora. Od komunikativnih glagola, intranzitivna komplementacija *glagol + O* je karakteristična za glagol *kazati* koji ovakvu strukturu najčešće ima u "posebnim pitanjima" (Piper i Klajn, (2013: 418). Osim toga, ovu strukturu takođe često zahtijeva isti glagol kada ima funkciju uvodnog glagola u upravnom govoru i to u finalnoj i inicijalnoj poziciji, što je posebno karakteristično za književni registar.

Glagoli komunikacije se vrlo često javljaju u kombinaciji sa prepozicijama u engleskom jeziku. Glagoli *ask, tell, speak, talk, say* i *complain* se najčešće kombinuju sa prepozicijom *about*, a glagoli *call* i *sign* sa prepozicijom *to*. Prepozicija *for* je karakteristična za glagol *argue*. Sljedeća po zastupljenosti je prepozicija *of* koja dominira kod glagola *warn* u svim korpusima, sem u pripovijetkama, gdje je najbrojnija prepozicija *about*. Prisustvo prepozicija uz glagole komunikacije najčešće zahtijeva ditranzitivne komplementacije tipa GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + prepoziciona fraza i GLAGOL + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat.

Kod tipičnih glagola govorenja u srpskom jeziku je vrlo teško odrediti najfrekventniji tip dopune s obzirom na to da glagoli *govoriti* i *pričati* najčešće zahtijevaju dopunu u vidu dopunskog lokativa koja se javlja u strukturi *govoriti/pričati + o N_{Lok.}*, a glagoli *kazati* i *reći* najčešće *da*-rečenicu. Za glagol *govoriti* je karakteristično da je prijedloško-padežna konstrukcija *oN_{Lok.}* često permutovana na početak rečenice pri čemu se javljaju različiti modeli dopuna. Jedna od najčešćih varijacija je kombinacija dopunskog i situativnog lokativa, koji je najčešće u apoziciji u strukturi *o N_{Lok.} + na N_{LOok(AP)} + govoriti + S_{Nom.}* Nešto manje frekventna je kombinacija dopunskog i vremenskog akuzativa sa

strukturuom o $N_{Lok} + u N_{Ak} + govoriti + S_{Nom}$. Najfrekventniji dodatak glagolima *kazati* i *reći* je *da*-rečenica. Kod glagola *kazati* *da*-rečenica se vrlo često javlja sa u kombinaciji sa uvodnim izrazom *kažu* koji ima modalno značenje izvora informacija. Vrlo često kod ovog glagola *da*-rečenici prethodi prijedložki objekat u strukturi *kazati* + za $N_{Ak} + da$ -klauza (u tekstovima o ekonomiji) i struktura *kazati* + $N_{Dat} + da$ -klauza (u tekstovima o kulturi). Kod glagola *reći* je ova pojava mnogo izraženija pa je dativ jedan od najčešćih padeža koji se kao dopuna glagolu *reći* javlja sa navedenim dodatkom u strukturi *reći* + $N_{Dat} + da$ -rečenica i permutovanim za akuzativom u modelu $S_{Nom} + za N_{Ak} + reći + da$ -rečenica. Najveći broj različitih padežnih kombinacija registrovano je kod glagola *govoriti* i *pričati*, a najmanje kod glagola *reći*.

Vidimo da se po pitanju komplementacije i dopuna komunikativnim glagolima u engleskom i srpskom jeziku javljaju najveće razlike koje proizilaze iz različitosti u glagolskim sistemima ta dva jezika.

Isto se može reći za **višečlane glagolske oblike** koji su tipični samo za engleski jezik. Najčešće se u okviru višečlanih glagolskih oblika javlja komunikativni glagol *call*, dok se neki drugi glagoli kao što je glagol *say* uopšte ne javljaju u okviru ovih struktura. U korpusu smo naišli na prepozicione glagole, frazalne glagole i frazalno-prepozicione glagole.

Najfrekventniji prepozicioni glagol je *call for* koji se javlja u svim analiziranim korpusima. Prepozicioni glagoli najčešće zahtijevaju komplementaciju tipa GLAGOL + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat. U mnogo manjem broju slučajeva uz prepozicione glagole *call* i *tell* javljaju se strukture GLAGOL + prepozicija + imenička fraza kao prepozicioni objekat + to-klauza.

Za razliku od glagola *call*, koji se najčešće udružuje sa prepozicijama, glagol *talk* se najviše kombinuje sa partikulama u tvorbi frazalnih glagola. I dok su najfrekventniji frazalni glagoli sa glagolom *talk* su *talk up*, *talk down*, *talk*

through, talk away, talk over, talk back, talk out, glagoli *argue, say i complain* se ne javljaju u okviru ovih višičlanih kombinacija. Najfrekventnija komplementacija analiziranih frazalnih glagola je GLAGOL + imenička fraza kao direktni objekat + adverb, GLAGOL + adverb + imenička fraza i GLAGOL + adverb.

Od frazalno prepozicionih glagola registrovana je upotreba glagola *call out for* u pripovijetkama i glagola *talk out of* u politici i govoru. Svi pomenuti frazalno-prepozicioni glagoli zahtijevaju strukturu GLAGOL + adverb + prepozicija + imenička fraza.

Sljedeća karakteristika glagola komunikacije koja je analizirana u ovom radu je njihova upotreba po glagolskim **vremenima**. Većina analiziranih glagola komunikacije u engleskom jeziku javlja se u prošlom prostom vremenu, a potpuna dominacija ovog glagolskog vremena je zabilježena kod glagola *ask, tell, sign, i say*. Glagol *say* se jedino u korpusu kulture javlja u obliku sadašnjeg prostog vremena, a glagol *talk* u svim korpusima, osim u pripovijetkama. Podjednaka upotreba sadašnjeg i prošlog prostog vremena je zabilježena kod glagola *complain* (u tekstovima o kulturi, tehnologiji, govoru) i kod glagola *warn* (u tekstovima o kulturi). U novinskom registru (tekstovima o ekonomiji, kulturi i tehnologiji) glagol *argue* se koristi u obliku prostog sadašnjeg vremena, a u ostalim korpusima uglavnom u obliku prošlog prostog vremena. Kod tipičnih glagola govorenja u srpskom jeziku, situacija je nešto drugačija. Tako se glagoli *govoriti, kazati i pričati* u pisanom i govornom diskursu najviše koriste u obliku prezenta, osim u književnom registru. Jedino se glagol *reći* u najvećem broju primjera upotrebljava u perfektu budući da se, kao što je već navedeno, ovaj glagol ne koristi u prezentu. Na ovom mjestu treba napomenuti da se glagoli komunikacije u engleskom jeziku javljaju u mnogo većem broju različitih vremena, što logično proizilazi iz same činjenice da u engleskom jeziku postoji mnogo veći broj glagolskih vremena nego u srpskom. Međutim, isto tako vidimo da u najvećem broju slučajeva u oba jezika preovlađuju samo po dva

vremena. Razlika je u tome što u engleskom preovlađuje prošlo, a u srpskom sadašnje vreme.

Komunikativni glagoli *ask, say, call* se mogu javiti u okviru imperativne klauze, dok se glagoli *complain* i *warn* skoro nikako ne koriste u ovoj strukturi. Tipični glagoli govorenja se vrlo rijetko javljaju u formi imperativa. Najčešće se u obliku imperativa javlja glagol *reći* (u govornom diskursu), a najrjeđe glagol *pričati*.

Od svih glagola komunikacije, samo se glagol *reći* javlja u obliku partikularizovanog imperativa, čija je upotreba prouzrokovana fatičkom (kontaktnom) funkcijom iskaza ili dijela iskaza u kojem se taj oblik koristi (Popović 2005: 1026). Partikularizovani imperativ nema fiksnu poziciju u rečenici, a najčešće se javlja u medijalnoj poziciji, kao umetnuti izraz. Najveći broj primjera oblika *recimo*, registrovan je u govornom diskursu i u književnom registru, a najmanji u tekstovima os sportu.

Gotovo svi glagoli komunikacije se javljaju u obliku sadašnjeg participa, osim glagola *call* koji se češće javlja u obliku prošlog participa. U srpskom jeziku, glagol *govoriti* se najčešće javlja u obliku priloga sadašnjeg, dok se glagoli *reći* i *kazati* ne javljaju u ovom obliku.

Kada govorimo o **preferenciji prema drugim glagolima komunikacije**, rezultati istraživanja pokazuju da se većina analiziranih glagola komunikacije u engleskom kombinuje sa drugim glagolima iz svoje grupe. Izuzetak su glagoli *argue* i *complain*. Analizirani glagoli komunikacije u engleskom jeziku se najčešće kombinuju sa glagolima propozicije, naročito sa glagolom *say*, zatim sa glagolima prenošenja poruke i glagolom *kazati, reći*. Od tipičnih glagola govorenja u srpskom, najveći broj kombinacija sa ostalim glagolima govorenja ostvaruje glagol *kazati*, a najmanje višestrukih pojavljivanja glagola govorenja u rečničnoj strukturi je uočen kod glagola *pričati*.

Većina glagola komunikacije u engleskom jeziku se ne kombinuje sama sa sobom u okviru iste rečenice. Izuzetak su glagoli *say* i *argue*. S druge strane, tipični glagol govorenja *kazati* se vrlo često javlja više puta u okviru iste rečenične strukture, dok se ostali glagoli iz ove grupe rjeđe javljaju.

U **upravnom govoru** najčešće se koristi komunikativni glagol *reći* koji je po ovoj svojoj karakteristici najbliži je engleskom glagolu *say*. Pored glagola *reći*, i glagol *kazati* se koristi u upravnom govoru, a glagoli *govoriti* i *pričati* rjeđe. U engleskom jeziku, uvodni glagol u najvećem broju slučajeva zauzima finalnu poziciju, dok je u srpskom jeziku situacija nešto drugačija. Zbirno gledajući, finalnu poziciju najčešće imaju glagoli *kazati* i *pričati*, a inicijalnu glagol *govoriti*. Kod glagola *kazati* i *govoriti* javljaju se varijacije po korpusima. Glagol *kazati* zauzima finalnu poziciju u svim korpusima, osim u govornom diskursu, gdje dominira inicijalna. Oblik i registar u kojem se javlja utiče na poziciju koju pojedini glagol komunikacije zauzimaju. Tako, na primjer, oblik perfekta glagola *kazati* u pripovijetkama traži inicijalnu poziciju, a oblik prezenta medijalnu.

Ono što je zajedničko za sve glagole komunikacije u engleskom jeziku i tipične glagole govorenja u srpskom jeziku, jeste da je najfrekventnija dopuna uvodnog glagola imenička sintagma u nominativu u strukturi *glagol + N_{Nom}*.

Glagoli komunikacije u engleskom jeziku i tipični glagoli govorenja u srpskom najčešće se javljaju kao **dio nezavisno složenih i zavisno složenih rečenica**. Neki glagoli se gotovo uvijek javljaju u isključivo jednoj vrsti rečenica, kao, na primjer, glagol *call* u prosto rečenici tipa SVOC. Kada je u pitanju strukturalna klasifikacija, glagoli komunikacije u engleskom i tipični glagoli govorenja u srpskom se uglavnom javljaju u okviru potvrdne rečenice u svim korpusima, a rjeđe u okviru odrične i upitne.

Većina glagola komunikacije u engleskom jeziku se javlja u okviru infinitivne klauze u funkciji direktnog objekta, a ova pojava je posebno

karakteristična za glagol *call*. Infinitivne klauze sa glagolom *talk, speak, tell i say* se uglavnom koriste kao postmodifikacija pridjevske fraze. Samo u tekstovima o kulturi glagol *complain* u okviru *to*-infinitivne klauze postmodifikuje pridjevsku frazu, dok glagol *warn* to čini samo u pripovijetkama i tekstovima o ekonomiji. U korpusu tehnologije, infinitivne klauze sa glagolom komunikacije *ask* vrše funkciju komplementa subjektu. U pripovijetkama i govornom diskursu pored infinitivnih klauza sa glagolima komunikacije u funkciji direktnog objekta, koriste se i *wh*-klauze. U korpusu sporta, nefinitne *ed*-klauze, kao modifikacija imeničke fraze, stoje gotovo rame uz rame sa inifinitivnim klauzama. U svim ostalim korpusima ove klauze su manje frekventne.

Za tipične glagole govorenja u srpskom jeziku karakteristično je da se vrlo često javljaju kao dio konstrukcije *kako (je) govorio/ govori, kazao, pričao, rekao* u parentezi, kada za cilj imaju subjektivnu identifikaciju saopštavanog ili primarnog izvora informacije. Najfrekventniji veznik koji se javlja sa svim tipičnim glagolima govorenja je veznik *da* koji uvodi dopunske klauze i koji se najčešće koristi uz glagole *govoriti* i *reći*. Sljedeći po frekvenciji je koordinator *i*. On se javlja uz sve glagole kao veznik koji povezuje kopulativne rečenice. Kod glagola *kazati* i *reći* ovaj koordinator se vrlo često upotrebljava u koordinaciji zavisne *da*-rečenice i upravnog glagola, dok se kod glagola *pričati* često koristi za povezivanje predikacijskih dijelova i priključivanje imeničkih sintagmi.

Adverbijali u engleskom jeziku najčešće prate glagol *say*, a najrjeđe glagole *sign, argue, complain* i *warn*. Tipični glagola govorenja u srpskom se rjeđe modifikuju adverbijalima. Najviše adverbijala prati glagol *govoriti* i to u govornom diskursu.

Adjunkti položaja u vremenu i adjunkti za mjesto su najfrekventnija vrsta adverbijala koja modifikuje gotovo sve glagole komunikacije u engleskom jeziku, osim glagola *ask*, i tipične glagola govorenja u srpskom jeziku. Funkciju ovih adverbijala uglavnom vrše prepozicione fraze u engleskom jeziku, dok u srpskom jeziku funkciju adverbijala uglavnom vrše spacijalne i temporalne

prijedloško padežne konstrukcije. Prilozi u ovoj funkciji su mnogo manje zastupljeni kako kod glagola komunikacije, tako i kod tipičnih glagola govorenja. Adjunkti neodređene frekvencije su najfrekventnija vrsta adverbijala koja se javlja uz glagol *ask*, i često uz većinu ostalih glagola komunikacije u engleskom jeziku, osim glagola *sign*. Glagole komunikacije prilično često prate i adjunkti vremenskih relacija, ali i načinski adjunkti koji se posebno vezuju za glagole *say* i *ask* i glagole *speak* i *talk*. Adjunkti određene frekvencije su vrlo rijetki.

Najfrekventniji subjunkti u engleskom jeziku su subjunkti vezani za odnose vremena i aditivni subjunkti, a mnogo manje frekventni su emfatični subjunkti. Amplifikatori, supresori i subjunkti stava i učivosti vrlo rijetko modifikuju glagole komunikacije. Disjunkti se nešto rjeđe javljaju. Najveći broj disjunkta registrovan je uz glagol *say*, zatim uz glagole *tell* i *call*. Konjunki su česti pratioci glagola *say*, *tell*, *call*, *speak* i *talk*, a mnogo rjeđe prate ostale glagole komunikacije.

Kod glagola govorenja su analizirani adverbijali koji prate određene komplementacije, odnosno, izdvojene su najfrekventnije komplementacije u korpusima koje su bile nešto bogatije adverbijalima, pošto, kao što je već navedeno, glagoli govorenja se ne modifikuju često adverbijalima kao glagoli komunikacije. Iako se tipični glagoli govorenja u srpskom u mnogo manjoj mjeri modifikuju adverbijalima, ipak je moguće izdvojiti potklase adverbijala koji prate određene komplementacije glagola komunikacije. Kada se glagol *govoriti* javlja sa *da*-rečenicom najčešće se modifikuje adjunktima univerzalne frekvencije, a rjeđe adjunktima položaja u vremenu, adjunktima trajanja i univerzalne frekvencije. Kada se glagol *kazati* javlja sa dodatkom *da*-rečenice, najčešće se modifikuje konjunktom *međutim*, adjunktima položaja u vremenu i načinskim adjunktom *slobodno*. Adjunkti neodređene frekvencije, adjunkti položaja u vremenu i adjunkti vremenskih relacija se u skoro podjednakom broju javljaju u svim korpusima. Kada se glagol *pričati* javlja sa *da*-rečenicom,

rijetko se modifikuje adverbijalima. Modifikaciju tada najčešće vrše konjunkt sumiranja *iako*, koji je tipičan za tekstove o ekonomiji, konjunkt *usput* koji je karakteristika tekstova o kulturi, i konjunkt *zvanično* koji je odlika tekstova o ekonomiji i kulturi. U poređenju sa ostalim glagolima, glagol *reći* sa pomenutim rečeničnim dodatkom najmanje se modifikuje adverbijalima. Glagoli *kazati* i *pričati* sa dopunom o N_{Lok} , pokazuju određene karakteristike prilikom modifikacije adverbijalima. Glagol *kazati* se javlja se adjunktima stalne frekvencije i adjunktima visoke frekvencije, sa subjunktom partikularizatorom *posebno* u tekstovima o sportu i sa konjunktom *iako* u tekstovima o ekonomiji, sportu i kulturi. Glagol *pričati* sa komplementacijom o N_{Lok} uglavnom se javlja sa adjunktima položaja u vremenu, ali i sa adjunktima stalne/univerzalne frekvencije, subjunktima intenzifikatorima i subjunktima ublaživačima.

Kada govorimo o **leksičkim spojevima**, neki glagoli komunikacije u engleskom jeziku, kao što je glagol *say*, često čine dio idiomatskih izraza i to najčešće u govornom diskursu. Pored njega tu su još glagoli *speak* (koji se u idiomatskim izrazima najviše koristi u korpusu govora) i glagol *tell* (koji se u idiomatskim izrazima najviše koristi u pripovijetkama). Samo jedan idiom sa glagolom *sign* pronađen je u govoru, dok glagoli *argue*, *complain* i *warn* ne učestvuju u formiranju idiomatskih izraza.

Glagoli komunikacije se znatno rjeđe javljaju u okviru fraza. Najbrojnije su one sa glagolom *talk*, manje brojne sa glagolom *say* i najmanje sa glagolom *tell*. Ostalih glagola komunikacije u ovim frazeološkim kombinacijama nema. Iako se javljaju u svim registrima, najveći broj fraza sa glagolom *talk* pripada tekstovima o kulturi.

Od svih analiziranih glagola govorenja, glagol *kazati* najčešće učestvuje u formiranju kolokacijskih veza i to u govornom diskursu. Već je bilo riječi da u engleskom jeziku to mjesto zauzima glagol *say*, takođe u govornom diskursu, što govorni diskurs čini utočištem različitih fraznih obrazaca.

I ostali glagoli komunikacije u srpskom ulaze u kolokacijske veze, u nekim registrima više, u nekim manje. Na primjer, najviše fraza sa glagolom *pričati* javlja se u govornom diskursu, sa glagolom *reći* u pripovijetkama, a sa glagolom *govoriti* u pripovijetkama i govornom diskursu. S druge strane, najmanje kolokacijskih veza svi pomenuti glagoli komunikacije ostvaruju u tekstovima u tehnologiji, što ih čini najmanje osjetljivim stilom novinskog i, uopšteno, pisanog diskursa prema ovoj vrsti leksičko-sintaksičkih obrazaca. Najveći broj ovih spojeva sa glagolom *govoriti* pripada semantičkim poljima direktnosti i moralnosti, dok se navedeni spojevi sa glagolom *pričati* mogu svrstati u semantička polja intenziteta, obmane i preciznosti. Leksički spojevi glagola *kazati* u najvećemo broju primjera pripadaju semantičkom polju direktnosti, a glagola *reći* semantičkom polju načina. Tipični glagoli govorenja *govoriti* i *kazati* imaju zajedničku karakteristiku u pogledu leksičkih spojeva, budući da se i jedan i drugi ostvaruju u semantičkom polju direktnosti.

Što se tiče upotrebe fraza sa komunikativnim glagolima, postoje međujezičke i diskurzivne sličnosti. Pojedine fraze sa komunikativnim glagolima kao što je recimo fraza *pričati do detalja* u oba jezika se pojavljuju u govornom diskursu, što ih čini diskurzivnom karakteristikom govornog diskursa tipičnom za dva jezika. U novinskom registru u tekstovima o ekonomiji u oba jezika se koristi fraza *mnogo govori* i fraza *a i da ne govorimo*. Fraza *pričati gluposti* u engleskom jeziku se javlja u registru pripovijedaka, a u srpskom jeziku u registru pripovijedaka i u govornom diskursu. Slična je situacija i sa frazom *kazati jasno i glasno*, koja se u engleskom koristi u tekstovima o politici, a u srpskom u tekstovima o politici i govoru. Analiza pokazuje da pojedine fraze u oba jezika pripadaju istim registrima.

Fraze se u većini slučajeva javljaju u potvrdnim rečenicama. Izuzetak su neke fraze sa glagolom *kazati* poput *nemati bogzna šta kazati o nekome, ne pasti na pamet da se kaže, bolje da ne kažem, ne kažu bez razloga, ne kaže se uzalud/ne kažu džabe/slučajno, nije potrebno da se kaže, ne kazati ništa loše ne moći kazati pouzdano,*

ne kažem da sam bogomdan, nemam pravo da kažem, nemati srca da se nešto kaže, nikada ne kazati ne koje se gotovo uvijek javljaju u odričnim rečenicama i neke fraze sa glagolom *reći*, poput: *ko bi rekao, šta reći, koliko puta sam ti rekao, šta sam vam rekla, jesam li vam rekla*, koje se uvijek javljaju u upitnim rečenicama.

Glagoli komunikacije se gotovo nikada ne javljaju u vulgarnim izrazima ako izuzmemo dva izraza, jedan registrovan u korpusu kulture na engleskom jeziku i jedan u registru pripovijedaka u srpskom. Riječ je o idiomatskim izrazima *talk out of their arses* u značenju *talk nonsense* (pričati gluposti) i izrazu *kazati ne s..i*, čije je značenje slično.

Rezultati analize ukazuju na zaključak da su sve tri početne hipoteze potvrđene. Upotreba glagola komunikacije i u engleskom i u srpskom proizilazi iz njihovog semantičkog ustrojstva. Vidjeli smo da se različiti glagoli komunikacije javljaju u različitoj frekvenciji u različitim tipovima diskursa, da se razlikuju međusobno prema raznim kriterijumima: semantičkim karakteristikama, komplemenataciji i dopunama, formi i funkciji, glagolskom vremenu i načinu; različiti glagoli u oba korpusa takođe pokazuju različitu preferenciju prema drugim glagolima komunikacije, koriste se na razne načine u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama, upravnom govoru i leksičkim spojevima. Konačno, u okviru svih gore-navedenih elemenata, postoje, kako sličnosti, tako i razlike između forme i funkcije glagola komunikacije u engleskom i srpskom jeziku.

Novina ovog istraživanja leži u tome što se do sada nije rađena kontrastivna analiza glagola komunikacije u engleskom i srpskom jeziku, niti su glagoli komunikacije analizirani u različitim korpusima pisanog i govornog diskursa ovakvog obima.

Zaključci do kojih smo došli u ovom istraživanju mogu se dalje koristiti za istraživanja u okviru leksičke semantike, morfosintakse, analize diskursa, kao i u prevođenju i metodici nastave engleskog jezika.

6 LITERATURA

- Antonić, I. 2005. Sintaksa i semantika padeža u *Sintaksi savremenog srpskog jezika, prosta rečenica* M.Ivić (redak.), Beograd: Institut za srpski jezik SANU, Beogradska knjiga, Matica srpska, str. 119-298.
- Baayen, R. H. 2008. *Analyzing Linguistic Data. A Practical Introduction to Statistics Using R*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Baker, C. F. et al. 1998. The Berkeley FrameNet project. In Boitet, C. Whitelock, P.eds: *Proceedings of the Thirty-Six Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics and Seventeenth International Conference on Computational Linguistics*, San Francisco, California: Morgan Kaufmann Publishers, 86-90.
- Biber, D. et al. 2007. *Longman Grammar of English Spoken and Written Language*. Pearson Education.
- Brown, G. and G. Yule, 1983. *Discourse Analysis*. Cambridge: CUP.
- Bresnan, J. i M. Ford, 2010. Predicting syntax: Processing dative constructions in American and Australian varieties of English. *Language*: 86: 168-213
- Carter, R. i M. Mc Carthy. 2006. *Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide, Spoken and Written English Grammar and Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clark, H. H. and E. Schaefer, 1989. Contributing to Discourse, *Cognitive Science* 13, 259-294.
- Dragičević, R. 2010. *Leksikologija srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Dorđević, R. 2007. *Gramatika engleskog jezika*. Beograd: Čigoja štampa.

- Ellis, R. and G. Barkhuizen 2005. *Analysing learner language*. Oxford: Oxford University Press.
- Faulhaber, S. 2011. *Verb-valency patterns: A challenge for semantics-based accounts*. Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG.
- Fellbaum, C. 1990. 'English Verbs as a Semantic Net.' *International Journal of Lexicography* 3.4: 278-301.
- Grice, H. P. 1978. Further Notes on Logic and Conversation', in *Syntax and Semantics: Pragmatics*, v 9, P. Cole (ed.), New York: Academic Press, 183-97.
- Herbst, T. et al 2004. *A Valency Dictionary of English*. Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG,
- Jackendoff, R. 1990. *Semantic Structures*. The MIT Press, Cambridge, MA.
- Johnson, K. 2008. *Quantitative Methods in Linguistics*, Oxford: Blackwell.
- Katičić, R. 1984. *Sintaksa hrvatskog književnog jezika. Nacrt za gramatiku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti- Globus.
- Klajn, I. 2005. *Gramatika srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kleut, M. 2014. Junaci govore: komunikativni glagoli u srpskim epskim narodnim pjesmama, u *Leksika, gramatika, diskurs, Zbornik u čast Vere Vasić*, Novi Sad, Filozofski fakultet, 371-390.
- Levin, B. 1993. *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. Chicago and London: University of Chicago Press.
- Levin, J. N. 1989. 'Towards a Lexical Organization of English Verb.' Ms., Evanston: Northwestern University

- Lopatkova, M. et al. 2006. Valency Lexicon of Czech Verbs: Alternation-Based Model. In Proceedings of LEC (2006), ELRA (2006): 1728-1733.
- Lyons, J. 1963. Structural Semantics. Oxford: Blackwell.
- Lyons, J. 1975. Semantics, 2 volumes. New York: Cambridge University Press.
- Lyons, J. 1995. Linguistic Semantics: An Introduction. Cambridge: Cambridge University Press
- Lyons, J. 1977. Semantics. Cambridge: Cambridge University Press
- Melvinger, J. 1984. *Leksikologija*. Osijek: Pedagoški fakultet.
- Mrazović, P. i Z. Vukadinović. 1990. *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*. Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića – Novi Sad: Dobra vest.
- Moskovljević Popović, J. 2007. *Ogledi o glagolskoj potkategorizaciji*, Beograd: Čigoja štampa.
- Nida, E. A. 1975a. *Componential of meaning: An Introduction to Semantic Structure*. The Hague: Mouton.
- Nida, E. A. 1975b. *Exploring semantic structures*. Munich: Wilhelm Fink.
- Piper, P. i I. Klajn. 2013. *Normativna gramatika srpskog jezika*. Novi Sad: Matica srpska.
- Piper, P. 2005. Semantičke kategorije u prostoј rečenici: sintaksička semantika, u *Sintaksi savremenog srpskog jezika, prosta rečenica* M. Ivić (redak.), Beograd: Institut za srpski jezik SANU, Beogradska knjiga, Matica srpska, str. 33-113, 301-341, 575-978.
- Polovina, V. 1987. *Leksičko-semantička kohezija u razgovornom jeziku*, Beograd: Filološki fakultet.

- Polovina, V. 1992. The Basic Verba Dicendi and their Cohesive Role in Spoken Conversational Language, in *Symposium on Metapragmatic Terms, Budapest, Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae*, An international journal of linguistics vol 39: 193-200
- Popović Lj. 2005. Komunikativne funkcije proste rečenice, u *Sintaksi savremenog srpskog jezika, prosta rečenica* M.Ivić (redak.), Beograd: Institut za srpski jezik SANU, Beogradska knjiga, Matica srpska, str. 983-1060.
- Pranjković, I. 2007. Glagoli govorenja i njihove dopune. *Zbornik Matice srpske za slavistiku*. 71-71: 133-141.
- Prčić, T. 1997. *Semantika i pragmatika reči*. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, Novi Sad.
- Quirk, R. et al. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman Group Limited.
- Rajendran. S. 1978. Syntax and Semantics of Tamil Verbs (manuscript). Ph.D. Thesis. Poona: University of Poona
- Rajendran. S. 2006. Syntax and Semantics of verbs of communication in English and Tamil, dostupno na https://www.researchgate.net/publication/258696551_Syntax_and_semantics_of_verbs_of_communication_in_English_and_Tamil
- Riđanović, M. 1985. *Jezik i njegova struktura*. Sarajevo: Svjetlost, OOUR Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- Ristić, S. 2006. Glagoli govorenja u funkciji metajezičkih morf+ifikatora. *Naš jezik* XXVII/1-4:15-24

- Ristić, S. 2009. Glagoli govorenja u funkciji metatekstualnih operatora. *Modifikacija značenja I leksički modifikatori u srpskom jeziku*. Beograd: Institut za srpski jezik SANU: 109-129
- Rose, C. P. 1995. Discourse processing of dialogues with multiple threads. *In Proceedings of the 33rd Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*, Cambridge, Mass 26-30 June, 31-38.
- Vulović, S. N. 2017. Upotreba osnovnih frazeoloških termina u srpskoj (i slovenskoj) lingvistici. U *Slovenska terminologija danas*, (ured. P. Piper i V. Jovanović). Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 243-251.
- Salkie, R. 1995. *Text and Discourse Analysis*, London and New York: Routledge.
- Schiffrin, D. 2006. *In Other Words*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shi, D. 2008. Communication verbs in Chinese and English: A contrastive analysis. *Languages in Contrast* 8:2 181-207.
- Stanojčić, Ž. i Lj. Popović. 1997. *Gramatika srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- Stevanović, M. 1970. *Savremeni srpskohvatski jezik I. Uvod. Fonetika, Morfologija*. Beograd: Naučna knjiga.
- Stevanović, M. 1969. *Savremeni srpskohvatski jezik: Gramatički sistemi i književnojezička norma II. Sintaksa*. Beograd: Naučna knjiga.
- Stevanović, M. 1989. *Savremeni srpskohvatski jezik I. Uvod. Fonetika, Morfologija*, peto izdanje Beograd: Naučna knjiga
- Stevanović, M. 1989. *Savremeni srpskohvatski jezik: Gramatički sistemi i književnojezička norma II. Sintaksa*. *Sintaksa*, četvrto izdanje Beograd: Naučna knjiga

- Štrbac, G. 2007. Identifikacija izvora informacije u jeziku masovnih medija, Sintaksička istraživanja *Lingvističke sveske* 6, 265-281.
- Štrbac, G. 2007. Sintaksičko-semantički status jedne skupine komunikativnih glagola masovnih medija, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* 50: 939-950.
- Štrbac, G. 2009. Frazeologizmi sa značenjem radnje govorenja, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* 52/2: 123-134.
- Štrbac, G. 2009. Semantička koherentnost glagola govorenja i njihovih dopuna u srpskom jeziku, *Riječ, časopis za slavensku filologiju*, 15/2:137-150.
- Štrbac, G. 2009. Uticaj morfeme SE na sintaksičku realizaciju komunikativnih glagola, *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* 34/1: 67-76
- Štrbac, G. 2010. Glagolske perifraze sa značenjem komunikativne aktivnosti, *Zbornik Matice srpske za filologiju*, 53/2 77-88.
- Štrbac, G. 2011. *Dopune komunikativnih glagola (sintaksičko-semantički i leksikografski opis)*, Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Tannen, D. 1982. Oral and literate strategies in spoken and written narratives. *Language* 58, 1-21.
- Tannen, D. 2005. *Conversational Style*, Oxford: Oxford University Press.
- Tesniere, L. 2015. *Elements of Structural Syntax*, translated by T. Osborne and S.Kahane. John Benjamins Publishing Company
- Urban, M. i J. Ruppenhofer, 2001. Shouting and Screaming: Manner and Noise Verbs in Communication, *Lit Linguist Computing*, 16: 77-97.
- Van Valin, R. D. Jr. 2006. Some Universalis of Verbs Semantics, in R. Mairal I J. Gil eds. *Linguistic Universalis*, Cambridge: Cambridge University Press,155-178.

Ventola, E. 1987. *The Structure of Social Interaction*, London: Pinter.

Rječnici

Klajn, I. i M. Šipka, 2008. *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej.

Petrović, V. i K. Dudić. 1989. *Rečnik glagola sa gramatičkim i leksičkim dopunama*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Rečnik srpskoga jezika 2011. (izradili Milica Vujanić i drugi, redigovao i uredio Miroslav Nikolić), izmenjeno i popravljeno izdanje, Novi Sad: Matica srpska.

<https://en.oxforddictionaries.com/>

7 DODATAK 1 - Izvori

Materijal na engleskom jeziku

Dnevne novine:

<https://www.theguardian.com/>

Pripovijetke:

Allan, N. 2010. Flying in the Face of God and Higher Up. Interzone 227. Ely, Cambs: TTA Press.

Barnes, J. 2004. The Lemon Table. London: Johnatan Cape.

Barnes, J. 2011. Pulse. London: Johnatan Cape.

Constantine, D. 2015. In Another Country: Selected Stories. Manchester: Comma Press.

Gaiman, N. 2006. Fragile Things: Short Fictions and Wonders. London: HarperCollins.

Hall, S. 2010. Butcher's Perfume. London: [BBC Worldwide Limited](#).

Hall, S. 2017. Madame Zero. London: Faber & Faber Ltd.

Ishiguro, K. 2001. A Village After Dark. New York: The New Yorker.

Ishiguro, K. 2009. Nocturnes: Five Stories of Music and Nightfall. New York: Alfred A. Knopf.

Lessing, D. 2003. The Grandmothers: Four Short Novels. London: HarperPress.

Marek, A. 2012. The Stone Thrower. Manchester: Comma Press.

McGregor, J. 2012. This Isn't the Sort of Thing That Happens to Someone Like You. London: Bloomsbury Publishing Plc.

Oyeyemi, H. 2010. My Daughter the Racist. Bath: AudioGO Ltd, [BBC Worldwide](#).

Prawer Jhabvala, R. 2004. My Nine Lives: Chapters of a Possible Past. Washington,

DC: Shoemaker & Hoard.

Praver Jhabvala, R. 2011. Aphrodisiac. New York: The New Yorker.

Praver Jhabvala, R. 2011. A Lovesong for India: Tales from East and West. Berkley: Counterpoint.

Royle, N. 2017. Best British Short Stories 2017. London: Salt Publishing Ltd.

Transkripti:

<https://www.bbc.com/news/live/uk-42116319>

<http://www.bbc.co.uk/programmes/articles/3hshxFhHM4dKd3px6Q3NzRF/transcripts>

http://www.asapsports.com/show_interview.php?id=136570

<https://www.rollingstone.com/>

<https://storgy.com/>

<https://www.npr.org/sections/music-interviews/>

<http://www.businessinsider.com/>

<http://www.bookslut.com/>

<https://charlierose.com/>

<https://pando.com/>

Materijal na srpskom jeziku

Dnevne novine:

<http://www.novosti.rs/>

Pripovijetke:

Albahari, D. 1999. *Neobične price*. Beograd: Stubovi kulture.

Albahari, D. 2008. *Svake noći u drugom gradu*. Beograd: Srpska književna zadruga.

Albahari, D. i V.M. Živojin 2008. *Poslastičarske price*. Beograd: Arhipelag.

Albahari, D. *Propuštena prilika* (2013), Arhipelag, Beograd.

Albahari, D. 2015. *Izabrane priče*. Beograd: Čarobna knjiga.

Albahari, D. 2017. *21 priča o sreći*. Zagreb: Kulturtreger Zagreb: Multimedijalni institut.

Lengold, J. 2008.2009.2012. *Vašarski mađioničar*. Beograd: Arhipelag.

Lengold, J. 2009. *Pretesteriši me*. Beograd: Arhipelag.

Lengold, J. 2013. *U tri kod Kandinskog*. Beograd: Arhipelag.

Lengold, J. 2016. *Raščarani svet*. Beograd: Arhipelag.

Pantić, M. 1987. 1994. 2007. *Vonder u Berlinu* Beograd: Arhipelag.

Pantić, M. 1994. 1998. 2002. 2006. 2007. 2010. *Novobeogradske priče*. Beograd: Arhipelag.

Pantić, M. 1999. 2002. 2007. 2010. *Sedmi dan košave*. Beograd: Arhipelag.

Pantić, M. 2001. *Jutro posle* (izabrane priče). Beograd: Arhipelag.

Pantić, M. 2003. 2004. 2005. 2007. 2008. 2010. *Ako je to ljubav*. Beograd: Arhipelag.

Pantić, M. 2007. 2010. *Ovoga puta o bolu*. Beograd: Arhipelag.

Pantić, M. 2013. *Hodanje po oblacima*. Beograd: Arhipelag.

Transkripti:

<http://www.politika.rs/>

<https://www.nedeljnik.rs/>

<https://www.dw.com/sr/>

<https://www.b92.net/>

http://xs4.b92.net/tv/site.php?nav_category=643&nav_id=296446

<http://novaekonomija.rs/>

<http://www.zurnal.rs/>

<http://sportklub.rs/>

<http://www.profitmagazin.com/>

<https://www.slobodnaevropa.org/>

<http://riznicasrpska.net/knjizevnost/index.php?topic>

BIOGRAFIJA AUTORA

Božana Tomić rođena je 15.04.1978. godine u Osijeku, Hrvatska. Osnovne i master akademske studije završila je na Filološkom fakultetu Slobomir P Univerziteta: osnovne studije 2013. godine; master studije iz oblasti Engleskog jezika 2015. godine, sa završnim radom na temu „Morfološke i leksičke karakteristike riječi sa prefiksom over-„. Doktorske studije na Filološkom fakultetu u Beogradu upisala je 2015. godine. Položila je sve predviđene ispite i stekla ukupno 120 ESPB, ostvarivši ukupnu ocjenu 10. Sfere njenog užeg interesovanja predstavljaju anglistička lingvistika, nastava stranog/engleskog jezika, opšta lingvistika.

Božana Tomić trenutno radi kao viši asistent na Filološkom fakultetu Slobomir P Univerziteta. Bavi se i prevodilaštvom. Autor je više naučnih radova, a učestvovala je na domaćim i međunarodnim konferencijama.

Udata, majka jednog djeteta.

Izjava o autorstvu

Potpisani-a Božana Tomić

Broj indeksa 15001/D

Izjavljujem

da je doktorska disertacija

„Glagoli komunikacije u engleskom i srpskom: forma i funkcija u diskursu“

- rezultat sopstvenog istraživačkog rada,
- da predložena disertacija u celini ni u delovima nije bila predložena za dobijanje bilo koje diplome prema studijskim programima drugih visokoškolskih ustanova,
- da su rezultati korektno navedeni i
- da nisam kršio/la autorska prava i koristila intelektualnu svojinu drugih lica.

Potpis doktoranda

U Beogradu, 2019. godine

Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada

Ime i prezime autora **Božana Tomić**

Broj indeksa **15001/D**

Studijski program **JKK DAS modul jezik**

Naslov rada **Glagoli komunikacije u engleskom i srpskom: forma i funkcija u diskursu**

Mentor **prof. dr Vesna Polovina**

Potpisani/a **Božana Tomić**

Izjavljujem da je štampana verzija mog doktorskog rada istovetna elektronskoj verziji koju sam predao/la za objavljivanje na portalu **Digitalnog repozitorijuma Univerziteta u Beogradu**.

Dozvoljavam da se objave moji lični podaci vezani za dobijanje akademskog zvanja doktora nauka, kao što su ime i prezime, godina i mesto rođenja i datum odbrane rada.

Ovi lični podaci mogu se objaviti na mrežnim stranicama digitalne biblioteke, u elektronskom katalogu i u publikacijama Univerziteta u Beogradu.

Potpis doktoranda

U Beogradu, 2019. godine

Izjava o korišćenju

Ovlašćujem Univerzitetsku biblioteku „Svetozar Marković“ da u Digitalni repozitorijum Univerziteta u Beogradu unese moju doktorsku disertaciju pod naslovom:

„Glagoli komunikacije u engleskom i srpskom jeziku: forma i funkcija u diskursu“,

koja je moje autorsko delo.

Disertaciju sa svim priložima predao/la sam u elektronskom formatu pogodnom za trajno arhiviranje.

Moju doktorsku disertaciju pohranjenu u Digitalni repozitorijum Univerziteta u Beogradu mogu da koriste svi koji poštuju odredbe sadržane u odabranom tipu licence Kreativne zajednice (Creative Commons) za koju sam se odlučio/la.

1. Autorstvo
2. Autorstvo - nekomercijalno
3. Autorstvo - nekomercijalno - bez prerade
4. Autorstvo - nekomercijalno - deliti pod istim uslovima
5. Autorstvo - bez prerade
6. Autorstvo - deliti pod istim uslovima

(Molimo da zaokružite samo jednu od šest ponuđenih licenci, kratak opis licenci dat je na poleđini lista).

Potpis doktoranda

U Beogradu, 2019. godine
